

CVRIA

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Sprawozdanie roczne
2013

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

SPRAWOZDANIE ROCZNE 2013

Przegląd działalności Trybunału Sprawiedliwości,
Sądu oraz Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej

Luksemburg 2014

www.curia.europa.eu

Trybunał Sprawiedliwości
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Sąd
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Sąd do spraw Służby Publicznej
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Trybunał w Internecie: <http://www.curia.europa.eu>

Ukończono 1 stycznia 2014 r.

Powielanie materiałów jest dozwolone, pod warunkiem że zostanie podane ich źródło. Fotografie mogą być powielane wyłącznie w kontekście niniejszej publikacji. Każde inne wykorzystanie wymaga uzyskania zgody Urzędu Publikacji Unii Europejskiej.

Informacje o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

ISBN 978-92-829-1704-6 (Print)
978-92-829-1681-0 (PDF)

ISSN 1831-8533 (Print)
2315-2400 (PDF)

doi:10.2862/56648 (Print)
10.2862/50363 (PDF)

© Unia Europejska, 2014

Printed in Luxembourg

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIELONYM BEZ CHLORU PIERWIASTKOWEGO

Spis treści

Strona

Wstęp	
Prezes Trybunału Sprawiedliwości Vassilios Skouris	5

Rozdział I

Trybunał Sprawiedliwości

A – Rozwój i działalność Trybunału Sprawiedliwości w 2013 r.	9
B – Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	11
C – Skład Trybunału Sprawiedliwości	57
1. Członkowie Trybunału Sprawiedliwości	59
2. Zmiany w składzie Trybunału Sprawiedliwości w 2013 r.	75
3. Porządek pierwszeństwa	77
4. Dawni członkowie Trybunału Sprawiedliwości	79
D – Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości	83

Rozdział II

Sąd

A – Działalność Sądu w 2013 r.	115
B – Skład Sądu	155
1. Członkowie Sądu	157
2. Zmiany w składzie Sądu w 2013 r.	169
3. Porządek pierwszeństwa	171
4. Dawni członkowie Sądu	175
C – Statystyki Sądu	177

Rozdział III*Sąd do spraw Służby Publicznej*

A – Działalność Sądu do spraw Służby Publicznej w 2013 r.	199
B – Skład Sądu do spraw Służby Publicznej	209
1. Członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej	211
2. Zmiany w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w 2013 r.	215
3. Porządek pierwszeństwa	217
4. Dawni członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej	219
C – Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej	221

Wstęp

W 2013 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej znacząco zintensyfikował tempo swej działalności sądowniczej. Z jednej strony, system sądowniczy Unii odnotował największą liczbę nowych spraw od czasu swego powstania. Z drugiej strony, przy 1587 zakończonych sprawach, wydajność instytucji osiągnęła bezprecedensowy poziom. Dla Trybunału Sprawiedliwości taka tendencja, świadcząca o zaufaniu pokładanym przez sądy krajowe i podmioty prawa w sądach Unii, może stanowić jedynie powód do zadowolenia.

Niemniej takie zintensyfikowanie działalności sądowniczej może – w niezbyt odległej przyszłości – zagrozić wydajności systemu sądowniczego Unii jako całości. Z tego względu należy stale i nieprzerwanie poszukiwać rozwiązań, zarówno na szczeblu legislacyjnym, jak i na poziomie metod pracy, służących poprawie wydajności systemu sądowniczego Unii.

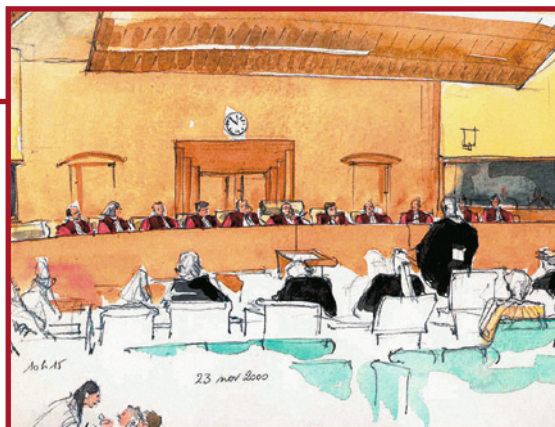
Znaczącym wydarzeniem w 2013 r. było przystąpienie do Unii Europejskiej Republiki Chorwacji i przybycie dwóch chorwackich członków odpowiednio do Trybunału i do Sądu, a także podjęcie decyzji w sprawie zwiększenia liczby rzeczników generalnych Trybunału i w związku z tym przybycie pierwszego polskiego rzecznika generalnego.

W ubiegłym roku odeszło sześciu członków Sądu w ramach częściowego odnowienia jego składu, a także dwóch członków Trybunału i jeden członek Sądu do spraw Służby Publicznej.

Niniejsze sprawozdanie stanowi kompletny przegląd rozwoju i działalności instytucji w 2013 r. Zasadnicza część sprawozdania poświęcona jest zwięzłemu, lecz wyczerpującemu omówieniu działalności orzeczniczej, w ścisłym tego słowa znaczeniu, Trybunału Sprawiedliwości, Sądu i Sądu do spraw Służby Publicznej wraz z danymi statystycznymi. Pragnę w tym miejscu złożyć gorące podziękowania moim współpracownikom z trzech sądów, a także całemu personelowi Trybunału Sprawiedliwości za znakomitą pracę, którą udało się im wykonać w tym wyjątkowym i pełnym wyzwań roku.

V. Skouris
Prezes Trybunału Sprawiedliwości

Rozdział I

Trybunał Sprawiedliwości

A – Rozwój i działalność Trybunału Sprawiedliwości w 2013 r.

Prezes Vassilios Skouris

Pierwsza część sprawozdania rocznego przedstawia w sposób syntetyczny działalność Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w 2013 r. Zawiera ona krótkie omówienie zmian, jakie zaszły w tej instytucji w minionym roku, ze szczególnym uwzględnieniem zmian instytucjonalnych, które nastąpiły w Trybunale Sprawiedliwości, a także przeobrażeń w jego wewnętrznej strukturze organizacyjnej i metodach pracy (część 1). Następnie obejmuje ona analizę danych statystycznych dotyczących ilości pracy i średniego czasu trwania postępowań (część 2). Na koniec przedstawiony został, jak co roku, rozwój orzecznictwa w poszczególnych dziedzinach (część 3).

1. Z punktu widzenia ogólnego rozwoju Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ubiegły rok upłynął pod znakiem przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Chorwacji. Na uroczystym posiedzeniu w dniu 4 lipca 2013 r. pierwsi chorwaccy sędziowie Trybunału Sprawiedliwości i Sądu złożyli ślubowanie i w tym samym dniu objęli urząd. Przygotowania do tego siódmego z kolei rozszerzenia Unii Europejskiej przebiegały w instytucji bez przeszkód, a przyjęcie dwójga sędziów, ich współpracowników i całego grona pracowników narodowości chorwackiej, którzy dołączyli do służb instytucji, odbyło się bez zakłóceń.

W aspekcie sądowym należy zaznaczyć, że w drodze decyzji Rady 2013/336/UE z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie zwiększenia liczby rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz.U. L 179, s. 92) liczba rzeczników wzrosła do dziewięciu z dniem 1 lipca 2013 r., a z dniem 7 października 2015 r. wyniesie jedenaście. W następstwie tej decyzji w dniu 23 października 2013 r. ślubowanie złożył pierwszy polski rzecznik generalny.

W zakresie przepisów proceduralnych, w związku z wejściem w życie nowego regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości w 2012 r., Trybunał przedłożył Radzie projekt mający na celu wydanie nowego regulaminu dodatkowego zastępującego regulamin dodatkowy z dnia 4 grudnia 1974 r. (Dz.U. L 350, s. 29), zmieniony ostatnio w dniu 21 lutego 2006 r. (Dz.U. L 72, s. 1). Projekt ten został przyjęty przez Radę w pierwszych dniach 2014 r. (Dz.U. L 32, s. 37). Jednocześnie Trybunał wydał praktyczne instrukcje dla stron dotyczące spraw wnoszonych do Trybunału (Dz.U. L 31, s. 1), które zastąpiły z dniem 1 lutego 2014 r. praktyczne instrukcje odnoszące się do skarg bezpośrednich i odwołań z dnia 15 października 2004 r. (Dz.U. L 361, s. 15), zmienione w dniu 27 stycznia 2009 r. (Dz.U. L 29, s. 51). Oba te akty dotyczące postępowania weszły w życie w dniu 1 lutego 2014 r.

2. Statystyki sądowe Trybunału za 2013 r. odznaczają się w ogólnym ujęciu bezprecedensowymi liczbami. Ubiegły rok zapisze się bowiem w annałach jako najbardziej wydajny rok w historii Trybunału, a także jako ten, w którym wpłynęło więcej nowych spraw niż kiedykolwiek.

W 2013 r. Trybunał zakończył 635 spraw (liczba netto, z uwzględnieniem łączenia spraw), co stanowi znaczny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim (527 spraw zakończonych w 2012 r.). 434 spośród tych spraw zakończyło się wyrokiem, a w 201 wydano postanowienie.

Do Trybunału wpłynęło 699 nowych spraw (niezależnie od połączenia spraw ze względu na istniejące między nimi powiązanie), co stanowi wzrost o około 10% w stosunku do 2012 r. i najwyższą liczbę spraw wniesionych w jednym roku od czasu powstania Trybunału. Przyczyn wzrostu całkowitej liczby nowych spraw należy dopatrywać się w zwiększonej liczbie odwołań i odesłań

prejudycjalnych w porównaniu z rokiem ubiegłym. Liczba tych ostatnich w 2013 r. wyniosła 450, więcej niż kiedykolwiek wcześniej.

W zakresie czasu trwania postępowań dane statystyczne są bardzo pozytywne. Czas rozpatrywania spraw prejudycjalnych wynosił 16,3 miesiąca. Nieznaczny wzrost w stosunku do 2012 r. (15,6 miesiąca) można uznać za statystycznie nieistotny. Średni czas rozpatrywania skarg bezpośrednich i odwołań wynosił odpowiednio 24,3 miesiąca i 16,6 miesiąca. Przyznać należy, że czas rozpatrywania skarg bezpośrednich wydłużył się znacznie w stosunku do zeszłego roku (19,7 miesiąca). Wprawdzie Trybunał uważnie się temu przygląda, jednak z pierwszych analiz statystycznych wynika, że wydłużenie spowodowane jest raczej czynnikami koniunkturalnymi, na które Trybunał ma bardzo niewielki wpływ.

Poprawę efektywności Trybunału w rozpatrywaniu spraw można również tłumaczyć – poza reformami jego metod pracy podjętymi w ostatnich latach – szerszym wykorzystaniem różnych instrumentów proceduralnych, jakimi Trybunał dysponuje, by przyspieszyć rozpatrywanie niektórych spraw (pilny tryb prejudycjalny, rozpoznanie w pierwszej kolejności, tryb przyspieszony, procedura uproszczona i możliwość rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego).

O rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym wniesiono w 5 sprawach, a wyznaczona izba uznała, że przesłanki wymagane w art. 107 i nast. regulaminu postępowania zostały spełnione w 2 z nich. Sprawy te zostały zakończone w czasie wynoszącym średnio 2,2 miesiąca.

O zastosowanie trybu przyspieszonego wniesiono 14 razy, lecz przesłanki wymagane przez regulamin postępowania nie zostały spełnione w żadnej ze spraw. Zgodnie z praktyką przyjętą w 2004 r. wnioski o zastosowanie trybu przyspieszonego są uwzględniane lub oddalane przez prezesa Trybunału w drodze postanowienia z uzasadnieniem. Ponadto w 5 sprawach zastosowano rozpoznanie w pierwszej kolejności.

Poza tym Trybunał korzystał z procedury uproszczonej ustanowionej w art. 99 regulaminu postępowania, aby udzielić odpowiedzi na niektóre pytania prejudycjalne. W sumie 33 sprawy zostały zakończone postanowieniem wydanym na podstawie tego przepisu.

Wreszcie Trybunał korzystał dość często z wprowadzonej w art. 20 jego statutu możliwości rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego, jeżeli sprawa nie dotyczy nowych kwestii prawnych. Można tu wspomnieć, że w 2013 r. około 48% wyroków wydanych zostało bez opinii.

W odniesieniu do rozdziału spraw między poszczególne składy orzekające Trybunału należy zaznaczyć, że wielka izba rozstrzygnęła około 8% spraw, izby złożone z pięciu sędziów – 59%, a izby złożone z trzech sędziów – około 32% spraw zakończonych w 2013 r. wyrokiem lub postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek spraw rozpatrywanych przez wielką izbę (9% w 2012 r.) utrzymuje się na stałym poziomie, wzrósł zaś odsetek spraw rozpatrywanych przez izby złożone z pięciu sędziów (54% w 2012 r.).

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji dotyczących danych statystycznych za zeszły rok czytelnik może sięgnąć do części niniejszego sprawozdania za 2013 r. poświęconej statystykom sądowym.

B – Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

I. Kwestie konstytucyjne lub instytucjonalne

1. Spory przed sądami Unii Europejskiej

Podobnie jak w zeszłych latach Trybunał miał sposobność udzielenia w drodze szeregu swoich orzeczeń istotnych objaśnień na temat warunków sprawowania przez siebie kompetencji sądowniczych.

a) Skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

W wyroku z dnia 22 października 2013 r. w sprawie C-95/12 *Komisja przeciwko Niemcom* Trybunał orzekał w przedmiocie skargi Komisji dotyczącej niewykonania wcześniejszego wyroku Trybunału w sprawie o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego¹. W tym ostatnim wyroku Trybunał stwierdził, że Niemcy, utrzymując w mocy określone przepisy „ustawy VW”, w szczególności te dotyczące wyznaczania przez pozwane państwo oraz kraj związkowy Dolnej Saksonii członków rady nadzorczej producenta samochodów Volkswagen oraz w sprawie ograniczenia prawa głosu w związku przepisami przewidującymi mniejszość blokującą wynoszącą 20% do celów podejmowania określonych decyzji przez akcjonariuszy tego producenta samochodów, naruszyły swobodny przepływ kapitału. W następstwie wyroku Trybunału Niemcy uchyliły dwa pierwsze przepisy, utrzymały jednakże przepis o mniejszości blokującej. Uznając, że z wyroku stwierdzającego uchybienie wynikało, iż każdy z trzech spornych przepisów stanowił niezależne naruszenie swobodnego przepływu kapitału i że w związku z tym przepis o mniejszości blokującej również powinien być zostać uchylony, Komisja ponownie wystąpiła do Trybunału, wnosząc o zasądzenie od tego państwa okresowej kary pieniężnej oraz kary ryczałtowej.

W wyroku w przedmiocie omawianej skargi Trybunał stwierdził, że zarówno z sentencji, jak i z uzasadnienia poprzedniego wyroku wynika, iż Trybunał nie stwierdził uchybienia wynikającego z przepisu dotyczącego mniejszości blokującej rozpatrywanego oddzielnie, lecz stwierdził jedynie uchybienie w odniesieniu do związku tego przepisu z przepisem „ustawy VW” dotyczącym ograniczenia prawa głosu. Uchylając, po pierwsze, przepis „ustawy VW” dotyczący wyznaczania przez państwo oraz kraj związkowy Dolnej Saksonii członków rady nadzorczej, a po drugie, przepis dotyczący ograniczenia prawa głosu, oraz znosząc w ten sposób powiązanie między tym ostatnim przepisem a przepisem dotyczącym mniejszości blokującej, Niemcy wykonały w wyznaczonym terminie zobowiązania wynikające z zapadłego przeciwko nim wyroku. W związku z tym Trybunał oddalił skargę Komisji.

¹ Wyrok Trybunału z dnia 23 października 2007 r. w sprawie C-112/05 *Komisja przeciwko Niemcom*, Zb.Orz. s. I-8995.

b) Skarga o stwierdzenie nieważności

Spośród skarg o stwierdzenie nieważności na uwagę zasługują dwa wyroki Trybunału dotyczące nowego brzmienia art. 263 akapit czwarty TFUE, wprowadzonego traktatem z Lizbony, z których pierwszy odnosił się do terminu „akt regulacyjny”, a drugi do terminu „środki wykonawcze”².

W wyroku z dnia 3 października 2013 r. w sprawie C-583/11 P *Inuit Tapiriit Kanatami i in. przeciwko Parlamentowi i Radzie* Trybunał utrzymał w mocy postanowienie Sądu³, w którym ten orzekł niedopuszczalność skargi wniesionej przez szereg osób fizycznych i prawnych reprezentujących interesy kanadyjskich Eskimosów o stwierdzenie nieważności rozporządzenia nr 1007/2009⁴.

Trybunał przypominał, iż od wejścia w życie traktatu z Lizbony osoby fizyczne lub prawne mogą zaskarżyć przed sądami Unii niektóre akty o charakterze generalnym bez konieczności spełnienia przesłanki, że akty te muszą ich dotyczyć indywidualnie. Niemniej traktat jednoznacznie wskazuje, że te mniej surowe zasady dopuszczalności mają zastosowanie jedynie do ograniczonej kategorii tego rodzaju aktów, a mianowicie do aktów regulacyjnych. W szczególności, jak Sąd słusznie wskazał, *akty ustawodawcze, mimo że też są aktami o charakterze generalnym, nie należą do aktów regulacyjnych* i nadal podlegają surowszym zasadom dopuszczalności. Z dokumentów z prac prowadzonych nad redakcją art. III-365 ust. 4 projektu traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy, którego treść została powtórzona w identycznym brzmieniu w art. 263 akapit czwarty TFUE, wynika bowiem, że zmiana wprowadzona tym przepisem do art. 230 akapit czwarty WE nie miała na celu poszerzenia zakresu dopuszczalności skarg o stwierdzenie nieważności wnoszonych na akty ustawodawcze. Tym samym dla aktów ustawodawczych dopuszczalność skargi osoby fizycznej lub prawnej nadal podlega przesłance, by zaskarżony akt dotyczył skarżącego indywidualnie.

W omawianym przypadku Trybunał orzekł, że przesłanka ta nie jest spełniona, ponieważ ustanowiony w rozporządzeniu nr 1007/2009 zakaz wprowadzania do obrotu produktów z fok został sformułowany w sposób generalny i znajduje zastosowanie bez rozróżnienia do każdego podmiotu gospodarczego mieszczącego się w zakresie jego zastosowania, i nie dotyczy konkretnie skarżących, przez co nie można uznać, że zakaz ten dotyczy ich indywidualnie.

Ponadto Trybunał wyjaśnił, że ochrona sądowa, którą przyznaje art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, nie wymaga, by każdy podmiot prawa mógł w sposób bezwarunkowy wносить bezpośrednio do sądów Unii skargi o stwierdzenie nieważności aktów ustawodawczych Unii. Natomiast na państwach członkowskich spoczywa obowiązek ustanowienia systemu środków prawnych pozwalającego na zapewnienie poszanowania podstawowego prawa do skutecznej ochrony prawnej. Jednakże ani wskazany przepis, ani art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, nakładający taki obowiązek na państwa członkowskie, nie wymagają, by podmioty prawa mogły wносить skargi przeciwko takim aktom w postępowaniu głównym do sądów krajowych.

² W zakresie skarg o stwierdzenie nieważności należy również odnotować wyroki: z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawach połączonych od C-478/11 P do C-482/11 P *Gbagbo i in. przeciwko Radzie* i z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie C-239/12 P *Abdulrahim przeciwko Radzie i Komisji*. Wyroki te zostaną omówione w rozdziale „Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – zamrożenie funduszy”.

³ Postanowienie Sądu z dnia 6 września 2011 r. w sprawie T-18/10 *Inuit Tapiriit Kanatami i in. przeciwko Parlamentowi i Radzie*, Zb.Orz. s. II-5599.

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie handlu produktami z fok (Dz.U. L 286, s. 36).

Artykuł 263 akapit czwarty TFUE w brzmieniu zmienionym traktatem z Lizbony został również poddany wykładni w wyroku z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie C-274/12 P *Telefónica przeciwko Komisji*, wydanym w trybie odwołania od postanowienia Sądu⁵, w którym to postanowieniu orzeczono niedopuszczalność skargi na decyzję Komisji uznającą przepis hiszpańskiej ustawy w sprawie podatku od osób prawnych za pomoc państwa częściowo niezgodną ze wspólnym rynkiem. Nie wypowiadając się na temat charakteru tej decyzji, Trybunał musiał zdefiniować kryteria służące ustaleniu, czy akt regulacyjny wymaga „środków wykonawczych” w rozumieniu art. 263 akapit czwarty ostatni człon zdania TFUE.

Na wstępie Trybunał przypomniał, że gdy akt regulacyjny wymaga środków wykonawczych, sądowa kontrola poszanowania porządku prawnego Unii zapewniona jest bądź to przez sądy Unii, jeżeli wdrożenie omawianych aktów należy do instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii, bądź to przez sądy krajowe, jeżeli jest ono zadaniem państw członkowskich. Przed sądami krajowymi osoby fizyczne i prawne mogą tym samym podnieść nieważność aktu podstawowego i spowodować, że owe sądy wystąpią do Trybunału na podstawie art. 267 TFUE.

W kwestii oceny, czy akt regulacyjny wymaga środków wykonawczych, Trybunał orzekł, że należy odnieść się do sytuacji osoby powołującej się na prawo do wniesienia skargi. Nie jest więc istotne, czy dany akt wymaga środków wykonawczych względem innych podmiotów prawa. Ponadto należy odnieść się wyłącznie do przedmiotu skargi, a w razie gdy skarżący wnosi jedynie o częściowe stwierdzenie nieważności, w danym przypadku należy brać pod uwagę jedynie środki wykonawcze wymagane ewentualnie przez tę część aktu.

W omawianym przypadku Trybunał wskazał, że przedmiotem zaskarżonej decyzji jest wyłącznie stwierdzenie niezgodności ze wspólnym rynkiem systemu pomocy, na który składały się przepisy podatkowe, i że nie określa ona konkretnych skutków tego stwierdzenia dla poszczególnych podatników, które to skutki objawiają się w aktach administracyjnych, takich jak decyzja o wymiarze podatku, stanowiących środki wykonawcze w rozumieniu art. 263 akapit czwarty ostatni człon zdania TFUE.

Trybunał doszedł więc do wniosku, że w tym wypadku Sąd słusznie orzekł, iż przesłanki dopuszczalności określone w art. 263 akapit czwarty ostatni człon zdania TFUE nie były spełnione.

c) Odesłanie prejudycjalne

Wyrok z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie C-416/10 *Križan i in.*⁶ dał Trybunałowi sposobność objaśnienia zarówno zakresu uprawnień sądów krajowych do występowania do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak i pojęcia sądu orzekającego w ostatniej instancji. Trybunał przypomniał, że krajowy przepis procesowy, zgodnie z którym oceny dokonane przez sąd wyższej instancji są wiążące dla sądów krajowych niższej instancji, nie może podważać uprawnień tych ostatnich sądów do przedłożenia Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jeżeli mają one wątpliwości co do wykładni prawa Unii. Sądy te powinny nie uwzględniać oceny sądu wyższej instancji, jeśli mając na uwadze wykładnię Trybunału, uznają, że ocena ta nie jest zgodna z prawem Unii. Trybunał uznał, że powyższe zasady obowiązują w taki sam sposób w odniesieniu do stanowiska prawnego wyrażonego przez trybunał konstytucyjny,

⁵ Postanowienie Sądu z dnia 21 marca 2010 r. w sprawie T-228/10 *Telefónica przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowane w Zbiorze.

⁶ Inny aspekt tego wyroku przedstawiony został w rozdziale „Środowisko naturalne”.

ponieważ z utrwalonego orzecznictwa wynika, że jest niedopuszczalne, by normy prawa krajowego, nawet rangi konstytucyjnej, naruszały jedność i skuteczność prawa Unii.

Ponadto Trybunał orzekł, że sąd krajowy jest sądem, którego orzeczenia według prawa krajowego nie podlegają zaskarżeniu w rozumieniu art. 267 akapit trzeci TFUE, i tym samym jest obowiązany do wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, nawet jeśli prawo krajowe przewiduje możliwość zaskarżenia jego orzeczeń przed trybunałem konstytucyjnym danego państwa członkowskiego, ograniczoną do badania ewentualnego naruszenia praw i wolności zagwarantowanych przez konstytucję krajową lub konwencję międzynarodową.

d) Skargi o odszkodowanie

W wyroku z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie C-103/11 P *Komisja przeciwko Systranowi i Systranowi Luxembourg* Trybunał orzekał w przedmiocie *podziału właściwości między sądami Unii i sądami krajowymi w zakresie skarg odszkodowawczych o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej Unii*. U podłoża tej sprawy legło odwołanie Komisji od wyroku Sądu⁷, w którym uznał on, że spór dotyczący zarzutów naruszenia prawa własności intelektualnej, którego dopuszczono się po wygaśnięciu umów dotyczących systemu automatycznego tłumaczenia zawartych między grupą Systran a Komisją, miał charakter pozaumowny, i zasądził od Komisji na rzecz grupy Systran odszkodowanie ryczałtowe tytułem naprawy doznanej szkody.

Trybunał dopatrywał się naruszenia prawa w sposobie zastosowania przez Sąd zasad rządzących ustalaniem właściwości sądu w ramach skarg odszkodowawczych skierowanych przeciwko Unii, a także przy dokonywaniu kwalifikacji prawnej stosunków umownych grupy Systran z Komisją. Trybunał uznał, że sądy Unii, zanim rozstrzygną skargę odszkodowawczą co do istoty, powinny ustalić, czy podnoszona odpowiedzialność na charakter umowny, czy pozaumowny, a zatem określić samą naturę sporu. W tym celu wspomniane sądy nie mogą opierać się jedynie na normach prawnych, na które powołują się strony. Mają natomiast obowiązek sprawdzenia – w świetle analizy poszczególnych informacji zawartych w aktach sprawy – czy przedmiotem skargi odszkodowawczej jest żądanie odszkodowawcze oparte w sposób obiektywny i całościowy na prawach i obowiązkach pochodzenia umownego lub pozaumownego.

Jeżeli do celów tej analizy niezbędna jest interpretacja treści umowy lub umów zawartych przez strony sporu, wspomniane sądy muszą stwierdzić brak swej właściwości do jego rozstrzygnięcia w braku klauzuli arbitrażowej. Rozpoznanie skargi odszkodowawczej wymagałoby bowiem w takiej sytuacji oceny praw i zobowiązań umownych, która podlega jurysdykcji sądów krajowych.

e) Czas trwania postępowania

W trzech wyrokach wydanych w dniu 26 listopada 2013 r. w sprawie C-40/12 P *Gascogne Sack Deutschland* (dawniej *Sachsa Verpackung*) *przeciwko Komisji*⁸; w sprawie C-50/12 P *Kendrion przeciwko*

⁷ Wyrok Sądu z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie T-19/07 *Systran i Systran Luxembourg przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-6083.

⁸ Wyrok wydany w odwołaniu od wyroku Sądu z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie T-79/06 *Sachsa Verpackung przeciwko Komisji*.

*Komisji*⁹ i w sprawie C-58/12 P *Groupe Gascogne przeciwko Komisji*¹⁰ Trybunał miał sposobność, aby wypowiedzieć się w przedmiocie skutków nieprzestrzegania rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia przy rozpoznawaniu skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej na decyzję Komisji nakładającą grzywnę w związku z naruszeniem reguł konkurencji prawa Unii.

Trybunał przypomniał, iż w braku jakiejkolwiek przesłanki wskazującej na to, że przewlekłość postępowania przed Sądem miała wpływ na rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu, przekroczenie rozsądnego terminu na wydanie wyroku nie może prowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonego wyroku.

W kwestii odpowiedniego środka naprawczego wobec skutków finansowych spowodowanych przewlekłością postępowania przed Sądem Trybunał odszedł od rozwiązania przyjętego w wyroku z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie *Baustahlgewebe przeciwko Komisji*¹¹, odrzucając wniosek o przyznanie z tego tytułu w ramach odwołania obniżenia kwoty nałożonych grzywien. Trybunał orzekł, potwierdzając w ten sposób rozwiązanie przyjęte przez siebie w wyroku z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji*¹², że naruszenie przez sąd Unii wynikającego z art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych obowiązku wydania w rozsądnym terminie orzeczenia w sprawach do niego skierowanych powinno spotkać się z sankcją w postaci skargi o odszkodowanie, ponieważ taka skarga stanowi skuteczny i powszechnie stosowany środek służący podniesieniu i ukaraniu takiego naruszenia.

Skarga ta nie może być bezpośrednio przedłożona Trybunałowi, lecz należy ją złożyć do Sądu na podstawie art. 268 TFUE i 340 akapit drugi TFUE. Trybunał podkreślił przy tym, że Sąd powinien orzekać w innym składzie niż ten, w którym orzekał w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie nieważności, którego czas trwania jest krytykowany.

Ponadto w ramach skargi odszkodowawczej tego rodzaju Sąd powinien ocenić w świetle konkretnych okoliczności danej sprawy, czy przestrzegana była zasada rozsądnego terminu. Powinien on również ocenić, czy zainteresowane strony rzeczywiście doznały szkody ze względu na naruszenie ich prawa do skutecznej ochrony sądowej. Winien uwzględnić przy tym ogólne zasady obowiązujące w porządkach prawnych państw członkowskich przy rozpoznawaniu skarg dotyczących podobnych naruszeń. W szczególności zaś powinien spróbować ustalić, czy poza szkodą materialną zaistniała również szkoda niematerialna, jakie mogły doznać strony, w stosunku do których miało miejsce przekroczenie terminu; szkoda ta powinna w takim przypadku zostać w odpowiedni sposób naprawiona.

Orzekając w przedmiocie czasu trwania postępowania przed Sądem w omawianych sprawach, który wyniósł prawie 5 lat i 9 miesięcy, Trybunał stwierdził, że czas ten nie może być uzasadniony jakkolwiek z okoliczności związanych z tymi sprawami. Ani złożoność sporów, ani zachowanie stron, ani też szczególne cechy postępowań nie stanowią bowiem wytłumaczenia ich przewlekłości. W tych okolicznościach Trybunał doszedł do wniosku, że postępowania toczące się przed

⁹ Wyrok wydany w odwołaniu od wyroku Sądu z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie T-54/06 *Kendrion przeciwko Komisji*.

¹⁰ Wyrok wydany w odwołaniu od wyroku Sądu z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie T-72/06 *Groupe Gascogne przeciwko Komisji*.

¹¹ Sprawa C-185/95 P (Rec. s. I-8417), wyrok ten został wydany w odwołaniu od wyroku Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-145/89 *Baustahlgewebe przeciwko Komisji*, Rec. s. II-987.

¹² Sprawa C-385/07 P (Zb.Orz. s. I-6155), wyrok ten został wydany w odwołaniu od wyroku Sądu z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie T-151/01 *Duales System Deutschland przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-1607.

Sądem stanowiły naruszenie prawa przysługującego stronom na mocy karty praw podstawowych do tego, by ich sprawa została rozpatrzona w rozsądnym terminie, i że naruszenie to stanowi wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej, której przedmiotem jest przyznanie jednostkom uprawnienia.

2. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

W dziedzinie ochrony praw podstawowych, w dwóch wyrokach ogłoszonych jednego dnia Trybunał udzielił istotnych wyjaśnień do art. 51 ust. 1 i art. 53 karty praw podstawowych, dotyczących odpowiednio kwestii jej zakresu stosowania i poziomu gwarantowanej w niej ochrony¹³.

a) Zakres stosowania karty

W wyroku z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-617/10 *Åkerberg Fransson* Trybunał wskazał, odnosząc się do swego utrwalonego orzecznictwa w przedmiocie zakresu praw podstawowych w Unii oraz wyjaśnień dotyczących art. 51 karty praw podstawowych, że gwarantowane przez kartę prawa podstawowe muszą być przestrzegane, w sytuacji gdy przepisy krajowe mieszczą się w zakresie zastosowania prawa Unii. Nie mogą więc występować sytuacje podlegające prawu Unii, w których wspomniane prawa podstawowe nie miałyby zastosowania. Stosowanie prawa Unii oznacza jednocześnie zastosowanie praw podstawowych chronionych na mocy karty praw podstawowych.

Trybunał orzekł, że sankcje podatkowe i postępowanie karnoskarbowe stosowane z powodu nieprawdziwych informacji podanych w odniesieniu do podatku od wartości dodanej (podatku VAT), które były przedmiotem postępowania głównego, stanowią wykonanie szeregu przepisów prawa Unii dotyczących podatku VAT i ochrony interesów finansowych Unii¹⁴, a zatem akt stosowania prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty. Okoliczność, że przepisy krajowe służące za podstawę tych zobowiązań podatkowych i postępowania karnego nie zostały wydane w celu transpozycji dyrektywy 2006/112¹⁵, nie podważa powyższego wniosku, ponieważ ich zastosowanie stanowi sankcję za naruszenie przepisów owej dyrektywy, ma więc na celu wypełnienie nałożonego na

¹³ W niniejszej części sprawozdania mowa jest jedynie o dwóch precedensowych wyrokach dotyczących ogólnych przepisów karty praw podstawowych. Szereg innych orzeczeń, w których Trybunał orzekał w przedmiocie karty, omówiono jednak w innych rozdziałach niniejszego sprawozdania rocznego. Wymienić można wyroki z dnia 26 listopada 2013 r. w sprawie C-40/12 P *Gascogne Sack Deutschland* (dawniej *Sachsa Verpackung*) przeciwko Komisji, w sprawie C-50/12 P *Kendrion przeciwko Komisji* oraz w sprawie C-58/12 P *Groupe Gascogne przeciwko Komisji* (zob. rozdział „Spory przed sądami Unii Europejskiej”); wyroki: z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie C-93/12 *Agroconsulting* i z dnia 17 października 2013 r. w sprawie C-101/12 *Schaible* (zob. rozdział „Rolnictwo”); wyrok z dnia 17 października 2013 r. w sprawie C-291/12 *Schwarz* (zob. rozdział „Przepływ osób przez granice”); wyroki: z dnia 6 czerwca 2013 r. w sprawie C-648/11 *MA i in.* i z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie C-394/12 *Abdullahi* (zob. rozdział „Polityka azylowa”); wyroki: z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie C-168/13 PPU *F. i* z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie C-396/11 *Radu* (zob. rozdział „Europejski nakaz aresztowania”); wyrok z dnia 11 kwietnia 2013 r. w sprawie C-260/11 *Edwards* (zob. rozdział „Środowisko naturalne”) oraz wyrok z dnia 19 września 2013 r. w sprawie C-579/12 RX II *Komisja przeciwko Strackowi* (zob. rozdział „Europejska służba publiczna”).

¹⁴ Zobacz art. 325 TFUE i art. 2, 250 ust. 1 i art. 273 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, s. 1), dawniej art. 2 i 22 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, s. 1).

¹⁵ Wyżej wymieniona dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej.

państwa członkowskie w traktacie obowiązku stosowania skutecznych sankcji za działania mogące naruszać interesy finansowe Unii.

Odnosząc się do wyroku w sprawie *Melloni*¹⁶ z tego samego dnia, Trybunał wskazał również, że gdy sąd krajowy przystępuje do kontroli zgodności z prawami podstawowymi przepisu prawa krajowego lub działania organów krajowych stanowiącego akt stosowania prawa Unii – a dotyczy to sytuacji, w której działanie państw członkowskich nie jest w pełni określone przepisami prawa Unii – organy i sądy krajowe są uprawnione do stosowania krajowych standardów ochrony praw podstawowych. Jednakże zastosowanie owych standardów nie może podważać poziomu ochrony wynikającego z karty praw podstawowych stosownie do wykładni Trybunału ani pierwszeństwa, jednolitości i skuteczności prawa Unii.

Trybunał wskazał następnie, że zasada *ne bis in idem* ujęta w art. 50 karty praw podstawowych nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przez państwo członkowskie kolejno sankcji podatkowej i sankcji karnej za ten sam czyn polegający na niedopełnieniu obowiązku przekazania prawidłowych informacji dotyczących podatku VAT, pod warunkiem że pierwsza z tych sankcji nie ma charakteru karnego. Oceny karnego charakteru sankcji podatkowych należy dokonywać z uwzględnieniem trzech kryteriów: kwalifikacji prawnej naruszenia w prawie krajowym, samego charakteru naruszenia oraz charakteru i stopnia surowości grożącej zainteresowanemu sankcji.

Trybunał orzekł wreszcie, że prawo Unii stoi na przeszkodzie krajowej praktyce sądowej, która uzależnia obowiązek niezastosowania przez sąd krajowy przepisu sprzecznego z prawem chronionym na mocy karty praw podstawowych od spełnienia warunku, by sprzeczność ta wynikała w sposób oczywisty z treści karty lub z dotyczącego jej orzecznictwa, ponieważ praktyka ta uniemożliwia sądowi krajowemu dokonanie, z ewentualnym udziałem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, kompletnej oceny zgodności owego przepisu krajowego z kartą praw podstawowych.

b) Poziom ochrony gwarantowany przez kartę praw podstawowych

W wyroku z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-399/11 *Melloni*¹⁷ Trybunał miał po raz pierwszy sposobność wypowiedzieć się w przedmiocie *wykładni art. 53 karty praw podstawowych*. W postanowieniu tym przewidziano, że karta praw podstawowych nie narusza praw podstawowych uznanych między innymi przez konstytucje państw członkowskich. W omawianej sprawie, zapoczątkowanej wnioskiem hiszpańskiego trybunału konstytucyjnego o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dotyczącym wykonania europejskiego nakazu aresztowania na mocy decyzji ramowej 2002/584 ze zm.¹⁸, Trybunał wskazał, że art. 53 karty praw podstawowych nie zezwala, by państwo członkowskie uzależniło przekazanie osoby skazanej zaocznie od możliwości ponownego rozpoznania sprawy w państwie wydającym nakaz, w celu uniknięcia naruszenia prawa do rzetelnego procesu i prawa do obrony zawartych w jego konstytucji. Artykuł 53 karty potwierdza wprawdzie, że gdy akt prawa Unii wymaga przyjęcia krajowych aktów dla jego stosowania, organy i sądy krajowe są uprawnione do stosowania krajowych standardów ochrony praw podstawowych,

¹⁶ Wyrok z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-399/11 *Melloni*, zob. poniżej.

¹⁷ Inny aspekt tego wyroku przedstawiony został w rozdziale „Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych”.

¹⁸ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. wzmacniającą prawa procesowe osób oraz ułatwiającą stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie ((Dz.U. L 190, s. 1 i Dz.U. L 81, s. 24).

o ile zastosowanie owych standardów nie podważa poziomu ochrony wynikającego z karty praw podstawowych ani pierwszeństwa, jednolitości i skuteczności prawa Unii, jednakże decyzja ramowa dokonuje harmonizacji przesłanek wykonywania europejskiego nakazu aresztowania w wypadku zaocznego wydania wyroku skazującego. W związku z tym zezwolenie państwu członkowskiemu na powołanie się na art. 53 karty praw podstawowych w celu uzależnienia przekazania osoby od nieprzewidzianego w decyzji ramowej warunku prowadziłoby, przez podważenie jednolitości standardu ochrony praw podstawowych określonego w decyzji ramowej, do naruszenia zasad wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania, do których wzmocnienia dąży wspomniana decyzja ramowa, i w konsekwencji do zagrożenia jej skuteczności.

3. Obywatelstwo Unii Europejskiej

W wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r. w sprawie C-300/11 ZZ Trybunał orzekł w przedmiocie wykładni art. 30 i 31 dyrektywy 2004/38 w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich¹⁹. W omawianej sprawie organ Zjednoczonego Królestwa, specjalna komisja odwoławcza do spraw imigracji (SIAC), odrzucił odwołanie obywatela jednocześnie Francji i Algierii, ZZ, od decyzji o odmowie wjazdu na terytorium Zjednoczonego Królestwa ze względów bezpieczeństwa publicznego. SIAC wydała „niejawne” orzeczenie zawierające wyczerpujące uzasadnienie oraz orzeczenie „jawne” zawierające streszczenie uzasadnienia. ZZ otrzymał tylko drugie z tych orzeczeń. Sąd odsyłający, do którego wpłynęło odwołanie od tego orzeczenia, wystąpił z pytaniem, w jakim zakresie właściwy organ krajowy jest zobowiązany do ujawnienia zainteresowanemu względów bezpieczeństwa publicznego stanowiących podstawę decyzji o odmowie wjazdu.

Trybunał orzekł w wyroku, że wymienione przepisy dyrektywy 2004/38 w świetle art. 47 karty praw podstawowych dotyczącego skuteczności kontroli sądowej wymagają od sądu krajowego zapewnienia, by nieujawnienie zainteresowanemu przez właściwy organ krajowy, w sposób pełny i dokładny, względów leżących u podstaw decyzji o odmowie wjazdu, jak również odnośnych dowodów, miało jedynie ściśle niezbędny zakres. Sąd krajowy powinien upewnić się, by w każdym razie zainteresowany został powiadomiony o zasadniczej treści tych względów w sposób uwzględniający należycie konieczną niejawność dowodów. Tym samym Trybunał wyjaśnił, że nie istnieje domniemanie istnienia i zasadności przytoczonych przez organ krajowy powodów odmowy ujawnienia tych względów. Właściwy sąd powinien więc przeprowadzić niezależną analizę wszystkich okoliczności prawnych i faktycznych podniesionych przez właściwy organ krajowy oraz powinien ocenić, czy bezpieczeństwo państwa stoi na przeszkodzie powiadomieniu zainteresowanego w sposób dokładny i pełny o względach leżących u podstaw decyzji o odmowie wjazdu.

Jeżeli bezpieczeństwo państwa rzeczywiście stoi na przeszkodzie takiemu powiadomieniu, sądowa kontrola zgodności decyzji z prawem powinna zostać przeprowadzona w postępowaniu, które wyważy wymogi bezpieczeństwa państwa oraz wymogi związane z prawem do skutecznej ochrony sądowej, ograniczając ewentualne ingerencje w wykonywanie tego prawa do tego, co jest ściśle niezbędne. Takiego zestawienia wagi nie stosuje się jednakże w ten sam sposób do dowodów

¹⁹ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158, s. 77).

potwierdzających powody przedstawione właściwemu sądowi krajowemu, gdyż ujawnienie tych dowodów może w sposób bezpośredni i szczególny zagrozić bezpieczeństwu państwa²⁰.

4. Wzmocniona współpraca

W wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r. w sprawach połączonych C-274/11 i C-295/11 *Hiszpania i Włochy przeciwko Radzie* po raz pierwszy od wprowadzenia w traktacie z Amsterdamu mechanizmu wzmocnionej współpracy przed Trybunałem stanęło zadanie zbadania zgodności z prawem upoważnienia do podjęcia takiej współpracy. Dwa państwa członkowskie wniosły bowiem do niego skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Rady 2011/167 w sprawie upoważnienia do podjęcia wzmocnionej współpracy w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej przez 25 państw członkowskich²¹, po tym jak Hiszpania i Włochy odmówiły w niej udziału z uwagi na przewidziany system językowy.

Trybunał zbadał przede wszystkim argument skarżących, że Radzie nie przysługuje kompetencja do upoważnienia do podjęcia tego rodzaju wzmocnionej współpracy, ponieważ art. 20 ust. 1 TUE wyklucza wszelką wzmocnioną współpracę w ramach kompetencji wyłącznych Unii, a stworzenie europejskich praw własności intelektualnej w celu zapewnienia jednolitej ochrony praw własności intelektualnej nie jest objęte jedną z kompetencji dzielonych między państwa członkowskie a Unię, ale przynależy do kompetencji wyłącznej Unii, przewidzianej w art. 3 ust. 1 lit. b) TFUE, dotyczącej ustanawiania reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego. Trybunał nie zgodził się z tym tokiem rozumowania. Orzekł, że kompetencje do stworzenia europejskich praw własności intelektualnej i wprowadzenia w zakresie tych praw scentralizowanych na szczeblu Unii systemów zezwoleń, koordynacji i nadzoru oraz kompetencje do ustanowienia systemów językowych mieszczą się w ramach funkcjonowania rynku wewnętrznego. Wchodzą one zatem w zakres kompetencji dzielonych i w związku z tym mają charakter niewyłączny.

Ponadto Trybunał uznał, że – z zastrzeżeniem spełnienia wymogów określonych w art. 20 TUE oraz w art. 326 i nast. TFUE – zaskarżona decyzja nie jest dotknięta wadą nadużycia władzy, a wręcz przeciwnie, przyczynia się do procesu integracji, zważywszy na niemożność stworzenia w rozsądnym terminie systemu wspólnego dla całej Unii. Ponadto Trybunał podkreślił, że nieodłączną cechą okoliczności, iż kompetencja przyznana przez art. 118 TFUE w celu ustanowienia europejskich praw własności intelektualnej jest wykonywana w formie wzmocnionej współpracy, jest to, że stworzone w ten sposób prawa własności intelektualnej, przyznana na ich podstawie jednolita ochrona oraz związane z nimi systemy będą obowiązywać nie w całej Unii, lecz jedynie na terytorium uczestniczących państw członkowskich. Skutek ten bynajmniej nie stanowi naruszenia art. 118 TFUE, tylko wynika obowiązkowo z art. 20 ust. 4 TUE, który stanowi, że akty przyjmowane w ramach wzmocnionej współpracy wiążą wyłącznie uczestniczące państwa członkowskie.

Wreszcie Trybunał orzekł, że zaskarżona decyzja podjęta została z poszanowaniem wymogu dotyczącego przyjęcia decyzji upoważniającej do podjęcia wzmocnionej współpracy jedynie w ostateczności, gdyż Rada należycie wzięła pod uwagę fakt, że proces prawodawczy wszczęty w celu ustanowienia jednolitego patentu na poziomie Unii rozpoczął się w 2000 r., że liczne, różnorodne

²⁰ Odnośnie do stosowania zasad sformułowanych w wyroku w sprawie ZZ w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, zob. poniżej wyrok z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawach połączonych C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P *Komisja przeciwko Kadiemu*, znajdujący się w rozdziale „Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – zamrożenie funduszy”.

²¹ Decyzja Rady (2011/167/UE) z dnia 10 marca 2011 r. w sprawie upoważnienia do podjęcia wzmocnionej współpracy w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej (Dz.U. L 76, s. 53).

formuły systemów językowych dla jednolitego patentu zostały przedyskutowane przez wszystkie państwa członkowskie i że żaden z tych systemów nie zdobył poparcia mogącego prowadzić do przyjęcia na szczeblu Unii kompletnego „pakietu prawodawczego” w przedmiocie takiego patentu.

5. Podział kompetencji i podstawa prawna

W kwestii podziału kompetencji na uwagę zasługują trzy wyroki. Pierwsze dwa dotyczą wspólnej polityki handlowej, a trzeci – polityki społecznej.

W sprawie C-137/12 *Komisja przeciwko Radzie*, zakończonej wyrokiem z dnia 22 października 2013 r., Komisja wnosiła o stwierdzenie nieważności decyzji 2011/853 w sprawie podpisania, w imieniu Unii, europejskiej konwencji o prawnej ochronie usług opartych lub polegających na dostępie warunkowym²². Komisja podnosiła w szczególności, że omawiana decyzja wchodzi w zakres wspólnej polityki handlowej i powinna być przyjęta na podstawie art. 207 ust. 4 TFUE, a nie art. 114 TFUE, dotyczącego zbliżania ustawodawstw. W tym względzie Trybunał wskazał, że decyzja 2011/853 zmierza głównie do osiągnięcia celu w szczególny sposób związanego ze wspólną polityką handlową, co wymaga do celów przyjęcia owej decyzji użycia podstawy prawnej ustanowionej w art. 207 ust. 4 TFUE w związku z art. 218 ust. 5 TFUE i co ponadto oznacza, że podpisanie europejskiej konwencji o prawnej ochronie usług opartych lub polegających na dostępie warunkowym²³ w imieniu Unii na podstawie art. 3 ust. 1 lit. e) TFUE podlega wyłącznej kompetencji Unii. Poprawa warunków funkcjonowania rynku wewnętrznego stanowi natomiast jedynie cel pomocniczy wskazanej decyzji, który nie uzasadnia oparcia jej na art. 114 TFUE.

Przypomniawszy, że jedynie akty Unii mające konkretny związek z międzynarodową wymianą handlową mogą należeć do dziedziny wspólnej polityki handlowej, Trybunał zauważył, że w odróżnieniu od dyrektywy 98/84²⁴ w sprawie prawnej ochrony tego rodzaju usług opartych na warunkowym dostępie w Unii, której podstawę prawną stanowi art. 100A WE, decyzja 2011/853, poprzez udzielenie zgody na podpisanie wskazanej konwencji w imieniu Unii, ma na celu ustanowienie podobnej ochrony do tej, jaką przewidziano w dyrektywie, na terytorium państw europejskich niebędących członkami Unii, aby wspierać w nich świadczenie owych usług przez usługodawców unijnych. Wskazany cel, który w świetle motywów omawianej decyzji w związku z konwencją jest głównym celem owej decyzji, wykazuje zatem szczególny związek z międzynarodową wymianą handlową w zakresie owych usług, mogący uzasadniać przyporządkowanie owej decyzji do wspólnej polityki handlowej. Trybunał uwzględnił więc skargę Komisji i stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji.

Podział kompetencji między Unią a państwami członkowskimi stanowił główne zagadnienie poruszone w wyroku z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie C-414/11 *Daiichi Sankyo i Sanofi-Aventis Deutschland*, dotyczącym porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej

²² Decyzja Rady 2011/853/UE z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, konwencji o prawnej ochronie usług opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz.U. 336, s. 1).

²³ Europejska konwencja o prawnej ochronie usług opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz.U. 2011, L 336, s. 2).

²⁴ Dyrektywa 98/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 1998 r. w sprawie prawnej ochrony usług opartych lub polegających na warunkowym dostępie (Dz.U. L 3320, s. 54).

(TRIPS)²⁵. Trybunał miał w szczególności rozstrzygnąć, czy art. 27 tego porozumienia, dotyczący pojęcia przedmiotu mającego zdolność patentową, należy do dziedziny, w której właściwe są głównie państwa członkowskie; Trybunał podkreślił, że od wejścia w życie traktatu z Lizbony wspólna polityka handlowa – należąca do działań zewnętrznych Unii i dotycząca wymiany handlowej z państwami trzecimi – dotyczy również handlowych aspektów własności intelektualnej²⁶. Zatem jeżeli akt prawny Unii ma na celu wspieranie, ułatwianie lub regulowanie międzynarodowej wymiany handlowej, wchodzi on w zakres wspólnej polityki handlowej. Normy zawarte w omawianym porozumieniu mają zaś konkretny związek z międzynarodową wymianą handlową. Samo porozumienie wpisuje się w ramy liberalizacji międzynarodowej wymiany handlowej, a jego celem jest przede wszystkim wzmocnienie i harmonizacja ochrony własności intelektualnej w skali światowej oraz ograniczenie wypaczeń handlu międzynarodowego na terytorium państw członkowskich Światowej Organizacji Handlu. W związku z tym Trybunał uznał, że porozumienie, a dokładniej jego art. 27, należy już do dziedziny wspólnej polityki handlowej i wyłącznej kompetencji Unii.

W wyroku z dnia 26 września 2013 r. w sprawie C-431/11 *Zjednoczone Królestwo przeciwko Radzie* Trybunał rozstrzygnął skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Rady 2011/407 dotyczącej stanowiska Unii Europejskiej we Wspólnym Komitecie EOG w sprawie zmiany załącznika VI (Zabezpieczenia społeczne) oraz protokołu 37 do porozumienia o EOG²⁷. Na poparcie swojej skargi Zjednoczone Królestwo podniosło, że zaskarżona decyzja została niesłusznie wydana na podstawie art. 48 TFUE, dotyczącego środków przyjmowanych w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, mimo że właściwą podstawą prawną był art. 79 ust. 2 TFUE, dotyczący polityki imigracyjnej.

Trybunał orzekł, że decyzja 2011/407 mogła zostać zgodnie z prawem wydana na podstawie art. 48 WE. Celem zaskarżonej decyzji jest bowiem umożliwienie zastosowania dorobku Unii dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniami nr 883/2004²⁸ i nr 987/2009²⁹, również do państw Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), które są umawiającymi się stronami porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG). Rzeczona decyzja ma na celu bezpośrednie uregulowanie nie tylko praw socjalnych obywateli trzech zainteresowanych państw EFTA, ale również – i to w ten sam sposób – praw socjalnych obywateli Unii we wspomnianych państwach. Decyzja 2011/407 wpisuje się zatem właśnie w poczet środków, poprzez które prawo rynku wewnętrznego Unii powinno możliwie najpełniej zostać rozszerzone na EOG, tak aby obywatele wspomnianych państw korzystali ze swobodnego przepływu osób na tych samych warunkach socjalnych co obywatele Unii. Wynika z tego, że także na szczeblu EOG w sposób nieuchronny niezbędne jest zapewnienie unowocześnienia i uproszczenia

²⁵ Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, stanowiące załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), podpisanego w Marrakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r., zatwierdzonego decyzją Rady 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącą zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji porozumień będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, s. 1).

²⁶ Zobacz art. 207 ust. 1 TFUE.

²⁷ Decyzja 2011/407/UE Rady z dnia 6 czerwca 2011 r. dotycząca stanowiska Unii Europejskiej we Wspólnym Komitecie EOG w sprawie zmiany załącznika VI (Zabezpieczenia społeczne) oraz protokołu 37 do Porozumienia o EOG (Dz.U. L 182, s. 12).

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1), zmienione rozporządzeniem (WE) nr 988/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U. L 284, s. 43).

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284, s. 1).

obowiązujących wewnątrz Unii uregulowań w przedmiocie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, poprzez zastąpienie rozporządzenia nr 1408/71³⁰ rozporządzeniem nr 883/2004.

Ponadto zdaniem Trybunału art. 79 ust. 2 TFUE nie może być podstawą przyjęcia środka takiego jak decyzja 2011/407, gdyż – przy uwzględnieniu kontekstu rozwijania stowarzyszenia z państwami EFTA, w który się ona wpisuje, w szczególności celów zamierzonych przez to stowarzyszenie – w oczywisty sposób nie jest ona do pogodzenia z założeniami wspomnianego art. 79 ust. 2 TFUE, należącego do rozdziału 2 z tytułu V TFUE, zatytułowanego „Polityki dotyczące kontroli granicznej, azylu i migracji”. Trybunał oddalił więc skargę Zjednoczonego Królestwa.

II. Rolnictwo

W dziedzinie rolnictwa wskazać należy dwa orzeczenia dotyczące zasad prawa Unii oraz ochrony praw podstawowych.

W pierwszej kolejności w wyroku z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie C-93/12 *Agroksulting* Trybunał musiał rozstrzygnąć kwestię *dopuszczalności reguły jurysdykcyjnej państwa członkowskiego*, powierzającej tylko jednemu sądowi wszelkie spory dotyczące decyzji krajowego organu odpowiedzialnego za wypłatę pomocy rolnej, w świetle zasad równoważności i skuteczności, a także art. 47 karty praw podstawowych. Przedmiotem sporu był przepis bułgarskiego kodeksu postępowania administracyjnego, skutkujący zobowiązaniem sądu odsyłającego do rozpoznawania wszystkich skarg na akty krajowego organu odpowiedzialnego za wypłatę pomocy rolnej w ramach wspólnej polityki rolnej.

Trybunał orzekł, że przywołane zasady równoważności i skuteczności oraz art. 47 karty praw podstawowych nie sprzeciwiają się tego rodzaju regule, o ile skargi mające na celu zapewnienie ochrony praw, które podmioty prawa wywodzą z prawa Unii, nie są rozpatrywane w warunkach mniej korzystnych niż warunki przewidziane dla skarg mających na celu ochronę praw wynikających z ewentualnych systemów pomocy dla rolników ustanowionych w prawie wewnętrznym i o ile sporna reguła krajowa nie powoduje dla podmiotów prawa niedogodności proceduralnych, w szczególności pod względem długości postępowania, co mogłoby uczynić nadmiernie utrudnionym wykonywanie praw wynikających z prawa Unii.

W drugiej kolejności w wyroku z dnia 17 października 2013 r. w sprawie C-101/12 *Schaible* Trybunał rozpoznawał ważność określonych przepisów rozporządzenia nr 21/2004³¹. Chodziło w istocie o ustalenie, *czy obowiązki, jakim podlegają hodowcy kóz i owiec na podstawie tych przepisów, dotyczące indywidualnego znakowania zwierząt, ich elektronicznego indywidualnego znakowania oraz prowadzenia na bieżąco rejestru można było uznać za zgodne z art. 16 karty praw podstawowych*, w którym zapisano wolność prowadzenia działalności gospodarczej, oraz z zasadą równego traktowania.

³⁰ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 149, s. 2).

³¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 21/2004 z dnia 17 grudnia 2003 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestrowania owiec i kóz oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 i dyrektywy 92/102/EWG i 64/432/EWG (Dz.U. L 5 z 9.1.2004, s. 8). Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczył art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 2, art. 5 ust. 1, art. 9 ust. 3 akapit pierwszy rozporządzenia nr 21/2004 oraz załącznika B pkt 2 tego rozporządzenia.

W wyroku Trybunał orzekł, że nie istnieje żadne element, który mógłby mieć wpływ na ważność spornych przepisów w świetle rzeczonych wolności i zasady. W odniesieniu do ich zgodności z wolnością prowadzenia działalności gospodarczej Trybunał stwierdził, że choć przepisy rozporządzenia nr 21/2004, nakładające na hodowców owiec i kóz obowiązki w zakresie indywidualnego elektronicznego znakowania zwierząt oraz prowadzenia aktualnego rejestru gospodarstwa, mogą ograniczyć wykonywanie wolności prowadzenia działalności gospodarczej, to wolność ta nie jest uprawnieniem bezwzględnym. Może ona podlegać różnorodnym ingerencjom władz publicznych, które mają prawo ustanowić w interesie ogólnym ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej, pod warunkiem przestrzegania zasady proporcjonalności. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że choć sporne w postępowaniu głównym obowiązki mogą ograniczać wykonywanie wolności prowadzenia działalności gospodarczej, to są one uzasadnione usankcjonowanymi prawnie celami interesu ogólnego. Ułatwiając bowiem śledzenie pochodzenia każdego zwierzęcia oraz umożliwiając w ten sposób, w przypadku chorób epizootycznych, odpowiednim władzom powzięcie środków koniecznych w celu uniknięcia rozprzestrzenienia się chorób zakaźnych u owiec i kóz, obowiązki te są odpowiednie i niezbędne do osiągnięcia omawianych celów, czyli ochrony sanitarnej, walki przeciwko chorobom zwierząt i dobra zwierząt, a także zakończenia budowy rolniczego rynku wewnętrznego w danym sektorze.

III. Swobody przepływu

1. Swobodny przepływ pracowników i zabezpieczenie społeczne

W dziedzinie swobodnego przepływu pracowników i zabezpieczenia społecznego na szczególną uwagę zasługują trzy wyroki.

W pierwszej kolejności w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r. w sprawie C-202/11 *Las* Trybunał orzekł w przedmiocie *przepisów państwa członkowskiego nakładających obowiązek używania danego języka urzędowego w umowach o pracę*. W omawianej sprawie obywatel niderlandzki zamieszkały w Niderlandach został zatrudniony przez spółkę mieszącą się w Antwerpii (Belgia). Umowa o pracę o charakterze transgranicznym, sporządzona w języku angielskim, stanowiła, że zainteresowany wykonuje swoje czynności zawodowe w Belgii. Następnie pismem również sporządzonym w języku angielskim został on zwolniony przez rzeczoną spółkę. Pracownik zwrócił się do arbeidsrechtbank, utrzymując, że postanowienia umowy o pracę dotknięte są nieważnością ze względu na naruszenie przepisów dekretu wspólnoty flamandzkiej w sprawie używania języków, zobowiązujących przedsiębiorstwa mające siedzibę w regionie języka niderlandzkiego, pod rygorem stwierdzanej przez sąd z urzędu nieważności, do sporządzania po niderlandzku całej dokumentacji dotyczącej stosunku pracy przy zatrudnieniu o charakterze transgranicznym. Trybunał orzekł, że takie uregulowanie, mogące mieć charakter zniechęcający wobec pracowników i pracodawców nieniderlandzkojęzycznych, stanowi ograniczenie swobodnego przepływu pracowników. Trybunał wyjaśnił również, że w szczególnej sytuacji umów o charakterze transgranicznym tego rodzaju obowiązek jest nieproporcjonalny w stosunku do celów, na które Belgia powoływała się w niniejszej sprawie, czyli ochrony jednego z języków urzędowych, ochrony pracowników i ułatwienia odpowiedniego nadzoru administracyjnego.

W drugiej kolejności warto się zająć wyrokiem z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie C-20/12 *Giersch i in.*, dotyczącym *równości traktowania w zakresie świadczeń socjalnych w odniesieniu do pracowników przygranicznych i członków ich rodzin*. W omawianym wyroku Trybunał orzekł, że art. 7 ust. 2

rozporządzenia nr 1612/68³² należy interpretować w ten sposób, że co do zasady stoi on na przeszkodzie istnieniu uregulowania państwa członkowskiego *uzależniającego przyznanie pomocy finansowej na studia wyższe od spełnienia przez studenta warunku zamieszkania w tym państwie członkowskim* oraz wprowadza stanowiące dyskryminację pośrednią odmienne traktowanie osób zamieszkałych w tymże państwie członkowskim oraz osób, które – nie mieszkając w nim – są dziećmi pracowników przygranicznych wykonujących działalność w rzeczonym państwie członkowskim.

Ponadto Trybunał uznał, że o ile cel polegający na zwiększeniu liczby rezydentów posiadających dyplom ukończenia szkoły wyższej na potrzeby wspierania rozwoju gospodarki danego państwa członkowskiego stanowi prawnie uzasadniony cel mogący uzasadnić takie odmienne traktowanie i że o ile warunek zamieszkania jest właściwy dla zapewnienia realizacji tego celu, o tyle warunek taki wykracza jednak poza to, co konieczne dla osiągnięcia zamierzonego celu. Taki warunek zamieszkania stanowi bowiem przeszkodę w uwzględnieniu innych elementów potencjalnie reprezentatywnych dla rzeczywistego stopnia powiązania osoby składającej wniosek o pomoc ze społeczeństwem lub rynkiem pracy danego państwa członkowskiego, takich jak fakt, że jedno z rodziców, które nadal przyczynia się do utrzymania studenta, jest pracownikiem przygranicznym mającym trwale zatrudnienie w tym państwie członkowskim oraz pracującym w nim już od dłuższego czasu.

W trzeciej kolejności wyrok z dnia 21 lutego 2013 r. w sprawie C-282/11 *Salgado González* dotyczył *zasad obliczania emerytur osób prowadzących działalność na własny rachunek w świetle przepisów prawa Unii z dziedziny zabezpieczenia społecznego pracowników migrujących*³³.

Trybunał przypomniał najpierw, że w braku harmonizacji na szczeblu Unii do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego należy określenie przesłanek uzyskania uprawnienia do świadczeń, lecz przy wykonywaniu tych kompetencji państwa członkowskie powinny przestrzegać prawa Unii, a zwłaszcza przepisów traktatu FUE dotyczących swobody przemieszczania się. W tym względzie rozporządzenie nr 1408/71 stanowi, że jeżeli ustawodawstwo państwa członkowskiego uzależnia nabycie prawa do świadczeń, takich jak świadczenie emerytalne, od przebycia okresów ubezpieczenia, właściwa instytucja tego państwa członkowskiego uwzględnia, w razie potrzeby, okresy ubezpieczenia odbyte zgodnie z ustawodawstwem każdego innego państwa członkowskiego. W tym celu uwzględnia się te okresy jak okresy ukończone zgodnie z ustawodawstwem stosowanym przez tę instytucję³⁴. W tym celu powinna ona uwzględnić te okresy, tak jakby były one okresami odbytymi zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

Tym samym uregulowanie państwa członkowskiego, na którego podstawie teoretyczna kwota świadczenia emerytalnego osoby prowadzącej działalność na własny rachunek, migrującej lub niemigrującej, jest niezmiennie obliczana na podstawie składek tej osoby w stałym okresie referencyjnym poprzedzającym jej ostatnią składkę, jest niezgodne z wymogami rozporządzenia nr 1408/71³⁵, jeżeli ta wysokość teoretyczna obliczona jest tak, jakby ubezpieczony całą swą aktywność zawodową wykonywał wyłącznie w danym państwie członkowskim. Mogłoby być inaczej,

³² Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty (Dz.U. L 257, s. 2), w brzmieniu zmienionym dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. (Dz.U. L 158, s. 77).

³³ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 149, s. 2) ze zm.

³⁴ Zobacz art. 45 rozporządzenia nr 1408/71.

³⁵ Zobacz w szczególności art. 46 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71.

gdyby ustawodawstwo krajowe przewidywało mechanizmy powalające na dostosowanie sposobu obliczania teoretycznej kwoty świadczenia emerytalnego w celu uwzględnienia wykonywania przez daną osobę jej prawa do swobodnego przepływu poprzez wykonywanie działalności w innym państwie członkowskim.

2. Prawo przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług

W wyroku z dnia 8 maja 2013 r. w sprawach połączonych C-197/11 i C-203/11 *Libert i in.* Trybunał miał sposobność rozstrzygnąć, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które, po pierwsze, uzależniają *przeniesie prawa do nieruchomości* położonych w określonych gminach od sprawdzenia przez lokalną komisję, czy istnieje „wystarczający związek” nabywcy z daną gminą, a po drugie, zobowiązują inwestorów i deweloperów do oferowania mieszkań socjalnych, ustanawiając jednocześnie zachęty podatkowe i mechanizmy subwencjonowania.

Trybunał wskazał, że przepisy ustanawiające takie warunki przeniesienia stanowią ograniczenie podstawowych zasad gwarantowanych przez prawo Unii. Ponadto podkreślił, że wymogi polityki mieszkalnictwa socjalnego, takie jak ten polegający na zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych mniej zamożnej miejscowej ludności, mogą stanowić nadrzędne względy interesu ogólnego uzasadniające ograniczenie tego typu. Jednakże środki te wykraczają poza zakres niezbędny do osiągnięcia zamierzonego celu, jeżeli nie mają bezpośredniego związku z czynnikami społeczno-ekonomicznymi, odpowiadającymi celowi ochrony miejscowej mniej zamożnej ludności na rynku nieruchomości. W takim przypadku warunki te mogą bowiem działać na korzyść nie tylko mniej zamożnej ludności, lecz również innych osób, dysponujących stosownymi zasobami finansowymi i niepotrzebujących w związku z tym szczególnej ochrony socjalnej na rynku nieruchomości.

Trybunał uznał natomiast, że art. 63 TFUE nie stoi na przeszkodzie temu, by na niektóre podmioty gospodarcze, takie jak inwestorzy i deweloperzy, nakładano „zobowiązanie socjalne” przy udzielaniu pozwolenia na budowę lub na parcelację, jeżeli ma to na celu zapewnienie osobom o niskich dochodach i innym kategoriom miejscowej ludności znajdującym się w niekorzystnym położeniu wystarczającej oferty mieszkaniowej.

W wyroku z dnia 24 października 2013 r. w sprawie C-85/12 *LBI* (dawniej *Landsbanki Islands*) Trybunał wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie wykładni dyrektywy 2001/24/WE w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych³⁶, włączonej do Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Dyrektywa ta stanowi, że w razie upadłości instytucji kredytowej mającej oddziały w innych państwach członkowskich środki służące reorganizacji i postępowanie likwidacyjne wpisują się w jednolite postępowanie upadłościowe w państwie członkowskim, w którym instytucja ma swoją statutową siedzibę (państwie pochodzenia), i wywierają skutki zgodnie z prawem państwa pochodzenia w całej Unii, bez dodatkowych formalności.

W omawianej sprawie chodziło o ustalenie, czy środki służące reorganizacji przyjęte przez Islandię wskutek kryzysu bankowego i finansowego, który ją dotknął, były objęte dyrektywą. Środki te, w formie moratorium, chroniły instytucje finansowe przed wszelkimi skargami sądowymi, jak również zawieszały postępowania w toku przez cały okres obowiązywania moratorium. Wobec LBI, islandzkiej instytucji kredytowej objętej moratorium w Islandii, dokonano zajęć zabezpieczających we Francji. Zakwestionowała je ona przed sądami francuskimi, utrzymując, że dyrektywa

³⁶ Dyrektywa 2001/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.U. L 125, s. 15).

powoduje, iż na wszelkie środki służące reorganizacji przyjęte w Islandii może powoływać się wobec swojego francuskiego wierzyciela i że w związku z tym zajęcia są nieważne.

Na wstępie Trybunał wskazał, że dyrektywa 2001/24 ma na celu umożliwienie wzajemnego uznawania przez państwa członkowskie środków podejmowanych przez każde z nich w celu przywrócenia rentowności instytucji kredytowych, które otrzymały wydane przez nie zezwolenie. Trybunał stwierdził następnie, że zgodnie z dyrektywą 2001/24³⁷ jedynie władze administracyjne i sądownie państwa członkowskiego pochodzenia są upoważnione do podejmowania decyzji w sprawie wdrożenia środków służących reorganizacji w instytucji kredytowej oraz wszczęcia postępowania likwidacyjnego dotyczącego takiej instytucji. Środki te wywołują we wszystkich państwach członkowskich skutki przypisane im przez prawo państwa członkowskiego pochodzenia. Co za tym idzie, środki służące reorganizacji i likwidacji podejmowane przez władze administracyjne i sądownie państwa członkowskiego pochodzenia są przedmiotem uznania na mocy dyrektywy 2001/24, ze skutkami, jakie przypisuje im prawo tego państwa. Natomiast ustawodawstwo tego państwa członkowskiego zasadniczo może wywoływać skutki w innych państwach członkowskich jedynie za pośrednictwem środków podejmowanych przez władze administracyjne i sądownie tego państwa członkowskiego w stosunku do określonej instytucji kredytowej.

Wyrok z dnia 24 września 2013 r. w sprawie C-221/11 *Demirkan* dotyczył zagadnienia, czy *swoboda świadczenia usług, o której mowa w art. 41 ust. 1 protokołu dodatkowego*³⁸ *do układu stowarzyszeniowego między Europejską Współnotą Gospodarczą a Turcją*³⁹, obejmuje także „bierną” swobodę świadczenia usług, czyli przysługującą odbiorcom usług swobodę udania się do innego państwa członkowskiego w celu skorzystania z danej usługi.

Zdaniem Trybunału, choć zasady przyjęte w ramach postanowień traktatu FUE dotyczących swobody świadczenia usług powinny w miarę możliwości przekładać się na obywateli tureckich, aby znieść obowiązujące między umawiającymi się stronami ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług, to wykładnia nadana przepisom prawa Unii – w tym postanowieniom traktatu – dotyczącym rynku wewnętrznego nie może zostać w sposób automatyczny przełożona na wykładnię umowy zawartej przez Unię z państwem trzecim, chyba że istnieją wyraźne postanowienia przewidziane w tym celu w samej tej umowie. Aby ustalić, czy tego rodzaju transponowanie wykładni jest możliwe, należy przeprowadzić porównanie celów i kontekstu umowy z jednej strony z celami i kontekstem traktatu z drugiej strony. Tymczasem między układem stowarzyszeniowym wraz z jego protokołem dodatkowym z jednej strony a traktatem z drugiej strony występują zasadnicze różnice wynikające z faktu, że stowarzyszenie EWG–Turcja posiada cel wyłącznie gospodarczy, mając głównie na uwadze wspieranie rozwoju gospodarczego Turcji. Tym samym wprowadzanie swobód gospodarczych w celu umożliwienia swobodnego przepływu osób o charakterze ogólnym, porównywalnego z tym obowiązującym wobec obywateli Unii, nie jest przedmiotem układu stowarzyszeniowego. Ponadto z temporalnego punktu widzenia Trybunał podkreślił, że brak jest podstaw, by przyjąć, że strony układu stowarzyszeniowego i protokołu dodatkowego postrzegały w momencie ich podpisania swobodne świadczenie usług jako obejmujące także „bierną” swobodę świadczenia usług. W związku z tym swoboda świadczenia usług w rozumieniu art. 41 ust. 1 protokołu dodatkowego nie obejmuje swobody udania się przez obywateli tureckich będących odbiorcami usług do jednego z państw członkowskich, aby tam z usług tych skorzystać.

³⁷ Dyrektywa 2001/24/WE, art. 3 ust. 1 i art. 9 ust. 1.

³⁸ Protokół ten zgodnie z art. 62 stanowi część układu stowarzyszeniowego. Został podpisany w dniu 23 listopada 1970 r. w Brukseli oraz zawarty, zatwierdzony i ratyfikowany w imieniu Wspólnoty rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2760/72 z dnia 19 grudnia 1972 r.

³⁹ Podpisanego w Ankarze w dniu 12 września 1963 r.

3. Swobodny przepływ kapitału

W wyroku z dnia 22 października 2013 r. w sprawach połączonych od C-105/12 do C-107/12 *Essent i in.* – Trybunał stanął przed zagadnieniem, czy art. 345 TFUE oraz reguły swobodnego przepływu kapitału stoją na przeszkodzie istnienia krajowego systemu własności operatorów systemów dystrybucyjnych energii elektrycznej i gazu wprowadzającego bezwzględny zakaz prywatyzacji tego rodzaju operatorów.

Trybunał przypomniał w pierwszej kolejności, że art. 345 TFUE wyraża zasadę neutralności traktatów wobec zasad prawa własności w państwach członkowskich. W szczególności traktaty co do zasady nie stoją na przeszkodzie ani nacjonalizacji przedsiębiorstw, ani ich prywatyzacji, w związku z czym państwa członkowskie mają prawo dążyć do celu polegającego na wprowadzeniu lub zachowaniu własności publicznej określonych przedsiębiorstw. Jednakże, jak przypominał Trybunał, art. 345 TFUE nie wyklucza zastosowania wobec zasad prawa własności obowiązujących w państwach członkowskich podstawowych reguł traktatu FUE, w tym w szczególności zasady niedyskryminacji, swobody działalności gospodarczej i swobody przepływu kapitału.

W niniejszym przypadku Trybunał stwierdził, że zakaz prywatyzacji ze względu na swe skutki stanowi ograniczenie swobodnego przepływu kapitału. Dodał, że cele w postaci zapewnienia przejrzystości na rynku energii elektrycznej i gazu oraz zapobiegania zakłóceniom konkurencji, leżące u podstaw decyzji ustawodawcy krajowego co do przyjętych zasad prawa własności, można brać pod uwagę jako nadrzędne względy interesu ogólnego w celu uzasadnienia ograniczeń swobody przepływu kapitału. Podobnie w odniesieniu do zakazów powiązań grupowych i działalności ubocznej mogącej niekorzystnie wpływać na zarządzanie systemem Trybunał stwierdził, że powyższe cele również mogą, jako nadrzędne względy interesu ogólnego, uzasadniać stwierdzone ograniczenia podstawowych swobód. Ograniczenia te muszą jednak być jeszcze odpowiednie do zamierzonych celów i nie mogą wykraczać poza zakres niezbędny do ich osiągnięcia.

IV. Kontrole graniczne, azyl i imigracja

1. Przepływ osób przez granice

W kwestii wspólnych reguł dotyczących norm i procedur kontroli na zewnętrznych granicach jeden z niemieckich sądów zwrócił się z pytaniem, czy rozporządzenie nr 2252/2004⁴⁰, w zakresie, w jakim zobowiązuje do pobrania odcisków palców od osób występujących o paszport i przewiduje przechowywanie tych odcisków w paszporcie, jest ważne, w szczególności w świetle karty praw podstawowych. Trybunał w wyroku z dnia 17 października 2013 r. w sprawie C-291/12 *Schwarz* udzielił na to pytanie odpowiedzi twierdzącej. Choć bowiem pobranie odcisków palców i ich przechowywanie w paszportach stanowi naruszenie praw do poszanowania życia prywatnego oraz do ochrony danych osobowych, zapisanych odpowiednio w art. 7 i 8 karty praw podstawowych, środki te są jednak uzasadnione celem zapobiegania bezprawnemu używaniu paszportów.

W wyroku z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie C-84/12 *Koushkaki* Trybunał objaśnił swoje orzecznictwo dotyczące polityki wizowej, a konkretniej *procedury i warunki wydawania wiz jednolitych* oraz

⁴⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie (Dz.U. L 385, s. 1), zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 444/2009 z dnia 6 maja 2009 r. (Dz.U. L 142, s. 1; sprostowanie Dz.U. L 188, s. 127).

uprawnień dyskrecjonalnych państw członkowskich w tym zakresie. Przede wszystkim Trybunał orzekł, że art. 23 ust. 4, art. 32 ust. 1 i art. 35 ust. 6 kodeksu wizowego⁴¹ należy interpretować w ten sposób, że właściwe organy państwa członkowskiego mogą odmówić, po rozpatrzeniu wniosku o wydanie wizy jednolitej, wydania takiej wizy ubiegającej się o nią osobie tylko w przypadku, gdy można powołać się względem tej osoby na jedną z podstaw odmowy wydania wizy wymienionych w tych przepisach. Organom tym przysługuje w toku rozpatrywania wskazanego wniosku szeroki zakres swobodnego uznania w odniesieniu do warunków stosowania przywołanych przepisów oraz do oceny mających znaczenie okoliczności faktycznych w celu określenia, czy względem osoby ubiegającej się o wizę można powołać się na jedną z tych podstaw odmowy.

W szczególności co do podstawy odmowy dotyczącej ewentualnego braku zamiaru opuszczenia terytorium państw członkowskich, zanim wiza wygaśnie, Trybunał orzekł⁴², że właściwe organy państwa członkowskiego nie są zobowiązane do uzyskania pewności co do zamiarów osoby ubiegającej się o wizę, lecz mogą poprzestać na stwierdzeniu, że zamiar ten budzi poważne wątpliwości, w świetle ogólnej sytuacji państwa zamieszkania osoby ubiegającej się o wizę i uwarunkowań właściwych tej osobie, ustalonych w świetle informacji przez nią przedstawionych.

Wreszcie Trybunał uznał, że kodeks wizowy nie stoi na przeszkodzie przepisowi państwa członkowskiego, który przewiduje, iż w razie spełnienia warunków wydania przewidzianych przez ten kodeks właściwym organom przysługuje uprawnienie do wydania wizy jednolitej ubiegającej się o nią osobie, przy czym nie uściśla, że mają one obowiązek wydania tej wizy, o ile taki przepis krajowy może być interpretowany w sposób zgodny ze wspomnianym kodeksem. Właściwe organy krajowe mogą odmówić wydania wizy jednolitej ubiegającej się o nią osobie tylko w przypadku, gdy można powołać się względem tej osoby na jedną z podstaw odmowy przewidzianych w przywołanych artykułach.

2. Polityka azylowa

Na uwagę zasługują dwa wyroki dotyczące prawa azylu oraz rozporządzenia nr 343/2003 (Dublin II)⁴³.

W pierwszej kolejności Trybunał otrzymał w sprawie C-648/11 *MA i in.*, zakończonej wyrokiem z dnia 6 czerwca 2013 r., pytanie o *określenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o azyl, w przypadku gdy wnioskodawca, małoletni pozbawiony opieki, którego żaden z członków rodziny nie przebywa zgodnie z prawem na terytorium Unii Europejskiej, złożył wnioski o udzielenie azylu w więcej niż jednym państwie członkowskim*. W tym celu Trybunał dokonał wykładni art. 6 akapit 2 rozporządzenia nr 343/2003 w ten sposób, że to państwo członkowskie, w którym małoletni znajduje się po złożeniu w nim wniosku o azyl, jest odpowiedzialne za rozpatrzenie jego wniosku. W tym względzie Trybunał orzekł, że nie można rozumieć, iż wyrażenie „państwo członkowskie, w którym małoletni złożył wniosek o udzielenie azylu” oznacza pierwsze państwo członkowskie, w którym małoletni złożył wniosek o udzielenie azylu. Ze względu na to bowiem, że małoletni pozbawieni opieki tworzą kategorię osób w szczególnie trudnej sytuacji, ważne jest, by nie przedłużać bardziej, niż jest to ściśle konieczne, procedury określania

⁴¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz.U. L 243, s. 1).

⁴² Orzeczenie Trybunału dotyczyło art. 32 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 kodeksu wizowego.

⁴³ Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dz.U. L 50, s. 1).

odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tylko zagwarantować szybki dostęp do procedur określania statusu uchodźcy. Choć zatem o interesie małoletniego mowa jest wyraźnie jedynie w art. 6 akapit pierwszy omawianego rozporządzenia, to art. 24 ust. 2 karty praw podstawowych w związku z jej art. 51 ust. 1 skutkuje tym, że we wszystkich decyzjach wydawanych przez państwa członkowskie w przedmiocie określenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za zbadanie prawa azylu należy również uwzględniać przede wszystkim nadrzędny interes dziecka. Wynika z tego, że małoletni pozbawieni opieki, którzy złożyli wniosek o azyl w jednym państwie członkowskim, nie powinni co do zasady być przenoszani do innego państwa członkowskiego, w którym to złożyli pierwszy z wniosków o azyl.

W drugiej kolejności w wyroku z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie C-394/12 *Abdullahi* Trybunał orzekł, że art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy państwo członkowskie wyraziło zgodę na przyjęcie osoby ubiegającej się o azyl na podstawie kryterium ujętego w art. 10 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia, mianowicie jako państwo członkowskie pierwszego wjazdu osoby ubiegającej się o azyl na terytorium Unii, osoba ta może podważać wybór tego kryterium, wyłącznie powołując się na istnienie systemowych nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w tym państwie członkowskim. Powtarzając wykładnię wynikającą z wyroku z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawach połączonych *N.S. i in.*⁴⁴, Trybunał wskazał, że te systemowe nieprawidłowości i warunki przyjmowania osób ubiegających się o azyl muszą stanowić poważne i udowodnione powody do tego, by przypuszczać, że osoba ta zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddaną nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty praw podstawowych.

3. Polityka imigracyjna

W wyroku z dnia 10 września 2013 r. w sprawie C-383/13 PPU *G. i R.* Trybunał musiał udzielić wykładni art. 15 ust. 2 i 6 dyrektywy 2008/115 (dyrektywy w sprawie powrotów)⁴⁵, określającej gwarancje proceduralne dotyczące decyzji o wykonaniu wydalenia obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego. W tym zakresie dyrektywa 2008/115 zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia skutecznych środków odwoławczych od takich decyzji i przewiduje poza tym, że dany obywatel państwa trzeciego zostaje niezwłocznie zwolniony, jeżeli stosowanie środka detencyjnego jest niezgodne z prawem.

W wyroku wydanym w pilnym trybie prejudycjalnym Trybunał orzekł, że przy wydaniu decyzji o przedłużeniu stosowania środka detencyjnego brak poszanowania prawa do obrony obywatela przebywającego nielegalnie w perspektywie jego wydalenia nie powoduje automatycznie jego zwolnienia. Sąd krajowy powinien jednak zdaniem Trybunału zbadać, czy takie naruszenie rzeczywiście pozbawiło tego, kto się na nie powołuje, możliwości lepszego przedstawienia swojej linii obrony w takim zakresie, że postępowanie administracyjne, wskutek którego utrzymano środek detencyjny, mogło doprowadzić do odmiennego rezultatu.

Wyrok z dnia 19 września 2013 r. w sprawie C-297/12 *Filev i Osmani* również dotyczył wykładni dyrektywy 2008/115 (dyrektywy w sprawie powrotów). Trybunał orzekł w szczególności, że dyrektywa ta stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który uzależnia ograniczenie czasu obowiązywania zakazu wjazdu od wystąpienia przez zainteresowanego obywatela państwa trzeciego z wnioskiem

⁴⁴ Sprawy połączone C-411/10 i C-493/10, Zb.Orz. s. I-13905.

⁴⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 348, s. 98).

o przyznanie mu możliwości skorzystania z takiego ograniczenia. Z brzmienia art. 11 ust. 2 tej dyrektywy wynika bowiem, że państwa członkowskie powinny ograniczać czas obowiązywania wszelkich zakazów wjazdu, bez względu na złożenie w tym zakresie wniosku.

Trybunał uznał również, że przepis ten stoi na przeszkodzie temu, by naruszenie zakazu wjazdu i pobytu na terytorium jednego z państw członkowskich, który to zakaz został orzeczony na ponad pięć lat przed datą ponownego wjazdu danego obywatela państwa trzeciego na to terytorium albo przed datą wejścia w życie krajowych przepisów dokonujących transpozycji tej dyrektywy, prowadziło do nałożenia sankcji karnej, chyba że obywatel ten stanowi poważne zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego.

Wreszcie Trybunał podkreślił, że państwo członkowskie, które zdecydowało na podstawie art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy w sprawie powrotów o niestosowaniu jej do obywateli państw trzecich podlegających sankcji karnej, nie może powoływać się na te przepisy krajowe wobec obywatela, który podlegał sankcji karnej przed transpozycją dyrektywy do prawa krajowego i który mógłby się powołać bezpośrednio na tę dyrektywę.

V. Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych

1. Europejski nakaz aresztowania

W dziedzinie współpracy sądowej w sprawach karnych na uwagę zasługują trzy wyroki dotyczące decyzji ramowej 2002/584 w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi⁴⁶. U podłoża dwóch spośród nich leżą zresztą pierwsze pytania prejudycjalne przedłożone przez trybunały konstytucyjne hiszpański i francuski.

W pierwszej ze spraw hiszpański trybunał konstytucyjny zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy decyzja ramowa 2002/584 dopuszcza, by sądy krajowe – jak wymaga orzecznictwo hiszpańskiego trybunału konstytucyjnego – *uzależniały przekazanie osoby skazanej zaocznie od umożliwienia ponownego rozpoznania sprawy zakończonej danym wyrokiem skazującym w państwie wydającym nakaz*. W wyroku z dnia 26 lutego 2013 r. w ww. sprawie *Melloni*, przypominawszy, że wykonujący nakaz organ sądowy może uzależnić wykonanie nakazu aresztowania tylko od spełnienia warunków określonych w decyzji ramowej, Trybunał orzekł, że art. 4a ust. 1 decyzji ramowej, jako że nie przewiduje takiego warunku, nie zezwala na to, by organy sądowe odmówiły wykonania nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary, jeżeli zainteresowany nie stawiał się osobiście na rozprawie, która doprowadziła do wydania wyroku skazującego, jeżeli dana osoba, wiedząc o wyznaczonej rozprawie, udzieliła pełnomocnictwa obrońcy, aby jej bronił, i obrońca ten faktycznie jej bronił. Ponadto Trybunał uznał, że wspomniany przepis decyzji ramowej, pozwalający w pewnych okolicznościach na wykonanie europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli zainteresowany nie stawiał się na rozprawie, jest zgodny z prawem do skutecznej ochrony sądowej i do sprawiedliwego procesu, a także z prawem do obrony zapisanym w art. 47 i 48 ust. 1 karty praw podstawowych. Choć bowiem prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie stanowi istotny element

⁴⁶ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. wzmacniającą prawa procesowe osób oraz ułatwiającą stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie (Dz.U. L 190, s. 1) i Dz.U. L 81, s. 24).

prawa do sprawiedliwego procesu, prawo to nie ma charakteru bezwzględnego, gdyż oskarżony może z tego prawa zrezygnować, jeżeli towarzyszą temu określone gwarancje.

Wreszcie Trybunał wskazał, że art. 53 karty praw podstawowych nie zezwala również państwu członkowskiemu na uzależnienie przekazania osoby skazanej zaocznie od nieprzewidzianego w decyzji ramowej warunku wymagającego umożliwienia w państwie członkowskim wydającym nakaz ponownego rozpoznania sprawy, w celu uniknięcia naruszenia praw zagwarantowanych jego konstytucją. Trybunał wskazał również, że odmienna wykładnia art. 53 karty praw podstawowych naruszałaby zasadę pierwszeństwa prawa Unii i zagrażała skuteczności decyzji ramowej 2002/584⁴⁷.

W wyroku z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie C-168/13 PPU *F*, wydanym wskutek odesłania prejudycjalnego w ramach priorytetowego pytania o zgodność z konstytucją zadanego francuskiemu trybunałowi konstytucyjnemu, Trybunał badał *możliwość wniesienia środka zaskarżenia o skutku zawieszającym od orzeczenia wyrażającego zgodę na rozszerzenie skutków europejskiego nakazu aresztowania*. Przypomniawszy, że sama decyzja ramowa 2002/584 ustanawia procedurę zgodną z wymogami art. 47 karty praw podstawowych, Trybunał wskazał, że brak wyraźnego uregulowania dotyczącego ewentualnego prawa do środka zaskarżenia o charakterze zawieszającym przeciwko orzeczeniom dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania nie stoi na przeszkodzie temu, by państwa członkowskie takie prawo przewidziały, ani nie wymaga jego wprowadzenia. W tym względzie Trybunał orzekł, że o ile stosowanie decyzji ramowej nie dozna uszczerbku, nie powinna ona uniemożliwiać żadnemu z państw członkowskich stosowania własnych przepisów konstytucyjnych, dotyczących w szczególności sprawiedliwego procesu sądowego.

Jednak Trybunał wyjaśnił, że swoboda państw członkowskich w tym zakresie powinna doznać pewnych ograniczeń. Wynika z tego, że zważywszy na wagę terminów, ostateczne orzeczenie dotyczące wykonania europejskiego nakazu aresztowania powinno zapaść co do zasady bądź w ciągu dziesięciu dni następujących po wyrażeniu przez osobę poszukiwaną zgody na przekazanie, bądź – w pozostałych przypadkach – w ciągu sześćdziesięciu dni od dnia jej aresztowania. Trybunał wskazał również, że zgodnie z decyzją ramową⁴⁸ orzeczenie w sprawie rozszerzenia nakazu lub dalszego przekazania powinno zapaść co do zasady w ciągu trzydziestu dni od otrzymania wniosku. Zatem jeżeli przepisy krajowe przewidują możliwość wniesienia od tego orzeczenia środka zaskarżenia o skutku zawieszającym, rzeczony środek powinien być wykonywany z poszanowaniem powyższych terminów określonych do celów wydania ostatecznego orzeczenia.

W trzeciej sprawie dotyczącej europejskiego nakazu aresztowania Trybunał orzekł w wyroku z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie C-396/11 *Radu*, że wykonujące nakaz organy sądowe nie mogą odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego ze względu na to, że przed jego wydaniem osoba, której dotyczy wniosek, nie została przesłuchana w państwie członkowskim wydania nakazu. W pierwszej kolejności powód ten nie figuruje wśród podstaw odmowy wykonania tego nakazu przewidzianych przepisami decyzji ramowej 2002/584. W drugiej kolejności Trybunał stwierdził, że prawo do przesłuchania, zapisane w art. 47 i 48 karty praw podstawowych, nie wymaga, aby organ sądowy państwa członkowskiego był uprawniony do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego z tego względu, jako że tego rodzaju obowiązek w nieunikniony sposób prowadziłby do zniweczenia systemu przekazywania ustanowionego decyzją ramową. Aby bowiem uniemożliwić zainteresowanej osobie ucieczkę, wydaniu takiego nakazu

⁴⁷ Zobacz w tym względzie omówienie tego wyroku w rozdziale „Karta praw podstawowych Unii Europejskiej”.

⁴⁸ Artykuł 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) decyzji ramowej 2002/584.

aresztowania musi towarzyszyć pewien element zaskoczenia. W każdym razie Trybunał wskazał, opierając się na szeregu przepisów decyzji ramowej, że prawodawca Unii zapewnił poszanowanie prawa do przesłuchania w państwie członkowskim wykonania nakazu w taki sposób, by nie podważać skuteczności mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania⁴⁹.

2. Wzajemne uznawanie kar o charakterze pieniężnym

W wyroku z dnia 14 listopada 2013 r. w sprawie C-60/12 *Baláž* Trybunał udzielił wykładni terminu „sąd właściwy także w sprawach karnych” w rozumieniu decyzji ramowej 2005/214 w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym⁵⁰. Trybunał wyjaśnił najpierw, że termin ten stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii. Biorąc pod uwagę, że zakres przedmiotowy decyzji ramowej obejmuje wykroczenia dotyczące „naruszenia przepisów ruchu drogowego”, a wykroczenia te nie są traktowane w jednolity sposób w różnych państwach członkowskich, oraz chcąc zapewnić skuteczność decyzji ramowej, Trybunał uznał, że w zakres tego pojęcia wchodzi wszelkie sądy, które stosują postępowanie posiadające zasadnicze cechy postępowania karnego, przy czym nie jest wymagane, by taki sąd posiadał właściwość wyłączną karną. Następnie Trybunał orzekł, że skoro decyzja ramowa znajduje zastosowanie również do kar o charakterze pieniężnym wymierzonych przez organy administracyjne, można wymagać, stosownie do specyficznych rozwiązań systemów sądowych państw członkowskich, by miał miejsce uprzedni etap administracyjny. Zatem należy uznać, że osoba miała możliwość skierowania sprawy do rozstrzygnięcia przez sąd właściwy także w sprawach karnych, w rozumieniu decyzji ramowej, w sytuacji gdy przed wniesieniem skargi była ona zobowiązana do poszanowania przedsądowego postępowania administracyjnego. Jednakże dostęp do właściwego sądu nie powinien podlegać warunkom, które czynią go niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym. Tym samym taki sąd powinien być w pełni właściwy, aby rozpoznać sprawę pod kątem zarówno oceny prawnej, jak i oceny okoliczności faktycznych.

VI. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych

1. Jurysdykcja, uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych

W dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych większość wydanych w tym roku orzeczeń dotyczyła wykładni rozporządzenia nr 44/2001 (Bruksela I)⁵¹.

Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje wyrok z dnia 12 września 2013 r. w sprawie C-49/12 *Sunico i in.* Sprawa dotyczyła pojęcia sprawy cywilnej i handlowej w rozumieniu art. 1 ust. 1 powyższego rozporządzenia oraz tego, czy należy to pojęcie interpretować w ten sposób, że obejmuje ono powództwo, w ramach którego organy władzy publicznej państwa członkowskiego domagają się od osób fizycznych i prawnych mających siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium innego państwa członkowskiego odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez niedozwolone porozumienie mające na celu popełnienie oszustwa polegającego na uchylaniu się od podatku VAT należnego w tym pierwszym państwie członkowskim.

⁴⁹ Zobacz w szczególności art. 8, 13–15 i 19 decyzji ramowej 2002/584.

⁵⁰ Artykuł 1 lit. a) pkt iii) decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym (Dz.U. L 76, s. 16), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. L 81, s. 24).

⁵¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1)

Zdaniem Trybunału, chociaż pewne spory między organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001, to inaczej jest w sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje swoje władztwo publiczne. Tymczasem skoro w niniejszym przypadku powództwo organu władzy publicznej opiera się nie na krajowym ustawodawstwie dotyczącym podatku VAT, lecz na zarzucanym osobie prawa prywatnego udziałzie w porozumieniu mającym na celu popełnienie oszustwa, które wchodzi w zakres prawa tego państwa członkowskiego regulującego odpowiedzialność cywilną z tytułu czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego, stosunek prawny między stronami nie jest stosunkiem prawnym opartym na prawie publicznym wymagającym skorzystania z prerogatyw władztwa publicznego. Dlatego też tego rodzaju powództwo objęte jest zakresem pojęcia sprawy cywilnej i handlowej w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001. Trybunał orzekł, że sąd krajowy powinien jednak sprawdzić, czy organ władzy publicznej nie skorzystał z dowodów uzyskanych na podstawie wykonania swoich prerogatyw władztwa publicznego i czy w takim przypadku znajdował się w tej samej sytuacji co podmiot prawa prywatnego w ramach swojego powództwa.

2. Prawo właściwe dla zobowiązań umownych

Spory dotyczące kolizji prawa, jakkolwiek niezbyt licznie występujące przed Trybunałem w 2013 r., zaznaczyły jednak w sposób istotny swoją obecność wyrokiem z dnia 17 października 2013 r. w sprawie C-184/12 *Unamar*. W zawisłej przed Trybunałem sprawie dotyczącej wykładni art. 3 i art. 7 ust. 2 konwencji rzymskiej⁵² miał on sposobność wyjaśnić, czy *prawo wybrane przez strony dla umowy przedstawicielstwa handlowego może zostać wyłączone przez rozpatrujący sprawę sąd na rzecz lex fori ze względu na bezwzględnie obowiązujący charakter przepisów regulujących sytuację przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek w porządku prawnym tego państwa członkowskiego*.

Trybunał orzekł, że należy uszanować wybór prawa właściwego dokonany przez strony, zgodnie z art. 3 ust. 1 konwencji rzymskiej, tak że odstępstwo związane z istnieniem „przepisów wymuszających swoje zastosowanie” rozumianych przez pryzmat ustawodawstwa danego państwa członkowskiego, takie jak wskazano w art. 7 ust. 2 owej konwencji, powinno być interpretowane w sposób ścisły. Za przepisy wymuszające swoje zastosowanie należy uważać przepisy, których przestrzeganie uznano za kluczowe dla ochrony ustroju politycznego, społecznego i ekonomicznego danego państwa członkowskiego, do tego stopnia, że ich przestrzeganie obejmuje każdą osobę, która znajduje się na terytorium tego państwa członkowskiego. W związku z tym prawo państwa członkowskiego wybrane przez strony umowy przedstawicielstwa handlowego i spełniające wymogi minimalnej ochrony przewidzianej przez dyrektywę 86/653⁵³ może zostać wyłączone przez rozpatrujący sprawę sąd jedynie wtedy, gdy sąd ten ustali w sposób szczegółowy, że ustawodawca państwa siedziby sądu uznał za sprawę zasadniczą, by przyznać przedstawicielowi handlowemu ochronę wykraczającą poza ochronę przewidzianą w omawianej dyrektywie, biorąc w tym względzie pod uwagę charakter i cel tego rodzaju bezwzględnie obowiązujących przepisów.

⁵² Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie dnia 19 czerwca 1980 r. (Dz.U. L 266, s. 1).

⁵³ Dyrektywa Rady 86/653/EWG z dnia 18 grudnia 1986 r. w sprawie koordynacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek (Dz.U. L 382, s. 17).

VII. Transport

W tym roku zapadły dwa ważne orzeczenia z tej dziedziny. W pierwszej kolejności należy odnotować wyrok z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-11/11 *Folkerts*, w którym objaśniono *normy obowiązujące w zakresie odszkodowań dla pasażerów linii lotniczych w przypadku opóźnienia lotu*. Trybunał orzekł, że w przypadku lotu łączonego do celów zryczałtowanego odszkodowania znaczenie ma opóźnienie stwierdzone względem planowej godziny przybycia do miejsca docelowego, rozumianego jako miejsce lądowania ostatniego lotu zainteresowanego pasażera. Tym samym odszkodowanie przysługuje pasażerowi lotu łączonego, jeśli jego rozpoczęcie było opóźnione w wymiarze niższym niż progi określone w rozporządzeniu 261/2004⁵⁴, ale pasażer przybył w związku z tym opóźnieniem do miejsca docelowego z opóźnieniem wynoszącym co najmniej trzy godziny w stosunku do planowej godziny przylotu.

W drugiej kolejności w sprawie C-547/10 *P Suisse przeciwko Komisji*, zakończonej wyrokiem z dnia 7 marca 2013 r., Trybunał rozstrzygał odwołanie od wyroku Sądu⁵⁵ oddalającego skargę o stwierdzenie nieważności decyzji 2004/12⁵⁶, w drodze której Komisja zatwierdziła *wprowadzone przez władze niemieckie ograniczenia dotyczące przelotów nocnych nad określonymi obszarami terytorium Niemiec położonymi w pobliżu lotniska w Zurychu*.

Trybunał w pełni potwierdził analizę skargi dokonaną przez Sąd. Przypomniął, że zgodnie z art. 8 ust. 2 rozporządzenia nr 2408/92 państwo członkowskie może poddać wykonywanie praw przewozowych krajowym, regionalnym lub lokalnym zasadom działania odnoszącym się w szczególności do ochrony środowiska naturalnego. Przyjęcie takich zasad nie jest równoznaczne z narzuceniem warunku, w rozumieniu art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2408/92⁵⁷, polegającego na ograniczeniu lub odmowie wykonywania praw przewozowych. Przeciwna wykładnia pozbawiałaby treści art. 8 ust. 2 rozporządzenia. W niniejszym przypadku, ponieważ sporne środki nie oznaczały w okresie ich stosowania jakiegokolwiek zakazu, tak warunkowego, jak i częściowego, przekraczania niemieckiej przestrzeni powietrznej przez loty startujące lub lądujące na lotnisku w Zurychu, lecz jedynie zwykłą zmianę ich trajektorii po starcie lub przed lądowaniem na tym lotnisku, Sąd słusznie uznał, że nie są one objęte zakresem przedmiotowym art. 9 ust. 1 rozporządzenia.

Ponadto skoro Konfederacja Szwajcarska nie przystąpiła do rynku wewnętrznego Unii i w braku konkretnych przepisów w umowie WE–Szwajcaria w sprawie transportu lotniczego⁵⁸ zmierzających do umożliwienia odnośnym przewoźnikom lotniczym korzystania z przepisów prawa Unii dotyczących swobodnego świadczenia usług, wykładnia stosowana do przepisów prawa Unii w ramach rynku wewnętrznego nie może być przeniesiona na tę umowę.

⁵⁴ Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów (Dz.U. L 46, s. 1).

⁵⁵ Wyrok Sądu z dnia 9 września 2010 r. w sprawie T-319/05 *Szwajcaria przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-4265.

⁵⁶ Decyzja Komisji 2004/12/WE z dnia 5 grudnia 2003 r. w sprawie stosowania art. 18 ust. 2 zdanie pierwsze Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego oraz rozporządzenia Rady (EWG) nr 2408/92 (Dz.U. 2004, L 4, s. 13).

⁵⁷ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2408/92/EWG z dnia 23 lipca 1992 r. w sprawie dostępu przewoźników lotniczych Wspólnoty do wewnątrzwspólnotowych tras lotniczych (Dz.U. L 240, s. 8).

⁵⁸ Umowa między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego, podpisana w dniu 21 czerwca 1999 r. w Luksemburgu, zatwierdzona w imieniu Wspólnoty decyzją Rady i – w odniesieniu do umowy w sprawie współpracy naukowej i technologicznej – Komisji 2002/309/WE, Euratom z dnia 4 kwietnia 2002 r. w sprawie zawarcia siedmiu umów z Konfederacją Szwajcarską (Dz.U. L 114, s. 1).

VIII. Konkurencja

1. Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki

a) Naruszenia reguł konkurencji

Należy zwrócić uwagę na dwa wyroki dotyczące wykładni przepisów z dziedziny porozumień, decyzji i uzgodnionych praktyk⁵⁹. W pierwszej kolejności jest to wyrok z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie C-681/11 *Schenker & Co i in.*, w którym Trybunał orzekł, że *przedsiębiorstwo, które dopuściło się naruszenia art. 101 TFUE, nie może powoływać się na naruszenie zasady uzasadnionych oczekiwań i uniknąć w ten sposób obciążenia grzywną*, podnosząc, że popełniło błąd w ocenie zgodności z prawem swojego zachowania ze względu na treść opinii prawnej sporządzonej przez adwokata lub też decyzji wydanej przez krajowy organ ochrony konkurencji. Trybunał wskazał bowiem, iż fakt, że dane przedsiębiorstwo zakwalifikowało w błędny pod względem prawnym sposób swe zachowanie, nie może zwolnić go z obciążenia grzywną, poza wyjątkowymi sytuacjami, gdy na przykład takiemu nałożeniu grzywny sprzeciwia się ogólna zasada prawa Unii, taka jak zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań. Niemniej jednak nie można powoływać się na naruszenie tej zasady w braku precyzyjnych zapewnień ze strony właściwego organu administracji. Tym samym przedstawiona przez adwokata opinia prawna nie może stanowić dla danego przedsiębiorstwa podstawy uzasadnionych oczekiwań; podobnie krajowe organy ochrony konkurencji, ze względu na to, że nie są one właściwe do podjęcia decyzji stwierdzającej, iż nie doszło do naruszenia prawa Unii, lecz do badania zachowania przedsiębiorstw w świetle krajowego prawa konkurencji, też nie mogą spowodować powstania takich uzasadnionych oczekiwań.

Ponadto Trybunał wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie uprawnienia krajowych organów do nienałożenia grzywny pomimo stwierdzenia naruszenia art. 101 TFUE. Trybunał orzekł, że chociaż art. 5 rozporządzenia nr 1/2003⁶⁰ nie przyznaje im w wyraźny sposób takiego uprawnienia, to jednak nie wyklucza tej możliwości. Jednak do zapewnienia skutecznego wykonania art. 101 TFUE w interesie ogólnym konieczne jest, aby krajowe organy ochrony konkurencji jedynie wyjątkowo odstępowały od nałożenia grzywny w przypadku umyślnego lub będącego wynikiem niedbalstwa naruszenia tego postanowienia traktatowego i by takie nienałożenie grzywny następowało jedynie ze względu na udział przedsiębiorstwa w krajowym programie współpracy i pod warunkiem że program ten został wdrożony w sposób, który nie narusza wymogu skutecznego i jednolitego stosowania art. 101 TFUE.

W drugiej kolejności w wyroku z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie C-287/11 P *Komisja przeciwko Aalberts Industries i in.* Trybunał musiał rozstrzygnąć w przedmiocie odwołania od wyroku Sądu⁶¹ stwierdzającego nieważność decyzji, w której Komisja przypisała spółce dominującej odpowiedzialność za naruszenie reguł konkurencji przez jej spółki zależne.

⁵⁹ W odniesieniu do postępowań sądowych dotyczących naruszeń reguł konkurencji należy wspomnieć również o wyroku z dnia 26 listopada 2013 r. w sprawie C-40/12 P *Gascogne Sack Deutschland* (dawniej *Sachsa Verpackung*) przeciwko Komisji oraz o ww. wyrokach: w sprawie C-50/12 P *Kendrion przeciwko Komisji* i w sprawie C-58/12 P *Groupe Gascogne przeciwko Komisji*. Zostały one przedstawione w rozdziale „Spory przed sądami Unii Europejskiej”.

⁶⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 traktatu (Dz.U. L 2003, s. 1).

⁶¹ Wyrok Sądu z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-385/06 *Aalberts Industries i in. przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-1223.

W tym względzie Trybunał przypominał, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej w przypadku, gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób samodzielny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa. Trybunał orzekł, że Sąd naruszył prawo, ograniczając się do przeanalizowania kwestii, czy na podstawie materiałów dowodowych dotyczących każdej ze spółek zależnych z osobna można było uznać, że uczestniczyły one niezależnie od siebie w naruszeniu, i nie badając zarzutu dotyczącego zakwestionowania uznania spółki dominującej i jej spółek zależnych za jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE. Trybunał orzekł jednak, że w niniejszym przypadku wskazane naruszenie prawa nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku, ponieważ skarga o stwierdzenie nieważności była w każdym razie zasadna, gdyż ustalenia Komisji na temat udziału spółek zależnych w kartelu nie zostały dowiedzione w sposób wymagany przez prawo.

Ponadto Trybunał orzekł, że Sąd słusznie, pomimo stwierdzenia udziału jednego z zainteresowanych przedsiębiorstw w organizowanych w ramach kartelu spotkaniach, nie stwierdził w części nieważności decyzji Komisji, gdyż uznał omawiany kartel za jednolite, złożone i ciągłe naruszenie. Zdaniem Trybunału częściowe stwierdzenie nieważności jest możliwe jedynie wtedy, gdy zachowanie stanowiące element składowy naruszenia może zostać oddzielone od reszty tego naruszenia.

b) Dostęp do akt w sprawach dotyczących karteli

W wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r. w sprawie C-536/11 *Donau Chemie i in.* Trybunał orzekł w przedmiocie zasad regulujących *dostęp osób pokrzywdzonych przez kartel i zamierzających dochodzić odszkodowania do dokumentów zawartych w aktach* dotyczących krajowego postępowania sądowego w sprawie zastosowania art. 101 TFUE. W swoim wyroku Trybunał orzekł, że prawo Unii, w szczególności zasada skuteczności, stoi na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, na podstawie którego taki dostęp jest uzależniony od zgody wszystkich stron w tym postępowaniu, nie pozostawiając sądom krajowym jakiegokolwiek możliwości dokonania wyważenia wchodzących w grę interesów. Dotyczy to również dokumentów przekazanych w ramach programu współpracy. Sądy krajowe powinny bowiem mieć możliwość zestawienia ze sobą, dla każdego przypadku oddzielnie, interesu wnioskodawcy w uzyskaniu dostępu do tych dokumentów w celu przygotowania swojego powództwa o naprawienie szkody, przy uwzględnieniu w szczególności przysługujących mu innych możliwości, oraz rzeczywistych niekorzystnych skutków, które mogą wystąpić w następstwie udzielenia takiego dostępu w świetle interesu publicznego lub uzasadnionego interesu innych podmiotów, w tym interesu publicznego polegającego na zapewnieniu skuteczności programów współpracy.

2. Pomoc państwa

a) Pojęcie pomocy państwa

W wyroku z dnia 19 marca 2013 r. w sprawach połączonych C-399/10 P i C-401/10 P *Bouygues i Bouygues Télécom przeciwko Komisji i in.* Trybunał orzekł w trybie odwołania, że Sąd⁶² niesłusznie stwierdził nieważność decyzji, w której Komisja uznała za pomoc państwa pożyczkę akcjonariusza udzieloną przez Francję na rzecz *France Télécom SA (FT)* w formie linii kredytowej, ogłoszoną między innymi w komunikacie prasowym francuskiego ministra gospodarki, finansów i przemysłu. W wyroku Sąd

⁶² Wyrok Sądu z dnia 21 maja 2010 r. w sprawach połączonych T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04 *Francja przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-2099.

uznał, że korzyść finansowa udzielona FT nie powodowała odpowiedniego uszczuplenia budżetu państwa, przez co warunek finansowania środka przy użyciu zasobów państwowych, wymagany do tego, by uznać go za pomoc, nie był spełniony.

Trybunał uchylił wyrok Sądu, przypominając, że wprawdzie do celów stwierdzenia istnienia pomocy państwa Komisja powinna wykazać dostatecznie bezpośredni związek między z jednej strony korzyścią przyznaną beneficjentowi a z drugiej strony uszczupleniem budżetu państwowego bądź wystąpieniem dostatecznie konkretnego gospodarczego ryzyka powstania obciążeń dla tego budżetu, lecz nie jest konieczne, aby takie uszczuplenie bądź takie ryzyko odpowiadało lub było równoważne omawianej korzyści ani aby ta korzyść prowadziła w zamian do takiego uszczuplenia lub takiego ryzyka, ani aby miała taki sam charakter jak zaangażowanie zasobów państwowych, z których wynika.

Rozstrzygając co do istoty skargi przed Sądem, Trybunał orzekł ponadto, że Komisja słusznie uznała, że należy stwierdzić, iż zapowiedź tego środka zawarta w rzeczonym komunikacie prasowym stanowi część składową środka pomocy państwa, która zyskała następnie konkretny wyraz w ofercie pożyczki akcjonariusza. Szereg kolejnych interwencji państwa należy bowiem uznać za jedną interwencję, w szczególności jeżeli takie interwencje mają tak ścisłe wzajemne powiązania, że niemożliwe jest ich rozdzielenie.

W wyroku z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie C-677/11 *Doux Élevage i Coopérative agricole UKL-ARREE* Trybunał orzekł, że pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE nie stanowi *decyzja organu władzy krajowej rozszerzająca na wszystkie należące do danej branży przedsiębiorstwa zakres stosowania porozumienia międzybranżowego, które ustanawia obowiązkową składkę w celu umożliwienia prowadzenia działań informacyjnych, promocyjnych, z zakresu stosunków zewnętrznych, zapewnienia jakości i badań oraz działań mających na celu obronę interesów sektora.*

Trybunał stwierdził w niniejszym przypadku, że po pierwsze, ten mechanizm składek nie oznacza żadnego pośredniego bądź bezpośredniego transferu zasobów państwowych. Środki zgromadzone w drodze zapłaty tych składek nie przechodzą bowiem nawet przez budżet państwa lub przez inny podmiot publiczny, a państwo nie rezygnuje z jakiegokolwiek tytułu z żadnych zasobów, takich jak podatki, opłaty, składki lub inne. Po drugie, organizacje międzybranżowe są stowarzyszeniami prawa prywatnego i nie stanowią części administracji publicznej. Po trzecie, organy władzy publicznej nie mogą przeznaczyć zasobów pochodzących z takich składek na wsparcie niektórych przedsiębiorstw, ponieważ to zainteresowana organizacja międzybranżowa decyduje o przeznaczeniu tych zasobów, które są w całości poświęcone na określone przez nią samą cele. Wreszcie Trybunał dodał, że tego rodzaju zasoby prywatne wykorzystywane przez organizacje międzybranżowe nie stają się zasobami publicznymi wyłącznie dlatego, że są wykorzystywane łącznie z kwotami pochodzącymi ewentualnie z budżetu państwa.

b) Uprawnienia Rady i Komisji w zakresie pomocy państwa

W 2013 r. Trybunał wydał szereg ważnych wyroków określających zakres odpowiednich uprawnień Rady i Komisji w dziedzinie pomocy państwa.

Pierwsza seria tych wyroków dotyczyła pomocy w sektorze rolnym. W wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013⁶³ Komisja, w celu

⁶³ Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013, Dz.U. 2006, C 319, s. 1.

dostosowania istniejących systemów pomocy związanych z zakupem gruntów rolnych do tych wytycznych najpóźniej do dnia 31 grudnia 2009 r., zaproponowała państwom członkowskim zmianę tych systemów. W 2007 r. Litwa, Polska, Łotwa i Węgry zgodziły się na propozycje Komisji. W 2009 r. wspomniane cztery państwa złożyły do Komisji wnioski o uznanie za zgodne z rynkiem wewnętrznym ich systemów pomocy, pozwalających na zakup gruntów rolnych, od dnia 1 stycznia 2010 r. Rada uwzględniła te wnioski. Komisja zaskarżyła decyzje Rady. Trybunał oddalił te skargi w drodze czterech wyroków: z dnia 4 grudnia 2013 r. w sprawie C-111/10 *Komisja przeciwko Radzie*, dotyczącym Litwy, w sprawie C-117/10 *Komisja przeciwko Radzie*, dotyczącym Polski, w sprawie C-118/10 *Komisja przeciwko Radzie*, dotyczącym Łotwy, oraz w sprawie C-121/10 *Komisja przeciwko Radzie*, dotyczącym Węgier. W wyrokach tych Trybunał określił *zakres uprawnień przysługujących Radzie na mocy art. 108 ust. 2 akapit trzeci TFUE* do stwierdzenia, że dana pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem, gdy wystąpią wyjątkowe okoliczności.

Trybunał przypominał, że Komisja sprawuje centralną rolę w zakresie kontroli pomocy państwa, a uprawnienia nadane Radzie przez wspomniane postanowienie mają ewidentnie wyjątkowy charakter. Podkreślił ponadto, że dla zachowania spójności i skuteczności działań Unii oraz ochrony zasady pewności prawa, jeśli jedna z tych instytucji podejmie ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie zgodności danej pomocy, druga z nich nie może już wydać przeciwnej decyzji. W odniesieniu do zaskarżonych decyzji Trybunał wskazał, że krajowe środki przyjęte przez państwa w celu doprowadzenia do zgodności ich systemów pomocy z wytycznymi Komisji dotyczyły okresu sprzed dnia 1 stycznia 2010 r. i że w związku z tym decyzje Rady odnoszą się do nowych systemów.

Podkreślił jednak, że Rada nie ma kompetencji do zatwierdzenia nowego systemu pomocy powiązanego w sposób nierozzerwalny z istniejącym systemem pomocy, który państwo członkowskie zobowiązało się zmienić lub znieść, przyjmując stosowne środki proponowane przez Komisję. Niemniej w niniejszym przypadku Trybunał wskazał, że z uwagi na istotną zmianę okoliczności, na co powołała się Rada w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji, nie można uznać, że ocena dokonana przez Komisję w omawianych wytycznych przesądzała ocenę, którą wydała Rada, a która dotyczyła kontekstu gospodarczego całkowicie różnego od kontekstu, jaki Komisja uwzględniła w ramach swej oceny. Badając istotne dla sprawy okoliczności gospodarcze, Trybunał doszedł do wniosku, że w świetle niecodziennego i nieprzewidywalnego charakteru kryzysu gospodarczego i finansowego oraz stopnia, w jakim wpłynął on na rolnictwo zainteresowanych państw członkowskich, nie można twierdzić, że Rada dopuściła się oczywistego błędu w ocenie.

Inny znaczący wyrok na temat podziału uprawnień między Radą i Komisją zapadł w dniu 10 grudnia 2013 r. w sprawie C-272/12 P *Komisja przeciwko Irlandii i in.*, dotyczącej przepisów krajowych z dziedziny podatku akcyzowego. Trybunał uchylił wyrok Sądu⁶⁴, który uwzględnił skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji uznającej za pomoc państwa zwolnienia z podatku akcyzowego od ciężkiego oleju opałowego wykorzystywanego w produkcji tlenku glinu. Zwolnienia te wprowadzono w niektórych państwach członkowskich na podstawie decyzji zezwalających wydanych przez Radę zgodnie z art. 8 ust. 4 dyrektywy 92/81 w sprawie harmonizacji struktury podatków akcyzowych od olejów mineralnych⁶⁵. Sąd uznał w szczególności, że wydane przez Radę zezwolenia stoją na przeszkodzie temu, aby Komisja mogła zakwalifikować sporne zwolnienia jako pomoc państwa.

⁶⁴ Wyrok Sądu z dnia 21 marca 2012 r. w sprawach połączonych T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV i T-69/06 RENV *Irlandia i in. przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze.

⁶⁵ Dyrektywa Rady 92/81/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie harmonizacji struktury podatków akcyzowych od olejów mineralnych (Dz.U. L 316, s. 12).

Trybunał orzekł natomiast, że postępowanie określone w art. 8 ust. 4 dyrektywy 92/81 ma inny cel i zakres stosowania niż system ustanowiony w art. 108 TFUE. Zatem decyzja Rady upoważniająca państwo członkowskie, zgodnie z dyrektywą 92/81, do wprowadzenia zwolnienia z podatku akcyzowego nie może skutkować utrudnieniem Komisji wdrożenia postępowania określonego w art. 108 TFUE do celów zbadania, czy to zwolnienie stanowiło pomoc państwa i ewentualnie wydania w wyniku tej procedury negatywnej decyzji końcowej przeciwko tym zwolnieniom.

Wreszcie Trybunał stwierdził, że choć dyrektywa została przyjęta na wniosek Komisji, która uznała, że te zwolnienia nie spowodują zakłócenia konkurencji, okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie temu, aby rzeczne zwolnienia zostały zakwalifikowane jako pomoc państwa, ponieważ pojęcie pomocy państwa odpowiada obiektywnej sytuacji i nie powinno zależeć od zachowania lub oświadczeń instytucji. Taką okoliczność należało natomiast wziąć pod uwagę, jeśli chodzi o obowiązek zwrotu pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, w świetle zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i pewności prawa.

IX. Przepisy podatkowe

W wyroku z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawach połączonych C-249/12 i C-250/12 *Tulică* Trybunał musiał rozstrzygnąć kwestię zasad obliczania podstawy opodatkowania podatkiem VAT, w sytuacji gdy z racji braku zapłaty tego podatku krajowe organy podatkowe muszą wyliczyć podatek od transakcji, w których cena została ustalona przez strony bez żadnej wzmianki o podatku VAT. W tym względzie Trybunał orzekł, że dyrektywę 2006/112 w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej⁶⁶, w szczególności jej art. 73 i 78, należy interpretować w ten sposób, że jeżeli cena towaru została ustalona przez strony bez żadnej wzmianki dotyczącej podatku VAT, a dostawca tego towaru jest osobą zobowiązaną z tytułu podatku VAT należnego w związku z czynnością podlegającą opodatkowaniu, ustalona cena, w przypadku gdy dostawca nie może odzyskać od nabywcy podatku VAT, którego żąda organ podatkowy, powinna być uznana za cenę obejmującą już podatek VAT.

Uwzględnienie całkowitej ceny jako podstawy powodowałoby bowiem, w sytuacji gdy dostawca nie może odzyskać od nabywcy podatku VAT, którego zażądał następnie organ podatkowy, że podatek VAT obciążałby tego dostawcę. Taki sposób obliczania podstawy opodatkowania naruszałby zarówno zasadę, zgodnie z którą podatek VAT jest podatkiem konsumpcyjnym, ponoszonym przez końcowego konsumenta, jak i zasadę, zgodnie z którą organ podatkowy nie może pobrać z tytułu podatku VAT kwoty wyższej niż pobrana przez podatnika.

X. Zbliżanie ustawodawstw

1. Własność intelektualna

W zakresie zbliżania ustawodawstw w dziedzinie własności intelektualnej dwa wyroki były szczególnie ważne dla orzecznictwa w 2013 r. Pierwszy z nich, zaprezentowany w rozdziale „Wzmocniona współpraca”, dotyczył projektu jednolitego patentu, drugi zaś, przedstawiony w niniejszym rozdziale, przyczynił się do rozwoju dziedziny prawa autorskiego i praw pokrewnych.

⁶⁶ Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, s. 1).

W tymże wyroku z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie *C-521/11 Amazon.com International Sales i in.* Trybunał objaśnił swe orzecznictwo dotyczące *finansowania godziwej rekompensaty za kopię na użytek prywatny w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29*⁶⁷. W sprawie tej chodziło o uregulowania krajowe, zgodnie z którymi godziwa rekompensata ma postać opłaty licencyjnej za kopię na użytek prywatny obciążającej podmioty wprowadzające do obrotu odpłatnie, do celów handlowych, nośniki zapisu, które nadają się do zwielokrotniania.

Odwołując się do wyroku w sprawie *Padawan*⁶⁸, Trybunał wskazał najpierw, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie ogólnemu systemowi opłat, stosującemu w sposób nieodróżniony opłatę za kopię na użytek prywatny przy okazji pierwszego wprowadzenia do obrotu tych nośników, jeżeli przewiduje on jednocześnie możliwość zwrotu uiszczonych opłat w sytuacji, gdy użycie tych nośników nie ma na celu sporządzania kopii na użytek prywatny. Sąd krajowy powinien jednak zbadać, uwzględniając okoliczności typowe dla każdego systemu krajowego i ograniczenia nałożone przez dyrektywę 2001/29, czy praktyczne trudności uzasadniają taki system finansowania godziwej rekompensaty i czy prawo do zwrotu jest skuteczne i nie czyni zwrotu uiszczonych opłat nadmiernie utrudnionym. Zdaniem Trybunału praktyczne trudności związane z określeniem wykorzystywania nośników zapisu do celów prywatnych mogą uzasadniać ustanowienie wzruszalnego domniemania co do wykorzystywania tych nośników do celów prywatnych w przypadku wprowadzenia ich do obrotu z przeznaczeniem dla osób fizycznych, jeżeli przewidziane domniemanie nie prowadzi do pobierania opłaty licencyjnej za kopię na użytek prywatny w sytuacji, w której końcowe użycie tych nośników jest w sposób oczywisty inne niż użytek prywatny.

Następnie Trybunał objaśnił, że opłata za kopię na użytek prywatny nie może zostać wykluczona ze względu na to, iż połowa przychodu z tego tytułu podlega wypłaceniu nie bezpośrednio podmiotom uprawnionym do tejże rekompensaty, lecz instytucjom społecznym i kulturalnym utworzonym na ich rzecz, jeżeli te instytucje rzeczywiście wspierają owe uprawnione podmioty, a warunki funkcjonowania tych instytucji nie mają charakteru dyskryminującego. Obowiązek uiszczenia tej opłaty nie może też zostać wykluczony ze względu na to, iż analogiczna opłata została już uiszczona w innym państwie członkowskim. Jednakże osoba, która uiściła już wcześniej tę opłatę w niewłaściwym terytorialnie państwie członkowskim, może żądać jej zwrotu.

2. Pranie pieniędzy

Przeciwdziałanie korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu stanowiło zasadnicze zagadnienie w wyroku z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie *C-212/11 Jyske Bank Gibraltar*. W tej sprawie Trybunał rozstrzygał kwestie zgodności z art. 22 ust. 2 dyrektywy 2005/60⁶⁹ uregulowania państwa członkowskiego wymagającego, by instytucje kredytowe prowadzące działalność na terytorium tego państwa w ramach swobody świadczenia usług przekazywały informacje wymagane w związku ze zwalczaniem prania pieniędzy bezpośrednio do jednostki analityki finansowej tego państwa.

W opinii Trybunału omawiany przepis należy interpretować w ten sposób, że objęte dyrektywą podmioty powinny przekazywać wymagane informacje jednostce analityki finansowej państwa

⁶⁷ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10).

⁶⁸ Wyrok z dnia 21 października 2010 r. w sprawie C-467/08, Zb.Orz. s. I-10055.

⁶⁹ Dyrektywa 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz.U. L 309, s. 15).

członkowskiego, na którego terytorium się mieszczą, co w przypadku działalności prowadzonej w ramach swobody świadczenia usług oznacza jednostkę analityki finansowej państwa członkowskiego pochodzenia. Przepis ten nie stoi jednak na przeszkodzie temu, by przyjmujące państwo członkowskie wymagało od instytucji kredytowej prowadzącej na jego terytorium działalność w ramach swobody świadczenia usług przekazywania przedmiotowych informacji bezpośrednio jego własnej jednostce analityki finansowej, o ile takie uregulowanie ma celu zwiększenie, z poszanowaniem prawa Unii, skuteczności zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Jakkolwiek bowiem tego rodzaju uregulowanie krajowe stanowi ograniczenie swobody świadczenia usług, ponieważ powoduje utrudnienia i dodatkowe koszty związane z działalnością prowadzoną w ramach swobody świadczenia usług oraz może nakładać się na kontrole już przeprowadzane w państwie członkowskim pochodzenia, nie oznacza to, że jest ono niezgodne z art. 56 TFUE. Nie jest tak, gdy można je uznać za uzasadnione nadrzędnym względem interesu ogólnego. W tym względzie, po pierwsze, tego rodzaju uregulowanie można uznać za odpowiednie do osiągnięcia celu polegającego na przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, a po drugie, może ono stanowić środek proporcjonalny do realizacji tego celu w braku skutecznego mechanizmu zapewniającego pełną i całkowitą współpracę pomiędzy jednostkami analityki finansowej.

3. Ubezpieczenia komunikacyjne odpowiedzialności cywilnej

Wśród wydanych w tym roku orzeczeń dotyczących ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych należy wymienić wyrok z dnia 10 października 2013 r. w sprawie C-306/12 *Spedition Welter*. Do Trybunału wpłynęło w tej sprawie odesłanie prejudycjalne w przedmiocie wykładni art. 21 ust. 5 dyrektywy 2009/103⁷⁰ odnośnie do uprawnień, które powinien mieć przedstawiciel wyznaczony do rozpatrywania i zaspokajania roszczeń.

W tym względzie Trybunał przypomniał najpierw, że dyrektywa 2009/103 zmierza do zagwarantowania poszkodowanym w wypadkach drogowych porównywalnego traktowania, bez względu na to, gdzie na obszarze Unii wypadek miał miejsce. W tym celu ofiary powinny być uprawnione do dochodzenia roszczenia o odszkodowanie w państwie członkowskim miejsca zamieszkania od przedstawiciela wyznaczonego przez zakład ubezpieczeń osoby odpowiedzialnej. Ponadto zgodnie z motywem 37 omawianej dyrektywy państwa członkowskie powinny przewidzieć, by owi przedstawiciele wyznaczeni do rozpatrywania i zaspokajania roszczeń dysponowali wystarczającymi uprawnieniami do reprezentowania zakładu ubezpieczeń wobec poszkodowanych, a także do reprezentowania zakładu ubezpieczeń wobec organów krajowych, w tym w razie potrzeby przed sądami, w zakresie, w jakim jest to zgodne z normami dotyczącymi ustalenia jurysdykcji. W związku z tym wśród umocowań, jakimi powinien dysponować przedstawiciel wyznaczony do rozpatrywania i zaspokajania roszczeń, znajduje się upoważnienie tego przedstawiciela do skutecznego odbierania doręczeń sądowych. Wyłączenie tego rodzaju upoważnienia pozbawiałoby dyrektywę 2009/103 jej celu, polegającego na zagwarantowaniu ofiarom porównywalnego traktowania na terytorium całej Unii.

4. Reklama wprowadzająca w błąd i reklama porównawcza

W dziedzinie reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej należy wspomnieć o wyroku z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie C-657/11 *Belgian Electronic Sorting Technology*. Trybunał, stanąwszy

⁷⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczania od takiej odpowiedzialności (Dz.U. L 263, s. 11).

przed zadaniem wyjaśnienia *zakresu pojęcia reklamy* w rozumieniu art. 2 pkt 1 dyrektywy 84/450⁷¹, zmienionej dyrektywą 2005/29, oraz art. 2 lit. a) dyrektywy 2006/114⁷², wyjaśnił, że nie może być ono interpretowane i stosowane w ten sposób, że kroki podjęte przez przedsiębiorcę w celu promocji sprzedaży jego produktów lub usług, które mogą wpływać na zachowanie gospodarcze konsumentów, a zatem mieć wpływ na konkurentów tego przedsiębiorcy, nie są objęte zasadami uczciwej konkurencji nałożonymi przez te dyrektywy. Z tego wynika, że omawiane pojęcie obejmuje używanie nazwy domeny, jak również metatagów w metadanych na stronie internetowej, jeżeli nazwa domeny lub metatagi, składające się ze słów kluczowych („keyword metatags”), odwołują się do określonych towarów lub określonych usług bądź też do nazwy handlowej spółki i stanowią przekaz skierowany do potencjalnych konsumentów, sugerujący im, że pod tą nazwą znajdują stronę internetową w związku z rzeczonymi towarami lub usługami czy też z rzeczoną spółką. Natomiast pojęcie to nie obejmuje rejestracji samej nazwy domeny, gdyż jest to czynność czysto formalna, która sama w sobie niekoniecznie musi oznaczać możliwość poznania nazwy domeny przez potencjalnych konsumentów i która zatem nie może wywierać wpływu na wybór tych ostatnich.

XI. Polityka społeczna

1. Równość traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy

Wyrok z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie C-81/12 *Asociația ACCEPT* dotyczył *homofobicznych oświadczeń odnoszących się do polityki zatrudnienia zawodowego klubu piłkarskiego*. Sprawa ta cechowała się tym, że publiczne oświadczenie wykluczające rekrutację piłkarza określanego jako homoseksualista zostało wydane przez osobę tytułującą się dyrektorem tego klubu i za niego uważaną przez opinię publiczną, niedysponującą jednak zdolnością do czynności prawnych zobowiązujących klub w sprawach zatrudnienia. Trybunał orzekł, że oświadczenia tego rodzaju można uznać w rozumieniu dyrektywy 2000/78⁷³ ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy za okoliczności nasuwające przypuszczenie, że ze strony klubu ma miejsce dyskryminacja za względu na orientację seksualną.

Trybunał wskazał, że pracodawca nie może zaprzeczyć istnieniu faktów nasuwających przypuszczenie, że prowadzi dyskryminacyjną politykę zatrudnienia, ograniczając się do stwierdzenia, iż oświadczenia sugerujące istnienie homofobicznej polityki zatrudnienia pochodzą od osoby, która – choć twierdzi, że odgrywa ważną rolę w kierownictwie tego pracodawcy, i wydaje się odgrywać taką rolę – nie ma pod względem prawnym zdolności do zobowiązywania tego pracodawcy w dziedzinie zatrudniania. Pozorowi dyskryminacji można by natomiast zaprzeczyć za pomocą szeregu zbieżnych wskazówek, takich jak wyraźne zdystansowanie się przez klub od homofobicznych oświadczeń. Z kolei zdaniem Trybunału ciężar dowodu przyjęty w dyrektywie 2000/78 nie prowadzi do tego, że wymagany jest dowód niemożliwy do przedstawienia bez naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego. Nie jest konieczne, by pozwany pracodawca udowodnił, że osoby o określonej orientacji seksualnej były zatrudniane w przeszłości.

⁷¹ Dyrektywa Rady 84/450/EWG z dnia 10 września 1984 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących reklamy wprowadzającej w błąd (Dz.U. L 250, s. 17), zmieniona dyrektywą 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. (Dz.U. L 149, s. 22).

⁷² Dyrektywa 2006/114/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej (wersja ujednolicona) (Dz.U. L 376, s. 21).

⁷³ Dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 303, s. 16).

W wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 r. w sprawach połączonych C-335/11 i C-337/11 *Ring* Trybunał rozstrzygał, również w zakresie dyrektywy 2000/78, czy zwolnienie pracownika ze skróconym okresem wypowiedzenia z powodu choroby może powodować dyskryminację pracowników niepełnosprawnych.

W tym względzie Trybunał podkreślił w szczególności, że dyrektywa 2000/78⁷⁴ nakłada na pracodawcę obowiązek wprowadzenia właściwych i racjonalnych usprawnień, w szczególności aby umożliwić osobie niepełnosprawnej dostęp do pracy, wykonywanie jej lub rozwój zawodowy. „Rozsądne usprawnienia” są to w rozumieniu omawianej dyrektywy usprawnienia zmierzające do usunięcia rozmaitych barier, które utrudniają osobom niepełnosprawnym pełne i skuteczne uczestnictwo w życiu zawodowym na równych zasadach z innymi pracownikami. Trybunał orzekł więc, że zmniejszenie wymiaru czasu pracy, nawet jeżeli nie mieści się w pojęciu „rytmu pracy”, o którym jest mowa wprost w dyrektywie 2000/78, może zostać uznane za właściwy środek usprawniający, o ile owo zmniejszenie wymiaru czasu pracy pozwala pracownikowi na dalsze wykonywanie pracy i nie nakłada na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokiego obciążenia. Zawarty w preambule dyrektywy 2000/78 katalog takich środków nie jest bowiem wyczerpujący.

Trybunał uznał, że krajowy przepis przewidujący zwolnienie ze skróconym okresem wypowiedzenia z powodu choroby może powodować odmienne traktowanie pośrednio związane z niepełnosprawnością, ponieważ pracownik niepełnosprawny jest w większym stopniu wystawiony na ryzyko zastosowania wobec niego skróconego okresu wypowiedzenia niż pracownik w pełni sprawny. Przypominając, że państwom członkowskim przysługuje szeroki zakres uznania w dziedzinie polityki społecznej, Trybunał orzekł, że sąd odsyłający powinien zbadać, czy ustawodawca krajowy, realizując słuszne cele wspierania zatrudniania osób chorych z jednej strony i zachowania właściwej równowagi między sprzecznymi ze sobą, jeżeli chodzi o nieobecności z powodu choroby, interesami pracodawcy i pracownika z drugiej strony, nie pominął istotnych okoliczności, które dotyczą w szczególności pracowników niepełnosprawnych i specyficznych potrzeb związanych z ochroną, jakiej wymaga ich stan.

2. Ochrona pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy

W wyroku z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie C-398/11 *Hogan i in.* Trybunał orzekł, że dyrektywa 2008/94 w sprawie ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy⁷⁵ ma zastosowanie do uprawnień byłych pracowników do świadczeń emerytalnych z dodatkowego programu emerytalnego ustanowionego przez ich pracodawcę.

Artykuł 8 omawianej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie powinny zapewnić podjęcie środków koniecznych do ochrony interesów pracowników w zakresie ich praw do tych świadczeń. Zdaniem Trybunału, aby ten przepis miał zastosowanie, wystarczy, by dodatkowy zakładowy program emerytalny dotknięty był niedofinansowaniem od dnia niewypłacalności pracodawcy oraz by z powodu swojej niewypłacalności pracodawca nie dysponował środkami pozwalającymi na dofinansowanie tego programu w stopniu umożliwiającym wypłatę w pełnej wysokości świadczeń należnych beneficjentom. W celu ustalenia, czy państwo członkowskie wykonało zobowiązanie przewidziane w art. 8 dyrektywy 2008/94, nie mogą być wzięte pod uwagę świadczenia z tytułu emerytury ustawowej, których ten artykuł nie dotyczy.

⁷⁴ Artykuł 5 dyrektywy 2000/78.

⁷⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/94/WE z dnia 22 października 2008 r. w sprawie ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy (wersja ujednolicona) (Dz.U. L 283, s. 36).

Uregulowania będące przedmiotem sporu w sprawie *Hogan* Irlandia przyjęła w następstwie wcześniejszego wyroku Trybunału w sprawie *Robins i in.*⁷⁶. Z chwilą ogłoszenia tamtego wyroku państwa członkowskie zostały powiadomione o tym, że prawidłowa transpozycja art. 8 dyrektywy 2008/94 wymaga, by pracownik uzyskał w przypadku niewypłacalności swojego pracodawcy co najmniej połowę danych świadczeń emerytalnych. Jednak irlandzkie przepisy ograniczały zakres ochrony skarżących w postępowaniu głównym do mniej niż połowy wartości ich świadczeń emerytalnych. Trybunał uznał, że takie przepisy nie tylko nie wypełniają zobowiązań państw członkowskich wynikających z tej dyrektywy, lecz stanowią również istotne naruszenie zobowiązań tego państwa członkowskiego, mogące powodować powstanie odpowiedzialności po jego stronie. Trybunał dodał w tym względzie, że sytuacja gospodarcza danego państwa członkowskiego nie stanowi wyjątkowej okoliczności mogącej uzasadnić ograniczony poziom ochrony interesów pracowników w odniesieniu do ich uprawnień do świadczeń emerytalnych.

3. Prawo do urlopu macierzyńskiego

W wyroku z dnia 19 września 2013 r. w sprawie C-5/12 *Betriu Montull* Trybunał orzekł, że dyrektywy 92/85⁷⁷ i 76/207⁷⁸ dotyczące odpowiednio ochrony pracownic w ciąży i pracownic, które niedawno rodziły, oraz *równego traktowania pracowników płci żeńskiej i męskiej* nie stoją na przeszkodzie przepisowi krajowemu zastrzegającemu prawo do urlopu macierzyńskiego, przewidzianego w pierwszej z tych dyrektyw, w okresie następującym po sześciotygodniowym okresie wypoczynku wykorzystywanego obligatoryjnie przez matkę po porodzie, jedynie dla rodziców, z których każde posiada status pracownika najemnego, a przez to pozbawiające tego prawa ojca dziecka, którego matka nie posiada statusu pracownika najemnego i nie należy do publicznego systemu zabezpieczenia społecznego.

Po pierwsze, zdaniem Trybunału, sytuacja takiej matki prowadzącej działalność na własny rachunek nie jest objęta dyrektywą 92/85, która dotyczy jedynie pracownic najemnych w ciąży, po porodzie lub karmiących piersią. Po drugie, choć takie ustawodawstwo krajowe wprowadza odmienne traktowanie ze względu na płeć, jest to uzasadnione odmienne traktowanie w rozumieniu dyrektywy 76/207⁷⁹, która uznaje za uzasadnioną prawnie ochronę kondycji biologicznej kobiety w trakcie ciąży i w okresie następującym po niej⁸⁰.

XII. Ochrona konsumentów

W dziedzinie ochrony konsumentów warto się zająć wyrokiem z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-415/11 *Aziz*, dotyczącym wykładni dyrektywy 93/13⁸¹ w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. U podstaw sprawy leży odwołanie prejudycjalne hiszpańskiego sądu, do

⁷⁶ Wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-278/05 *Robins i in.*, Zb.Orz. s. I-1053.

⁷⁷ Dyrektywa Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią (Dz.U. L 348, s. 1).

⁷⁸ Dyrektywa Rady 76/207/EWG z dnia 9 lutego 1976 r. w sprawie wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy (Dz.U. L 39, s. 40).

⁷⁹ Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy 76/207.

⁸⁰ Artykuł 2 ust. 3 dyrektywy 76/207.

⁸¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29).

którego konsument wniósł skargę o stwierdzenie *nieuczciwego charakteru warunku zawartego w umowie pożyczki zabezpieczonej hipoteką* i o uznanie za nieważne przeprowadzonego wobec niego postępowania egzekucyjnego.

Trybunał stwierdził, że skoro krajowy system proceduralny obejmujący sąd rozpoznający sprawę co do istoty, do którego konsument wniósł powództwo, podnosząc w nim nieuczciwy charakter warunku umowy stanowiącego podstawę tytułu egzekucyjnego, jest pozbawiony możliwości zarządzenia środków tymczasowych skutkujących zawieszeniem lub opóźnieniem postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, podczas gdy zarządzenie takich środków jest konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności jego ostatecznego rozstrzygnięcia, to system ten może naruszać skuteczność ochrony zamierzonej dyrektywą. W braku takiej możliwości we wszystkich przypadkach, gdy egzekucja z nieruchomości obciążonej hipoteką została przeprowadzona jeszcze przed wydaniem przez sąd rozpatrujący sprawę co do istoty rozstrzygnięcia uznającego stanowiący podstawę ustanowienia hipoteki warunek umowny za nieuczciwy i co za tym idzie, uznającego przeprowadzone postępowanie egzekucyjne za nieważne, rozstrzygnięcie to pozwala na zapewnienie temu konsumentowi jedynie następcej ochrony prawnej w formie odszkodowania, co jest rozwiązaniem tylko częściowym i niedostatecznym, które nie jest ani odpowiednim, ani skutecznym środkiem do realizacji celu polegającego na zaprzestaniu stosowania tego warunku umownego – wbrew temu, co wynika z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.

Trybunał objaśnił następnie, że pojęcie znaczącej nierównowagi na niekorzyść konsumenta w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy należy oceniać, przeprowadzając analizę przepisów krajowych mających zastosowanie w przypadku braku porozumienia stron, aby ocenić, czy i w odpowiednim przypadku, w jakim zakresie postanowienia umowne stawiają konsumenta w sytuacji gorszej niż ta przewidziana w obowiązujących przepisach krajowych. Podobnie właściwe w tym względzie jest przeprowadzenie analizy sytuacji prawnej konsumenta pod kątem posiadanych przez niego zgodnie z prawem krajowym możliwości doprowadzenia do zaprzestania stosowania nieuczciwych warunków.

XIII. Środowisko

1. Prawo do informacji i dostępu do decyzji w dziedzinie środowiska

W wyżej wymienionym wyroku z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie *Križan i in.*⁸² Trybunał wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie *dostępu społeczeństwa do decyzji z zakresu planowania przestrzennego* dotyczącej budowy składowiska odpadów. Trybunał stwierdził, że decyzja będąca przedmiotem sporu w postępowaniu głównym stanowi, po pierwsze, jedno z działań, na podstawie których zostanie podjęta ostateczna decyzja w sprawie zgody na tę budowę, a po drugie, że zawiera ona informacje istotne dla procedury udzielenia pozwolenia. Trybunał wskazał więc, że zgodnie z konwencją z Aarhus⁸³ i dyrektywą 96/61 dotyczącą zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli⁸⁴,

⁸² Inny aspekt tego wyroku przedstawiony został w rozdziale „Spory przed sądami Unii Europejskiej”.

⁸³ Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska podpisana w Aarhus w dniu 25 czerwca 1998 r. Została ratyfikowana w imieniu Wspólnoty Europejskiej w drodze decyzji Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r. (Dz.U. L 124, s. 1).

⁸⁴ Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz.U. L 257, s. 26), zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. (Dz.U. L 33, s. 1).

w której powtórzono jej postanowienia, zainteresowana społeczność ma prawo dostępu do tej decyzji. W związku z tym Trybunał wyjaśnił, że odmowa udostępnienia społeczności decyzji z zakresu planowania przestrzennego nie mogła być uzasadniona poprzez powołanie się na ochronę poufności informacji handlowych lub przemysłowych. Dopuścił jednak możliwość konwalidowania nieuzasadnionej odmowy udostępnienia zainteresowanej społeczności decyzji z zakresu planowania przestrzennego, pod warunkiem że wszystkie możliwości i rozwiązania są jeszcze dostępne i że konwalidacja na tym etapie postępowania umożliwia zainteresowanej społeczności rzeczywisty wpływ na wynik procesu decyzyjnego.

Ponadto Trybunał stwierdził, że cel dyrektywy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom i na ich kontroli nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby nie było można zapobiec dalszemu działaniu przedsięwzięcia korzystającego z pozwolenia udzielonego z naruszeniem tej dyrektywy w oczekiwaniu na ostateczną decyzję w przedmiocie zgodności z prawem owego pozwolenia. W związku z tym dyrektywa wymaga, aby członkowie zainteresowanej społeczności mieli prawo złożenia wniosku o zarządzanie środkami tymczasowych zapobiegających zanieczyszczeniom, takich jak czasowe zawieszenie zaskarżonego pozwolenia.

Zgodnie z dyrektywą 2003/4 państwa członkowskie zapewniają, żeby organy władzy publicznej były obowiązane udostępnić informacje o środowisku, które znajdują się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone, każdemu wnioskodawcy⁸⁵. W wyroku z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie C-279/12 *Fish Legal et Shirley* Trybunał zajmował się objaśnieniem *pojęcia organu władzy publicznej* w rozumieniu omawianej dyrektywy.

Uznał on, że takie podmioty, jak przedsiębiorstwa kanalizacyjne i wodociągowe można uznać za osoby prawne sprawujące „publiczne funkcje administracyjne” i stanowiące w związku z tym „organy władzy publicznej” w rozumieniu dyrektywy⁸⁶, jeżeli na mocy prawa wewnętrznego powierzono im zadanie świadczenia usług użyteczności publicznej, a prawo krajowe przyznało im w tym celu uprawnienia wychodzące poza zakres norm mających zastosowanie w stosunkach między podmiotami prawa prywatnego. Ponadto te przedsiębiorstwa świadczące usługi użyteczności publicznej związane ze środowiskiem należy również uważać za „organy władzy publicznej” w rozumieniu dyrektywy⁸⁷, jeżeli świadczą one te usługi pod nadzorem organu lub osoby, o których mowa w art. 2 ust. 2 lit. a) lub b) dyrektywy 2003/4, i nie określają naprawdę niezależnie sposobu, w jaki świadczą te usługi, gdyż tego rodzaju organ lub osoba mają możliwość wywierania decydującego wpływu na działania tych przedsiębiorstw w dziedzinie środowiska.

Trybunał dodał, że taka osoba sprawująca „publiczne funkcje administracyjne” w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/4, stanowiąca „organ władzy publicznej”, ma obowiązek udzielenia dostępu do wszelkich posiadanych przez siebie informacji na temat środowiska. Natomiast prowadzące komercyjną działalność spółki, które mogą stanowić organ władzy publicznej na podstawie art. 2 ust. 2 lit. c) tej dyrektywy tylko wówczas, gdy przy świadczeniu usług publicznych w dziedzinie ochrony środowiska podlegają organowi władzy publicznej, są zobowiązane ujawniać informacje o środowisku, wyłącznie jeżeli mają one związek ze świadczeniem takich usług.

⁸⁵ Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz.U. L 41, s. 26).

⁸⁶ Artykuł 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2003/4.

⁸⁷ Artykuł 2 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2003/4.

2. Prawo do skutecznego środka prawnego w dziedzinie środowiska

W wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 r. w sprawie C-260/11 *Edwards* Trybunał rozstrzygał w przedmiocie kosztów postępowań sądowych mogących naruszyć prawo do skutecznego środka prawnego w dziedzinie środowiska. Trybunał orzekł, że zapisany w prawie Unii⁸⁸ wymóg, zgodnie z którym postępowanie sądowe nie może mieć charakteru dyskryminacyjnego ze względu na koszty, oznacza, iż nie można uniemożliwiać objętym tym wymogiem osobom wszczynania lub kontynuowania postępowania z wchodzącej w zakres stosowania przepisów prawa Unii skargi ze względu na mogące wynikać z tego faktu obciążenie finansowe, uwzględniając wszystkie koszty, które należy ponieść. Trybunał wyjaśnił, że ten wymóg wiąże się w dziedzinie środowiska z wymogiem przestrzegania prawa do skutecznej skargi, któremu poświęcony został art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, a także z zasadą skuteczności.

Tym samym w sytuacji, gdy sąd krajowy ma wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie obciążenia kosztami jednostki, której żądania jako strony skarżącej w sporze w dziedzinie ochrony środowiska nie zostały uwzględnione, powinien upewnić się, że postępowanie nie jest dyskryminacyjne ze względu na koszty, biorąc pod uwagę zarówno interes tej chcącej bronić swych praw osoby, jak i związany z ochroną środowiska interes ogólny.

W ramach tej oceny sąd krajowy nie może przeprowadzać analizy, odnosząc się jedynie do sytuacji ekonomicznej zainteresowanego, lecz winien ją również oprzeć na obiektywnej analizie kwoty kosztów. Koszty postępowania nie mogą zatem przekraczać możliwości finansowych zainteresowanego ani też nie można ich w każdym razie postrzegać jako obiektywnie nieracjonalnych.

XIV. Telekomunikacja

Tegoroczne orzecznictwo dało Trybunałowi sposobność zajęcia się ramami regulacyjnymi usług łączności elektronicznej.

W sprawie C-375/11 *Belgacom i in.*, w której wyrok zapadł w dniu 21 marca 2013 r., do Trybunału wpłynął wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczący zgodności opłat stosowanych wobec operatorów telefonii ruchomej w Belgii z dyrektywą 2002/20 w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej⁸⁹.

W pierwszej kolejności Trybunał wyjaśnił, że przedłużenie obowiązywania prawa użytkownika częstotliwości radiowych musi być uznane za przyznanie nowych praw, a zatem procedura przyznania powinna podlegać dyrektywie. W drugiej kolejności Trybunał uznał, że art. 12 i 13 dyrektywy nie stoją na przeszkodzie nałożeniu przez państwo członkowskie na operatorów telefonii ruchomej jednorazowej opłaty należnej zarówno z tytułu nowego uzyskania praw użytkowania

⁸⁸ Artykuł 10a akapit piąty dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz.U. L 175, s. 40) oraz art. 15a akapit piąty dyrektywy Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz.U. L 257, s. 26), zmienionych dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. (Dz.U. L 156, s. 17) przewidującą udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającą w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz.U. L 156, s. 17).

⁸⁹ Dyrektywa 2002/20/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa o zezwoleniach) (Dz.U. L 108, s. 21).

częstotliwości radiowych, jak i z tytułu przedłużenia obowiązywania tych praw, istniejącej obok nie tylko opłaty rocznej za przydział częstotliwości służącej sprzyjaniu optymalnemu wykorzystaniu zasobów, lecz również obok opłaty pokrywającej koszty zarządzania wydawaniem zezwoleń, z zastrzeżeniem, że opłaty te rzeczywiście służą zapewnieniu optymalnego wykorzystania zasobu, jaki stanowią częstotliwości, że są one obiektywnie uzasadnione, jawne, niedyskryminujące i proporcjonalne stosownie do ich przeznaczenia oraz że uwzględniają cele określone w art. 8 dyrektywy.

Wreszcie Trybunał wskazał, że nałożenie jednorazowej opłaty stanowi zmianę wymogów dotyczących operatorów korzystających z prawa użytkowania częstotliwości radiowych. Zatem art. 14 ust. 1 dyrektywy nie stoi na przeszkodzie nałożeniu przez państwo członkowskie takiej opłaty, z zastrzeżeniem, że zmiana ta będzie zgodna z wymienionymi tam warunkami, czyli obiektywnie uzasadniona i proporcjonalna, oraz że zostanie zakomunikowana z wyprzedzeniem wszystkim zainteresowanym stronom, aby umożliwić im wyrażenie stanowiska.

W sprawie C-518/11 *UPC Nederland*, w której wyrok został wydany w dniu 7 listopada 2013 r., Trybunał udzielił wyjaśnień dotyczących zakresu stosowania *ratione materiae* dyrektyw tworzących nowe ramy prawne dotyczące sieci i usług łączności elektronicznej w prawie Unii⁹⁰.

Trybunał orzekł, że usługa polegająca na dostarczaniu pakietu podstawowego programów radiowych i telewizyjnych dostępnego drogą kablową, za którą wystawiany jest rachunek obejmujący zarówno koszty transmisji, jak i wynagrodzenie stacji nadawczych oraz opłaty na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w związku z rozpowszechnieniem treści utworów, wchodzi w zakres pojęcia „usługa łączności elektronicznej”, a zatem należy do przedmiotowego zakresu stosowania przepisów regulujących łączność elektroniczną w prawie Unii.

Następnie, w odniesieniu do kompetencji krajowych organów w ramach stosowania wspomnianych przepisów, Trybunał orzekł, że odpowiednie dyrektywy powinny być interpretowane w ten sposób, że nie pozwalają one, aby jednostka taka jak organ administracji lokalnej, niebędąca krajowym organem regulacyjnym w rozumieniu dyrektywy 2002/20, ingerowała bezpośrednio w stosowane wobec konsumentów końcowych opłaty za dostarczanie pakietu podstawowego programów radiowych i telewizyjnych dostępnego drogą kablową. Taka jednostka nie może też – w świetle zasady lojalnej współpracy – powoływać się wobec dostawcy pakietu podstawowego programów radiowych i telewizyjnych dostępnego drogą kablową na klauzulę pochodzącą z umowy zawartej przed wydaniem nowych ram prawnych i ograniczającą swobodę ustalania opłat przez tego dostawcę.

⁹⁰ Mowa tu o dyrektywie 97/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 1997 r. dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (Dz.U. 1998 L 24, s. 1), dyrektywie 2002/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej i urządzeń towarzyszących oraz wzajemnych połączeń (Dz.U. L 108, s. 7), ww. dyrektywie 2002/20/WE, dyrektywie 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywie ramowej) (Dz.U. L 108, s. 33) i dyrektywie 2002/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników (dyrektywie o usłudze powszechnej) (Dz.U. L 108, s. 51).

Ponadto dyrektywa 2010/13 o audiowizualnych usługach medialnych⁹¹ stała się przedmiotem dwóch ważnych wyroków Trybunału.

W pierwszej kolejności w wyroku z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie C-283/11 *Sky Österreich* Trybunał musiał ocenić *ważność art. 15 ust. 6 dyrektywy 2010/13 w świetle prawa własności i wolności prowadzenia działalności gospodarczej*. Na mocy tego przepisu dyrektywy podmiot praw wyłącznych jest zobowiązany umożliwić przygotowanie krótkich relacji informacyjnych każdemu innemu nadawcy telewizyjnemu z siedzibą na terytorium Unii, bez możliwości żądania wynagrodzenia przekraczającego wysokość dodatkowych kosztów bezpośrednio poniesionych w związku z udostępnieniem sygnału.

W kwestii podnoszonego naruszenia art. 17 karty praw podstawowych, w którym zapisano prawo własności, Trybunał wskazał, że podmiot praw wyłącznych do transmisji wydarzeń budzących duże zainteresowanie odbiorców nie może powoływać się na ochronę wynikającą z tego przepisu, ponieważ nie może się powoływać na ustaloną sytuację prawną, aby żądać wynagrodzenia przekraczającego dodatkowe koszty poniesione w związku z udostępnieniem sygnału.

Co się tyczy zgodności art. 15 ust. 6 dyrektywy 2010/13 z wolnością prowadzenia działalności gospodarczej, o której mowa w art. 16 karty praw podstawowych, Trybunał podkreślił, że dla podmiotów praw wyłącznych do transmisji telewizyjnej rzezona wolność nie jest uprawnieniem bezwzględnym, lecz powinna być rozpatrywana w świetle swojej funkcji społecznej. Tym samym, biorąc pod uwagę, z jednej strony, znaczenie podstawowej wolności otrzymywania informacji oraz wolności i pluralizmu mediów, a z drugiej strony, ochronę wolności prowadzenia działalności gospodarczej, Trybunał orzekł, że ustawodawca Unii miał prawo ustanowić normy zawarte w art. 15 dyrektywy 2010/13, które wprowadzają ograniczenia wolności prowadzenia działalności gospodarczej i uprzywilejowują w ramach właściwego wyważenia wchodzących w grę praw i interesów dostęp odbiorców do informacji w stosunku do swobody zawierania umów.

W drugiej kolejności wyrok z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie C-234/12 *Sky Italia* dał Trybunałowi sposobność rozstrzygnięcia w przedmiocie *przepisów krajowych przewidujących dla nadawców telewizji kodowanej niższy maksymalny udział procentowy czasu emisji przeznaczonego na reklamy* od maksymalnego udziału procentowego przewidzianego dla nadawców telewizji niekodowanej.

Trybunał orzekł w wyroku, że państwo członkowskie może, nie naruszając zasady równego traktowania, określić różniące się od siebie ograniczenia godzinowego czasu nadawania reklam w zależności od kodowanego lub niekodowanego charakteru emisji nadawców telewizyjnych. W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że zasady i cele norm dotyczących czasu nadawania reklam telewizyjnych, określone w szczególności w dyrektywie 2010/13, zmierzają do ustanowienia zrównoważonej ochrony, z jednej strony, interesów finansowych nadawców i reklamodawców, a z drugiej strony, interesów posiadaczy praw, tj. autorów i twórców, oraz konsumentów, jakimi są widzowie. Tymczasem zrównoważona ochrona tych interesów przybiera zróżnicowaną postać w zależności od tego, czy nadawcy radiowi i telewizyjni nadają swoje programy odpłatnie, czy też nie, zważywszy, że zarówno sytuacja tych nadawców, jak i ich widzów jest obiektywnie odmienna.

⁹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (Dz.U. L 95, s. 1).

Ponadto Trybunał podkreślił, że choć sporne przepisy krajowe mogą stanowić ograniczenie swobody świadczenia usług, o której mowa w art. 56 TFUE, to ochrona konsumentów przed nadmiarem reklam handlowych stanowi nadrzędny wzgląd interesu ogólnego, który może uzasadniać takie ograniczenia, pod warunkiem że zastosowanie ograniczenia będzie właściwe do zagwarantowania realizacji zamierzonego celu i nie będzie wykraczało poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia.

XV. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – zamrożenie funduszy

W dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) Trybunał wydał szereg orzeczeń dotyczących zamrożenia funduszy, o których warto wspomnieć ze względu na ich wkład w określenie wymogów materialnych, jakie muszą spełniać te środki, zakresu sądowej kontroli nad nimi, czy też norm proceduralnych obowiązujących przy skargach sądowych na nie.

1. Kontrola zgodności z prawem sprawowana przez sąd Unii

W wyroku z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawach połączonych C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P *Komisja przeciwko Kadiemu* (Kadi II) Trybunał wydał rozstrzygnięcie dotyczące w szczególności zakresu sprawowanej przez sąd Unii kontroli zgodności z prawem nad zamrożeniem funduszy.

W postępowaniu, w którym Sąd wydał zaskarżony w odwołaniu wyrok, Y.A. Kadi zażądał stwierdzenia nieważności decyzji wydanej przez Komisję w następstwie wyroku Trybunału z dnia 3 września 2008 r. w sprawie *Kadi i Al Barakaat International Foundation przeciwko Radzie i Komisji*⁹². Podnosił on w szczególności naruszenie obowiązku uzasadnienia oraz swego prawa do obrony. Sąd orzekł, że skarga była zasadna, i stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji. Trybunał, choć stwierdził przypadki naruszenia prawa w zaskarżonym wyroku Sądu⁹³, utrzymał go jednak w mocy, stwierdziwszy po uprzedniej weryfikacji, że mimo tych naruszeń sentencja wyroku Sądu jest zasadna.

Przypomniawszy, że sąd Unii musi upewnić się, że decyzja w sprawie środków ograniczających opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej. Badanie to wymaga sprawdzenia okoliczności faktycznych podnoszonych w uzasadnieniu, które leży u podstaw wspomnianej decyzji, tak aby kontrola sądowa nie była ograniczona do oceny abstrakcyjnego prawdopodobieństwa przywołanych powodów, ale dotyczyła tego, czy powody te są wykazane.

Aby taka ocena była możliwa, nie jest wymagane, by właściwy organ Unii przedstawił przed sądem Unii wszystkie informacje i dowody nieodłącznie związane z powodami podniesionymi w uzasadnieniu przedłożonym przez Komitet ds. Sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ. Jest istotne jednakże, by przedstawione informacje lub dowody wykazywały powody wysunięte przeciwko zainteresowanej osobie. Jeśli jednak właściwy organ Unii nie jest w stanie dostarczyć informacji sądowi Unii, sąd ten musi oprzeć się jedynie na materiałach, które zostały mu przekazane. Jeśli materiały te nie pozwalają na stwierdzenie zasadności danego powodu, sąd Unii pomija ten powód jako uzasadnienie rozpatrywanej decyzji o umieszczeniu w wykazie lub o pozostawieniu w pisu.

⁹² Sprawy połączone C-402/05 P i C-415/05 P, Zb.Orz. s. I-6351.

⁹³ Wyrok Sądu z dnia 30 września 2010 r. w sprawie T-85/09 *Kadi przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-5177.

W tym względzie Trybunał podkreślił, odwołując się do ww. wyroku w sprawie ZZ⁹⁴, że nadrzędne względy dotyczące bezpieczeństwa Unii lub jej państw członkowskich bądź prowadzenia ich stosunków międzynarodowych mogą stanąć na przeszkodzie powiadomieniu zainteresowanej osoby o pewnych informacjach lub pewnych dowodach. Jednakże w podobnym przypadku na sądzie Unii ciąży obowiązek pogodzenia, z jednej strony, prawnie uzasadnionych względów bezpieczeństwa dotyczących charakteru i źródeł informacji branych pod uwagę przy wydawaniu danego aktu, a z drugiej strony, konieczności zagwarantowania stronie przestrzegania jej uprawnień procesowych, takich jak prawo do bycia wysłuchanym oraz zasada kontradyktoryjności. Jeżeli sąd Unii uzna, że nadrzędne względy dotyczące bezpieczeństwa nie stoją na przeszkodzie przekazaniu rzeczonych informacji, daje on właściwemu organowi Unii sposobność do powiadomienia zainteresowanej osoby. Jeżeli organ ten nie powiadomi o całości lub części tych informacji, sąd Unii przeprowadzi badanie zgodności z prawem zaskarżonego aktu wyłącznie na podstawie materiałów, które zostały tej osobie przekazane.

Jeżeli okaże się, że powody, na które powołuje się właściwy organ Unii, rzeczywiście stoją na przeszkodzie powiadomieniu zainteresowanej osoby o informacjach lub dowodach przedstawionych przed sądem Unii, konieczne jest wyważenie w sposób odpowiedni wymogów związanych z prawem do skutecznej ochrony sądowej, w szczególności z poszanowaniem zasady kontradyktoryjności, oraz wymogów wynikających z bezpieczeństwa Unii lub państw członkowskich bądź prowadzenia ich stosunków międzynarodowych. W tym celu należy ocenić, czy brak ujawnienia zainteresowanej osobie poufnych informacji może wpłynąć na ich wartość dowodową.

W niniejszym przypadku Trybunał wskazał, że wbrew temu, co orzekł Sąd, powody przyjęcia negatywnej dla Y.A. Kadiego decyzji są w większości wystarczająco precyzyjne i konkretne, by umożliwić skuteczne korzystanie z prawa do obrony i sprawowanie sądowej kontroli zgodności z prawem zaskarżonego aktu. Jednakże ze względu na to, że na poparcie zarzutów dotyczących zaangażowania Y.A. Kadiego w międzynarodowy terroryzm nie zostały przedstawione żadne informacje ani dowody, twierdzenia te nie mogą być podstawą do przyjęcia wobec niego środków ograniczających na szczeblu Unii.

Podobnie, na podstawie tej wykładni przepisów prawa Unii w dziedzinie WPZiB, w wyroku z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie C-280/12 P *Rada przeciwko Fulmen i Mahmoudian* Trybunał oddalił odwołanie Rady od wyroku Sądu⁹⁵ stwierdzającego nieważność środków ograniczających nałożonych na skarżących w pierwszej instancji, w tym środków wykonawczych przyjętych przeciwko Iranowi w celu niedopuszczenia do rozprzestrzeniania broni jądrowej⁹⁶. Trybunał stwierdził bowiem, że skoro Rada nie przedstawiła sądowi Unii dowodów ani streszczenia poufnych informacji, musiał on oprzeć się na jedynym dowodzie, jaki mu udostępniono, czyli na twierdzeniu zawartym w uzasadnieniu spornych aktów. Trybunał stwierdził więc, że Sąd nie naruszył prawa, orzekając, że Rada nie wykazała zaangażowania spółki Fulmen i F. Mahmoudiana w rozprzestrzenianie broni jądrowej.

Z kolei w wyroku z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawach połączonych od C-478/11 P do C-482/11 P *Gbagbo i in. przeciwko Radzie* Trybunał wydał rozstrzygnięcie na temat *początku biegu terminu na*

⁹⁴ Wyrok ten został przedstawiony w rozdziale „Obywatelstwo Unii”.

⁹⁵ Wyrok Sądu z dnia 21 marca 2012 r. w sprawach połączonych T-439/10 i T-440/10 *Fulmen przeciwko Radzie*.

⁹⁶ Sąd orzekł, że kontrola zgodności z prawem [...] nie ogranicza się do badania abstrakcyjnego „prawdopodobieństwa” przedstawionych powodów, ale musi obejmować analizę kwestii, czy powody te zostały w wymagany prawem sposób poparte dowodami i konkretnymi informacjami. Stwierdził, że Rada nie może powoływać się na okoliczność, że właściwe dowody pochodzą z poufnych źródeł, i uznał, że Rada nie przedstawiła dowodu na udział skarżących w działalności służącej rozprzestrzenianiu broni jądrowej.

wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności w dziedzinie WPZiB. Do Trybunału wpłynęło odwołanie od postanowień Sądu⁹⁷ odrzucających ze względu na wniesienie po terminie skargi skarżących o stwierdzenie nieważności decyzji i rozporządzeń Rady nakładających środki ograniczające, w tym te skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom w związku z sytuacją w Republice Wybrzeża Kości Słoniowej. Przed Sądem skarżący utrzymywali, że termin dwóch miesięcy do wniesienia skargi jest wobec nich bezskuteczny, jako że nie powiadomiono ich o spornych aktach. Natomiast dla Sądu termin ten rozpoczął swój bieg po upływie czternastu dni następujących po publikacji zaskarżonych aktów w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* i upłynął już w chwili złożenia skarg wszczynających postępowanie.

Według Trybunału ta ocena naruszała prawo, choć jednak nie miała wpływu na dopuszczalność skargi, która i tak została złożona po terminie. Trybunał przypomniał, że sporne akty muszą nie tylko być publikowane w Dzienniku Urzędowym, lecz także podane do wiadomości zainteresowanych osób, bądź bezpośrednio, jeśli znane są ich adresy, bądź w przeciwnym razie w drodze publicznego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym zgodnie z art. 7 ust. 3 decyzji 2010/656⁹⁸ i art. 11a ust. 3 rozporządzenia nr 560/2005⁹⁹. Takie ogłoszenia umożliwiają danym osobom ustalenie środka zaskarżenia przysługującego im wobec umieszczenia ich nazwisk w omawianych wykazach oraz terminu do jego wniesienia. W niniejszym przypadku podanie do wiadomości zaskarżonych aktów nastąpiło nie bezpośrednio na adres zainteresowanych, lecz w drodze publikacji omawianego ogłoszenia. Zatem termin do wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności biegł, dla wszystkich zainteresowanych osób i podmiotów, od dnia powiadomienia, które nastąpiło względem nich w drodze publikacji ogłoszenia.

W wyroku z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie C-239/12 P *Abdulrahim przeciwko Radzie i Komisji* Trybunał rozstrzygał, w jakich okolicznościach *interes prawny skarżącego w wystąpieniu ze skargą o stwierdzenie nieważności zamrożenia funduszy może trwać pomimo tego, że przestało ono wywoływać skutki po wniesieniu skargi*.

A. Abdulrahim wystąpił najpierw do Sądu o stwierdzenie nieważności rozporządzenia wprowadzającego wobec niego środki ograniczające w następstwie zamieszczenia jego nazwiska w wykazie sporządzonym przez komitet ds. sankcji ustanowiony w 1999 r. rezolucją Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie sytuacji w Afganistanie. W czasie gdy sprawa była w toku przed Sądem, jego nazwisko zostało wykreślone z wykazu komitetu ds. sankcji, a następnie usunięte z wykazu sporządzonego rozporządzeniem Komisji. Stwierdziwszy, że żądanie stwierdzenia nieważności zamieszczenia go na liście stało się bezprzedmiotowe, Sąd orzekł¹⁰⁰, że należy umorzyć postępowanie w tym względzie.

Trybunał uchylił postanowienie Sądu, przypominając, że osoba, której dotyczy zaskarżony akt, zachowuje interes w żądaniu stwierdzenia jego nieważności albo w celu uzyskania przywrócenia swojej sytuacji do poprzedniego stanu, albo w celu spowodowania, by podmiot, który wydał

⁹⁷ Postanowienia Sądu z dnia 13 lipca 2011 r. w sprawie T-348/11 *Gbagbo przeciwko Radzie*, w sprawie T-349/11 *Koné przeciwko Radzie*, w sprawie T-350/11 *Boni-Claverie przeciwko Radzie*, w sprawie T-351/11 *Djédjé przeciwko Radzie* i w sprawie T-352/11 *N'Guessan przeciwko Radzie*.

⁹⁸ Decyzja Rady 2010/656/WPZiB z dnia 29 października 2010 r. przedłużająca obowiązywanie środków ograniczających wobec Republiki Wybrzeża Kości Słoniowej (Dz.U. L 285, s. 28).

⁹⁹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 560/2005 z dnia 12 kwietnia 2005 r. nakładające określone szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom w związku z sytuacją w Republice Wybrzeża Kości Słoniowej.

¹⁰⁰ Postanowienie Sądu z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie T-127/09 *Abdulrahim przeciwko Radzie i Komisji*.

zaskarżony akt, wprowadził w przyszłości odpowiednie zmiany i w ten sposób zapobiegł powtórzeniu się niezgodności z prawem, albo wreszcie w celu ewentualnego wniesienia skargi o stwierdzenie odpowiedzialności odszkodowawczej w celu uzyskania zadośćuczynienia za krzywdę, której doznała z powodu tej niezgodności z prawem.

Trybunał potwierdził następnie poczynione przez Sąd rozróżnienie między uchynieniem aktu, które nie jest równoznaczne z uznaniem go z mocą wsteczną za niezgodny z prawem, a wyrokiem stwierdzającym nieważność, który powoduje wyeliminowanie aktu z mocy wsteczną z porządku prawnego, i w związku z tym uznanie go za nigdy nieistniejący. Jednak Trybunał stwierdził, że Sąd niesłusznie uznał, iż ta różnica nie jest w stanie uzasadnić interesu A. Abdulrahima w uzyskaniu stwierdzenia nieważności dotyczącego go rozporządzenia. Trybunał podkreślił w szczególności fakt, że środki ograniczające mają daleko idące negatywne konsekwencje i istotny wpływ na prawa i wolności danych osób. Poza zamrożeniem funduszy jako takim, co wskutek szerokiego zakresu zakłóca życie zarówno zawodowe, jak i rodzinne określonych osób i utrudnia dokonanie różnych czynności prawnych, należy wziąć pod uwagę potępienie i nieufność, które towarzyszą publicznemu wskazaniu danych osób jako związanych z organizacją terrorystyczną¹⁰¹.

2. Stopień zaangażowania podmiotu i nałożenie środków ograniczających

W wyroku z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie C-348/12 P *Rada przeciwko Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* Trybunał uchylił wyrok Sądu¹⁰², wydany w dziedzinie środków ograniczających przyjętych wobec Iranu w celu niedopuszczenia do rozprzestrzeniania broni jądrowej, dotyczący środka odnoszącego się do przedsiębiorstwa dostarczającego produkty przeznaczone dla irańskiego przemysłu gazowo-naftowego. Trybunał stwierdził bowiem, że Sąd nie wziął pod uwagę zmian w uregulowaniach Unii w dziedzinie środków ograniczających, zwłaszcza tych, które nastąpiły po rezolucji nr 1929 (2010)¹⁰³ Rady Bezpieczeństwa ONZ. Zdaniem Trybunału z przepisów Unii¹⁰⁴ wynika wyraźnie, że irański przemysł naftowo-gazowy może podlegać środkom ograniczającym, w szczególności gdy przyczynia się do nabywania zakazanych towarów i technologii, ponieważ związek pomiędzy tymi towarami i technologiami a rozprzestrzenianiem broni jądrowej został wykazany przez prawodawcę Unii w ogólnych zasadach obowiązujących przepisów.

Tym samym w świetle przywołanych przepisów i rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ Trybunał stwierdził, że zwykła sprzedaż kluczowego sprzętu i technologii przeznaczonych dla tego przemysłu może być uznana za wspieranie działań stwarzających zagrożenie rozprzestrzeniania broni jądrowej przez Iran. Sąd dopuścił się więc naruszenia prawa, gdy orzekł, że przyjęcie środków ograniczających wobec danego podmiotu wymaga tego, by podmiot ten wcześniej dopuścił się faktycznie nagannego zachowania, a samo ryzyko, że dany podmiot dopuści się takiego zachowania w przyszłości, nie jest wystarczające. Trybunał sam wydał rozstrzygnięcie w sprawie i potwierdził zgodność z prawem decyzji o umieszczeniu spółki Kala Naft w wykazie dotyczącym zamrożenia funduszy.

¹⁰¹ Trybunał uznał, że stan postępowania nie pozwala na rozstrzygnięcie sporu i odesłał sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd. Postępowanie w tej sprawie jest w toku.

¹⁰² Wyrok Sądu z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie T-509/10 *Manufacturing Support & Procurement Kala Naft przeciwko Radzie*.

¹⁰³ Rezolucja nr 1929 (2010) z dnia 9 czerwca 2010 r. Rady Bezpieczeństwa ONZ.

¹⁰⁴ Zobacz decyzję Rady 2010/413/WPZiB z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającą wspólne stanowisko 2007/140/WPZiB (Dz.U. L 195, s. 39; sprostowanie Dz.U. L 197, s. 19) oraz rozporządzenie Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylające rozporządzenie nr 423/2007 (Dz.U. L 281, s. 1).

XVI. Europejska służba publiczna

W dziedzinie europejskiej służby publicznej Trybunał rozstrzygnął dwie bardzo ważne kwestie.

W wyroku z dnia 19 września 2013 r. w sprawie C-579/12 RX II *Komisja przeciwko Strackowi*, będącym trzecim wyrokiem wydanym w ramach szczególnej procedury kontroli określonej w art. 256 ust. 2 akapit drugi TFUE, Trybunał zbadał wyrok Sądu, w którym ten uchylił wyrok Sądu do spraw Służby Publicznej stwierdzający nieważność odmownej decyzji Komisji w sprawie wniosku urzędnika o przeniesienie corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego, gdyż nie mógł on go wykorzystać w danym okresie rozliczeniowym z powodu długotrwałego zwolnienia chorobowego. Trybunał orzekł, że wyrok Sądu narusza jedność i spójność prawa Unii. Utrzymując w mocy odmowną decyzję w sprawie wniosku o przeniesienie urlopu, Sąd błędnie zinterpretował, po pierwsze, art. 1e ust. 2 Regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym”)¹⁰⁵ w ten sposób, że nie obejmuje on wymagań co do organizacji czasu pracy, o których mowa w dyrektywie 2003/88 dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy, w tym w szczególności płatnego corocznego urlopu wypoczynkowego, a po drugie, art. 4 załącznika V do regulaminu pracowniczego w ten sposób, że przepis ów oznacza, iż prawo do przeniesienia corocznego urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym maksymalny ustalony w tym przepisie wymiar może zostać przyznane wyłącznie w razie wystąpienia przeszkód związanych z czynnościami wykonywanymi przez urzędnika w ramach pełnienia przez niego obowiązków służbowych.

Natomiast zgodnie z ogólną zasadą wykładni, według której akt prawny Unii powinien być interpretowany, tak dalece, jak to możliwe, w sposób, który nie podważa jego ważności, i w zgodzie z całością prawa pierwotnego, w tym w szczególności z postanowieniami karty praw podstawowych, art. 1e ust. 2 regulaminu pracowniczego należy nadać wykładnię pozwalającą na zapewnienie zgodności tego przepisu z prawem do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego postrzeganym jako zasada prawa socjalnego Unii, wyraźnie już zapisana w art. 31 ust. 2 karty praw podstawowych. Wymagałoby to zdaniem Trybunału zinterpretowania omawianego art. 1e ust. 2 w ten sposób, że dopuszcza on włączenie do regulaminu pracowniczego istoty art. 7 dyrektywy 2003/88 jako minimalnej normy ochronnej, mającej w razie potrzeby stanowić uzupełnienie pozostałych przepisów regulaminu pracowniczego dotyczących prawa do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego, w szczególności art. 4 załącznika V do regulaminu pracowniczego.

Ponieważ bowiem rzeczony art. 4 załącznika V do regulaminu pracowniczego należy interpretować w ten sposób, że nie dotyczy on kwestii przeniesienia corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego, który nie mógł zostać wykorzystany przez urzędnika w okresie rozliczeniowym z powodu długotrwałego zwolnienia chorobowego, wymagania wynikające w tym względzie z art. 1e ust. 2 regulaminu pracowniczego, a w tym konkretnym przypadku z art. 7 dyrektywy 2003/88, należy uwzględnić jako minimalne wymagania znajdujące zastosowanie, o ile przepisy regulaminu pracowniczego nie regulują tej kwestii w sposób bardziej korzystny.

W wyrokach ogłoszonych w dniu 19 listopada 2013 r. w sprawie C-63/12 *Komisja przeciwko Radzie*, w sprawie C-66/12 *Rada przeciwko Komisji* i w sprawie C-196/12 *Komisja przeciwko Radzie* Trybunał wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie norm regulaminu pracowniczego urzędników Unii

¹⁰⁵ Rozporządzenie Rady (EWG, Euratom, EWWiS) nr 259/68 z dnia 29 lutego 1968 r. ustanawiające regulamin pracowniczy i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich oraz wprowadzające środki mające czasowe zastosowanie do urzędników Komisji (Dz.U. L 56, s. 1), zmienionym rozporządzeniem (UE, Euratom) nr 1080/2010 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 listopada 2010 r. (Dz.U. L 311, s. 1), w brzmieniu wynikającym ze sprostowania opublikowanego w dniu 5 czerwca 2012 r. (Dz.U. L 144, s. 48).

Europejskiej dotyczących procedury *corocznego dostosowania wynagrodzeń i emerytur urzędników*. Spory Komisji z Radą dotyczyły tego, czy za rok 2011 należało stosować „zwykłą” automatyczną metodę corocznego dostosowania, o której mowa w art. 3 załącznika XI do regulaminu pracowniczego urzędników, czy też klauzulę wyjątkową, zawartą w art. 10 tego załącznika, mającą zastosowanie „w przypadku poważnego i nagłego pogorszenia się sytuacji gospodarczej oraz społecznej w Unii”.

Ze względu na specyfikę procedur określonych w załączniku XI do regulaminu pracowniczego oraz kontekst systemowy, w który wpisuje się art. 10 załącznika XI, w szczególności rolę nadaną Radzie w art. 65 regulaminu pracowniczego, Trybunał orzekł, że ocena obiektywnych danych przedłożonych przez Komisję w celu ustalenia, czy zaszło tego rodzaju poważne i nagłe pogorszenie, w którym ma zastosowanie klauzula wyjątkowa, należała do Rady. Trybunał podkreślił, że jeżeli Rada uzna, iż zachodzi poważne i nagłe pogorszenie sytuacji w rozumieniu wskazanego art. 10, Komisja zobowiązana jest przedstawić Parlamentowi i Radzie odpowiednie wnioski na podstawie tego artykułu.

Trybunał uznał wreszcie, że skoro Rada uznała w odniesieniu do 2011 r., na podstawie obiektywnych danych przedłożonych przez Komisję, iż zaszło poważne i nagłe pogorszenie sytuacji, nie miała obowiązku przyjąć projektu Komisji na ten rok, przedłożonego na podstawie „zwykłej” metody dostosowania wynagrodzeń.

C – Skład Trybunału Sprawiedliwości

(Porządek pierwszeństwa na dzień 23 października 2013 r.)

Pierwszy rzqd, od lewej:

Prezesi izb: L. Bay Larsen i R. Silva de Lapuerta; wiceprezes Trybunału K. Lenaerts; prezes Trybunału V. Skouris; prezesi izb: A. Tizzano i M. Ilešič

Drugi rzqd, od lewej:

Prezesi izb: C.G. Fernlund i A. Borg Barthet; pierwszy rzecznik generalny P. Cruz Villalón; prezesi izb T. von Danwitz, E. Juhász, M. Safjan i J.L. da Cruz Vilaça

Trzeci rzqd, od lewej:

Rzecznik generalny P. Mengozzi; sędziowie: J.C. Bonichot i J. Malenovský; rzecznik generalna J. Kokott; sędziowie: A. Rosas, G. Arestis i E. Levits; rzecznik generalna E. Sharpston

Czwarty rzqd, od lewej:

Sędziowie: A. Prechal, M. Berger, C. Toader i A. Ó Caoimh; rzecznik generalny Y. Bot; sędziowie: A. Arabadjiev i D. Šváby; rzecznik generalny N. Jääskinen

Piąty rzqd, od lewej:

Rzecznik generalny M. Szpunar; sędzia F. Biltgen; rzecznicy generalni: N. Wahl i M. Wathelet; sędziowie: E. Jarašiūnas, C. Vajda, S. Rodin i K. Jürimäe; sekretarz A. Calot Escobar

1. Członkowie Trybunału Sprawiedliwości

(w kolejności objęcia funkcji)

Vassilios Skouris

urodzony w 1948 r.; absolwent wydziału prawa wolnego uniwersytetu w Berlinie (1970); doktor prawa konstytucyjnego i administracyjnego na uniwersytecie w Hamburgu (1973); profesor nadzwyczajny na uniwersytecie w Hamburgu (1972–1977); profesor prawa publicznego na uniwersytecie w Bielefeldzie (1978); profesor prawa publicznego na uniwersytecie w Salonikach (1982); minister spraw wewnętrznych (1989 i 1996); członek komitetu administracyjnego uniwersytetu na Krecie (1983–1987); dyrektor centrum międzynarodowego i europejskiego prawa gospodarczego w Salonikach (1997–2005); przewodniczący hellenistycznego stowarzyszenia prawa europejskiego (1992–1994); członek greckiego narodowego komitetu badawczego (1993–1995); członek najwyższego komitetu ds. rekrutacji greckich urzędników państwowych (1994–1996); członek rady naukowej akademii prawa europejskiego w Trewirze (od 1995); członek komitetu administracyjnego greckiej narodowej szkoły sądownictwa (1995–1996); członek komitetu naukowego ministerstwa spraw zagranicznych (1997–1999); przewodniczący greckiej rady ekonomiczno-społecznej w 1998 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 czerwca 1999 r.; prezes Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Koen Lenaerts

urodzony w 1954 r.; licencjat z prawa i doktor prawa (niderlandzkojęzyczny katolicki uniwersytet w Lowanium); Master of Laws, Master in Public Administration (uniwersytet Harvarda); asystent (1979–1983), a następnie profesor prawa europejskiego na niderlandzkojęzycznym katolickim uniwersytecie w Lowanium (od 1983); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1984–1985); profesor w Kolegium Europejskim w Brugii (1984–1989); członek palestry w Brukseli (1986–1989); profesor zaproszony w Harvard Law School (1989); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 25 września 1989 r. do dnia 6 października 2003 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.; wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości od dnia 9 października 2012 r.

Antonio Tizzano

urodzony w 1940 r.; profesor prawa Unii Europejskiej na uniwersytecie La Sapienza w Rzymie; profesor uniwersytetów Istituto Orientale (1969–1979) i Federico II w Neapolu (1979–1992), w Katanii (1969–1977) i w Mogadiszu (1967–1972); adwokat przy włoskim sądzie kasacyjnym; radca prawny stałego przedstawicielstwa Republiki Włoskiej przy Wspólnotach Europejskich (1984–1992); członek włoskiej delegacji podczas negocjacji w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej do Wspólnot Europejskich, w sprawie Jednolitego aktu europejskiego i Traktatu o Unii Europejskiej; autor licznych publikacji, w tym komentarzy do traktatów europejskich i kodeksów Unii Europejskiej; założyciel i dyrektor, od 1996 r., czasopisma *Il Diritto dell'Unione Europea*; członek komitetów kierowniczych i redakcyjnych czasopism prawniczych; sprawozdawca licznych kongresów międzynarodowych; wykładowca w licznych instytucjach międzynarodowych, w tym w akademii prawa międzynarodowego w Hadze (1987); członek grupy niezależnych ekspertów do spraw zbadania finansów Komisji Wspólnot Europejskich (1999); rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2000 r. do dnia 3 maja 2006 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 4 maja 2006 r.

Allan Rosas

urodzony w 1948 r.; doktor prawa uniwersytetu w Turku (Finlandia); profesor prawa na uniwersytecie w Turku (1978–1981) i akademii w Åbo (Turku/Åbo) (1981–1996); dyrektor tamtejszego instytutu praw człowieka (1985–1995); pełnił różne odpowiedzialne stanowiska uniwersyteckie o charakterze krajowym i międzynarodowym; członek towarzystw naukowych; koordynator wielu krajowych i międzynarodowych projektów i programów badawczych, w szczególności w następujących dziedzinach: prawo wspólnotowe, prawo międzynarodowe, prawa człowieka i prawa podstawowe, prawo konstytucyjne, prawo porównawcze administracji publicznej; przedstawiciel rządu fińskiego w charakterze członka lub doradcy delegacji fińskich na różnych konferencjach i spotkaniach międzynarodowych; funkcja eksperta fińskiego środowiska prawniczego, w tym w rządowych i parlamentarnych komisjach prawnych w Finlandii, jak również na łonie ONZ, UNESCO, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) i Rady Europy; od 1995 r. główny doradca prawny w dziale prawnym Komisji Europejskiej, odpowiedzialny za stosunki zewnętrzne; od marca 2001 r. zastępca dyrektora generalnego działu prawnego Komisji Europejskiej; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 17 stycznia 2002 r.

Rosario Silva de Lapuerta

urodzona w 1954 r.; licencjat z prawa (uniwersytet Complutense w Madrycie); abogado del Estado w Madrycie; abogado del Estado w dziale prawnym ministerstwa transportu, turystyki i komunikacji, następnie w dziale prawnym ministerstwa spraw zagranicznych; abogado del Estado-Jefe – szef państwowej służby prawnej, odpowiedzialna za postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości i zastępczyni naczelnego dyrektora działu wspólnotowej i międzynarodowej pomocy prawnej w Abogacía General del Estado (ministerstwie sprawiedliwości); członkini grupy refleksyjnej ds. przyszłości wspólnotowego systemu sądowego działającej przy Komisji; szef delegacji hiszpańskiej grupy „Amis de la Présidence” ds. reformy wspólnotowego systemu sądowego w traktacie nicejskim i działającej przy Radzie grupy roboczej dotyczącej Trybunału Sprawiedliwości; profesor prawa wspólnotowego w szkole dyplomatycznej w Madrycie; współredaktorka przeglądu „Noticias de la Unión Europea”; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Juliane Kokott

urodzona w 1957 r.; studia prawnicze (uniwersytety w Bonn i w Genewie); LLM (uniwersytet amerykański w Waszyngtonie); doktor prawa (uniwersytet w Heidelbergu, 1985; uniwersytet Harvarda, 1990); profesor zaproszona na uniwersytecie w Berkeley (1991); profesor niemieckiego i obcego prawa publicznego, prawa międzynarodowego i prawa europejskiego na uniwersytetach w Augsburgu (1992), w Heidelbergu (1993) i w Düsseldorfie (1994); sędzia dodatkowa rządu niemieckiego w Międzynarodowym Trybunale Pojednawczym i Arbitrażowym Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE); wiceprzewodnicząca federalnej rady konsultacyjnej ds. zmiany globalnej (WBGU, 1996); profesor prawa międzynarodowego, międzynarodowego prawa obrotu gospodarczego i prawa europejskiego na uniwersytecie w St. Gallen (1999); dyrektor instytutu europejskiego i międzynarodowego prawa obrotu gospodarczego na uniwersytecie w St. Gallen (2000); zastępczyni dyrektora programu studiów podyplomowych w dziedzinie prawa obrotu gospodarczego na uniwersytecie w St. Gallen (2001); rzecznik generalna w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Endre Juhász

urodzony w 1944 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Szege-dzie (1967); egzamin dopuszczający do palestry na Węgrzech (1970); studia trzeciego cyklu w zakresie prawa porównawczego na uniwersytecie w Strasburgu (1969, 1970, 1971, 1972); urzędnik w departamencie prawnym ministerstwa handlu zagranicznego (1966–1974), dyrektor do spraw legislacyjnych (1973–1974); pierwszy attaché handlowy w ambasadzie węgierskiej w Brukseli, odpowiedzialny za kwestie wspólnotowe (1974–1979); dyrektor generalny ministerstwa handlu zagranicznego (1979–1983); pierwszy attaché handlowy, a następnie doradca handlowy w ambasadzie węgierskiej w Waszyngtonie (Stany Zjednoczone) (1983–1989); dyrektor generalny w ministerstwie handlu i w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych (1989–1991); główny negocjator układu stowarzyszeniowego między Republiką Węgierską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi (1990–1991); sekretarz generalny w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych; dyrektor urzędu spraw europejskich (1992); sekretarz stanu w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych (1993–1994); sekretarz stanu, prezes urzędu spraw europejskich, ministerstwo przemysłu i handlu (1994); ambasador nadzwyczajny i pełnomocny, szef misji dyplomatycznej Republiki Węgierskiej przy Unii Europejskiej (styczeń 1995 – maj 2003); główny negocjator przystąpienia Republiki Węgierskiej do Unii Europejskiej (lipiec 1998 – kwiecień 2003); minister bez teki ds. koordynacji zagadnień integracji europejskiej (od maja 2003); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

George Arestis

urodzony w 1945 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Atenach (1968); M.A. Comparative Politics and Government, uniwersytet Kentu w Canterbury (1970); praktyka adwokacka na Cyprze (1972–1982); nominacja na stanowisko District Court Judge (1982); awansowany na stanowisko prezesa District Court (1995); Administrative President District Court w Nikozji (1997–2003); sędzia sądu najwyższego Cypru (2003); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

urodzony w 1947 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu na Malcie (1973), członek maltańskiej służby publicznej jako Notary to Government od 1975 r.; doradca republiki w 1978 r., pierwszy doradca republiki w 1979 r., zastępca Attorney General (1988), mianowany Attorney General przez prezydenta Malty w 1989 r.; wykładowca prawa cywilnego w niepełnym wymiarze czasu pracy uniwersytetu na Malcie (1985–1989); członek rady uniwersytetu na Malcie (1998–2004); członek komisji ds. wymiaru sprawiedliwości (1994–2004); członek komitetu dyrektorów centrum arbitrażu na Malcie (1998–2004); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Marko Ilešič

urodzony w 1947 r.; doktor prawa (uniwersytet w Lublanie); specjalizacja w prawie porównawczym (uniwersytety w Strasburgu i w Coimbrze); egzamin sędziowski; profesor prawa cywilnego, handlowego i prawa prywatnego międzynarodowego; wicedziekan (1995–2001) oraz dziekan (2001–2004) wydziału prawa uniwersytetu w Lublanie, autor wielu publikacji z zakresu prawa, sędzia honorowy i prezes izby sądu pracy w Lublanie (1975–1986); prezes słoweńskiego sądu sportowego (1978–1986); prezes izby arbitrażowej giełdy w Lublanie; arbiter w izbie handlowej Jugosławii (do 1991) i Słowenii (od 1991); arbiter w międzynarodowej izbie handlowej w Paryżu; sędzia sądu apelacyjnego UEFA i Fify; prezes unii zrzeszeń prawników Słowenii (1993–2005); członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawniczego, Międzynarodowego Komitetu Morskiego i innych międzynarodowych stowarzyszeń prawniczych; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Jiří Malenovský

urodzony w 1950 r.; doktor prawa na uniwersytecie Karola w Pradze (1975), asystent (1974–1990), prodziekan (1989–1991), kierownik wydziału prawa międzynarodowego i prawa europejskiego (1990–1992) na uniwersytecie Masaryka w Brnie; sędzia trybunału konstytucyjnego Czechosłowacji (1992); ambasador przy Radzie Europy (1993–1998); prezes Komitetu Delegatów Ministrów Rady Europy (1995); dyrektor generalny ministerstwa spraw zagranicznych (1998–2000); prezes czeskiego i słowackiego oddziału Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (1999–2001); sędzia trybunału konstytucyjnego (2000–2004); członek rady legislacyjnej (1998–2000); członek Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (od 2000); profesor prawa międzynarodowego publicznego na uniwersytecie Masaryka w Brnie (2001); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Uno Lõhmus

urodzony w 1952 r.; doktor prawa (1986); członek palestry (1977–1998); profesor zaproszony prawa karnego na uniwersytecie w Tartu; sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (1994–1998); prezes sądu najwyższego Estonii (1998–2004); członek komisji konstytucyjnej; konsultant w komisji kodyfikacyjnej ds. reformy kodeksu karnego; członek grupy roboczej ds. reformy kodeksu postępowania karnego; autor licznych publikacji na temat praw człowieka i prawa konstytucyjnego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r. do dnia 23 października 2013 r.

Egils Levits

urodzony w 1955 r.; absolwent prawa i nauk politycznych uniwersytetu w Hamburgu; współpracownik naukowy wydziału prawa uniwersytetu w Kilonii; doradca ds. prawa międzynarodowego, prawa konstytucyjnego i reformy legislacyjnej w parlamencie łotewskim; ambasador Republiki Łotewskiej w Niemczech i Szwajcarii (1992–1993), w Austrii, Szwajcarii i na Węgrzech (1994–1995), wicepremier i minister sprawiedliwości, pełniący obowiązki ministra spraw zagranicznych (1993–1994), arbiter w Sądzie Polubownym i Arbitrażowym OBWE (od 1997); członek Stałego Trybunału Arbitrażowego (od 2001); nominacja sędziowska w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (1995) i ponowna nominacja (1998 i 2001); liczne publikacje z zakresu prawa konstytucyjnego, prawa administracyjnego, reformy legislacyjnej i prawa wspólnotowego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Aindrias Ó Caoimh

urodzony w 1950 r.; bachelor prawa cywilnego (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); barrister (King's Inns, 1972); dyplom studiów wyższych z prawa europejskiego (University College Dublin, 1977); barrister w palestrze irlandzkiej (1972–1999); wykładowca prawa europejskiego (King's Inns, Dublin); senior counsel (1994–1999); przedstawiciel rządu irlandzkiego w licznych sprawach przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia High Court w Irlandii (od 1999); bencher (dziekan) w Honorable Society of King's Inns (od 1999); wiceprezes irlandzkiego stowarzyszenia prawa europejskiego; członek Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (oddział irlandzki); syn Andreasa O'Keeffe'a (Aindrias Ó Caoimh), sędziego Trybunału Sprawiedliwości (1974–1985); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 13 października 2004 r.

Lars Bay Larsen

urodzony w 1953 r.; absolwent wydziału nauk politycznych (1976), licencjat z prawa (1983), uniwersytet w Kopenhadze; urzędnik w ministerstwie sprawiedliwości (1983–1985); wykładowca (1984–1991), następnie profesor stowarzyszony (1991–1996) prawa rodzinnego na uniwersytecie w Kopenhadze; szef działu w Advokatsamfund (1985–1986); szef służby (1986–1991) w ministerstwie sprawiedliwości; przyjęty do palestry (1991); szef wydziału (1991–1995), szef departamentu policji (1995–1999), szef departamentu prawnego (2000–2003) w ministerstwie sprawiedliwości; przedstawiciel Królestwa Danii w Komitecie K-4 (1995–2000) przy grupie centralnej Schengen (1996–1998) oraz w Euro-pol Management Board (1998–2000); sędzia w Højesteret (2003–2006); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 stycznia 2006 r.

Eleanor Sharpston

urodzona w 1955 r.; studia ekonomiczne, językowe i prawnicze w King's College, Cambridge (1973–1977); asystent i pracownica naukowa w Corpus Christi College, Oksford (1977–1980); przyjęta do palestry (Middle Temple, 1980); barrister (1980–1987 i 1990–2005); referendarz przy rzeczniku generalnym, następnie przy sędzi sir Gordonie Slynnie (1987–1990); profesor prawa europejskiego i prawa porównawczego (Director of European Legal Studies) w University College London (1990–1992); profesor (Lecturer) na wydziale prawa (1992–1998), następnie profesor stowarzyszona (Affiliated Lecturer) (1998–2005) na uniwersytecie w Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (1992–2010); Emeritus Fellow of King's College, Cambridge (od 2011); profesor stowarzyszona i pracownica naukowa (Senior Research Fellow) w Centre for European Legal Studies na uniwersytecie w Cambridge (1998–2005); Queen's Counsel (1999); bencher of Middle Temple (2005); Honorary Fellow of Corpus Christi College, Oksford (2010); LLD (h.c.) Glasgow (2010) i Nottingham Trent (2011); rzecznik generalna Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 stycznia 2006 r.

Paolo Mengozzi

urodzony w 1938 r.; profesor prawa międzynarodowego i kierownik katedry prawa Wspólnot Europejskich im. Jeana Monneta na uniwersytecie w Bolonii; doktor honoris causa uniwersytetu Karola III w Madrycie; profesor zaproszony na uniwersytetach: Johnsa Hopkinsa (Bologna Center), St. Johns (w Nowym Jorku), Georgetown, Paris II, Georgia (w Atenach) oraz w Institut Universitaire International (Luksemburg); koordynator European Business Law Pallas Program, zorganizowanego przy uniwersytecie w Nijmegen; członek komitetu doradczego Komisji Wspólnot Europejskich ds. zamówień publicznych; podsekretarz stanu ds. przemysłu i handlu w okresie prezydentury włoskiej w Radzie; członek grupy roboczej Wspólnoty Europejskiej ds. Światowej Organizacji Handlu (WTO) i dyrektor sesji 1997 centrum badań naukowych akademii prawa międzynarodowego w Hadze poświęconej WTO; sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 4 marca 1998 r. do dnia 3 maja 2006 r.; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 4 maja 2006 r.

Yves Bot

urodzony w 1947 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Rouen; doktor nauk prawnych (uniwersytet Paris II Panthéon-Assas); profesor nadzwyczajny na wydziale prawa uniwersytetu w Le Mans; zastępca, a następnie pierwszy zastępca w prokuraturze w Le Mans (1974–1982); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Dieppe (1982–1984); zastępca prokuratora republiki w tribunal de grande instance w Strasburgu (1984–1986); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Bastii (1986–1988); rzecznik generalny w sądzie apelacyjnym w Caen (1988–1991); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Le Mans (1991–1993); szef misji przy ministrze stanu, garde des Sceaux (1993–1995); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Nanterre (1995–2002); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Paryżu (2002–2004); prokurator generalny w sądzie apelacyjnym w Paryżu (2004–2006); rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Jean-Claude Bonichot

urodzony w 1955 r.; licencjat z prawa uniwersytetu w Metz, absolwent Institut d'études politiques de Paris, były student École nationale d'administration (krajowej szkoły administracji); sprawozdawca (1982–1985), commissaire du gouvernement (1985–1987 i 1992–1999); asesor (1999–2000); prezes szóstego podwydziału w wydziale spraw spornych (2000–2006) Conseil d'État; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1987–1991); dyrektor gabinetu ministra pracy, zatrudnienia i kształcenia zawodowego, następnie dyrektor gabinetu ministra stanu, ministra służby publicznej i modernizacji administracji (1991–1992); szef delegacji prawnej Conseil d'État przy krajowym zakładzie ubezpieczeń chorobowych pracowników najemnych (2001–2006); profesor nadzwyczajny na uniwersytecie w Metz (1988–2000), następnie na uniwersytecie Paris I Panthéon-Sorbonne (od 2000); autor licznych publikacji z zakresu prawa administracyjnego, prawa wspólnotowego oraz europejskiego prawa praw człowieka; założyciel i przewodniczący rady redakcyjnej biuletynu orzecznictwa prawa urbanistycznego, współzałożyciel i członek rady redakcyjnej biuletynu prawnego wspólnot lokalnych, prezes rady naukowej grupy badawczej ds. instytucji oraz prawa urbanistycznego i mieszkaniowego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Thomas von Danwitz

urodzony w 1962 r.; studia w Bonn, Genewie i Paryżu; państwowy egzamin prawniczy (1986 i 1992); doktor nauk prawnych (uniwersytet w Bonn, 1988); międzynarodowy dyplom administracji publicznej (École nationale d'administration, 1990); habilitacja (uniwersytet w Bonn, 1996); profesor niemieckiego prawa publicznego i prawa europejskiego (1996–2003), dziekan wydziału prawa uniwersytetu Ruhry w Bochum (2000–2001); profesor niemieckiego prawa publicznego i prawa europejskiego (uniwersytet w Kolonii, 2003–2006); dyrektor instytutu prawa publicznego i nauki administracji (2006); profesor zaproszony w Fletcher School of Law and Diplomacy (2000), na uniwersytecie François Rabelais'go (Tours, 2001–2006) oraz na uniwersytecie Paris I Panthéon-Sorbonne (2005–2006); doktor honoris causa uniwersytetu Rabelais'go (Tours, 2010); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Alexander Arabadjiev

urodzony w 1949 r.; studia prawnicze (uniwersytet św. Klemensa z Ochrydy w Sofii); sędzia w sądzie pierwszej instancji w Błagoewgradzie (1975–1983); sędzia w sądzie okręgowym w Błagoewgradzie (1983–1986); sędzia sądu najwyższego (1986–1991); sędzia trybunału konstytucyjnego (1991–2000); członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (1997–1999); członek konwentu europejskiego w sprawie przyszłości Europy (2002–2003); poseł (2001–2006); obserwator w Parlamencie Europejskim; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 12 stycznia 2007 r.

Camelia Toader

urodzona w 1963 r.; licencjat z prawa (1986), doktor nauk prawnych (1997) (uniwersytet w Bukareszcie); asesor sądowa w sądzie pierwszej instancji, Buftea (1986–1988); sędzia w sądzie pierwszej instancji 5. rejonu w Bukareszcie (1988–1992); członkini palestry w Bukareszcie (1992); wykładowczyni (1992–2005), następnie od 2005 r. profesor prawa cywilnego i europejskiego prawa zobowiązań na uniwersytecie w Bukareszcie; studia doktoranckie i badania naukowe w instytucie prawa prywatnego międzynarodowego Maxa Plancka w Hamburgu (między 1992 i 2004); dyrektor departamentu integracji europejskiej w ministerstwie sprawiedliwości (1997–1999); sędzia w wysokim sądzie kasacyjnym i sprawiedliwości (1999–2007); profesor zaproszona na uniwersytecie w Wiedniu (2000 i 2011); wykładowczyni prawa wspólnotowego w krajowym instytucie sądownictwa (2003 i 2005–2006); członkini komitetu redakcyjnego wielu przeglądów prawniczych; od 2010 r. członkini stowarzyszona Académie internationale de droit comparé oraz instytutu badań prawnych rumuńskiej akademii; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 12 stycznia 2007 r.

Jean-Jacques Kasel

urodzony w 1946 r.; doktor prawa, dyplom specjalny z prawa administracyjnego (wolny uniwersytet w Brukseli, 1970); absolwent Institut d'études politiques de Paris (Ecofin, 1972); aplikacja adwokacka; doradca prawny Banque de Paris et des Pays-Bas (1972–1973); attaché, następnie secrétaire de légation w ministerstwie spraw zagranicznych (1973–1976); przewodniczący grup roboczych rady ministrów (1976); pierwszy sekretarz ambasady (Paryż), zastępca stałego przedstawiciela przy OECD (chargé de liaison przy UNESCO, 1976–1979); szef gabinetu wicepremiera (1979–1980); przewodniczący grup roboczych EWP (Azja, Afryka, Ameryka Łacińska); radca, następnie zastępca szefa gabinetu przewodniczącego Komisji Wspólnot Europejskich (1981); dyrektor ds. budżetu i regulaminu pracowniczego w sekretariacie generalnym rady ministrów (1981–1984); chargé de mission w stałym przedstawicielstwie przy Wspólnotach Europejskich (1984–1985); przewodniczący komisji budżetowej; minister pełnomocny, dyrektor do spraw politycznych i kulturalnych (1986–1991); doradca dyplomatyczny premiera (1986–1991); ambasador w Grecji (1989–1991, nierezydujący), przewodniczący komitetu politycznego (1991); ambasador, stały przedstawiciel przy Wspólnotach Europejskich (1991–1998); przewodniczący Coreper (1997); ambasador (Bruksela, 1998–2002); stały przedstawiciel przy NATO (1998–2002); marszałek dworu i szef gabinetu wielkiego księcia (2002–2007); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 15 stycznia 2008 r. do dnia 7 października 2013 r.

Marek Safjan

urodzony w 1949 r.; doktor prawa (Uniwersytet Warszawski, 1980); doktor habilitowany nauk prawnych (Uniwersytet Warszawski, 1990); profesor prawa (1998); dyrektor Instytutu Prawa Cywilnego Uniwersytetu Warszawskiego (1992–1996); prorektor Uniwersytetu Warszawskiego (1994–1997); sekretarz generalny sekcji polskiej Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française (1994–1998); przedstawiciel Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie ds. Bioetyki Rady Europy (1991–1997); sędzia Trybunału Konstytucyjnego (1997–1998), następnie prezes tego trybunału (1998–2006); członek Académie internationale de droit comparé (od 1994), a następnie jej wiceprzewodniczący (od 2010), członek Association internationale de droit, éthique et science (od 1995), członek Komitetu Helsińskiego w Polsce; członek Polskiej Akademii Umiejętności; odznaczony medalem „Pro Merito” przez sekretarza generalnego Rady Europy (2007); autor licznych publikacji z zakresu prawa cywilnego, prawa medycznego i prawa europejskiego; doktor honoris causa Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego (Florencja, 2012); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Daniel Šváby

urodzony w 1951 r.; doktor prawa (uniwersytet w Bratysławie); sędzia sądu pierwszej instancji w Bratysławie; sędzia sądu apelacyjnego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa cywilnego oraz wiceprezes sądu apelacyjnego w Bratysławie; członek sekcji prawa cywilnego i rodzinnego przy instytucie prawa ministerstwa sprawiedliwości; sędzia tymczasowy sądu najwyższego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa handlowego; członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (Strasburg); sędzia trybunału konstytucyjnego (2000–2004); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 6 października 2009 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Maria Berger

urodzona w 1956 r.; studia prawnicze i ekonomiczne (1975–1979), doktor prawa; asystent i wykładowczyni w instytucie prawa publicznego i nauk politycznych uniwersytetu w Innsbrucku (1979–1984); administrator w federalnym ministerstwie nauki i badań naukowych, ostatnio zastępczyni kierownika działu (1984–1988); odpowiedzialna za kwestie dotyczące Unii Europejskiej w urzędzie kanclerza federalnego (1988–1989); kierownik służby ds. integracji europejskiej urzędu kanclerza federalnego (przygotowywanie przystąpienia Austrii do Unii Europejskiej) (1989–1992); dyrektor w Urzędzie Nadzoru EFTA w Genewie i Brukseli (1993–1994); zastępczyni przewodniczącego uniwersytetu w Krems n. Dunajem (1995–1996); deputowana do Parlamentu Europejskiego (listopad 1996 – styczeń 2007 i grudzień 2008 – lipiec 2009) i członkini komisji prawnej; zastępczyni członka konwentu europejskiego w sprawie przyszłości Europy (luty 2002 – lipiec 2003); członkini rady miejskiej Perg (wrzesień 1997 – wrzesień 2009); federalna minister sprawiedliwości (styczeń 2007 – grudzień 2008); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Niilo Jääskinen

urodzony w 1958 r.; licencjat z prawa (1980), studia podyplomowe w zakresie prawa (1982), doktorat (2008) na uniwersytecie w Helsinkach; wykładowca na uniwersytecie w Helsinkach (1980–1986); referendarz i sędzia na czas oznaczony w sądzie pierwszej instancji w Rovaniemi (1983–1984); radca prawny (1987–1989), następnie kierownik sekcji prawa europejskiego (1990–1995) w ministerstwie sprawiedliwości; radca prawny w ministerstwie spraw zagranicznych (1989–1990); radca i sekretarz do spraw europejskich w wielkiej komisji parlamentu fińskiego (1995–2000); sędzia na czas oznaczony (lipiec 2000 – grudzień 2002), następnie sędzia (styczeń 2003 – wrzesień 2009) w naczelnym sądzie administracyjnym; odpowiedzialny za kwestie prawne i instytucjonalne w czasie negocjacji w sprawie przystąpienia Republiki Finlandii do Unii Europejskiej; rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Pedro Cruz Villalón

urodzony w 1946 r.; absolwent prawa (1963–1968) i doktor prawa uniwersytetu w Sewilli (1975); studia podyplomowe na uniwersytecie we Fryburgu Bryzgowijskim (1969–1971); adiunkt w dziedzinie prawa politycznego na uniwersytecie w Sewilli (1978–1986); profesor prawa konstytucyjnego na uniwersytecie w Sewilli (1986–1992); referendarz w trybunale konstytucyjnym (1986–1987); sędzia trybunału konstytucyjnego (1992–1998); prezes trybunału konstytucyjnego (1998–2001); fellow w Wissenschaftskolleg w Berlinie (2001–2002); profesor prawa konstytucyjnego na uniwersytecie autonomicznym w Madrycie (2002–2009); radca wybieralny rady stanu (2004–2009); autor licznych publikacji; rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 14 grudnia 2009 r.

Alexandra (Sacha) Prechal

urodzona w 1959 r.; studia prawnicze (uniwersytet w Groningen, 1977–1983); doktor nauk prawnych (uniwersytet w Amsterdamie, 1995); wykładowczyni prawa na wydziale prawa uniwersytetu w Maastricht (1983–1987); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1987–1991); wykładowczyni w instytucie Europa wydziału prawa na uniwersytecie w Amsterdamie (1991–1995); profesor prawa europejskiego na wydziale prawa uniwersytetu w Tilburgu (1995–2003); profesor prawa europejskiego na wydziale prawa uniwersytetu w Utrechcie i członkini rady administracyjnej instytutu Europa uniwersytetu w Utrechcie (od 2003); członkini kolegium redakcyjnego licznych krajowych i międzynarodowych czasopism prawnych; autorka licznych publikacji; członkini królewskiej niderlandzkiej akademii nauk; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 10 czerwca 2010 r.

Egidijus Jarašiūnas

urodzony w 1952 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Wilnie (1974–1979); doktor nauk prawnych (litewska akademia prawa, 1999), członek palestry na Litwie (1979–1990); deputowany do rady najwyższej (parlamentu) Republiki Litewskiej (1990–1992), a następnie członek Seimas (parlamentu) Republiki Litewskiej i członek komitetu państwa i prawa (1992–1996); sędzia trybunału konstytucyjnego Republiki Litewskiej (1996–2005), następnie doradca prezesa trybunału konstytucyjnego Republiki Litewskiej (od 2006); asystent w katedrze prawa konstytucyjnego na wydziale prawa uniwersytetu Michała Römera w Wilnie (1997–2000), potem profesor nadzwyczajny (2000–2004), następnie profesor w tej katedrze (od 2004), wreszcie kierownik katedry prawa konstytucyjnego (2005–2007); dziekan wydziału prawa uniwersytetu Michała Römera (2007–2010); członek komisji weneckiej (2006–2010); sygnatariusz aktu z dnia 11 marca 1990 r. o przywróceniu niepodległości Litwy; autor licznych publikacji z zakresu prawa; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 6 października 2010 r.

Carl Gustav Fernlund

urodzony w 1950 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Lund (1975); sekretarz sądu pierwszej instancji w Landskronie (1976–1978); asesor w administracyjnym sądzie apelacyjnym (1978–1982); sędzia dodatkowy w administracyjnym sądzie apelacyjnym (1982); doradca prawny w stałym Komitecie do spraw konstytucji parlamentu szwedzkiego (1983–1985); doradca prawny w ministerstwie finansów (1985–1990); dyrektor wydziału do spraw podatków dochodowych od osób fizycznych w ministerstwie finansów (1990–1996); dyrektor wydziału do spraw podatków akcyzowych w ministerstwie finansów (1996–1998); doradca podatkowy w stałym przedstawicielstwie Królestwa Szwecji przy Unii Europejskiej (1998–2000); dyrektor generalny do spraw prawnych w departamencie podatków i ciał ministerstwa finansów (2000–2005); sędzia najwyższego trybunału administracyjnego (2005–2009); prezes administracyjnego sądu apelacyjnego w Göteborgu (2009–2011); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 6 października 2011 r.

José Luís da Cruz Vilaça

urodzony w 1944 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Coimbrze, master z ekonomii politycznej uniwersytetu w Coimbrze; doktor ekonomii międzynarodowej (uniwersytet Paris I Panthéon-Sorbonne); obowiązkowa służba wojskowa w ministerstwie marynarki (służba ds. sprawiedliwości, 1969–1972); profesor na uniwersytecie katolickim i na uniwersytecie Nova w Lizbonie; profesor uniwersytetu w Coimbrze i uniwersytetu Lusíada w Lizbonie (dyrektor instytutu studiów europejskich); członek rządu portugalskiego (1980–1983); sekretarz stanu w ministerstwie spraw wewnętrznych, przy prezydium rady ministrów i do spraw europejskich; poseł do parlamentu portugalskiego, wiceprezes ugrupowania chrześcijańsko-demokratycznego; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości (1986–1988); prezes Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich (1989–1995); członek palestry w Lizbonie, specjalista w zakresie prawa europejskiego i prawa konkurencji (1996–2012); członek grupy refleksyjnej do spraw reformy wspólnotowego systemu sądowego „Groupe Due” (2000); przewodniczący rady dyscyplinarnej Komisji (2003–2007); prezes portugalskiego stowarzyszenia prawa europejskiego (od 1999); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 października 2012 r.

Melchior Wathelet

urodzony w 1949 r.; licencjat z prawa i nauk ekonomicznych (uniwersytet w Liège); Master of Laws (uniwersytet Harvarda); doktor honoris causa (uniwersytet Paris-Dauphine); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Lowanium i na uniwersytecie w Liège; poseł (1977–1995); sekretarz stanu, minister i premier regionu Walonia (1980–1988); wicepremier, minister sprawiedliwości i klasy średniej (1988–1992); wicepremier, minister sprawiedliwości i spraw gospodarczych (1992–1995); wicepremier, minister obrony narodowej (1995); burmistrz Verviers (1995); sędzia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1995–2003); doradca prawny, następnie adwokat (2004–2012); minister stanu (2009–2012); rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 października 2012 r.

Christopher Vajda

urodzony w 1955 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Cambridge; dyplom specjalny z prawa europejskiego na wolnym uniwersytecie w Brukseli (z oceną „grande distinction”); przyjęty do palestry Anglii i Walii (Gray’s Inn, 1979); barrister (1979–2012); przyjęty do palestry Irlandii Północnej (1996); Queen’s Counsel (1997); bencher w Gray’s Inn (2003); recorder w Crown Court (2003–2012); skarbnik United Kingdom Association for European Law (2001–2012); współautor *European Community Law of Competition* (Bellamy & Child, wyd. 3–6); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 października 2012 r.

Nils Wahl

urodzony w 1961 r.; doktor nauk prawnych na uniwersytecie w Sztokholmie (1995); profesor nadzwyczajny (docent) i kierownik katedry prawa europejskiego Jeana Monneta (1995); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Sztokholmie (2001); dyrektor administracyjny fundacji wychowawczej (1993–2004); prezes szwedzkiego stowarzyszenia na rzecz studiów nad prawem wspólnotowym (Nätverket för europeiskt rättsligt forskning) (2001–2006); członek rady ds. prawa konkurencji (Rådet för konkurrensfrågor) (2001–2006); sędzia Sądu od dnia 7 października 2006 r. do dnia 28 listopada 2012 r.; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 28 listopada 2012 r.

Siniša Rodin

urodzony w 1963 r.; doktor prawa (uniwersytet w Zagrzebiu, 1995); LL.M. (University of Michigan Law School, 1992); Fulbright Fellow i Visiting Scholar w Harvard Law School (2001–2002); asystent, a następnie profesor na wydziale prawa uniwersytetu w Zagrzebiu od 1987 r.; kierownik katedry Jeana Monneta od 2006 r. oraz kierownik ad personam katedry Jeana Monneta od 2011 r.; profesor zaproszony w Cornell Law School (2012); członek chorwackiej komisji ds. reformy konstytucyjnej, przewodniczący grupy roboczej ds. przystąpienia do Unii (2009–2010); członek chorwackiego zespołu negocjującego przystąpienie Chorwacji do Unii (2006–2011); autor licznych publikacji; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 4 lipca 2013 r.

François Biltgen

urodzony w 1958 r.; magister prawa (1981) oraz absolwent studiów podyplomowych (DEA) w dziedzinie prawa wspólnotowego na wydziale prawa, ekonomii i nauk społecznych uniwersytetu Paris II (1982); absolwent Institut d'études politiques de Paris (1982); członek palestry w Luksemburgu (1987–1999); poseł do izby deputowanych (1994–1999); radny miasta Esch-sur-Alzette (1987–1999); członek zarządu miasta Esch-sur-Alzette (1997–1999); zastępca członka delegacji Luksemburga w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (1994–1999); minister pracy i zatrudnienia, minister wyznań, minister stosunków z parlamentem, minister delegowany ds. komunikacji (1999–2004); minister pracy i zatrudnienia, minister wyznań, minister kultury, szkolnictwa wyższego i badań naukowych (2004–2009); minister sprawiedliwości, minister służby publicznej i reformy administracji, minister szkolnictwa wyższego i badań naukowych, minister komunikacji i środków przekazu, minister wyznań (2009–2013); współprzewodniczący konferencji ministerialnej procesu bolońskiego w 2005 r. i w 2009 r.; współprzewodniczący konferencji ministerialnej Europejskiej Agencji Kosmicznej (2012–2013); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2013 r.

Küllike Jürimäe

urodzona w 1962 r.; absolwentka wydziału prawa na uniwersytecie w Tartu (1981–1986); asystent prokuratora republiki w Tallinie (1986–1991); absolwentka estońskiej szkoły dyplomacji (1991–1992); doradca prawna (1991–1993) oraz doradca generalna przy izbie przemysłowo-handlowej (1992–1993); sędzia sądu apelacyjnego w Tallinie (1993–2004); European Master w dziedzinie praw człowieka i demokracji, uniwersytety w Padwie i w Nottingham (2002–2003); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 23 października 2013 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 23 października 2013 r.

Maciej Szpunar

urodzony w 1971 r.; absolwent wydziału prawa Uniwersytetu Śląskiego i Kolegium Europejskiego w Brugii; doktor prawa (2000); doktor habilitowany nauk prawnych (2009); profesor prawa (2013); Visiting Scholar w Jesus College, Cambridge (1998), na uniwersytecie w Liège (1999) i w Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji (2003); adwokat (2001–2008), członek zespołu prawa prywatnego międzynarodowego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości (2001–2008); członek rady naukowej akademii prawa europejskiego w Trewirze (od 2008); członek grupy badawczej ds. istniejących przepisów Unii w zakresie prawa prywatnego „Acquis Group” (od 2006); podsekretarz stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej (2008–2009), następnie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (2010–2013); wiceprzewodniczący Rady Naukowej Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości; pełnomocnik rządu polskiego w licznych sprawach przed sądami Unii Europejskiej; przewodniczący polskiej delegacji uczestniczącej w negocjacjach w sprawie Traktatu o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w unii gospodarczej i walutowej; członek rady wydawniczej szeregu czasopism prawniczych; autor licznych publikacji z dziedziny prawa europejskiego i prawa prywatnego międzynarodowego; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 23 października 2013 r.

Alfredo Calot Escobar

urodzony w 1961 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Walencji (1979–1984); analityk handlowy w radzie izb handlowych wspólnoty autonomicznej Walencji (1986); prawnik lingwista w Trybunale Sprawiedliwości (1986–1990); prawnik weryfikator w Trybunale Sprawiedliwości (1990–1993); administrator w służbie do spraw kontaktów z mediami i informacji Trybunału Sprawiedliwości (1993–1995); administrator w sekretariacie komisji instytucjonalnej Parlamentu Europejskiego (1995–1996); attaché przy sekretarzu Trybunału Sprawiedliwości (1996–1999); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1999–2000); kierownik hiszpańskiego wydziału tłumaczeń w Trybunale Sprawiedliwości (2000–2001); dyrektor, a następnie dyrektor generalny tłumaczeń w Trybunale Sprawiedliwości (2001–2010); sekretarz Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2010 r.

2. Zmiany w składzie Trybunału Sprawiedliwości w 2013 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 4 lipca 2013 r.

W następstwie przystąpienia w dniu 1 lipca 2013 r. Republiki Chorwacji do Unii Europejskiej przedstawiciele rządów państw członkowskich Unii Europejskiej mianowali, decyzją z dnia 1 lipca 2013 r., Sinişę Rodina sędzią Trybunału Sprawiedliwości na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 6 października 2015 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 7 października 2013 r.

W związku z rezygnacją Jeana-Jacques'a Kasela przedstawiciele rządów państw członkowskich Unii Europejskiej mianowali, decyzją z dnia 26 czerwca 2013 r., François Biltgena sędzią Trybunału Sprawiedliwości na okres pozostały do końca kadencji Jeana-Jacques'a Kasela, to jest do dnia 6 października 2015 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 23 października 2013 r.

Decyzją z dnia 16 października 2013 r. przedstawiciele rządów państw członkowskich mianowali Macieja Szpunara rzecznikiem generalnym na okres od dnia 16 października 2013 r. do dnia 6 października 2018 r.

Ponadto, w związku z rezygnacją Una Lõhmusa, decyzją z dnia 26 czerwca 2013 r. przedstawiciele rządów państw członkowskich Unii Europejskiej mianowali sędzię Sądu Küllike Jürimäe na urząd sędziego Trybunału Sprawiedliwości na okres od dnia 6 października 2013 r. do dnia 6 października 2015 r.

3. Porządek pierwszeństwa

**od dnia 1 stycznia 2013 r.
do dnia 3 lipca 2013 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
K. LENAERTS, wiceprezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes drugiej izby
M. ILEŠIČ, prezes trzeciej izby
L. BAY LARSEN, prezes czwartej izby
T. von DANWITZ, prezes piątej izby
N. JÄÄSKINEN, pierwszy rzecznik generalny
A. ROSAS, prezes dziesiątej izby
G. ARESTIS, prezes siódmej izby
J. MALENOVSKÝ, prezes dziewiątej izby
M. BERGER, prezes szóstej izby
E. JARAŠIŪNAS, prezes ósmej izby
J. KOKOTT, rzecznik generalna
E. JUHÁSZ, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
E. LEVITS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGGOZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
J.J. KASEL, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
P. CRUZ VILLALÓN, rzecznik generalny
A. PRECHAL, sędzia
C.G. FERNLUND, sędzia
J.L. DA CRUZ VILAÇA, sędzia
M. WATHELET, rzecznik generalny
C. VAJDA, sędzia
N. Wahl, rzecznik generalny

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

**od dnia 4 lipca 2013 r.
do dnia 7 października 2013 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
K. LENAERTS, wiceprezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes drugiej izby
M. ILEŠIČ, prezes trzeciej izby
L. BAY LARSEN, prezes czwartej izby
T. von DANWITZ, prezes piątej izby
N. JÄÄSKINEN, pierwszy rzecznik generalny
A. ROSAS, prezes dziesiątej izby
G. ARESTIS, prezes siódmej izby
J. MALENOVSKÝ, prezes dziewiątej izby
M. BERGER, prezes szóstej izby
E. JARAŠIŪNAS, prezes ósmej izby
J. KOKOTT, rzecznik generalna
E. JUHÁSZ, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
E. LEVITS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGGOZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
J.J. KASEL, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
P. CRUZ VILLALÓN, rzecznik generalny
A. PRECHAL, sędzia
C.G. FERNLUND, sędzia
J.L. da CRUZ VILAÇA, sędzia
M. WATHELET, rzecznik generalny
C. VAJDA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
S. RODIN, sędzia

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

**od dnia 8 października 2013 r.
do dnia 22 października 2013 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
K. LENAERTS, wiceprezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes drugiej izby
M. ILEŠIČ, prezes trzeciej izby
L. BAY LARSEN, prezes czwartej izby
T. von DANWITZ, prezes piątej izby
P. CRUZ VILLALÓN, pierwszy rzecznik
generalny
E. JUHÁSZ, prezes dziesiątej izby
A. BORG BARTHET, prezes szóstej izby
M. SAFJAN, prezes dziewiątej izby
C.G. FERNLUND, prezes ósmej izby
J.L. da CRUZ VILAÇA, prezes siódmej izby
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
G. ARESTIS, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
E. LEVITS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
N. JÄÄSKINEN, rzecznik generalny
A. PRECHAL, sędzia
E. JARAŠIŪNAS, sędzia
M. WATHELET, rzecznik generalny
C. VAJDA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
S. RODIN, sędzia
F. BILTGEN, sędzia

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

**od dnia 23 października 2013 r.
do dnia 31 grudnia 2013 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
K. LENAERTS, wiceprezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
R. SILVA DE LAPUERTA, prezes drugiej izby
M. ILEŠIČ, prezes trzeciej izby
L. BAY LARSEN, prezes czwartej izby
T. von DANWITZ, prezes piątej izby
P. CRUZ VILLALÓN, pierwszy rzecznik
generalny
E. JUHÁSZ, prezes dziesiątej izby
A. BORG BARTHET, prezes szóstej izby
M. SAFJAN, prezes dziewiątej izby
C.G. FERNLUND, prezes ósmej izby
J.L. da CRUZ VILAÇA, prezes siódmej izby
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
G. ARESTIS, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
E. LEVITS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
P. MENGZZI, rzecznik generalny
Y. BOT, rzecznik generalny
J.C. BONICHOT, sędzia
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
N. JÄÄSKINEN, rzecznik generalny
A. PRECHAL, sędzia
E. JARAŠIŪNAS, sędzia
M. WATHELET, rzecznik generalny
C. VAJDA, sędzia
N. WAHL, rzecznik generalny
S. RODIN, sędzia
F. BILTGEN, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
M. SZPUNAR, rzecznik generalny

A. CALOT ESCOBAR, sekretarz

4. Dawni członkowie Trybunału Sprawiedliwości

Pilotti Massimo, sędzia (1952–1958), prezes w latach 1952–1958
Serrarens Petrus, sędzia (1952–1958)
Van Kleffens Adrianus, sędzia (1952–1958)
Rueff Jacques, sędzia (1952–1959 i 1960–1962)
Riese Otto, sędzia (1952–1963)
Lagrange Maurice, rzecznik generalny (1952–1964)
Delvaux Louis, sędzia (1952–1967)
Hammes Charles Léon, sędzia (1952–1967), prezes w latach 1964–1967
Roemer Karl, rzecznik generalny (1953–1973)
Catalano Nicola, sędzia (1958–1962)
Rossi Rino, sędzia (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, sędzia (1958–1979), prezes w latach 1958–1964
Trabucchi Alberto, sędzia (1962–1972), następnie rzecznik generalny (1973–1976)
Lecourt Robert, sędzia (1962–1976), prezes w latach 1967–1976
Strauss Walter, sędzia (1963–1970)
Gand Joseph, rzecznik generalny (1964–1970)
Monaco Riccardo, sędzia (1964–1976)
Mertens de Wilmars Josse J., sędzia (1967–1984), prezes w latach 1980–1984
Pescatore Pierre, sędzia (1967–1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, rzecznik generalny (1970–1972)
Kutscher Hans, sędzia (1970–1980), prezes w latach 1976–1980
Mayras Henri, rzecznik generalny (1972–1981)
O'Dalaigh Cearbhall, sędzia (1973–1974)
Sørensen Max, sędzia (1973–1979)
Reischl Gerhard, rzecznik generalny (1973–1981)
Warner Jean-Pierre, rzecznik generalny (1973–1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., sędzia (1973–1988), prezes w latach 1984–1988
O'Keeffe Aindrias, sędzia (1974–1985)
Touffait Adolphe, sędzia (1976–1982)
Capotorti Francesco, sędzia (1976), następnie rzecznik generalny (1976–1982)
Bosco Giacinto, sędzia (1976–1988)
Koopmans Thymen, sędzia (1979–1990)
Due Ole, sędzia (1979–1994), prezes w latach 1988–1994
Everling Ulrich, sędzia (1980–1988)
Chloros Alexandros, sędzia (1981–1982)
Rozès Simone, rzecznik generalna (1981–1984)
VerLoren van Themaat Pieter, rzecznik generalny (1981–1986)
Slynn sir Gordon, rzecznik generalny (1981–1988), następnie sędzia (1988–1992)
Grévisse Fernand, sędzia (1981–1982 i 1988–1994)
Bahlmann Kai, sędzia (1982–1988)
Galmot Yves, sędzia (1982–1988)
Mancini G. Federico, rzecznik generalny (1982–1988), następnie sędzia (1988–1999)
Kakouris Constantinos, sędzia (1983–1997)

Darmon Marco, rzecznik generalny (1984–1994)
Joliet René, sędzia (1984–1995)
Lenz Carl Otto, rzecznik generalny (1984–1997)
O’Higgins Thomas Francis, sędzia (1985–1991)
Schockweiler Fernand, sędzia (1985–1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, rzecznik generalny (1986–1988)
De Carvalho Moitinho de Almeida José Carlos, sędzia (1986–2000)
Mischo Jean, rzecznik generalny (1986–1991 i 1997–2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, sędzia (1986–2003), prezes w latach 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, sędzia (1988–1994)
Zuleeg Manfred, sędzia (1988–1994)
Van Gerven Walter, rzecznik generalny (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, rzecznik generalny (1988–1998)
Jacobs Francis Geoffrey, rzecznik generalny (1988–2006)
Kapteyn Paul Joan George, sędzia (1990–2000)
Murray John L., sędzia (1991–1999)
Gulmann Claus Christian, rzecznik generalny (1991–1994), następnie sędzia (1994–2006)
Edward David Alexander Ogilvy, sędzia (1992–2004)
Elmer Michael Bendik, rzecznik generalny (1994–1997)
Hirsch Günter, sędzia (1994–2000)
Cosmas Georges, rzecznik generalny (1994–2000)
La Pergola Antonio Mario, sędzia (1994 i 1999–2006), rzecznik generalny (1995–1999)
Puissochet Jean-Pierre, sędzia (1994–2006)
Léger Philippe, rzecznik generalny (1994–2006)
Ragnemalm Hans, sędzia (1995–2000)
Fennelly Nial, rzecznik generalny (1995–2000)
Sevón Leif, sędzia (1995–2002)
Wathelet Melchior, sędzia (1995–2003)
Jann Peter, sędzia (1995–2009)
Ruiz-Jarabo Colomer Dámaso, rzecznik generalny (1995–2009)
Schintgen Romain, sędzia (1996–2008)
Ioannou Krateros, sędzia (1997–1999)
Alber Siegbert, rzecznik generalny (1997–2003)
Saggio Antonio, rzecznik generalny (1998–2000)
O’Kelly Macken Fidelma, sędzia (1999–2004)
Von Bahr Stig, sędzia (2000–2006)
Colneric Ninon, sędzia (2000–2006)
Geelhoed Leendert A., rzecznik generalny (2000–2006)
Stix-Hackl Christine, rzecznik generalna (2000–2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, sędzia (2000–2010)
Da Cunha Rodrigues José Narciso, sędzia (2000–2012)
Poiars Pessoa Maduro Luís Miguel, rzecznik generalny (2003–2009)
Makarczyk Jerzy, sędzia (2004–2009)
Klučka Ján, sędzia (2004–2009)
Kūris Pranas, sędzia (2004–2010)
Schiemann Konrad Hermann Theodor, sędzia (2004–2012)

Löhmus Uno, sędzia (2004–2013)
Lindh Pernilla, sędzia (2006–2011)
Mazák Ján, rzecznik generalny (2006–2012)
Trstenjak Verica, rzecznik generalna (2006–2012)
Kasel Jean-Jacques, sędzia (2008–2013)

Prezesi

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994–2003)

Sekretarze

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)
Grass Roger (1994–2010)

D – Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości

Ogólne zestawienie informacji o działalności Trybunału Sprawiedliwości

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)

Nowe sprawy

2. Rodzaje postępowań (2009–2013)
3. Przedmiot skargi (2013)
4. Skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2009–2013)

Sprawy zakończone

5. Rodzaje postępowań (2009–2013)
6. Wyroki, postanowienia, opinie (2013)
7. Skład orzekający (2009–2013)
8. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie (2009–2013)
9. Przedmiot skargi (2009–2013)
10. Przedmiot skargi (2013)
11. Wyroki w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego – rozstrzygnięcie (2009–2013)
12. Czas trwania postępowania (wyroki i postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie) (2009–2013)

Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

13. Rodzaje postępowań (2009–2013)
14. Skład orzekający (2009–2013)

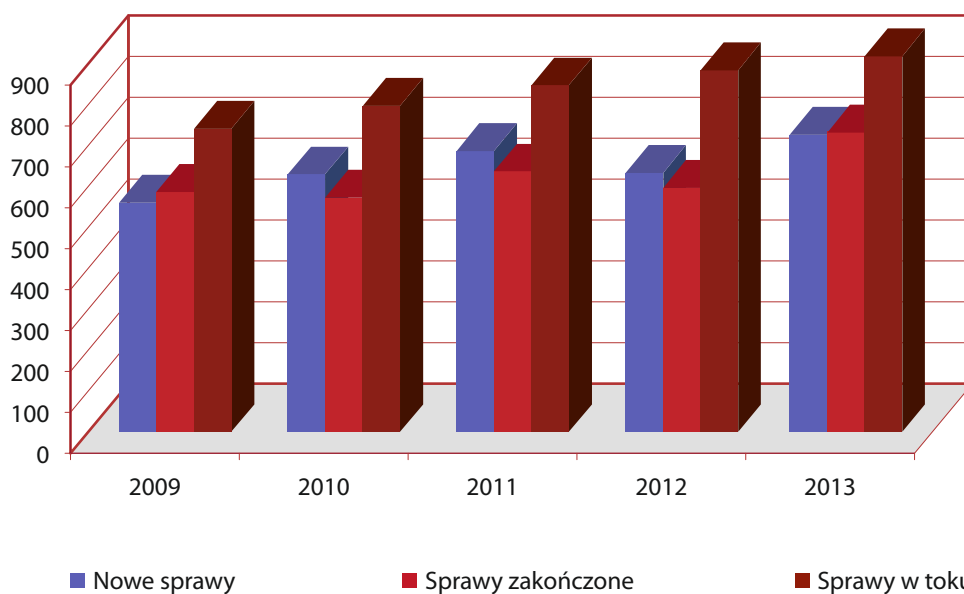
Różne

15. Tryb przyspieszony (2009–2013)
16. Pilny tryb prejudycjalny (2009–2013)
17. Orzeczenia w przedmiocie środków tymczasowych (2013)

Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2013)

18. Nowe sprawy i wyroki
19. Nowe odesłania prejudycjalne (przypadające na państwo członkowskie w danym roku)
20. Nowe odesłania prejudycjalne (według państw członkowskich i sądów)
21. Nowe skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

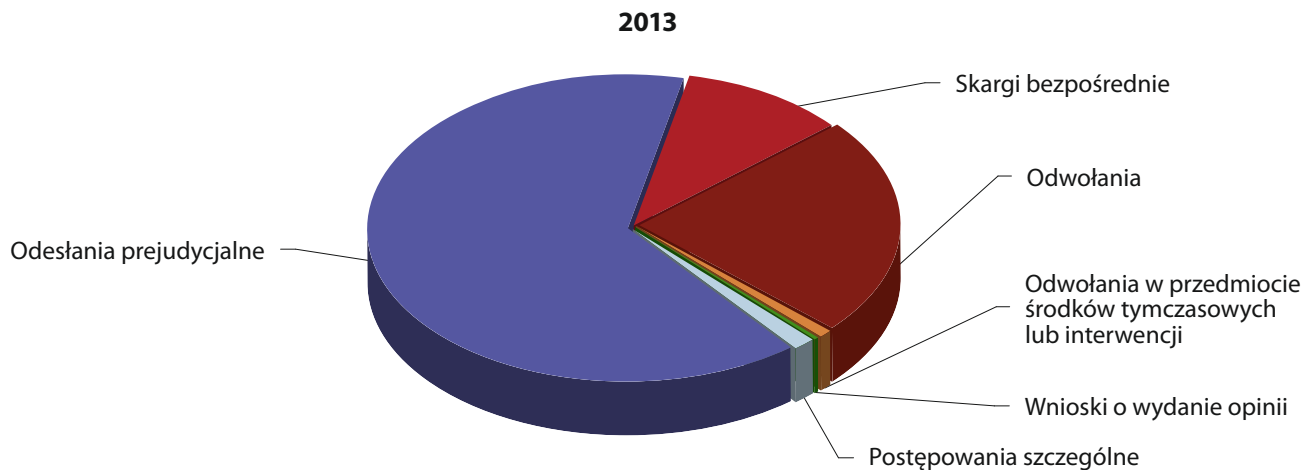
1. *Ogólne zestawienie informacji o działalności Trybunału Sprawiedliwości – nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)¹*

	2009	2010	2011	2012	2013
Nowe sprawy	562	631	688	632	699
Sprawy zakończone	588	574	638	595	701
Sprawy w toku	742	799	849	886	884

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2. Nowe sprawy – rodzaje postępowań (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Odesłania prejudycjalne	302	385	423	404	450
Skargi bezpośrednie	143	136	81	73	72
Odwołania	105	97	162	136	161
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	2	6	13	3	5
Wnioski o wydanie opinii	1			1	2
Postępowania szczególne ²	9	7	9	15	9
Łącznie	562	631	688	632	699
Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	1	3	3		1

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

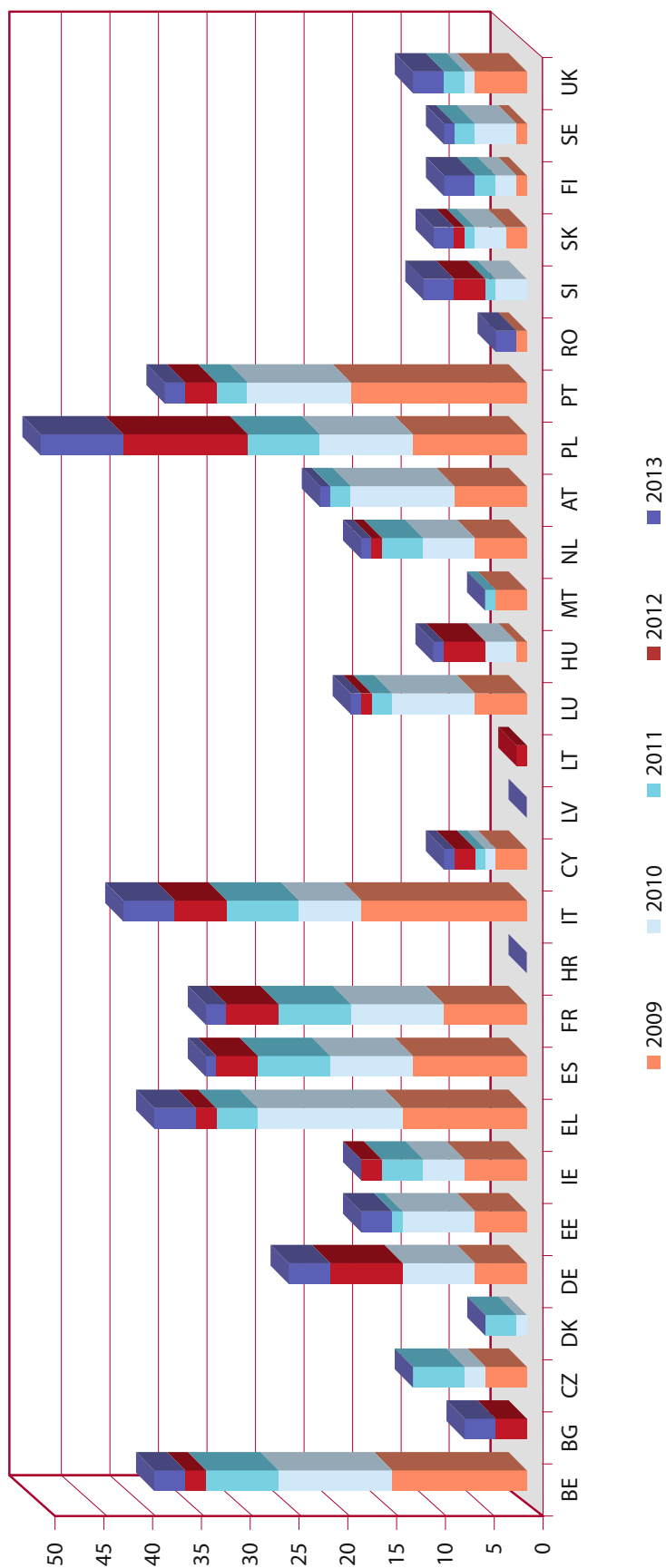
² Za postępowania szczególne przyjmuje się: pomoc prawną, ustalenie wysokości kosztów, sprostowanie, sprzeciw wobec wyroku zaocznego, powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wykładnię, wznowienie postępowania, rozpoznanie wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli, postępowania w przedmiocie zajęcia, sprawy dotyczące immunitetu.

3. Nowe sprawy – przedmiot skargi (2013)¹

	Skargi bezpośrednie	Odesłania prejudycjalne	Odwolania	Odwolania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Postępowania szczególne
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna			1			1	
Dostęp do dokumentów			8	2		10	
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej		5				5	
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport		1				1	
Energia	9	1	1			11	
Konkurencja		6	32	1		39	1
Obywatelstwo Unii		6				6	
Ochrona konsumentów		34				34	
Podatki	8	44				52	
Polityka gospodarcza i pieniędzy	1	1				2	
Polityka handlowa		4	4			8	
Polityka przemysłowa	2	9				11	
Polityka społeczna	3	37	3			43	
Pomoc państwa	1	9	29	1		40	
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1	2				3	
Prawo instytucjonalne	12	2	8		1	23	1
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...)	1	2				3	
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	1	57			1	59	
Przystąpienie nowych państw	1					1	
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)			5			5	
Rolnictwo	2	20	9			31	
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna		2	8			10	
Swoboda przedsiębiorczości	2	7				9	
Swoboda świadczenia usług		12				12	
Swobodny przepływ kapitału	1	4				5	
Swobodny przepływ osób	2	22				24	
Swobodny przepływ towarów	1	5				6	
Środowisko	12	16	1			29	
Transport	3	26				29	
Unia celna i wspólna taryfa celna		17				17	
Własność intelektualna i przemysłowa	2	22	38			62	
Wspólna polityka rybołówstwa	2		2			4	
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		1	6			7	
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących		18				18	
Zamówienia publiczne	1	13	3			17	
Zasady prawa Unii		16				16	
Zbliżanie ustawodawstw	2	24				26	
Zdrowie publiczne		3	2	1		6	
TFUE	70	448	160	5	2	685	2
Postępowanie							7
Regulamin pracowniczy	2	2	1			5	
Różne	2	2	1			5	7
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	72	450	161	5	2	690	9

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

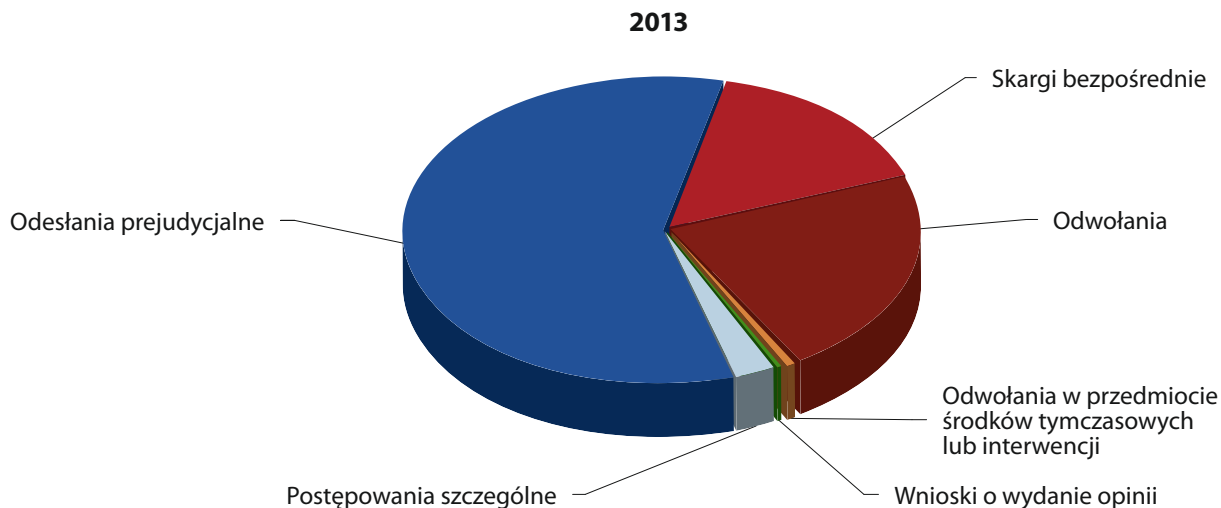
4. Nowe sprawy – skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2009–2013)¹⁾

	2009	2010	2011	2012	2013
Belgia	13	11	7	2	3
Bułgaria				3	3
Republika Czeska	4	2	5		
Dania		1	3		
Niemcy	5	7		7	4
Estonia	5	7	1		3
Irlandia	6	4	4	2	
Grecja	12	14	4	2	4
Hiszpania	11	8	7	4	1
Francja	8	9	7	5	2
Chorwacja					
Włochy	16	6	7	5	5
Cypr	3	1	1	2	1
Łotwa					
Litwa				1	
Luksemburg	5	8	2	1	1
Węgry	1	3		4	1
Malta	3		1		
Niderlandy	5	5	4	1	1
Austria	7	10	2		1
Polska	11	9	7	12	8
Portugalia	17	10	3	3	2
Rumunia	1				2
Słowenia		3	1	3	3
Słowacja	2	3	1	1	2
Finlandia	1	2	2		3
Szwecja	1	4	2		1
Zjednoczone Królestwo	5	1	2		3
Łącznie	142	128	73	58	54

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

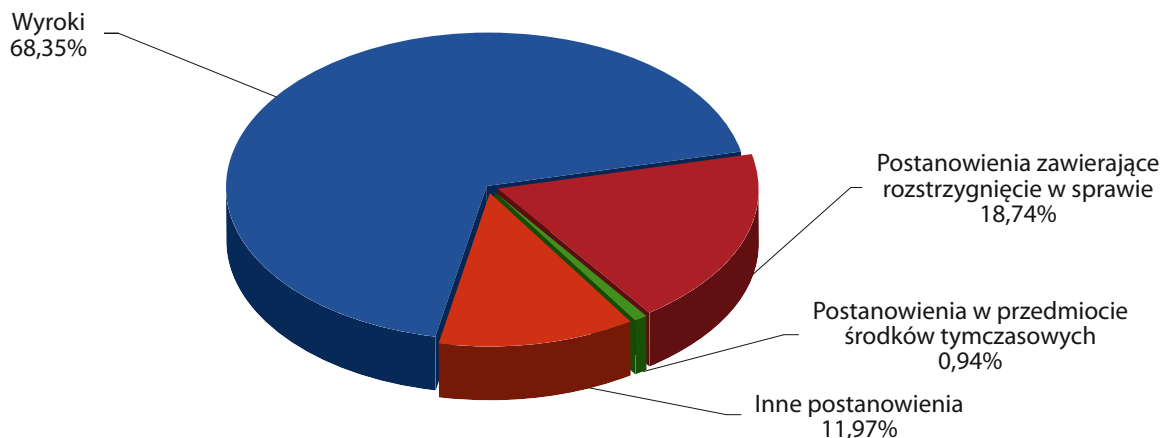
5. Sprawy zakończone – rodzaje postępowań (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Odesłania prejudycjalne	259	339	388	386	413
Skargi bezpośrednie	215	139	117	70	110
Odwołania	97	84	117	117	155
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	7	4	7	12	5
Wnioski o wydanie opinii	1		1		1
Postępowania szczególne	9	8	8	10	17
Łącznie	588	574	638	595	701

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

6. Sprawy zakończone – wyroki, postanowienia, opinie (2013)¹

	Wyroki	Postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie ²	Postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych ³	Inne postanowienia ⁴	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie
Odesłania prejudycjalne	276	51		35		362
Skargi bezpośrednie	74	1		34		109
Odwołania	82	52	1	6		141
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji			5			5
Wnioski o wydanie opinii				1		1
Postępowania szczególne	2	15				17
Łącznie	434	119	6	76		635

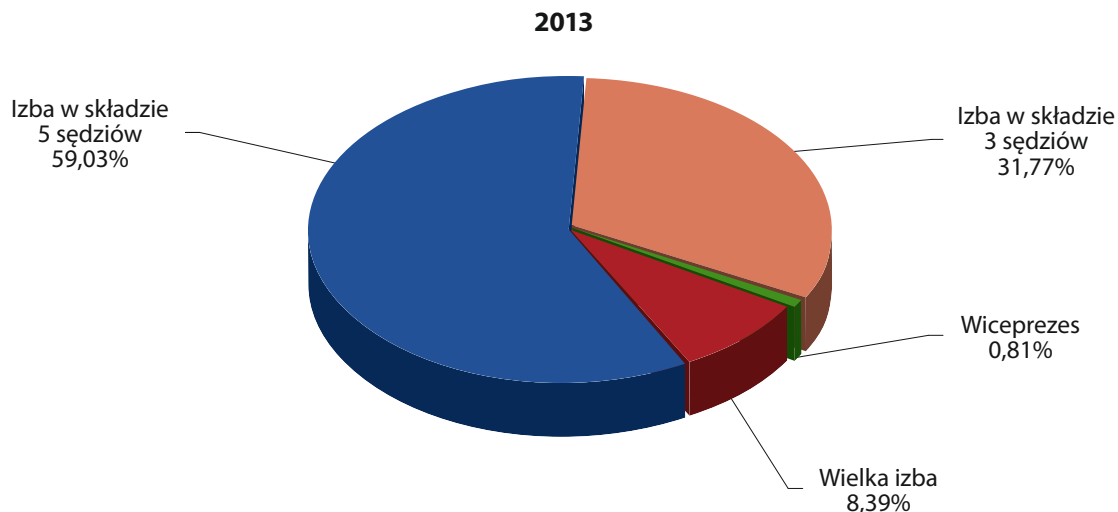
¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

² Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

³ Postanowienia wydane w następstwie wniosku na podstawie art. 278 TFUE i 279 TFUE (dawne art. 242 WE i 243 WE) lub na podstawie art. 280 TFUE (dawny art. 244 WE), lub też na podstawie analogicznych postanowień traktatu EWEA lub w następstwie odwołania od postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji.

⁴ Postanowienia kończące postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu.

7. Sprawy zakończone – skład orzekający (2009–2013)¹

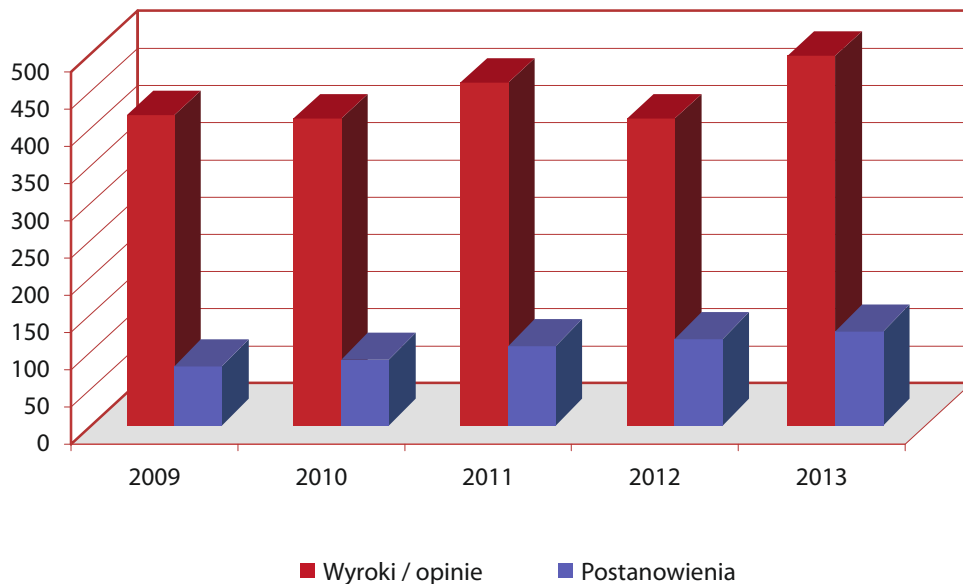

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie
Pełny skład							1		1	1		1			
Wielka izba	41		41	70	1	71	62		62	47		47	52		52
Izba w składzie 5 sędziów	275	8	283	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366
Izba w składzie 3 sędziów	96	70	166	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197
Prezes		5	5		5	5		4	4		12	12			
Wiceprezes														5	5
Łącznie	412	83	495	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

8. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie (2009–2013)^{1 2}

	2009	2010	2011	2012	2013
Wyroki / opinie	412	406	444	406	491
Postanowienia	83	90	100	117	129
Łącznie	495	496	544	523	620

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

9. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie – przedmiot skargi (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna				1	1
Badania, informacja, edukacja, statystyka		1			
Budżet Wspólnot ²		1			
Dostęp do dokumentów			2	5	6
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	8	10	8	5	4
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport				1	
Energia	4	2	2		1
Konkurencja	28	13	19	30	43
Konwencja brukselska	2				
Konwencja rzymska	1				
Obywatelstwo Unii	3	6	7	8	12
Ochrona konsumentów ³		3	4	9	19
Podatki	44	66	49	64	74
Polityka gospodarcza i pieniężna	1	1		3	
Polityka handlowa	5	2	2	8	6
Polityka przemysłowa	6	9	9	8	15
Polityka regionalna	3	2			
Polityka społeczna	33	36	36	28	27
Pomoc państwa	10	16	48	10	34
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	17	17	8	1	4
Prawo instytucjonalne	29	26	20	27	31
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...) ²		1	4	3	2
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	26	24	24	37	46
Przystąpienie nowych państw	1		1	2	
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)			1		
Rolnictwo	18	15	23	22	33
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna				3	6
Swoboda przedsiębiorczości	13	17	21	6	13
Swoboda świadczenia usług	17	30	27	29	16
Swobodny przepływ kapitału	7	6	14	21	8
Swobodny przepływ osób	19	17	9	18	15
Swobodny przepływ towarów	13	6	8	7	1
Środowisko ³		9	35	27	35
Środowisko i ochrona konsumentów ³	60	48	25	1	
Transport	9	4	7	14	17
Turystyka				1	
Unia celna i wspólna taryfa celna ⁴	5	15	19	19	11
Własność intelektualna i przemysłowa	31	38	47	46	43
Wspólna polityka rybołówstwa	4	2	1		

>>>

	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	2	2	3	9	12
Wspólna taryfa celna ⁴	13	7	2		
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	3	6	8	8	12
Zamówienia publiczne			7	12	12
Zasady prawa Unii	4	4	15	7	17
Zasoby własne Wspólnot ²	10	5	2		
Zbliżanie ustawodawstw	32	15	15	12	24
Zdrowie publiczne			3	1	2
Traktat WE / FUE	481	482	535	513	602
Traktat UE	1	4	1		
Traktat EWWiS			1		
Przywileje i immunitety			2	3	
Postępowanie	5	6	5	7	13
Regulamin pracowniczy	8	4			5
Różne	13	10	7	10	18
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	495	496	544	523	620

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Pozycje „Budżet Wspólnot” i „Zasoby własne Wspólnot” zostały połączone w pozycję „Przepisy finansowe” w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

³ Pozycja „Środowisko i ochrona konsumentów” została rozbita na dwie oddzielne pozycje w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

⁴ Pozycje „Wspólna taryfa celna” i „Unia celna” zostały połączone w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

10. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie – przedmiot skargi (2013)¹

	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1		1
Dostęp do dokumentów	4	2	6
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	4		4
Energia	1		1
Konkurencja	38	5	43
Obywatelstwo Unii	11	1	12
Ochrona konsumentów ⁴	15	4	19
Podatki	67	7	74
Polityka handlowa	6		6
Polityka przemysłowa	14	1	15
Polityka społeczna	21	6	27
Pomoc państwa	30	4	34
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	4		4
Prawo instytucjonalne	9	22	31
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych...) ³	2		2
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	41	5	46
Rolnictwo	30	3	33
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	3	3	6
Swoboda przedsiębiorczości	13		13
Swoboda świadczenia usług	14	2	16
Swobodny przepływ kapitału	8		8
Swobodny przepływ osób	14	1	15
Swobodny przepływ towarów	1		1
Środowisko ⁴	33	2	35
Transport	16	1	17
Unia celna i wspólna taryfa celna ⁵	9	2	11
Własność intelektualna i przemysłowa	24	19	43
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	12		12
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	12		12
Zamówienia publiczne	8	4	12
Zasady prawa Unii	4	13	17
Zbliżanie ustawodawstw	18	6	24
Zdrowie publiczne	1	1	2
Traktat WE / FUE	488	114	602

>>>

	Wyroki / opinie	Postanowienia ²	Łącznie
Postępowanie		13	13
Regulamin pracowniczy	3	2	5
Różne	3	15	18
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	491	129	620

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

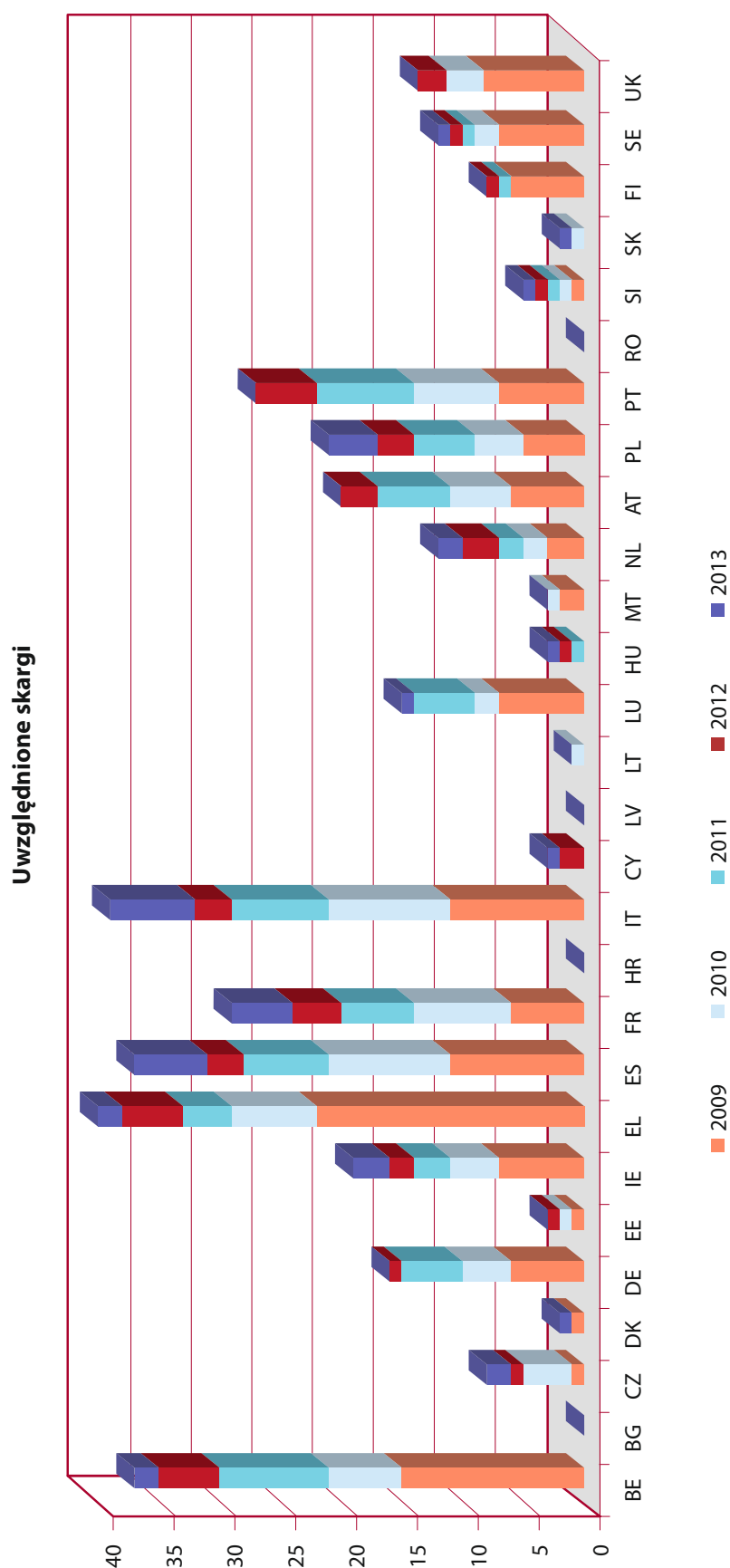
² Postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień o wykreśleniu, umorzeniu postępowania lub przekazaniu sprawy do Sądu.

³ Pozycje „Budżet Wspólnot” i „Zasoby własne Wspólnot” zostały połączone w pozycję „Przepisy finansowe” w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

⁴ Pozycja „Środowisko i ochrona konsumentów” została rozbita na dwie oddzielne pozycje w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

⁵ Pozycje „Wspólna taryfa celna” i „Unia celna” zostały połączone w odniesieniu do spraw wniesionych po dniu 1 grudnia 2009 r.

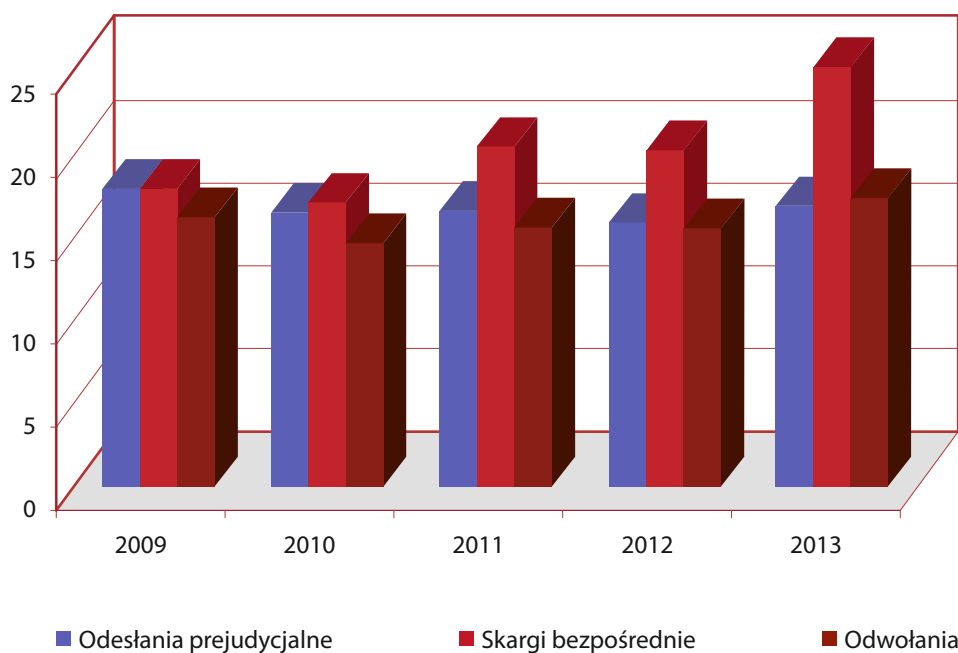
11. Sprawy zakończone – wyroki w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego – rozstrzygnięcie (2009–2013)¹

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona
Belgia	15	1	6	1	9	1	5	1	2	1
Bułgaria										
Republika Czeska	1		4				1		2	2
Dania	1								1	1
Niemcy	6	2	4	2	5		1	2		2
Estonia	1		1				1			
Irlandia	7		4		3		2		3	1
Grecja	22		7		4		5		2	1
Hiszpania	11		10	2	7	1	3		6	1
Francja	6		8	2	6		4		5	3
Chorwacja										
Włochy	11	4	10		8	1	3		7	1
Cypr						1	2		1	
Łotwa										
Litwa			1							
Luksemburg	7		2		5				1	1
Węgry					1	1	1		1	
Malta	2		1	1		1				
Niderlandy	3		2	1	2		3	1	2	2
Austria	6		5		6		3			1
Polska	5		4	1	5		3		4	2
Portugalia	7	1	7	1	8	1	5			1
Rumunia						1				
Słowenia	1		1		1		1		1	
Słowacja			1			1		1	1	
Finlandia	6	1			1		1			2
Szwecja	7		2		1		1		1	1
Zjednoczone Królestwo	8	1	3	1			2			1
Łącznie	133	10	83	12	72	9	47	5	40	23

¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

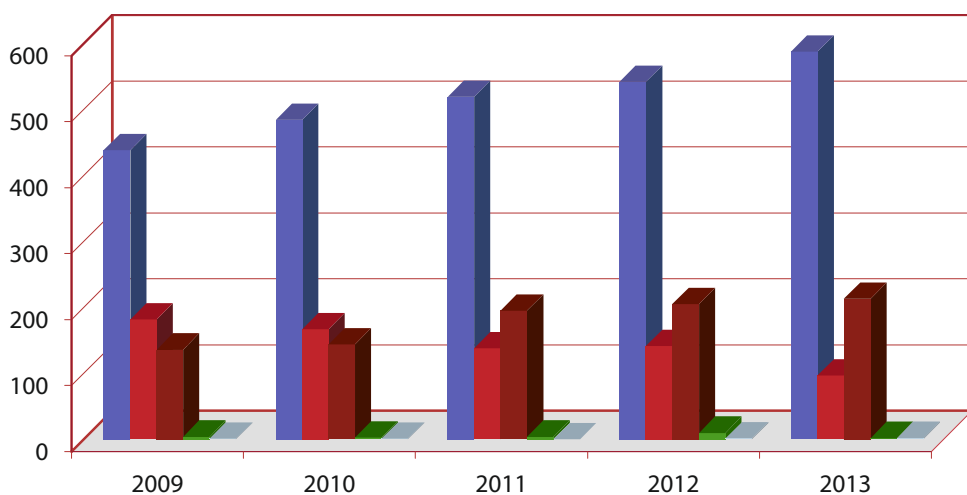
12. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania (2009–2013)¹ (wyroki i postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie)

	2009	2010	2011	2012	2013
Odesłania prejudycjalne	17,0	16,1	16,3	15,6	16,3
Pilny tryb prejudycjalny	2,6	2,2	2,5	1,9	2,2
Skargi bezpośrednie	17,1	16,7	20,3	19,7	24,3
Odwołania	15,5	14,0	15,1	15,2	16,6

¹ Przy obliczaniu czasu trwania postępowania nie zostały uwzględnione: sprawy, w których wydane zostały wyroki wstępne lub w których zastosowano środki dowodowe, opinie, postępowania szczególne (tzn. pomoc prawna, ustalenie wysokości kosztów, sprostowanie, sprzeciw wobec wyroku zaocznego, powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wykładnia, wznowienie postępowania, rozpoznanie wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie orzeczenia Sądu szczególnej procedurze kontroli, postępowania w przedmiocie zajęcia, sprawy dotyczące immunitetu), sprawy, w których zostały wydane kończące postępowanie w sprawie postanowienia o wykreśleniu, umorzeniu lub przekazaniu sprawy do Sądu, postępowania w przedmiocie środków tymczasowych i odwołania w przedmiocie środków tymczasowych i interwencji.

13. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – rodzaje postępowań (2009–2013)¹

■ Odesłania prejudycjalne

■ Skargi bezpośrednie

■ Odwołania

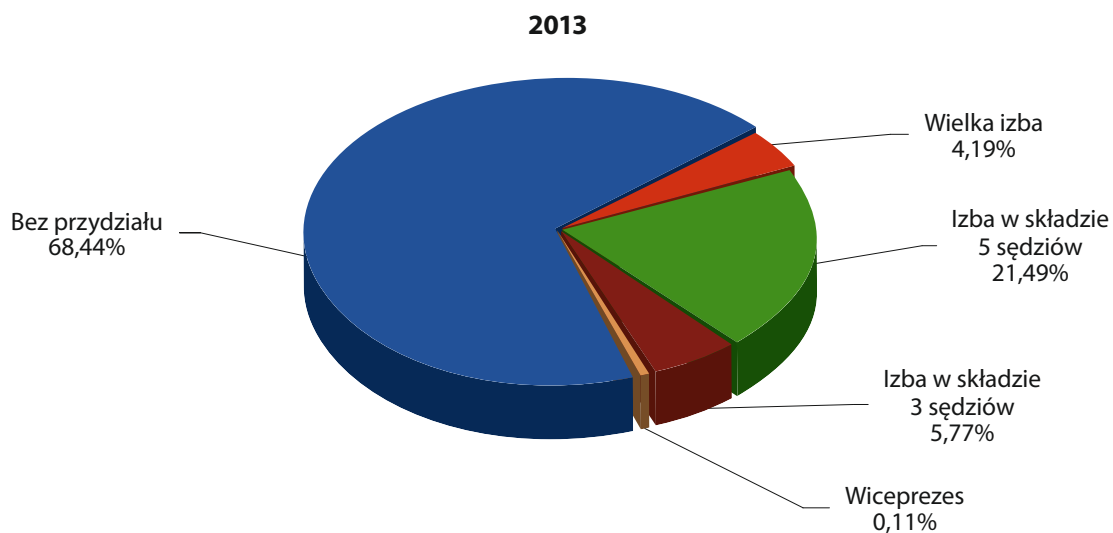
■ Postępowania szczególne

■ Wnioski o wydanie opinii

	2009	2010	2011	2012	2013
Odesłania prejudycjalne	438	484	519	537	574
Skargi bezpośrednie	170	167	131	134	96
Odwołania	129	144	195	205	211
Postępowania szczególne	4	3	4	9	1
Wnioski o wydanie opinii	1	1		1	2
Łącznie	742	799	849	886	884

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

14. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Pełny skład		1			
Wielka izba	65	49	42	44	37
Izba w składzie 5 sędziów	169	193	157	239	190
Izba w składzie 3 sędziów	15	33	23	42	51
Prezes	3	4	10		
Wiceprezes				1	1
Bez przydziału	490	519	617	560	605
Łącznie	742	799	849	886	884

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

15. Różne – tryb przyspieszony (2009–2013)

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie
Skargi bezpośrednie				1			1			
Odesłania prejudycjalne	1	3	4	8	2	7	1	4		14
Odwołania		1				5		1		
Postępowania szczególne		1								
Łącznie	1	5	4	9	2	12	2	5		14

16. Różne – pilny tryb prejudycjalny (2009–2013)

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie	Uwzględnione	Oddalenie
Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych		1								
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	2		5	4	2	5	4	1	2	3
Łącznie	2	1	5	4	2	5	4	1	2	3

17. Różne – orzeczenia w przedmiocie środków tymczasowych (2013)¹

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Rozstrzygnięcie	
			Oddalenie	Uwzględnione
Dostęp do dokumentów		2	2	
Pomoc państwa		1		
Konkurencja		1	2	
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1		1	
Zdrowie publiczne		1	1	
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	1	5	6	

¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

18. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2013) – nowe sprawy i wyroki

Lata	Nowe sprawy ¹							Wyroki / opinie ²
	Odesłania prejudycjalne	Skargi bezpośrednie	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188

>>>

Lata	Nowe sprawy ¹							Wyroki / opinie ²
	Odesłania prejudycjalne	Skargi bezpośrednie	Odwolania	Odwolania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
łącznie	8282	8827	1578	106	22	18 815	356	9797

¹ Liczby brutto (po wyłączeniu postępowań szczególnych).

² Liczby netto.

19. *Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2013) – nowe odesłania prejudycjalne* (przypadające na państwo członkowskie w danym roku)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne ¹	łącznie
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964													2						4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7											39
1975	7			1	26					15		14				1			4										1	69
1976	11				28					8		12							14									1		75
1977	16			1	30			2		14		7							9									5		84
1978	7			3	46			1		12		11							38									5		123
1979	13			1	33			2		18		19					1		11									8		106
1980	14			2	24			3		14		19							17									6		99
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39		18							21									4		129
1983	9			4	36			2		15		7							19									6		98
1984	13			2	38			1		34		10							22									9		129
1985	13				40					45		11				6			14									8		139
1986	13			4	18			2	1	19		5				1			16									8		91
1987	15			5	32			2	17	1	36	5				3			19									9		144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne ¹	Łącznie	
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179	
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139	
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2					12			141	
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3					14			186	
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1					18			162	
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3					12			204	
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1					24			203	
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5				6	20			251	
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249	
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15		1				4	11	12		221	
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12		2				1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20		7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25		4	1			4	7	14		288	
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15		10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15		8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24		11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23		6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19		11	14	17	1	4	4	12	14		450
Łącznie	739	65	34	155	2050	15	72	166	313	886		1227	5	30	23	83	84	2	879	429	60	116	63	5	24	83	111	561	2	8282	

¹ Sprawa C-265/00 *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerichtshof).
Sprawa C-196/09 *Miles i in.* (Rada ds. Zażeń Szkół Europejskich).

20. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2013) – nowe odesłania prejudycjalne (według państw członkowskich i sądów)

			Łącznie
Belgia	Cour constitutionnelle	28	
	Cour de cassation	90	
	Conseil d'État	68	
	Inne sądy	553	739
Bułgaria	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	10	
	Inne sądy	54	65
Republika Czeska	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	2	
	Nejvyšší správní soud	16	
	Inne sądy	16	34
Dania	Højesteret	33	
	Inne sądy	122	155
Niemcy	Bundesverfassungsgericht		
	Bundesgerichtshof	184	
	Bundesverwaltungsgericht	109	
	Bundesfinanzhof	295	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	75	
	Inne sądy	1361	2050
Estonia	Riigikohus	5	
	Inne sądy	10	15
Irlandia	Supreme Court	23	
	High Court	23	
	Inne sądy	26	72
Grecja	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	51	
	Inne sądy	105	166
Hiszpania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	49	
	Inne sądy	263	313
Francja	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	107	
	Conseil d'État	83	
	Inne sądy	695	886
Chorwacja	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		

>>>

			Łącznie
Włochy	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	119	
	Consiglio di Stato	101	
	Inne sądy	1005	1227
Cypr	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Inne sądy	1	5
Łotwa	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Inne sądy	9	30
Litwa	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	9	
	Vyriausiasis administracinis teismas	7	
	Inne sądy	6	23
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Inne sądy	51	83
Węgry	Kúria	15	
	Fővárosi Ítéltábla	4	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Inne sądy	63	84
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Inne sądy	2	2
Niderlandy	Hoge Raad	239	
	Raad van State	95	
	Centrale Raad van Beroep	58	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	148	
	Tariefcommissie	35	
	Inne sądy	304	879
Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	98	
	Verwaltungsgerichtshof	76	
	Inne sądy	250	429
Polska	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	6	
	Naczelny Sąd Administracyjny	24	
	Inne sądy	30	60
Portugalia	Supremo Tribunal de Justiça	3	
	Supremo Tribunal Administrativo	51	
	Inne sądy	62	116

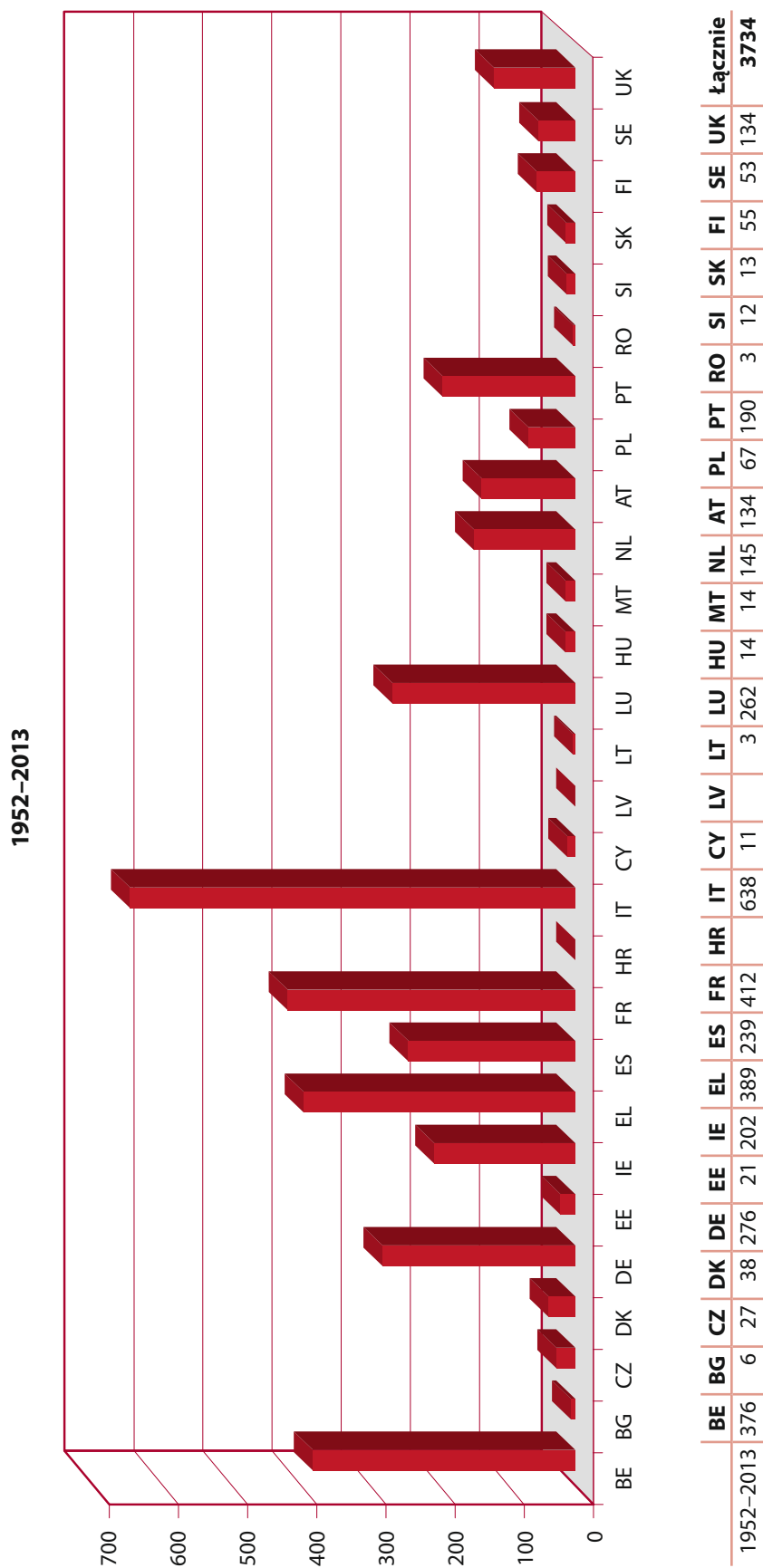
>>>

			Łącznie
Rumunia	Înalta Curte de Casație și Justiție	6	
	Curtea de Apel	31	
	Inne sądy	26	63
Słowenia	Ustavno sodišče		
	Vrhovno sodišče	2	
	Inne sądy	3	5
Słowacja	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	9	
	Inne sądy	15	24
Finlandia	Korkein oikeus	13	
	Korkein hallinto-oikeus	42	
	Työtuomioistuin	3	
	Inne sądy	25	83
Szwecja	Högsta Domstolen	17	
	Högsta förvaltningsdomstolen	5	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Inne sądy	81	111
Zjednoczone Królestwo	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	73	
	Inne sądy	443	561
Inne	Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich ²	1	2
Łącznie			8282

¹ Sprawa C-265/00 *Campina Melkunie*.

² Sprawa C-196/09 *Miles i in.*

21. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2013) – nowe skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

Rozdział II

Sąd

A – Działalność Sądu w 2013 r.

Prezes Marc Jaeger

Rok 2013 upłynął pod znakiem przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Chorwacji, a w dniu 4 lipca 2013 r. do grona członków Sądu został przyjęty pierwszy chorwacki sędzia, V. Tomljenović. Nominację tę poprzedziła nominacja C. Wettera, który objął stanowisko w dniu 18 marca 2013 r., zastępując N. Wahla, który został mianowany rzecznikiem generalnym Trybunału Sprawiedliwości w dniu 28 listopada 2012 r. Ponadto w dniu 16 września, po odejściu J. Aziziego (sędziego Sądu od 1995 r.), V. Vadapalasa (sędziego Sądu od 2004 r.), S. Soldevili Fragosa, L. Truchota (sędziów Sądu od 2004 r.) oraz K. O'Higginsa (sędziego Sądu od 2008 r.) mianowano na ich następców odpowiednio V. Kreuschitz, E. Bieliūnasa, I. Ulloę Rubia, S. Gervasoniego i A.M. Collinsa. Wreszcie w związku z dymisją K. Jürimäe (sędzi Sądu od 2004 r.) oraz jej powołaniem na stanowisko sędzi Trybunału Sprawiedliwości do grona sędziów Sądu dołączył L. Madise.

To znaczące (bo obejmujące jedną czwartą składu) odnowienie składu sędziowskiego po raz kolejny ukazuje dużą niestabilność składu Sądu, który musiał stawić czoło wyzwaniu, jakim było przyjęcie do liczącego 28 członków składu sędziowskiego 8 nowych członków. Chociaż okoliczności te mogą być czynnikiem regenerującym, to jednak nie pozostaną bez wpływu na działalność orzeczniczą w 2014 r.

W 2013 r., który był rokiem następującego co trzy lata odnowienia składu, został wybrany prezes, ale także, po raz pierwszy, wiceprezes, H. Kanninen, jak również prezesi izb M.E. Martins Ribeiro, S. Papasavvas, M. Prek, A. Dittrich, S. Frimodt Nielsen, M. van der Woude, D. Gratsias i G. Berardis. Przy tej okazji utworzono dziewiątą izbę Sądu w celu dalszego zwiększenia jego wydajności.

Ze statystycznego punktu widzenia w 2013 r. wydarzyło się bardzo wiele. Z jednej strony, był to już trzeci w kolejności rok, w którym dzięki przeprowadzonym reformom wewnętrznym oraz nieustannej optymalizacji metod pracy Sąd dowiódł, że jest w stanie uporać się ze wzrastającą liczbą spraw. I tak w 2013 r. rozstrzygnięto 702 sprawy (pomimo utrudnień organizacyjnych związanych z następującym co trzy lata odnowieniem składu), co oznacza, że roczna średnia liczba rozstrzygniętych spraw w okresie ostatnich trzech lat wzrosła do około 700. Tytułem porównania – w 2008 r. średnia ta wynosiła około 480. Na przestrzeni pięciu lat wzrost wydajności zaowocował zatem zwiększeniem liczby rozpoznanych spraw o ponad 45%. Z drugiej strony, wynosząca 790 liczba nowych spraw, które zostały wniesione do Sądu, pobiła historyczny rekord, wzrastając o 30% w stosunku do 2012 r. Ogólna tendencja do wzrostu liczby rozpatrywanych przez Sąd sporów, zwłaszcza w dziedzinie własności intelektualnej, potwierdziła się zatem w sposób szczególnie dobitny. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest znaczący wzrost liczby spraw zawisłych przed Sądem, która przekroczyła próg 1300 spraw (1325). Jeśli chodzi wreszcie o czas trwania postępowań, to chociaż w ujęciu globalnym (czyli łącznie ze sprawami rozstrzygniętymi postanowieniem) uległ on ze względów koniunkturalnych wydłużeniu o około 10% (wydłużając ich czas trwania do 26,9 miesiąca), to należy podkreślić, że w odniesieniu do spraw rozstrzygniętych wyrokiem odnotowano skrócenie czasu trwania postępowań o około jednego miesiąca w stosunku do 2012 r., a tym samym średni czas trwania postępowania wyniósł 30,6 miesiąca.

Analiza wszystkich tych okoliczności świadczy o tym, że choć podjęte przez Sąd działania zmierzające do zwiększenia wydajności przyniosły rezultaty, to jednak nie ma on wpływu ani na stabilność swego składu, ani na stopień obciążenia pracą. Bardziej niż kiedykolwiek wcześniej właściwe władze Unii powinny zatem mieć na względzie absolutną konieczność wyposażenia Sądu w środki, które umożliwią mu wypełnianie jego podstawowej funkcji, jaką jest zapewnienie prawa do

skutecznej ochrony sądowej, będącego źródłem obowiązujących sąd Unii wymogów w zakresie zarówno jakości i intensywności kontroli sądowej, jak i jej szybkości.

Gruntowna reforma regulaminu postępowania przed Sądem, która zostanie przedłożona Radzie Unii Europejskiej na początku 2014 r., pozwoli na unowocześnienie uregulowań proceduralnych, a także na dalszy wzrost efektywności. Niemniej jednak zabieg ten oczywiście nie jest w stanie wyeliminować silnego rozdźwięku między aktualną wydajnością orzecznictwem Sądu a liczbą wpływających spraw.

Na kolejnych stronach zostanie przedstawiony, z konieczności w sposób selektywny, zarys rozwoju linii orzecznictwa w 2013 r., a także zostanie zilustrowane znaczenie, jakie ma europejski organ sądowniczy rozpoznający skargi bezpośrednie na podstawie prawa powszechnego, i to zarówno w dziedzinie gospodarki, jak i w sektorach takich, jak zdrowie publiczne, wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa oraz środowisko naturalne.

I. Spory dotyczące zgodności z prawem

Dopuszczalność skarg wniesionych na podstawie art. 263 TFUE

1. Pojęcie aktu podlegającego zaskarżeniu

W sprawie T-556/11 *European Dynamics Luxembourg i in. przeciwko OHIM* (postanowienie z dnia 12 września 2013 r.) Sąd miał sposobność rozstrzygnięcia kwestii, czy decyzja prezesa Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory) (OHIM) przyznająca sporne zamówienie innym oferentom, wydana w ramach przetargu nieograniczonego, stanowiła akt mogący być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, czemu OHIM zaprzeczał.

Sąd podkreślił przede wszystkim, że art. 263 akapit pierwszy zdanie drugie TFUE stanowi nowe postanowienie prawa pierwotnego, na podstawie którego sąd Unii Europejskiej kontroluje również legalność aktów organów lub jednostek organizacyjnych Unii, zmierzających do wywarcia skutków prawnych względem osób trzecich. Celem tego przepisu jest uzupełnienie ważnego braku w treści dawnego art. 230 akapit pierwszy WE poprzez poddanie wyrażnie możliwości zaskarżenia przed sądem Unii, oprócz aktów jej instytucji w rozumieniu art. 13 TUE, prawnie wiążących aktów jej organów lub jednostek organizacyjnych. Tymczasem należy stwierdzić, że na mocy art. 115 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009¹ OHIM stanowi jednostkę organizacyjną Unii w rozumieniu art. 263 akapit pierwszy zdanie drugie TFUE. W konsekwencji Sąd jest właściwy do rozpoznania skargi wniesionej na akty OHIM, w tym te wydane przez jego prezesa w sprawach z zakresu zamówień publicznych, które zmierzają do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich.

Następnie Sąd przypomniał, że art. 122 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 przewiduje, że „Komisja kontroluje zgodność z prawem tych czynności prezesa OHIM, w odniesieniu do których prawo wspólnotowe nie przewiduje jakiegokolwiek kontroli zgodności z prawem przez inny organ”. Tak więc zakres zastosowania tego przepisu jest wyrażnie uwarunkowany brakiem kontroli zgodności z prawem czynności prezesa OHIM przez inny organ. Sąd uznał jednak, że on sam powinien być uznawany za „inny organ” w zakresie, w jakim sprawuje on tego rodzaju kontrolę. Od chwili wejścia w życie art. 263 TFUE potrzeba uzyskania decyzji Komisji celem poddania aktów wydawanych

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. L 78, s. 1).

przez organy i jednostki organizacyjne Unii, przynajmniej w sposób pośredni, możliwości ich zaskarżenia przed sądem Unii straciła rację bytu i nie może stanowić uzasadnienia dla twierdzenia, że postępowanie na mocy art. 122 rozporządzenia nr 207/2009 ma charakter obligatoryjny jako wstępny (w stosunku do wniesienia sprawy do sądu Unii) etap postępowania.

2. Pojęcie aktu regulacyjnego niewymagającego środków wykonawczych

W 2013 r. Sąd udzielił ważnych wskazówek w przedmiocie pojęcia aktu regulacyjnego niewymagającego środków wykonawczych w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE.

W postanowieniu z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie T-551/11 *BSI przeciwko Radzie* (niepublikowanym w Zbiorze), której przedmiotem było żądanie stwierdzenia nieważności rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 723/11² rozszerzającego cło antydumpingowe nałożone rozporządzeniem (WE) nr 91/2009³, po wstępnym stwierdzeniu, że zaskarżone rozporządzenie jest aktem regulacyjnym w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE, Sąd uznał, że w ramach analizy pojęcia aktu niewymagającego środków wykonawczych należy wziąć pod uwagę cel, jakiemu służy art. 263 akapit czwarty TFUE. Celem tym jest umożliwienie osobie fizycznej lub prawnej wnoszenia skarg na akty regulacyjne, które dotyczą jej bezpośrednio i które nie wymagają środków wykonawczych, a tym samym wyeliminowanie sytuacji, w której aby uzyskać dostęp do sądu, dana osoba zmuszona jest do naruszenia prawa.

W sprawie tej Sąd uznał, że skoro w każdym wypadku decyzje otrzymane przez skarżącą od właściwych krajowych władz celnych zostały wydane na podstawie zaskarżonego rozporządzenia, to obejmuje ono środki wykonawcze w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE. Wniosku tego nie podaje w wątpliwość cel tego postanowienia, gdyż skarżąca mogła zasadniczo zakwestionować krajowe środki wykonawcze zaskarżonego rozporządzenia i w tym kontekście podnieść zarzut jego niezgodności z prawem przed sądami krajowymi, które przed wydaniem orzeczenia mogą skorzystać z art. 267 TFUE bez uprzedniego naruszenia zaskarżonego rozporządzenia. To samo tyczy się argumentu skarżącej dotyczącego okoliczności, że w takim wypadku doszłoby do uszczuplenia ochrony jej indywidualnych uprawnień, gdyż odesłanie prejudycjalne przewidziane w art. 267 TFUE nie zapewniłoby jej pełnej i skutecznej ochrony prawnej. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem sądy Unii nie mogą, bez przekraczania swych kompetencji, interpretować warunków, na jakich jednostka może wnieść skargę na rozporządzenie w sposób, który doprowadziłby do odstąpienia od stosowania warunków wyraźnie przewidzianych w traktacie, i to nawet w świetle prawa do skutecznej ochrony sądowej.

Sąd miał także okazję dokonać wykładni tego pojęcia w wyroku z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie T-93/10 *Bilbaina de Alquitranes i in. przeciwko ECHA* (odwołanie w toku) mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności skierowaną przeciwko decyzji Europejskiej Agencji Chemikaliów

² Rozporządzenie wykonawcze Rady (UE) nr 723/2011 z dnia 18 lipca 2011 r. rozszerzające ostateczne cło antydumpingowe nałożone rozporządzeniem (WE) nr 91/2009 na przywóz niektórych elementów złącznych z żeliwa lub stali pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej na przywóz niektórych elementów złącznych z żeliwa lub stali wysyłanych z Malezji, zgłoszonych lub niezgłoszonych jako pochodzące z Malezji (Dz.U. L 194, s. 6).

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 91/2009 z dnia 26 stycznia 2009 r. nakładające ostateczne cło antydumpingowe na przywóz niektórych elementów złącznych z żeliwa lub stali pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej (Dz.U. L 29, s. 1).

(ECHA) w sprawie identyfikacji paku smoły węglowej wysokotemperaturowej jako substancji spełniającej kryteria określone w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006⁴.

Sąd przypominał, że pojęcie aktu regulacyjnego w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE powinno być rozumiane jako odnoszące się do każdego aktu o charakterze generalnym z wyjątkiem aktów legislacyjnych. Jest tak w wypadku decyzji takiej jak analizowana w owej sprawie. Decyzja taka ma charakter generalny, jako że stosuje się do sytuacji określonych obiektywnie i wywiera skutki prawne wobec kategorii osób ujętych w sposób ogólny i abstrakcyjny, czyli w szczególności względem każdej osoby fizycznej lub prawnej objętej zakresem zastosowania art. 31 ust. 9 lit. a) i art. 34 lit. a) rozporządzenia nr 1907/2006. Ponadto decyzja taka nie stanowi aktu legislacyjnego, gdyż nie została uchwalona ani w ramach zwykłej procedury ustawodawczej, ani w ramach specjalnej procedury ustawodawczej w rozumieniu art. 289 ust. 1–3 TFUE. Wreszcie zaskarżony akt, wydany na podstawie art. 59 rozporządzenia nr 1907/2006, nie wymaga żadnych środków wykonawczych, zważywszy, że identyfikacja danej substancji jako wzbudzającej szczególnie duże obawy prowadzi do powstania obowiązków informacyjnych bez konieczności podjęcia dodatkowo innych środków.

Sąd zauważył ponadto, że art. 263 akapit pierwszy TFUE wspomina wyraźnie o kontroli legalności aktów organów lub jednostek organizacyjnych Unii, które zmierzają do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich. Autorzy traktatu wyrazili zatem zamiar poddania kontroli sądu Unii, co do zasady, również aktów ECHA, będącej jednostką organizacyjną Unii. Ponadto przewidziane w art. 75 ust. 1 rozporządzenia nr 1907/2006 zadanie ECHA, czyli zarządzanie, a w niektórych przypadkach wprowadzanie w życie aspektów technicznych, naukowych i administracyjnych wskazanego rozporządzenia oraz gwarantowanie spójności w Unii, nie wyklucza uprawnienia do wydania aktu regulacyjnego.

Wreszcie w sprawie T-400/11 *Altadis przeciwko Komisji* (postanowienie z dnia 9 września 2013 r.) rozpatrzone zostało żądanie stwierdzenia częściowej nieważności decyzji Komisji uznającej za niezgodny z rynkiem wewnętrznym system pomocy umożliwiający amortyzację podatkową finansowej wartości firmy w związku z nabyciem udziałów w zagranicznych przedsiębiorstwach. Komisja stwierdziła, że na podstawie zaskarżonej decyzji należało przyjąć szereg krajowych środków wykonawczych, takich jak, w szczególności, uchylenie spornego systemu przez ustawodawcę krajowego, odzyskanie przez organy podatkowe bezprawnie przyznanej na podstawie spornego systemu pomocy od jej beneficjentów, a także przyznanie rozpatrywanej ulgi podatkowej lub odmowa jej przyznania przez te same organy.

Sąd zwrócił uwagę, że na podstawie art. 288 akapit czwarty TFUE decyzja, taka jak omawiana w owej sprawie, wiąże w całości tylko adresatów, których wskazuje. Dlatego też obowiązek odmowy przyznania korzystania ze spornego systemu, uchylenie przyznanych ulg podatkowych i odzyskanie pomocy wypłaconej na podstawie tego systemu są wiążącymi skutkami prawnymi zaskarżonej decyzji w odniesieniu do państwa członkowskiego, które jest jej adresatem. Zaskarżona decyzja nie wywołuje natomiast takich skutków prawnych w odniesieniu do beneficjentów spornego systemu. Artykuł 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji nie określa skutków niezgodności spornego systemu z rynkiem wewnętrznym dla każdego z beneficjentów omawianego systemu, gdyż w przypadku owych beneficjentów zakaz lub nakaz nie wynika z samego stwierdzenia niezgodności systemu z rynkiem wewnętrznym. Ponadto skutek niezgodności z rynkiem wewnętrznym niekoniecznie jest

⁴ Rozporządzenie nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396, s. 1).

taki sam w odniesieniu do każdego beneficjenta spornego systemu. Skutki niezgodności powinny zatem być zindywidualizowane w akcie prawnym wydanym przez właściwe władze krajowe, takim jak decyzja określająca wysokość zobowiązania podatkowego, stanowiąca środek wykonawczy dla art. 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE. W tym względzie jest nieistotne, że danemu państwu członkowskiemu nie przysługuje żaden zakres swobodnego uznania przy wdrażaniu zaskarżonej decyzji, gdyż o ile brak uprawnień dyskrecjonalnych stanowi kryterium, które należy rozpatrzyć przed zbadaniem, czy spełniony został wymóg, aby sporny akt dotyczył strony skarżącej bezpośrednio, o tyle istnienie aktu niewymagającego środków wykonawczych stanowi inną przesłankę niż przesłanka bezpośredniego oddziaływania.

Reguły konkurencji obowiązujące w stosunku do przedsiębiorstw

1. Zagadnienia ogólne

a) Skarga – ponowne badanie

Sprawy połączone T-104/07 i T-338/08 *BVGD przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., niepublikowany w Zbiorze) pozwoliły Sądowi wypowiedzieć się w kwestii istnienia po stronie Komisji możliwości wszczęcia uzupełniającego postępowania po wydaniu decyzji o oddaleniu wniesionej do niej skargi w celu ponownego zbadania sytuacji będącej przedmiotem owej decyzji. U podstaw tych sporów leżała skarga wniesiona do Komisji przez Belgische Vereniging van handelaars in- en uitvoerders geslepen diamant (BVGD), belgijskie stowarzyszenie kupców, importerów i eksporterów oszlifowanych diamentów, przeciwko przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność w tym sektorze. BVGD poskarżyła się na okoliczność, że zawarte przez to przedsiębiorstwo z jego klientami umowy dotyczące ustanowienia systemu dostaw surowca diamentowego są sprzeczne z art. 101 TFUE i 102 TFUE. Po oddaleniu tej skargi ze względu na brak interesu wspólnotowego w kontynuowaniu dochodzenia Komisja postanowiła – w świetle wydanego następnie przez Sąd wyroku z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie *Alrosa przeciwko Komisji*⁵ – zbadać tę skargę ponownie, wszczynając w tym celu postępowanie uzupełniające.

Wezwany do przeanalizowania argumentu skarżącej, w myśl którego Komisja może ponownie badać decyzje, tylko jeśli nakładają one obowiązek lub sankcję, co nie miało miejsca w owej sprawie, Sąd przypomniał, że ogólna zasada prawa wywodząca się z systemów prawnych państw członkowskich, zgodnie z którą organ administracji ma możliwość ponownego zbadania, a w stosownym wypadku cofnięcia indywidualnego aktu administracyjnego, została uznana już w pierwszych orzeczeniach Trybunału. Cofnięcie niezgodnego z prawem aktu administracyjnego korzystnego dla adresata lub kreującego prawa podmiotowe może więc nastąpić, pod warunkiem że instytucja, która wydała ów akt, spełni wymogi dotyczące zachowania rozsądnego terminu i ochrony uzasadnionych oczekiwań jego beneficjenta, który mógł pozostawać w przekonaniu, że akt ten jest zgodny z prawem.

Komisji nie można także zarzucać, że nie cofnęła początkowej decyzji oddalającej skargę, aby wydać potem kolejną decyzję oddalającą, gdyż cofnięcie takie byłoby sprzeczne z orzecznictwem dotyczącym ogólnej zasady wycofywania aktów administracyjnych. Nawet jeśli dany akt nie przyznaje praw podmiotowych, jak w wypadku decyzji oddalającej skargę, sąd Unii, opierając się w szczególności na zasadach dobrej administracji i pewności prawa, ograniczył bowiem możliwość cofnięcia wyłącznie do aktów niezgodnych z prawem. Ponieważ jednak tylko jedna z podstaw decyzji oddalającej skargę została uznana za niezgodną z prawem, a jej nieważność została później

⁵ T-170/06, Zb.Orz. s. II-2601.

stwierdzona w ww. wyroku w sprawie *Alrosa przeciwko Komisji*, postępowanie uzupełniające mogło dotyczyć jedynie tej podstawy, decyzja zaś oddalająca skargę mogła zostać cofnięta tylko pod warunkiem, że wobec braku zobowiązań przedsiębiorstw, które zawarły sporne porozumienie, Komisja doszła do wniosku, iż zachodzi konieczność kontynuowania dochodzenia w przedmiocie tego porozumienia, zważywszy, że wzmiankowana niezgodność z prawem miała wpływ na podjęcie decyzji o oddaleniu skargi. Postępując w ten sposób, Komisja nie pomyliła elementów dotyczących procedury cofnięcia decyzji z istotą sprawy, którą był brak wystarczającego interesu wspólnotowego, ale po prostu zbadała, czy przesłanka cofnięcia aktu – czyli jego niezgodność z prawem – została w owej sprawie spełniona.

b) Kontrole – zgodność z prawem systemu kontroli [art. 20 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1/2003]

W sprawach połączonych T-289/11, T-290/11 i T-521/11 *Deutsche Bahn i in. przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 6 września 2013 r., odwołanie w toku) Sąd miał okazję ocenić zgodność z prawem systemu kontroli ustanowionego w art. 20 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1/2003⁶, w ramach skarg na szereg decyzji Komisji dotyczących sektora transportu kolejowego, nakazujących skarżącym poddanie się kontrolom. Skarżące podniosły, że sporne decyzje, wydane bez uprzedniego zezwolenia sądowego, nie zapewniają gwarancji wynikających z zasady nienaruszalności miru domowego. W tym kontekście skarżące podniosły także zarzut niezgodności z prawem dotyczący w szczególności wzmiankowanego przepisu rozporządzenia nr 1/2003.

W tym względzie Sąd stwierdził przede wszystkim, że wykonywanie powierzonych Komisji przez ten przepis uprawnień w zakresie kontroli względem przedsiębiorstwa stanowi ewidentną ingerencję w prawo tego podmiotu do poszanowania życia prywatnego, domu i korespondencji. Jednakże system ustanowiony w rozporządzeniu nr 1/2003, w szczególności w art. 20 ust. 4 tego aktu, przedstawia odpowiednie i wystarczające gwarancje odpowiadające dostatecznie określonym ramom uprawnień, obejmujące pięć kategorii gwarancji mogących zrekompensować brak uprzedniego zezwolenia sądowego. Sąd uznał, że sposób, w jaki system ustanowiony w rozporządzeniu nr 1/2003 został w tym przypadku urzeczywistniony, umożliwił zapewnienie wszystkich pięciu wyżej wymienionych kategorii gwarancji. W szczególności decyzje w sprawie kontroli zawierały elementy przewidziane w art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003.

Po pierwsze, decyzja w sprawie kontroli powinna zawierać określenie przedmiotu i celu kontroli, termin jej rozpoczęcia i pouczenie o karach przewidzianych w art. 23 i 24 rozporządzenia nr 1/2003 oraz o prawie do wniesienia odwołania od decyzji do sądu Unii. Uzasadnienie powinno również wskazywać hipotezy i domniemania, które Komisja zamierza zbadać. Po drugie, dokumenty nieposiadające profesjonalnego charakteru, czyli takie, które nie mają związku z działalnością przedsiębiorstwa na rynku, są wykluczone z zakresu kontroli Komisji, a przedsiębiorstwa objęte kontrolą zarządzoną na podstawie decyzji w sprawie kontroli mają możliwość skorzystania z pomocy prawnej czy też możliwość zachowania poufnego charakteru korespondencji między adwokatami a klientami. Ponadto Komisja nie może nakładać na dane przedsiębiorstwo obowiązku dostarczenia odpowiedzi, gdyż zostałoby ono doprowadzone do przyznania istnienia naruszenia, którego wykazanie stanowi obowiązek Komisji. Zasada ta stosuje się również odnośnie do pytań, które mogą zadawać kontrolerzy w ramach kontroli przeprowadzanej na podstawie art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003. Po trzecie, Komisja nie dysponuje nadmiernymi środkami przymusu, powodującymi, że w sytuacji faktycznej możliwość sprzeciwu względem przeprowadzenia kontroli na podstawie

⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

art. 20 ust. 6 rozporządzenia nr 1/2003 ma charakter teoretyczny. Służby Komisji nie mogą zatem przy użyciu siły wejść do pomieszczeń lub uzyskać dostępu do mebli ani zmusić personelu przedsiębiorstwa do udzielenia im takiego dostępu, ani dokonywać przeszukania bez zgody osób zarządzających przedsiębiorstwem. Po czwarte, Komisja ma obowiązek zwrócenia się o pomoc do władz krajowych państwa, na którego terytorium ma zostać przeprowadzona kontrola. Procedura ta rozpoczyna wykonanie mechanizmów kontroli, w danym przypadku sądowej, właściwej dla danego państwa członkowskiego. Wreszcie po piąte, ujęcie w ramy normatywne ingerencji, jaką stanowi kontrola, polega również na dokonywanej przez sąd Unii a posteriori weryfikacji zgodności z prawem decyzji nakazującej kontrolę, przy czym przeprowadzenie takiej weryfikacji jest szczególnie istotne, ponieważ może zrekompensować brak uprzedniego zezwolenia sądowego.

c) Kontrola sądowa – nieograniczone prawo orzekania

W wyroku z dnia 16 września 2013 r. w sprawie T-462/07 *Galp Energía España i in. przeciwko Komisji* (niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) Sąd wyjaśnił, że brak możliwości wzięcia pod uwagę w ramach kontroli zgodności z prawem elementu, który nie został zawarty w zaskarżonej decyzji, takiego jak załączone do skargi w owej sprawie oświadczenie dyrektora ds. sprzedaży bitumu spółki Petrogal Española, SA (obecnie Galp Energia España, SA), nie ma znaczenia w kontekście nieograniczonego prawa orzekania.

Prawo to upoważnia Sąd do zmiany zaskarżonego aktu po uwzględnieniu wszystkich okoliczności faktycznych podniesionych przez strony. Oznacza to, że brak możliwości zmiany przez Komisję uzasadnienia w ramach kontroli zgodności z prawem nie stoi na przeszkodzie temu, aby Sąd, w wykonaniu nieograniczonego prawa orzekania, wziął pod uwagę sporne oświadczenie, umożliwiając wykazanie, że skarżące miały wiedzę na temat jednego z elementów zarzucanego im naruszenia, skoro wszystkie informacje zawarte w aktach sprawy były przedmiotem kontradiktoryjnej debaty między stronami.

Na rzecz tego wniosku przemawia dodatkowo argument, że ocena kwestii, czy wysokość grzywien jest właściwa, może uzasadniać przedstawienie i wzięcie pod uwagę informacji uzupełniających, których wskazanie w decyzji nie jest jako takie wymagane w świetle obowiązku uzasadnienia przewidzianego w art. 296 TFUE. Dotyczy to w szczególności informacji na temat przypisania przedsiębiorstwu pewnych zachowań o znamionach naruszenia w odniesieniu do danego okresu. Ponadto nie można też wykluczyć, że dodatkowe informacje mogą dotyczyć stwierdzenia naruszenia. Nieograniczone prawo orzekania, które umożliwia Sądowi uwzględnienie takich informacji, może być bowiem wykonywane, nawet jeśli podniesiony zarzut dotyczy stwierdzenia naruszenia, gdyż zarzut taki, o ile okaże się zasadny, może doprowadzić do zmiany wysokości grzywny. Zresztą wykonywanie przez Sąd nieograniczonego prawa orzekania, także w odniesieniu do kwestii stwierdzenia naruszenia, stwarza mu możliwość obniżenia kwoty grzywny, nawet jeśli stwierdzenie nieważności choćby części zaskarżonej decyzji nie jest możliwe. Jest tak na przykład w sytuacji, gdy pomimo braku udowodnienia niektórych okoliczności, na których Komisja oparła się w celu przyjęcia, że strona skarżąca uczestniczyła w naruszeniu, ustalenie to nie może uzasadniać stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, ale jedynie obniżenie kwoty grzywny, tak aby uwzględnić mniej aktywny lub mniej regularny charakter uczestnictwa strony skarżącej w naruszeniu.

d) Rozsądny termin – postępowanie sądowe

W wyroku z dnia 16 września 2013 r. w sprawie T-497/07 *CEPSA przeciwko Komisji* (niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) Sąd orzekł, że zarzut dotyczący istnienia nierozsądnego terminu w postępowaniu sądowym jest niedopuszczalny, jeśli został podniesiony w ramach tej samej skargi co skarga badana w postępowaniu, w którym podniesiono, że doszło do naruszenia zasady

rozsądnego terminu. W przeciwnym wypadku rozpatrujący skargę skład orzekający musiałby, badając ten zarzut, wypowiedzieć się w przedmiocie nieprawidłowości lub niezgodności z prawem własnego zachowania, co mogłoby wywołać u strony skarżącej uzasadnione wątpliwości co do jego obiektywnej bezstronności. Sąd zwrócił ponadto uwagę, że niedopuszczalność zarzutu badanego w owej sprawie nie skutkowała jakimkolwiek naruszeniem przysługującego skarżącej prawa dostępu do sądu, gdyż może ona podnieść ten zarzut w odwołaniu od wyroku lub w skardze o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej na podstawie art. 268 TFUE i 340 TFUE.

2. Wkłady w dziedzinie art. 101 TFUE

a) Dowód istnienia uzgodnionej praktyki

Sprawa T-401/08 *Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 12 kwietnia 2013 r.⁷) umożliwiła Sądowi udzielenie wskazówek w kwestii zakresu wymogów dowodowych ciążyących na Komisji w odniesieniu do wykazywania istnienia uzgodnionej praktyki.

W tym względzie Sąd przypomniał, że w sytuacji gdy podstawą rozumowania Komisji prowadzącego do stwierdzenia istnienia uzgodnionej praktyki jest założenie, że wykazanych w decyzji tej instytucji okoliczności faktycznych nie można wytłumaczyć inaczej niż uzgodnieniami poczynionymi między przedsiębiorstwami, wystarczy, że zainteresowane przedsiębiorstwa wykażą zaistnienie okoliczności, które stawiają w innym świetle fakty ustalone przez Komisję i które pozwalają tym samym zastąpić innym przekonywającym wyjaśnieniem faktów wyjaśnienie, jakie przyjęła Komisja. Zasada ta nie ma jednak zastosowania w sytuacji, w której dowód na istnienie uzgodnienia między przedsiębiorstwami nie wynika z samego stwierdzenia paralelizmu zachowań na rynku, ale z dokumentów świadczących o tym, że dane praktyki są efektem uzgodnienia. W takich okolicznościach zadaniem zainteresowanych przedsiębiorstw jest nie tylko przedstawienie innego wyjaśnienia faktów stwierdzonych przez Komisję, ale także podważenie zaistnienia tychże faktów, udowodnionych na podstawie dokumentów przedstawionych przez Komisję.

W świetle tych rozważań Sąd uznał w owej sprawie, że przed przystąpieniem do oceny istnienia innych wyjaśnień zachowania równoległego niż stosowanie uzgodnionej praktyki należy zbadać, czy Komisja rzeczywiście wykazała istnienie zarzucanego skarżącej naruszenia dotyczącego krajowych ograniczeń terytorialnych zawartych w spornych umowach za pomocą dowodów wykraczających poza samo stwierdzenie paralelizmu zachowań. Sąd podkreślił, że analiza tego zagadnienia powinna poprzedzać analizę zasadności wyjaśnień innych niż stosowanie uzgodnionej praktyki, dlatego że jeśli Sąd dojdzie do wniosku, iż w zaskarżonej decyzji przedstawiono takie dowody, to owe wyjaśnienia, nawet gdyby okazały się wiarygodne, nie będą w stanie podważyć stwierdzenia tego naruszenia.

W odniesieniu do mocy dowodowej dowodów przedstawionych przez Komisję w celu wykazania istnienia uzgodnionej praktyki bez opierania się na paralelizmie zachowań właściwych organizacji zbiorowego zarządzania Sąd zwrócił w szczególności uwagę, że co się tyczy rozmów, jakie organizacje te prowadziły w ramach Międzynarodowej Konfederacji Stowarzyszeń Autorów i Kompozytorów (CISAC), Komisja sama podkreśliła, iż w zaskarżonej decyzji nie zakazano ani funkcjonowania systemu wzajemnej reprezentacji między organizacjami zbiorowego zarządzania, ani jakichkolwiek postaci ograniczeń terytorialnych upoważnień przyznawanych sobie nawzajem

⁷ Sprawa ta należy do grupy 22 spraw dotyczących warunków zarządzania prawami do publicznego wykonywania utworów muzycznych i udzielania licencji przez organizacje zbiorowego zarządzania. Sąd stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji w odniesieniu do skarżących w 21 z tych spraw.

przez te organizacje. Podobnie Komisja nie zarzucała organizacjom zbiorowego zarządzania, że podejmowały one określoną współpracę w ramach CISAC. Przedmiotem krytyki Komisji był natomiast skoordynowany charakter podejścia, jakie wszystkie te organizacje wypracowały w odniesieniu do kwestii ograniczeń terytorialnych. A zatem prosty fakt, że organizacje zbiorowego zarządzania spotykały się w ramach CISAC i że istnieją pewne formy współpracy między nimi, nie świadczy sam w sobie o tym, że doszło do zakazanych prawem uzgodnień. Jeżeli bowiem kontekst, w jakim odbywają się spotkania między przedsiębiorstwami oskarżanymi o naruszenie prawa konkurencji, wskazuje na to, że spotkania te były konieczne do omówienia na szerszym forum zagadnień niezwiązanych z naruszeniami prawa konkurencji, to Komisja nie może domniemywać, że przedmiotem tychże spotkań były uzgodnienia w zakresie praktyk antykonkurencyjnych. W tym względzie Sąd uznał, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu na to, że przedmiotem spotkań organizowanych przez CISAC, w których uczestniczyła strona skarżąca, było ograniczenie konkurencji wynikające ze stosowania krajowych ograniczeń terytorialnych.

Co się tyczy wiarygodności wyjaśnień paralelizmu zachowań organizacji zbiorowego zarządzania innych niż istnienie uzgodnień Sąd uznał w szczególności, że Komisja nie mogła obalić przedstawionego przez stronę skarżącą wyjaśnienia paralelizmu zachowań tych organizacji, w świetle którego był on uzasadniony koniecznością zwalczania nielegalnego korzystania z utworów muzycznych, opierając się jedynie na twierdzeniu, że istnieją rozwiązania techniczne umożliwiające sprawowanie kontroli na odległość w odniesieniu do pól eksploatacji praw autorskich wskazanych w zaskarżonej decyzji. W tym względzie, kiedy Komisja podaje określone przykłady w celu podważenia wiarygodności tezy danego przedsiębiorstwa, to na niej spoczywa ciężar udowodnienia, że przykłady te mają istotne znaczenie. Ponadto Komisja nie może zarzucać temu przedsiębiorstwu, że nie przedstawiło bardziej szczegółowych informacji, ponieważ to zadaniem Komisji jest dostarczenie dowodu popełnienia naruszenia. Dlatego jeśli w administracyjnej fazie postępowania Komisja uzna, że dane przedsiębiorstwo nie poparło swego wyjaśnienia wystarczającymi dowodami, powinna kontynuować dochodzenie bądź stwierdzić, że zainteresowany nie był w stanie dostarczyć niezbędnych danych. Sąd orzekł zatem, że z zaskarżonej decyzji nie wynika, iż niewystarczająca analiza Komisji była konsekwencją tego, że nie mogła ona uzyskać od organizacji zbiorowego zarządzania lub od CISAC, której organizacje te są członkami, informacji potrzebnych jej do zbadania, czy istniały wiarygodne wyjaśnienia równoległego zachowania organizacji zbiorowego zarządzania.

b) Uczestnictwo w jednolitym naruszeniu

i) Zakłócenie konkurencji

W wyroku z dnia 16 września 2013 r. w sprawie T-380/10 *Wabco Europe i in. przeciwko Komisji*, dotyczącym kartelu na belgijskim, niemieckim, francuskim, włoskim, niderlandzkim i austriackim rynku instalacji sanitarnych do łazienek, Sąd oddalił podniesione przez Komisję na rozprawie argumenty, w myśl których instytucja ta nie była zobowiązana do wykazywania zakłócenia konkurencji wynikającego z każdego ze spotkań organizacji zawodowej, ponieważ produkty ceramiczne należały do podgrupy produktów objętych jednolitym naruszeniem. Taka kwalifikacja nie zwalniała Komisji z obowiązku wykazania, że doszło do zakłócenia konkurencji w odniesieniu do każdej z trzech podgrup produktów objętych rzeczonym naruszeniem. W istocie, nawet jeśli istnieje jednolite naruszenie, w sytuacji gdy porozumienia lub uzgodnione praktyki wpisują się w ogólny plan wdrożony świadomie przez przedsiębiorstwa w celu realizacji jednolitego celu antykonkurencyjnego, mimo iż dotyczą one odrębnych towarów, usług czy terytoriów, to stwierdzenie takiego naruszenia nie może oznaczać uchylenia wstępnego warunku istnienia zakłócenia konkurencji wpływającego na każdy z rynków produktów objętych owym jednolitym naruszeniem.

ii) Pojęcie powtarzającego się naruszenia

W sprawach połączonych T-147/09 i T-148/09 *Trelleborg Industrie i Trelleborg przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 17 maja 2013 r.) Sąd miał okazję, po odrzuceniu kwalifikacji badanego naruszenia jako naruszenia jednolitego i ciągłego, wypowiedzieć się w kwestii zasadności zakwalifikowania tego naruszenia jako naruszenia jednolitego i powtarzającego się.

Sąd wyjaśnił w tym względzie, że pojęcie powtarzającego się naruszenia jest pojęciem odrębnym od pojęcia naruszenia ciągłego, a rozróżnienie to zostało ponadto potwierdzone użyciem spójnika „lub” w art. 25 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. A zatem w przypadku gdy można uznać, że uczestnictwo przedsiębiorstwa w naruszeniu zostało przerwane i że przedsiębiorstwo uczestniczyło w naruszeniu przed przerwaniem i po nim, takie naruszenie może być uznane za powtarzające się, jeżeli – tak jak w przypadku ciągłego naruszenia – istnieje jednolity cel realizowany przez naruszenie przed przerwaniem i po nim, co może być wywnioskowane z tożsamości celów analizowanych praktyk, rozważanych produktów, przedsiębiorstw, które uczestniczyły w zмовie, głównych zasad wprowadzenia jej w życie, osób fizycznych reprezentujących przedsiębiorstwa i wreszcie geograficznego zakresu stosowania owych praktyk. Naruszenie jest zatem jednolite i powtarzające się i chociaż Komisja może nałożyć grzywnę za cały okres naruszenia, nie może jednak nałożyć jej za okres, w którym naruszenie zostało przerwane. Tak więc odrębne zdarzenia o charakterze naruszenia, w których uczestniczyło to samo przedsiębiorstwo, lecz w odniesieniu do których nie można wykazać wspólnego celu, nie mogą być uznane za naruszenie jednolite – ciągłe lub powtarzające się – i stanowią odrębne naruszenia. W świetle tych rozważań Sąd doszedł do wniosku, że w rozpatrywanej sprawie błędne zakwalifikowanie przez Komisję naruszenia jako ciągłego nie stało na przeszkodzie zmianie jego kwalifikacji na naruszenie powtarzające się, zważywszy na okoliczności faktyczne wynikające z administracyjnych akt sprawy, na których została oparta zaskarżona decyzja.

c) Obliczanie wysokości grzywny

i) Czas trwania naruszenia

W wyroku z dnia 13 września 2013 r. w sprawie T-566/08 *Total Raffinage Marketing przeciwko Komisji* (odwołanie w toku) dotyczącym karteli na rynku wosków parafinowych Sąd zwrócił uwagę, że na podstawie pkt 24 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien⁸ Komisja potraktowała – przy ustalaniu czasu uczestnictwa skarżącej w naruszeniu – okres trwający 7 miesięcy i 28 dni jako pełny rok uczestnictwa i że tak samo postąpiła w odniesieniu do dwóch innych uczestniczących w kartelu spółek, dla których okresy uczestnictwa w naruszeniu wynosiły 11 miesięcy i 20 dni w przypadku jednej z nich oraz 11 miesięcy i 27 dni w przypadku drugiej, co oznacza, że różne sytuacje zostały potraktowane w identyczny sposób. Ponieważ jedynym źródłem owego identycznego traktowania była metoda obliczania przewidziana w pkt 24 wytycznych z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien, takiego traktowania nie można uznać za obiektywnie uzasadnione. Celem tego przepisu jest bowiem zapewnienie, by wysokość grzywny była proporcjonalna do czasu udziału w naruszeniu, a zatem nie może on stanowić obiektywnego uzasadnienia dla nierównego traktowania, skoro rezultatem jego dosłownego stosowania w rozpatrywanym przypadku jest ustalenie długości tego okresu w sposób oczywiście nieproporcjonalny zarówno w stosunku do rzeczywistego czasu uczestnictwa skarżącej w kartelu, jak i w porównaniu ze sposobem, w jaki potraktowani zostali inni uczestnicy.

⁸ Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2).

ii) Współpraca

– Prawo do nieobciążania samego siebie

Postępowanie, w którym zapadł ww. wyrok w sprawie *Galp Energia España i in. przeciwko Komisji*, stworzyło Sądowi okazję do podkreślenia, że chociaż Komisja nie może nałożyć na przedsiębiorstwo obowiązku dostarczenia odpowiedzi, dzięki którym przedsiębiorstwo to musiałoby potwierdzić istnienie naruszenia, którego udowodnienie jest zadaniem Komisji, to ryzyko, jakie ponosi dane przedsiębiorstwo, rezygnując z uzyskania wszystkich korzyści płynących z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.⁹, który stanowi zachętę do lojalnej współpracy z Komisją, w tym dostarczania dowodów lub składania oświadczeń wbrew swym interesom, nie może być utożsamiane ze środkiem przymusu, nakazującym temu przedsiębiorstwu przyznanie, że naruszenie zaistniało. Zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. jest bowiem przede wszystkim efektem inicjatywy danego przedsiębiorstwa, które wnosi o skorzystanie z uregulowań tego komunikatu, a nie jednostronnego działania zainicjowanego przez Komisję i wiążącego to przedsiębiorstwo. Dlatego w braku środka przymusu zobowiązującego przedsiębiorstwo do obciążenia samego siebie oświadczenia tego przedsiębiorstwa potwierdzające istnienie naruszenia nie są pozbawione mocy dowodowej.

– Zachowanie współpracującego przedsiębiorstwa

W sprawie T-412/10 *Roca przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 września 2013 r., odwołanie w toku) Komisja podnosiła, że poprzez swe zachowanie po złożeniu wniosku zmierzającego do skorzystania z obniżki kwoty grzywny skarżąca postawiła pod znakiem zapytania znaczne zwiększenie wartości dowodów przez dostarczone przez nią informacje, w szczególności ze względu na to, że nie wykazała rzeczywistej woli współpracy w postępowaniu administracyjnym i sama obniżyła użyteczność tych informacji, podając w wątpliwość ich wiarygodność.

W tym względzie Sąd zaznaczył, z jednej strony, że z zaskarżonej decyzji nie wynika, że informacje dostarczone przez skarżącą w ramach jej wniosku zmierzającego do skorzystania z obniżki kwoty grzywny w odniesieniu do rozpatrywanego rynku, a mianowicie rynku francuskiego, zostały w jakikolwiek sposób zakwestionowane. Z drugiej strony, podkreślił on, że skoro oświadczenia, na których Komisja oparła się w celu stwierdzenia, że skarżąca podważyła znaczną wartość dostarczonych przez siebie informacji, miały związek z noszącymi znamiona naruszenia praktykami dotyczącymi armatury sanitarnej, które to praktyki miały miejsce na owym rynku, to oświadczenia te nie mogły obniżyć wartości dodanej rzeczonych informacji, które odnosiły się jedynie do naruszenia dotyczącego produktów ceramicznych we Francji. Ponieważ żaden z dowodów przedstawionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji czy doprecyzowanych w postępowaniu sądowym nie pozwalał ponadto uznać, że skarżąca zdyskredytowała dostarczone przez siebie informacje, Sąd stwierdził, iż Komisja błędnie uznała, że poprzez swe zachowanie po złożeniu wniosku zmierzającego do skorzystania z obniżki kwoty grzywny skarżąca zmniejszyła wartość dowodów, które pierwotnie przedstawiła.

d) Przypisanie zachowania o znamionach naruszenia – odpowiedzialność solidarna

Sprawa T-408/10 *Roca Sanitario przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 września 2013 r., odwołanie w toku) pozwoliła Sądowi podkreślić, że w sytuacji gdy źródłem odpowiedzialności spółki

⁹ Obwieszczenie Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3).

dominującej jest samo uczestnictwo w kartelu jej spółki zależnej, odpowiedzialność spółki dominującej należy postrzegać jako odpowiedzialność czysto pochodną, akcesoryjną i uzależnioną od owej spółki zależnej, wobec czego nie może ona wykraczać poza zakres odpowiedzialności tej ostatniej. W tym stanie rzeczy Sąd może zastosować względem spółki dominującej, w ramach wniesionej przez nią skargi i pod warunkiem, że wystąpiła ona z takim żądaniem, wszelkie obniżki kwoty grzywny przyznane w stosownym wypadku jej spółce zależnej w postępowaniu w przedmiocie wniesionej przez nią skargi. Postępując w ten sposób, Sąd nie orzeka ultra petita, nawet jeśli spółka dominująca nie zarzuciła Komisji żadnego błędu związanego z obliczaniem kwoty grzywny.

Pomoc państwa

1. Dopuszczalność

W 2013 r. Sąd udzielił wskazówek dotyczących pojęć aktu podlegającego zaskarżeniu, czynnej legitymacji procesowej i indywidualnego oddziaływania w dziedzinie pomocy państwa.

Sąd miał okazję odnieść się do dwóch pierwszych z tych pojęć w szczególności w sprawie T-182/10 *Aiscat przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 15 stycznia 2013 r.).

Trybunał orzekł, że decyzja Komisji o umorzeniu postępowania w sprawie wniesionej do niej skargi, mająca formę pisma dyirekcji generalnej, stanowi akt podlegający zaskarżeniu w rozumieniu art. 263 TFUE. Badanie wniesionej do Komisji skargi w dziedzinie pomocy państwa musi bowiem wiązać się ze wszczęciem wstępnego etapu badania, który Komisja musi zakończyć wydaniem decyzji na podstawie art. 4 rozporządzenia nr 659/1999¹⁰, a dorozumiana odmowa wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego nie może zostać uznana za zwykły środek tymczasowy. Ponadto, aby ustalić, czy dany akt Komisji stanowi taką decyzję, należy wziąć pod uwagę jedynie jego istotę, a nie to, czy spełnia on takie lub inne wymogi formalne. Ciążący na Komisji obowiązek wydania decyzji po zakończeniu wstępnego etapu badania nie jest ponadto uzależniony od warunków dotyczących jakości informacji dostarczonych przez podmiot wnoszący skargę do Komisji. Niska jakość takich informacji nie może zatem zwolnić Komisji ze spoczywającego na niej obowiązku wszczęcia wstępnego etapu badania czy też zakończenia tego badania decyzją. Taki obowiązek nie oznacza, że Komisja musi przeprowadzić nieproporcjonalne badanie, w przypadku gdy dostarczone informacje są niejasne lub dotyczą bardzo szerokiej dziedziny. Ponieważ w sprawie tej Komisja wyraźnie wskazała, że środki, o których poinformowała skarżąca, nie stanowią raczej pomocy państwa, Sąd orzekł, iż zaskarżoną decyzję należy uznać za decyzję wydaną na podstawie art. 4 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999.

Co się tyczy czynnej legitymacji procesowej skarżącej, będącej stowarzyszeniem branżowym zajmującym się ochroną grupowych interesów swoich członków, Sąd przypomniał, że organizacja taka może wnieść skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji kończącej postępowanie w sprawie pomocy państwa, jeżeli reprezentowane przez nią przedsiębiorstwa lub niektóre z nich mają prawo do wniesienia skargi indywidualnie. Sąd wyjaśnił, że w tym kontekście stowarzyszenie, do którego zadań statutowych należy obrona interesów swych członków, nie musi posiadać dodatkowo szczególnego pełnomocnictwa czy umocowania przez swych członków, aby przysługiwała mu legitymacja procesowa do podejmowania działań przed sądami Unii. Tak samo, skoro wniesienie skargi do sądu należy do zadań statutowych tej organizacji, okoliczność, że niektórzy z jej

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE] (Dz.U. L 83, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 1, s. 339).

członków mogą następnie zdystansować się od wniesienia konkretnej skargi, nie może pozbawiać jej czynnej legitymacji procesowej.

W postanowieniu z dnia 9 września 2013 r. w sprawie T-400/11 *Altadis przeciwko Komisji* Sąd odniósł się do pojęcia indywidualnego oddziaływania¹¹. W sprawie tej powstało zagadnienie, czy decyzja Komisji uznająca system pomocy za niezgodny z rynkiem wewnętrznym dotyczy bezpośrednio skarżącej jako beneficjenta pomocy przyznanej w ramach tego systemu. W ramach badania skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji Sąd wskazał, że chociaż skarżąca mogła wykazać, że jest rzeczywistym beneficjentem spornego systemu pomocy, to okoliczność ta nie wystarczy, by można było uznać, iż decyzja Komisji dotyczy jej indywidualnie. Aby można było uznać, że indywidualna pomoc przyznana w ramach systemu pomocy, którą Komisja nakazała odzyskać, dotyczy indywidualnie jej rzeczywistego beneficjenta, musi on bowiem być beneficjentem pomocy objętej zakresem zastosowania obowiązku odzyskania przewidzianego w decyzji. Tak więc odzyskanie powinno dotyczyć konkretnie pomocy, której beneficjentem była dana strona skarżąca, a nie w sposób ogólny pomocy wypłaconej na podstawie danego systemu pomocy. W konsekwencji status rzeczywistego beneficjenta systemu pomocy nie wystarczy do zindywidualizowania tego beneficjenta, w sytuacji gdy, tak jak w omawianej sprawie, nie jest on objęty przewidzianym w zaskarżonej decyzji obowiązkiem odzyskania pomocy wypłaconej w ramach tego systemu.

2. Kwestie merytoryczne

a) Pojęcie pomocy państwa

Sprawa T-499/10 *MOL przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 12 listopada 2013 r.) umożliwiła Sądowi powrót do analizy przesłanki selektywności będącej elementem składowym pojęcia pomocy państwa. W sprawie tej zbadano zawartą w 2005 r. między państwem węgierskim a spółką naftową umowę ustalającą stawkę opłaty eksploatacyjnej w stosunku do rzeczonoj spółki, a także wprowadzone w 2007 r. zmiany w węgierskim prawie górniczym, polegające na podwyższeniu opłaty mającej zastosowanie do konkurentów tej spółki.

W postępowaniu w przedmiocie wniesionej przez tę spółkę skargi na decyzję Komisji uznającej te dwa środki łącznie za niezgodną ze wspólnym rynkiem pomoc państwa Sąd zaznaczył przede wszystkim, że zastosowanie art. 107 ust. 1 TFUE nakazuje ustalić, czy w ramach danego systemu prawnego środek państwowy może faworyzować niektóre przedsiębiorstwa względem innych przedsiębiorstw, które znajdują się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej w świetle celu przyświecającego wspomnianemu systemowi. W przypadku gdy państwo zawiera z podmiotem gospodarczym umowę, która nie obejmuje elementu pomocy państwa, fakt, iż w późniejszym czasie warunki zewnętrzne wobec takiej umowy ulegają zmianie w taki sposób, że dany podmiot znajduje się w uprzywilejowanej sytuacji w stosunku do innych podmiotów, które nie zawarły podobnej umowy, nie może wystarczyć, by rozpatrywane łącznie umowa i późniejsza zmiana warunków zewnętrznych wobec tej umowy mogły być postrzegane jako elementy składowe pomocy państwa. Natomiast takie połączenie elementów jak to, o którym mowa w tej sprawie, może zostać zakwalifikowane jako pomoc państwa, w przypadku gdy państwo działa w taki sposób, by chronić jeden lub kilka z podmiotów już obecnych na rynku, zawierając z nimi umowę przyznającą im stawki opłat gwarantowane przez cały okres jej obowiązywania, mając już wówczas zamiar skorzystania

¹¹ W przedmiocie wykładni tego pojęcia zob. także postanowienia wydane w tym samym dniu w sprawach T-429/11 *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria przeciwko Komisji* i T-430/11 *Telefónica przeciwko Komisji* (niepublikowane w Zbiorze, odwołania w toku).

w późniejszym czasie z przysługujących mu uprawnień regulacyjnych poprzez podwyższenie stawki opłaty w taki sposób, że inne podmioty gospodarcze na rynku znajdują się w gorszej sytuacji.

W świetle tych rozważań Sąd zwrócił uwagę, że sporne uregulowanie umożliwia każdemu przedsiębiorstwu górniczemu zwrócenie się z wnioskiem o przedłużenie praw użytkowania górniczego w odniesieniu do jednego pola lub kilku pól, których nie wprowadziło ono do eksploatacji w terminie pięciu lat od wydania zezwolenia na eksploatację. Wniosku tego nie może zmienić okoliczność, że skarżąca była jedynym przedsiębiorstwem, które faktycznie zawarło umowę o przedłużeniu praw użytkowania górniczego w sektorze węglowodorów, gdyż fakt ten można wyjaśnić brakiem zainteresowania ze strony innych podmiotów gospodarczych, a zatem brakiem wniosku o przedłużenie lub brakiem porozumienia stron co do stawek opłaty za przedłużenie. Oznacza to, że ustalone w spornym uregulowaniu kryteria zawarcia umowy o przedłużeniu są obiektywne i mają zastosowanie do każdego potencjalnie zainteresowanego podmiotu gospodarczego.

Tak więc mając na uwadze brak selektywności charakteryzujący ramy prawne regulujące zawieranie umów o przedłużeniu oraz brak jakichkolwiek wskazówek co do tego, iż władze te potraktowały skarżącą w bardziej przychylny sposób niż wszystkie pozostałe przedsiębiorstwa znajdujące się w porównywalnej sytuacji, Sąd uznał, że charakter selektywny umowy z 2005 r. nie został udowodniony. Jako że Komisja nie wspomniała ponadto, że umowa z 2005 r. została zawarta w przewidywaniu podwyżki opłat eksploatacyjnych, połączenia tej umowy ze wskazaną powyżej ustawą nie można zasadnie uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 TFUE.

W wyroku z dnia 12 września 2013 r. w sprawie T-347/09 *Niemcy przeciwko Komisji* (niepublikowany w Zbiorze) Sąd potwierdził decyzję Komisji uznającą za pomoc państwa nieodpłatne przekazanie przez Republikę Federalną Niemiec terenów wchodzących w skład jej dziedzictwa naturalnego na rzecz organizacji ochrony środowiska. U podstaw postępowania zakończonego tym wyrokiem leżała skarga na rzeczoną decyzję wniesiona przez Republikę Federalną Niemiec, podnoszącą, że Komisja błędnie uznała te organizacje za przedsiębiorstwa, którym została przyznana korzyść.

Charakter rozpatrywanych działań należy zbadać w szczególności w świetle zasady mówiącej, że gdy podmiot publiczny prowadzi działalność gospodarczą, którą można oddzielić od wykonywania prerogatyw władzy publicznej, podmiot ten działa jako przedsiębiorstwo, natomiast w sytuacji gdy owa działalność gospodarcza jest nierozdzielnie związana z wykonywaniem prerogatyw władzy publicznej, cała działalność tego podmiotu pozostaje działalnością związaną z wykonywaniem tych prerogatyw. Chociaż działalność, której przedmiotem jest ochrona środowiska naturalnego, ma charakter wyłącznie społeczny, Sąd orzekł, że Komisja słusznie uznała, iż zainteresowane organizacje podejmowały działalność innego rodzaju, która miała charakter działalności gospodarczej i ze względu na którą organizacje te należy uznać za przedsiębiorstwa. W istocie, prowadząc działalność, na którą zezwolono w ramach analizowanych środków, taką jak sprzedaż drewna, zawieranie umów dzierżawy obwodów łowieckich i rybackich, a także turystyka, organizacje te oferowały bezpośrednio produkty i usługi na rynkach konkurencyjnych oraz realizowały interes odrębny od mającego czysto społeczny charakter celu, jakim jest ochrona środowiska. Ponieważ prowadząc taką działalność, organizacje te konkurowały z podmiotami działającymi w celu zarobkowym, bez znaczenia jest okoliczność, że oferowały one towary i usługi bez takiego celu.

Sąd zbadał następnie, czy organizacje te czerpały korzyści ze spornych środków. Na pytanie to Sąd udzielił odpowiedzi twierdzącej, orzekając, że nieodpłatne przekazanie terenów umożliwiające ich eksploatację gospodarczą faworyzowało owe organizacje względem innych przedsiębiorstw prowadzących działalność we właściwych sektorach, które to przedsiębiorstwa musiały same zainwestować w takie tereny, aby móc prowadzić identyczną działalność. Komisja trafnie uznała zatem, że organizacjom ochrony środowiska została przyznana korzyść.

b) Usługi w ogólnym interesie gospodarczym

W sprawach T-258/10 *Orange przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 września 2013 r., niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku), T-325/10 *Iliad i in. przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 września 2013 r., niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) oraz T-79/10 *Colt Télécommunications France przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 września 2013 r., niepublikowany w Zbiorze) Sąd miał możliwość wypowiedzenia się w przedmiocie znaczenia kryterium zawodności rynku w kontekście stwierdzenia istnienia usługi w ogólnym interesie gospodarczym (zwanej dalej „UOIG”) w dziedzinie budowy i obsługi ultraszerokopasmowej sieci łączności elektronicznej.

W tym względzie Sąd podkreślił, że chociaż kryterium zawodności rynku jest uwzględniane przy ocenie zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym, to ma ono także znaczenie przy ustalaniu samego istnienia pomocy, w szczególności istnienia UOIG. Tak więc, zgodnie z obowiązującymi regułami, w sytuacji gdy władze publiczne uznają, że określone usługi leżą w interesie ogólnym i że mechanizmy rynkowe mogą nie być w stanie zapewnić świadczenia tych usług w satysfakcjonujący sposób, mogą one postanowić, że pewna ilość owych usług będzie świadczona w celu zaspokojenia tych potrzeb w drodze ustanowienia obowiązku świadczenia usług w interesie ogólnym. Natomiast w strefach, w których inwestorzy prywatni zainwestowali już w określoną infrastrukturę i świadczą już konkurencyjne usługi, budowa równoległej infrastruktury, konkurencyjnej i finansowanej z funduszy publicznych, nie może zostać uznana za UOIG.

Uznawszy, że ze wszystkich tych reguł wynika, iż ocena istnienia zawodności rynku stanowi wstępny warunek zakwalifikowania danej działalności jako UOIG, a także stwierdzenia braku pomocy państwa, Sąd wyjaśnił, że oceny tej należy dokonać w chwili, w której usługa mająca na celu złagodzenie stwierdzonej zawodności zostaje udostępniona. Ocena ta powinna także obejmować perspektywną analizę sytuacji rynkowej dla całego okresu wykonywania, w trakcie którego zawodność rynku także powinna podlegać kontroli.

Wyżej wymieniona sprawa *Iliad i in. przeciwko Komisji* dała także Sądowi sposobność wyjaśnienia pojęcia zawodności rynku, w drodze zakwalifikowania go jako pojęcie obiektywne, którego ocena jest oparta na analizie konkretnej sytuacji panującej na rynku¹².

Co się tyczy konkretnie rozwoju ultraszerokopasmowej sieci łączności elektronicznej, zawodność rynku mogąca uzasadnić ustanowienie UOIG istnieje, jeżeli można wykazać, że inwestorzy prywatni mogliby nie być w stanie zapewnić w niedalekiej przyszłości, a mianowicie w przeciągu trzech lat, odpowiedniej dostępności usług dla wszystkich obywateli lub użytkowników, wobec czego istniałoby ryzyko pozbawienia dostępu do sieci znacznej części populacji. Obiektywny charakter oceny istnienia zawodności rynku oznacza, że przyczyny braku inicjatyw prywatnych są pozbawione znaczenia dla tej oceny. Sąd uznał, iż na podstawie konkretnej przyczyny stwierdzonej zawodności rynku nie można wnioskować, że ustanowienie UOIG było wykluczone.

W wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Iliad i in. przeciwko Komisji* Sąd ponadto odniósł się ponownie do wymogu ustanowionego w orzecznictwie inspirowanym wyrokiem w sprawie *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg*¹³, w myśl którego, aby rekompensata przyznana przez państwo mogła uniknąć uznania jej za pomoc państwa, przedsiębiorstwo będące jej beneficjentem powinno zostać zobowiązane do świadczenia UOIG na mocy aktu organu władzy publicznej, który powinien jasno określać obowiązki w zakresie danych UOIG. Sąd podkreślił, że chociaż

¹² Zobacz także podobnie ww. wyrok w sprawie *Colt Télécommunications France przeciwko Komisji*.

¹³ Wyrok Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00, Rec. s. I-7747.

Komisja uznała, iż obowiązki w zakresie świadczenia rozpatrywanych usług publicznych zostały jasno określone zarówno w porozumieniu powierzającym świadczenie usług publicznych dotyczącym spornego przedsięwzięcia, jak i w programie konsultacji przekazanym kandydatom w ramach procedury selekcyjnej zmierzającej do wyłonienia przedsiębiorstwa, któremu zostanie powierzona realizacja tego przedsięwzięcia, to jednak program ten należy uznać za zwykły akt przygotowawczy wpisujący się w procedurę, która doprowadziła do zawarcia owego porozumienia. Skoro zatem to wskazane porozumienie, a nie program konsultacji, decydowało o wyłonieniu podmiotu, któremu zostanie powierzone świadczenie UOIG, to ono powinno jasno określać obowiązki wyłonionego podmiotu w zakresie świadczenia usług publicznych. Ponieważ program konsultacji nie jest dokumentem, który miałby w tej kwestii znaczenie, Sąd oddalił jako nieskuteczny argument skarżących dotyczący istnienia sprzeczności między opisem tych obowiązków zawartym w porozumieniu powierzającym świadczenie usług publicznych a ich opisem zawartym w programie konsultacji.

Wreszcie w ww. wyrokach w sprawach *Orange przeciwko Komisji*, *Iliad przeciwko Komisji* i *Colt Télécommunications France przeciwko Komisji* Sąd zbadał problematykę rekompensaty za koszty poniesione w związku z wykonywaniem obowiązków w zakresie świadczenia usług publicznych. Po przypomnieniu, że rekompensata taka nie powinna wykroczać poza to, co konieczne do pokrycia całości lub części owych kosztów, przy uwzględnieniu związanych ze świadczeniem tych usług przychodów i racjonalnego wynagrodzenia za wykonywanie rzeczonych obowiązków, Sąd stwierdził, że chociaż rekompensata powinna pokrywać jedynie koszty utworzenia infrastruktury w strefach, w których nie jest to ekonomicznie opłacalne, to przychody uzyskiwane z wykorzystywania do celów komercyjnych infrastruktury zlokalizowanej w strefach, w których działalność ta jest rentowna ekonomicznie, mogą być przeznaczane na finansowanie UOIG w strefach, w których ich świadczenie nie jest ekonomicznie opłacalne. A zatem objęcie zakresem usług stref, w których ich świadczenie jest ekonomicznie opłacalne, nie musi oznaczać, że przyznana dotacja jest nadmierna, w sytuacji gdy generuje ona przychody, dzięki którym można finansować świadczenie usług w strefach, w których nie jest to ekonomicznie opłacalne, co pozwala na zmniejszenie kwoty przyznanej dotacji.

c) Pojęcie poważnych trudności

W wyżej wymienionym wyroku w sprawie *Orange przeciwko Komisji* Sąd mógł także przedstawić szersze rozważania w przedmiocie pojęcia poważnych trudności, które wymagają, w ramach stosowania reguł w dziedzinie pomocy państwa, wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego.

Sąd przypomniał, że pojęcie poważnych trudności ma charakter obiektywny. Istnienie takich trudności powinno być oceniane zarówno na podstawie okoliczności przyjęcia zaskarżonego aktu, jak i jego treści, w sposób obiektywny, w drodze zestawienia motywów decyzji z dowodami, którymi Komisja mogła dysponować w czasie, gdy postanowiła zakwalifikować sporny środek jako pomoc. Wynika stąd, że przy ustalaniu, czy istnieją poważne trudności, nie można brać pod uwagę ilości i objętości uwag zgłoszonych przez konkurencyjne podmioty gospodarcze przeciwko danemu przedsięwzięciu. Wniosek ten nasuwa się tym bardziej wtedy, gdy – tak jak w omawianej sprawie – przynajmniej jeden z podmiotów, które przedstawiły takie uwagi, uczestniczył w procedurze wyboru podmiotu wykonawcy spornego przedsięwzięcia, lecz jego oferta nie została przyjęta. Uwzględnienie ilości i objętości uwag zgłoszonych przeciwko takiemu przedsięwzięciu prowadziłoby do uzależnienia wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego od sprzeciwu, jaki wywołało krajowe przedsięwzięcie, a nie od poważnych trudności, jakie Komisja rzeczywiście napotkała w ramach prowadzonego przez nią dochodzenia. Ponadto prowadziłoby to do sytuacji, w której przeciwnicy realizacji przedsięwzięcia mogliby łatwo opóźnić jego badanie przez

Komisję, zobowiązując tę instytucję, poprzez swe działanie, do wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego¹⁴.

W odniesieniu do tej problematyki w ww. wyrokach w sprawach *Orange przeciwko Komisji i Iliad i in. przeciwko Komisji* Sąd wyjaśnił wreszcie, że w ramach skargi na decyzję Komisji stwierdzającą brak pomocy państwa udowodnienie istnienia poważnych trudności napotkanych przez Komisję i uzasadniających wszczęcie formalnego postępowania wyjaśniającego jest zadaniem strony skarżącej. Sąd przyznał, że strona skarżąca, która twierdzi, iż jej prawa proceduralne zostały naruszone w wyniku okoliczności, że Komisja nie wszczęła formalnego postępowania wyjaśniającego, może korzystać ze wszelkich środków pozwalających wykazać, że ocena dowodów, którymi dysponowała Komisja we wstępnej fazie dochodzenia, powinna była wzbudzić wątpliwości co do zakwalifikowania zgłoszonego środka jako pomocy państwa i jego zgodności z traktatem. Sąd zwrócił jednak uwagę, że chociaż ocena zarzutów zmierzających do zanegowania niezgodności danego środka z traktatem ze względu na istnienie poważnych trudności jest zadaniem sądu Unii, to strona skarżąca powinna dostarczyć informacji pozwalających wykazać, że trudności takie zaistniały. W sytuacji gdy powołuje się ona na argumenty podniesione w ramach innego zarzutu merytorycznego, powinna dokładnie wskazać, które z argumentów podniesionych w ramach tego innego zarzutu pozwalają na wykazanie, że zaistniały poważne trudności. Ponieważ w omawianej sprawie skarżąca ograniczyła się do stwierdzenia, że argumenty przedstawione w ramach jednego z podniesionych przez nią zarzutów co do istoty świadczą o istnieniu licznych niespójności i nieprawidłowości w analizie Komisji, Sąd uznał, że to niejasne i niepoparte dowodami odesłanie nie umożliwia ustalenia, które konkretnie argumenty zmierzają do wykazania, że zaistniały poważne trudności.

d) Kryterium inwestora prywatnego w gospodarce rynkowej

W sprawie T-525/08 *Poste Italiane przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 13 września 2013 r., niepublikowany w Zbiorze) Sąd zbadał skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji uznającej za niezgodną ze wspólnym rynkiem pomoc państwa oprocentowanie środków pochodzących z pocztowych rachunków bieżących i wpłaconych do włoskiego skarbu państwa. W celu wykazania istnienia korzyści po stronie beneficjenta pomocy Komisja oparła się, stosując kryterium inwestora prywatnego w gospodarce rynkowej, na porównaniu stopy procentowej przyznanej skarżącej przez skarb państwa na mocy zawartego między tymi dwiema stronami porozumienia ze stopą, która według Komisji zostałaby zastosowana przez prywatnego pożyczkodawcę w normalnych warunkach rynkowych.

Sąd uznał, że interwencja państwowa, w wyniku której, według Komisji, skarżąca uzyskała korzyść, a mianowicie ustalenie stopy procentowej na podstawie porozumienia, nie może zostać oderwana od nałożonego na skarżącą przez państwo obowiązku przekazywania zebranych środków na oprocentowany rachunek bieżący. Chodziło tu w rzeczywistości o jedną interwencję państwową, polegającą na przyznaniu oprocentowania za przekazanie skarbowi państwa środków pochodzących z bieżących rachunków pocztowych, a jednocześnie na zobowiązaniu skarżącej do przekazania tych środków skarbowi państwa. Z gospodarczego punktu widzenia owa interwencja państwowa miała dwie konsekwencje dla skarżącej. Po pierwsze, pozbawiła ją dostępnej wszystkim innym bankom możliwości inwestowania we właściwy w jej ocenie sposób środków pochodzących z pocztowych rachunków bieżących, którymi zarządzała. Po drugie, przyniosła jej przychód w postaci oprocentowania. Sąd wywiódł stąd wniosek, że skarżąca mogłaby uzyskać korzyść tylko w sytuacji, w której dzięki zastosowaniu ustalonej w porozumieniu stopy procentowej uzyskałaby,

¹⁴ Zobacz także ww. wyroki w sprawach *Colt Télécommunications France przeciwko Komisji i Iliad i in. przeciwko Komisji*.

z tytułu przekazania tych środków, oprocentowanie wyższe niż oprocentowanie, które mogłaby w sposób racjonalny uzyskać, gdyby sama zarządzała tymi środkami w swobodny i rozważny sposób. Komisja popełniła zatem oczywisty błąd w ocenie, uzasadniając istnienie pomocy państwa samym stwierdzeniem, że istnieje pozytywna różnica między stopą procentową ustaloną w porozumieniu a stopą procentową prywatnego pożyczkodawcy.

Sprawa T-489/11 *Rousse Industry przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 20 marca 2013 r., niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) pozwoliła Sądowi na potwierdzenie zasady, zgodnie z którą w dziedzinie pomocy państwa, w sytuacji gdy wierzyciel publiczny przyznaje udogodnienia w spłacie długu, jego zachowanie należy porównać z zachowaniem wierzyciela prywatnego, który zmierza do odzyskania kwot należnych mu od dłużnika borykającego się z trudnościami finansowymi. W sprawie tej analizowane były umowy pożyczki zawarte między skarżącą a bułgarskim funduszem publicznym; jego wierzytelności zostały później przejęte przez państwo bułgarskie, które zmieniło harmonogram spłaty zadłużenia na korzyść skarżącej. Ponieważ mimo upływu przewidzianego terminu skarżąca nie zdołała spłacić całego zadłużenia w sposób zgodny z tym harmonogramem, zwróciła się do władz bułgarskich o przedstawienie nowego harmonogramu spłaty, który władze tego państwa notyfikowały Komisji jako pomoc na restrukturyzację. Notyfikacja ta skłoniła Komisję do uznania, że okoliczność, iż państwo bułgarskie nie zdołało przez szereg lat skutecznie wyegzekwować należnych mu kwot, stanowi bezprawną i niezgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa. Decyzja ta została zaskarżona przez skarżącą, która podniosła, że władze bułgarskie postąpiły tak, jak postąpiłby wierzyciel prywatny, wobec czego ich zachowania nie można uznać za pomoc państwa.

Rozpoznając tę skargę, Sąd stwierdził, że przez cały badany okres skarżąca systematycznie popadała w zwłokę w spłacie znacznych kwot, jej obrót ciągle spadał, a straty powiększały się, przy czym nie było przesłanek, które pozwalałyby założyć, iż uda się przywrócić jej rentowność. Następnie Sąd orzekł, że Komisja słusznie uznała, iż wierzyciel prywatny podjąłby wobec skarżącej stanowcze działania windykacyjne w celu odzyskania przynajmniej części swej wierzytelności. Same wezwania do zapłaty, które pomimo braku skuteczności nie prowadzą do podjęcia bardziej stanowczych działań windykacyjnych, nie mogą być postrzegane jako skuteczne środki egzekwowania wierzytelności. Jako że skarżąca twierdziła, iż środki takie definitywnie zniweczyłyby zwrot wierzytelności, Sąd uznał, że nie przedstawiła ona żadnych dowodów, które pozwalałyby wykazać, iż w stosownym okresie istniały konkretne i wiarygodne przesłanki rychłego odzyskania przez nią rentowności, co mogłoby skłonić prywatnego inwestora do powstrzymania się od podjęcia stanowczych środków windykacyjnych.

e) Pomoc państwa zgodna z rynkiem wewnętrznym

W sprawie T-92/11 *Andersen przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 20 marca 2013 r., niepublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) poddano analizie decyzję Komisji uznającą za zgodne z rynkiem wewnętrznym umowy o świadczenie usług publicznych w zakresie kolejowego przewozu pasażerów zawarte między duńskim ministerstwem transportu a przedsiębiorstwem publicznym. Do Sądu wpłynęła skarga o stwierdzenie nieważności tej decyzji, wniesiona przez konkurenta owego przedsiębiorstwa; zarzucił on Komisji, że zbadała sporne umowy w świetle rozporządzenia nr 1370/2007¹⁵, które obowiązywało w chwili wydania zaskarżonej decyzji. Ponieważ akt ten odnosi się do pomocy niezgłoszonej, skarżąca utrzymywała, że Komisja powinna była zastosować przepisy

¹⁵ Rozporządzenie (WE) nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 i (EWG) nr 1107/70 (Dz.U. L 315, s. 1).

materialnoprawne obowiązujące w czasie, w którym pomoc ta została wypłacona, a mianowicie przepisy rozporządzenia (EWG) nr 1191/69¹⁶.

Sąd uznał, że w celu ustalenia, jakie przepisy materialnoprawne mają zastosowanie do oceny kwestii zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym, należy dokonać zasadniczego rozróżnienia pomiędzy, z jednej strony, pomocą zgłoszoną i niewypłaconą, a z drugiej strony, pomocą wypłaconą bez jej zgłoszenia. W odniesieniu do tej pierwszej kategorii dzień, w którym skutki planowanej pomocy uznaje się za zaistniałe, jest tożsamy z dniem, w którym Komisja wydała decyzję w przedmiocie zgodności rzeczowej pomocy ze wspólnym rynkiem. Omawiana pomoc skutkuje bowiem powstaniem rzeczywistych korzyści lub niedogodności na rynku wewnętrznym najwcześniej od dnia, w którym Komisja podjęła decyzję w przedmiocie jej zatwierdzenia lub odmowy jej zatwierdzenia. W odniesieniu do tej drugiej kategorii znajdującymi zastosowanie przepisami materialnoprawnymi są przepisy, które obowiązywały w chwili wypłacenia pomocy, ponieważ korzyści i niedogodności związane z taką pomocą materializują się w czasie, w którym dana pomoc została wypłacona. Ponieważ analizowane środki nie zostały zgłoszone Komisji przed ich wprowadzeniem w życie, Sąd uznał, że zgodność tych środków z rynkiem wewnętrznym należało ocenić na podstawie przepisów materialnoprawnych obowiązujących w chwili wypłaty, chyba że spełnione są nadzwyczajne przesłanki stosowania przepisów z mocą wsteczną. Sąd orzekł jednak, że w rozpatrywanej sprawie nowe przepisy zawarte w rozporządzeniu nr 1370/2007 nie mogły zostać zastosowane z mocą wsteczną, gdyż z ich treści, celu ani struktury nie wynika jasno, że należy im przypisać taki skutek. W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność decyzji Komisji.

W sprawie T-275/11 *TF1 przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 16 października 2013 r., niepublikowany w Zbiorze) do Sądu zwrócono się o zbadanie kwestii zgodności z rynkiem wewnętrznym mechanizmu długoterminowego finansowania sześciu kanałów francuskiej telewizji publicznej należących do France Télévisions, podlegającej nadzorowi gospodarczemu i finansowemu państwa francuskiego. Finansowanie to, mające postać rocznej subwencji budżetowej udzielanej France Télévisions, zostało zatwierdzone przez Komisję, która zbadała także w tym kontekście ewentualne skutki, jakie na subwencję tę mogą wywrzeć wprowadzone ostatnio na mocy przepisów krajowych opłaty od wiadomości reklamowych i komunikatów elektronicznych.

W tym względzie Sąd przypomniał, że aby dana opłata mogła zostać uznana za integralną część środka pomocowego, powinno istnieć ściśle powiązanie między tą opłatą a pomocą w tym sensie, że przychody z tytułu opłaty muszą być przeznaczane na finansowanie pomocy i mieć bezpośredni wpływ na jej wysokość. Oznacza to, że musi istnieć wiążący przepis prawa krajowego nakazujący przeznaczenie opłaty na finansowanie pomocy. Samo istnienie takiego przepisu nie może jednak stanowić przesłanki wystarczającej do wykazania, że opłata jest integralną częścią systemu pomocy. Dodatkowo należy bowiem zbadać, czy przychody z opłaty mają bezpośredni wpływ na wysokość pomocy. Mając na względzie te zasady, Sąd stwierdził, że Komisja słusznie uznała, iż w świetle uregulowań francuskich nowe opłaty nie musiały – wobec braku stosownego przepisu – być przeznaczane na finansowanie spornej subwencji. Wniosku tego nie podważyło istnienie pewnej zależności między nowymi opłatami a finansowaniem badanego środka pomocowego. Okoliczność, że opłaty wprowadzone generalnie w celu finansowania publicznego sektora audiowizualnego służyły w szczególności do finansowania pomocy, nie oznacza, że przychody z tych opłat musiały być przeznaczane na poczet pomocy, gdyż mogły one być rozdzielane w różny sposób według

¹⁶ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1191/69 z dnia 26 czerwca 1969 r. w sprawie działania państw członkowskich dotyczącego zobowiązań związanych z pojęciem usługi publicznej w transporcie kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej (Dz.U. L 156, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 7, t. 1, s. 19).

uznania właściwych władz i wykorzystane do finansowania różnych wydatków, innych niż badana pomoc.

Postępowanie w ww. sprawie *TF1 przeciwko Komisji* stworzyło również Sądowi okazję do wyjaśnienia, że efektywność gospodarcza wypełniania przez przedsiębiorstwo jego zadań w zakresie świadczenia usług publicznych nie może być skutecznie przywoływana w celu podważenia oceny Komisji odnoszącej się do zgodności z rynkiem wewnętrznym pomocy państwa przeznaczonej dla tego przedsiębiorstwa. Kryterium stosowane na podstawie ww. wyroku w sprawie *Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg* w celu ustalenia, czy rekompensata za świadczenie usług publicznych może zostać uznana za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, nie może być mylone z kryterium stosowanym na podstawie art. 106 ust. 2 TFUE, które umożliwia ustalenie, czy stanowiąca pomoc państwa rekompensata za świadczenie UOIG może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym. W tym względzie efektywność gospodarcza świadczenia usług publicznych przez przedsiębiorstwo, któremu zadanie to zostało powierzone, nie ma znaczenia dla oceny zgodności takiej rekompensaty z rynkiem wewnętrznym w świetle art. 106 ust. 2 TFUE. Dopuszczając odstępstwa od ogólnych reguł traktatu, postanowienie to zmierza do pogodzenia interesu państw członkowskich w wykorzystaniu niektórych przedsiębiorstw, w szczególności w sektorze publicznym, jako instrumentu do realizacji polityki gospodarczej czy społecznej, z interesem Unii w tym, aby reguły konkurencji były przestrzegane i aby zachowana została jednolitość rynku wewnętrznego. Do spełnienia przesłanek zastosowania art. 106 ust. 2 TFUE nie jest bowiem konieczne, aby powstała groźba zachwiania równowagi finansowej przedsiębiorstwa zarządzającego świadczeniem usług publicznych. Wystarczy, aby brak spornych uprawnień uniemożliwiał mu wypełnianie zadań w zakresie świadczenia usług publicznych lub aby utrzymanie tych uprawnień było niezbędne do umożliwienia mu realizacji tych zadań w akceptowalnych ekonomicznie warunkach. Ponadto w braku zharmonizowanych uregulowań w danej dziedzinie – tak jak w omawianej sprawie – Komisja nie może wypowiadać się ani na temat zakresu ciężących na podmiocie publicznym zadań związanych ze świadczeniem usług publicznych, czyli poziomu kosztów związanych z tymi usługami, ani na temat trafności wyborów politycznych dokonanych w tym względzie przez władze krajowe, ani na temat efektywności gospodarczej podmiotu publicznego. Wynika stąd, że kwestia, czy przedsiębiorstwo, któremu powierzono świadczenie publicznych telewizyjnych usług nadawczych, mogłoby wypełniać swe obowiązki w tym zakresie po niższych kosztach, jest pozbawiona znaczenia dla oceny kwestii, czy finansowanie tych usług przez państwo jest zgodne z regułami traktatu w dziedzinie pomocy państwa.

Własność intelektualna

1. Wspólnotowy znak towarowy

a) Bezwzględne podstawy odmowy rejestracji

W 2013 r. Sąd miał okazję wypowiedzieć się na temat szeregu bezwzględnych podstaw odmowy rejestracji określonych w art. 7 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 207/2009¹⁷.

W wyroku z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie T-625/11 *BSH przeciwko OHIM (ecoDoor)* (odwołanie w toku) Sąd uznał, że w zakresie, w jakim z jednej strony, element „eco” będzie postrzegany jako oznaczający „ekologiczny”, a z drugiej strony, element „door” będzie interpretowany jako odniesienie do „drzwi”, należy zgodzić się z ustaleniem Izby Odwoławczej, że oznaczenie „ecodoor” będzie natychmiast rozumiane przez właściwy krąg odbiorców jako oznaczające „ekologiczne drzwi” lub

¹⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. L 78, s. 1).

„drzwi, których budowa i sposób funkcjonowania są ekologiczne”. Uściślił on również, że oznaczenie, które stanowi opis właściwości części wbudowanej w dany towar, także może być opisowe dla samego tego towaru. Jest tak wówczas, gdy w odczuciu właściwego kręgu odbiorców cecha danej części opisywana przez oznaczenie może mieć istotny wpływ na podstawowe właściwości samego towaru.

W sprawie T-396/11 *ultra air przeciwko OHIM – Donaldson Filtration Deutschland (ultrafilter international)* (wyrok z dnia 30 maja 2013 r., odwołanie w toku) Sąd miał za zadanie zbadać zgodność z prawem decyzji Czwartej Izby Odwoławczej OHIM, na mocy której owa izba odwoławcza, uchylivszy decyzję Wydziału Unieważnień OHIM uwzględniającą wniosek o unieważnienie prawa do spornego znaku towarowego, odrzuciła wspomniany wniosek jako niedopuszczalny z tego względu, że stanowił on nadużycie prawa.

Sąd przypomniał, że postępowanie administracyjne przewidziane w art. 56 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 207/2009 w związku z art. 52 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia ma na celu między innymi umożliwienie OHIM weryfikacji ważności rejestracji znaku towarowego i zajęcie stanowiska, które w razie potrzeby powinien był on zająć z urzędu na podstawie art. 37 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia. W tym kontekście do OHIM należy ocena, czy będący przedmiotem badania znak towarowy ma charakter opisowy lub czy jest pozbawiony charakteru odróżniającego, przy czym powody lub wcześniejsze zachowanie wnoszącego o unieważnienie prawa do znaku nie mogą mieć wpływu na zakres zadania, jakie zostało przyznane OHIM, jeżeli chodzi o ogólne interesy leżące u podstaw art. 7 ust. 1 lit. b) i c) oraz art. 56 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 207/2009. W istocie, zważywszy na to, że stosując omawiane przepisy w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku, OHIM nie rozstrzyga kwestii, czy prawo właściciela znaku towarowego ma pierwszeństwo przed jakimkolwiek prawem wnoszącego o unieważnienie prawa do znaku, lecz dokonuje weryfikacji, czy prawo właściciela znaku zostało prawidłowo ustanowione w świetle przepisów regulujących jego zdolność rejestracyjną, nie może być mowy o kwestii „nadużycia prawa” po stronie wnoszącego o unieważnienie prawa do znaku. Zatem fakt, iż wnoszący o unieważnienie prawa do znaku może złożyć swój wniosek w celu późniejszego umieszczenia danego oznaczenia na swych towarach, odpowiada właśnie ogólnemu interesowi dostępności i swobodnego używania, chronionemu przez art. 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009. W rezultacie Sąd stwierdził, że taka okoliczność w żaden sposób nie może stanowić naruszenia prawa, przy czym powyższą ocenę potwierdza art. 52 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009, zgodnie z którym prawo do wspólnotowego znaku towarowego może również zostać unieważnione na podstawie roszczenia wzajemnego w postępowaniu w sprawie naruszenia, co z góry zakłada, że pozwany w tym postępowaniu może uzyskać unieważnienie prawa do znaku, nawet jeżeli używał on danego znaku towarowego i ma zamiar w dalszym ciągu go używać.

W sprawie T-3/12 *Kreyenberg przeciwko OHIM – Komisja (MEMBER OF € euro experts)* (wyrok z dnia 10 lipca 2013 r.) Sąd musiał wypowiedzieć się w przedmiocie zasadności skargi wniesionej na decyzję Drugiej Izby Odwoławczej dotyczącą postępowania w sprawie unieważnienia prawa do graficznego znaku towarowego MEMBER OF € euro experts, w której wspomniana izba odwoławcza zajęła stanowisko na temat związku między art. 7 ust. 1 lit. i) a art. 7 ust. 1 lit. h) rozporządzenia nr 207/2009. Sąd orzekł, że art. 7 ust. 1 lit. i) wspomnianego rozporządzenia winien być rozumiany jako zakazujący w pewnych okolicznościach rejestracji jako znaku towarowego lub części znaku towarowego godeł innych niż te, o których mowa w art. 7 ust. 1 lit. h) tego rozporządzenia, niezależnie od tego, czy owe godła zostały powielone w sposób dosłowny, czy też stanowią jedynie przedmiot naśladownictwa. Sąd wywiódł powyższy wniosek z brzmienia art. 7 ust. 1 lit. i) rozporządzenia nr 207/2009 i dwóch dodatkowych ustaleń. Po pierwsze, stwierdził on, że wspomniany przepis nie ogranicza wyraźnie zakresu ustanowionego w nim zakazu do znaków towarowych dosłownie powielających dane godło. Brzmienie tego przepisu pozwala na zrozumienie go w ten

sposób, że zakazuje on rejestracji nie tylko znaku towarowego zawierającego dosłowne powielenie danego godła, ale także takiego, który zawiera jego naśladownictwo. Sąd dodał, że w przypadku przyjęcia odmiennej wykładni skuteczność (effet utile) omawianego przepisu zostałaby w istotny sposób pomniejszona, ponieważ wystarczyłoby lekko zmodyfikować dane godło, nawet w sposób niedostrzegalny dla osoby niebędącej specjalistą z zakresu heraldyki, aby mogło ono zostać zarejestrowane jako znak towarowy lub jego część. Po drugie, Sąd podkreślił, że prawodawca Unii w żaden sposób nie sprecyzował, iż na podstawie art. 7 ust. 1 lit. i) rozporządzenia nr 207/2009 można zakazać rejestracji jedynie znaku towarowego tworzonego wyłącznie przez godło. Posługując się w omawianym przepisie czasownikiem „zawierać”, prawodawca wskazał, że w okolicznościach przewidzianych we wspomnianym przepisie godła inne niż te, o których mowa w art. 7 ust. 1 lit. h) rozporządzenia nr 207/2009, nie mogą być używane nie tylko jako znak towarowy, lecz także jako część znaku towarowego. Powyższy pogląd jest ponadto zgodny z istotą (effet utile) art. 7 ust. 1 lit. i) rozporządzenia nr 207/2009, który ma na celu zapewnienie, tak dalece jak to możliwe, pełnej ochrony godeł, do których się odnosi. Przez analogię z orzecznictwem dotyczącym art. 7 ust. 1 lit. h) rozporządzenia nr 207/2009 i odnoszącym się do godeł międzynarodowych organizacji rządowych prawidłowo przekazanych do wiadomości państwom stronom konwencji paryskiej¹⁸ Sąd wysnuł wniosek, że ochrona przyznana godłom, o których mowa w art. 7 ust. 1 lit. i) wspomnianego rozporządzenia, powinna znajdować zastosowanie tylko wówczas, gdy rozpatrywany jako całość znak towarowy, który zawiera takie godło, może wprowadzić odbiorców w błąd co do istnienia związku między jego właścicielem lub użytkownikiem a organizacją, do której nawiązuje dane godło.

b) Względne podstawy odmowy rejestracji

W sprawie T-249/11 *Sanco przeciwko OHIM – Marsalman (Przedstawienie kurczaka)* (wyrok z dnia 14 maja 2013 r., odwołanie w toku) Sąd rozpatrzył kwestię komplementarności towarów i usług objętych zgłoszeniem do rejestracji.

Po pierwsze, Sąd przypominał, że samo ustalenie braku podobieństwa między towarami i usługami oznaczonymi dwoma znakami towarowymi nie może prowadzić do stwierdzenia braku prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd w przypadku tych znaków z pominięciem przeprowadzenia całościowej, uwzględniającej wszystkie istotne czynniki, oceny sposobu, w jaki dane oznaczenia, a także rozpatrywane towary lub usługi są postrzegane przez właściwy krąg odbiorców. Przy dokonywaniu oceny podobieństwa między danymi towarami i usługami należy co do zasady wziąć pod uwagę wszelkie istotne czynniki, które charakteryzują wzajemny stosunek tych towarów i usług. A zatem do celów oceny komplementarnego charakteru towarów i usług należy mieć na uwadze sposób, w jaki właściwy krąg odbiorców postrzega znaczenie danego towaru lub usługi dla używania innego towaru lub świadczenia innej usługi.

W rezultacie komplementarności towarów i usług w kontekście prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd nie ocenia się na podstawie istnienia w odczuciu wspomnianych odbiorców powiązań między danymi towarami i usługami z uwagi na ich charakter, sposób używania czy ich kanały dystrybucji, lecz na podstawie istnienia ścisłego związku między tymi towarami i usługami, to jest nieodzowności lub istotności jednych dla użycia drugich, mogącego skłaniać owych odbiorców do uznania, że za produkcję tych towarów lub za świadczenie tych usług odpowiedzialne jest to samo przedsiębiorstwo. Okoliczność, że używanie towaru lub korzystanie z usługi nie ma związku z używaniem innego towaru lub korzystaniem z innej usługi, nie musi bowiem zawsze oznaczać, iż wykorzystanie jednego z nich nie jest istotne lub nieodzowne dla wykorzystania drugiego.

¹⁸ Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., zrewidowana i zmieniona.

Zważywszy na powyższe rozważania, Sąd orzekł, że w tym wypadku izba odwoławcza popełniła błąd w ocenie komplementarnego stosunku między towarami oznaczonymi wcześniejszym znakiem towarowym a usługami reklamowymi, przedstawicielstwa handlowego, franczyzy oraz eksportu i importu, do których odnosił się zgłoszony znak towarowy, oraz że wskutek tego błędu izba odwoławcza nie wzięła pod uwagę wszystkich czynników istotnych dla dokonania oceny podobieństwa rozpatrywanych towarów i usług.

W wyroku z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie T-321/10 SA. *PAR przeciwko OHIM – Salini Costruttori (GRUPPO SALINI)* Sąd uściślił wykładnię pojęcia złej wiary, o którym mowa w art. 52 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 207/2009. Wskazał on, że na mocy tego przepisu wspólnotowy znak towarowy unieważnia się na podstawie wniosku do OHIM lub roszczenia wzajemnego w postępowaniu w sprawie naruszenia, w przypadku gdy zgłaszający działał w złej wierze, przy czym ciężar dowodu spoczywa na wnoszącym o unieważnienie prawa do znaku. Sąd podkreślił w tym względzie, że pojęcie złej wiary, do którego odnosi się powyższy przepis, nie zostało ani zdefiniowane, ani ograniczone, ani nawet opisane w jakikolwiek sposób przez prawodawstwo Unii. Należy zatem stwierdzić, że w ramach całościowej analizy dokonywanej na podstawie tego przepisu można także wziąć pod uwagę logikę handlową, w którą wpisało się dokonanie zgłoszenia tego oznaczenia do rejestracji jako wspólnotowego znaku towarowego, jak również chronologię wydarzeń dotyczących dokonania tego zgłoszenia. I tak, tytułem przykładu, uwzględnieniu podlega, po pierwsze, okoliczność, że zgłaszający wiedział lub powinien był wiedzieć, iż osoba trzecia używa w co najmniej jednym państwie członkowskim oznaczenia identycznego lub podobnego dla towaru identycznego lub do złudzenia podobnego lub usługi identycznej lub do złudzenia podobnej do oznaczenia zgłoszonego do rejestracji, po drugie, zamiar uniemożliwienia przez zgłaszającego dalszego używania tego oznaczenia przez osobę trzecią oraz, po trzecie, stopień ochrony prawnej, z której korzystają oznaczenie osoby trzeciej i oznaczenie zgłoszone do rejestracji. W rezultacie sama w sobie wiedza posiadana przez zgłaszającego znak towarowy na temat sytuacji handlowej i spółki właściciela wcześniejszego oznaczenia, w tym także wiedza, że w momencie zgłoszenia znaku towarowego spółka tego właściciela znajdowała się w fazie rozwoju, nie jest wystarczająca do ustalenia złej wiary zgłaszającego znak towarowy. Pod uwagę należy wziąć także zamiar zgłaszającego w chwili dokonywania zgłoszenia. Ów zamiar, stanowiący element subiektywny, powinien być określany poprzez odniesienie do obiektywnych okoliczności danej sprawy. Tak więc do celów oceny ewentualnej złej wiary zgłaszającego znak towarowy należy zbadać jego zamiary, które można wywieść z obiektywnych okoliczności i jego konkretnych działań, roli lub stanowiska, wiedzy, jaką posiadał na temat używania wcześniejszego oznaczenia, ze względu na stosunki, jakie utrzymywał z wnoszącym o unieważnienie prawa do znaku na podstawie umów, przed wejściem w stosunek umowny lub po zawarciu umów, istnienia wzajemnych obowiązków lub zobowiązań oraz, bardziej ogólnie, wszystkich obiektywnych sytuacji dotyczących konfliktu interesów, w jakich działał zgłaszający znak towarowy. A zatem do ogółu obiektywnych okoliczności mogących wyjaśnić zamiary zgłaszającego znak można zaliczyć w szczególności chronologię wydarzeń, które towarzyszyły rejestracji zakwestionowanego znaku towarowego i były dla niej istotne, potencjalny konflikt interesów między zgłaszającym znak towarowy a właścicielem wcześniejszego oznaczenia, charakter znaku towarowego, o którego rejestrację wystąpiono, lub stopień powszechnej znajomości, jaką cieszyło się oznaczenie w momencie zgłoszenia go do rejestracji. Zważywszy na powyższe rozważania, Sąd uznał, że izba odwoławcza słusznie unieważniła prawo do zakwestionowanego znaku towarowego na podstawie art. 52 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 207/2009.

c) Ciężar dowodu – badanie przeprowadzane przez OHIM z urzędu

W wyroku z dnia 20 marca 2013 r. w sprawie T-571/11 *El Corte Inglés przeciwko OHIM – Chez Gerard (CLUB GOURMET)* (odwołanie w toku) Sąd, w kontekście stosowania rozporządzenia nr 207/2009, sprecyzował, że określenie i wykładnia przepisów prawa krajowego w zakresie, w jakim są one

niezbędne dla działalności instytucji Unii, jest kwestią ustalenia okoliczności faktycznych, a nie stosowania prawa.

Sąd orzekł, że o ile prawdą jest, iż art. 65 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009 należy rozumieć w ten sposób, że przepisy prawa, których naruszenie może być przedmiotem zaskarżenia przed Sądem, mogą być przepisami zarówno prawa krajowego, jak i prawa wspólnotowego, o tyle tylko to ostatnie należy do materii prawnej, w której ma zastosowanie zasada *iura novit curia*, podczas gdy to pierwsze sytuuje się na płaszczyźnie ciężaru przedstawienia faktów i ciężaru dowodu dotyczącego przedstawienia okoliczności faktycznych, przy czym jego treść należy ewentualnie wykazać poprzez przedstawienie dowodów. Wynika z tego, że co do zasady w ramach postępowania przed instytucjami Unii na stronie, która powołuje się na prawo krajowe, ciąży obowiązek wykazania, że to prawo wspiera jej roszczenia. Nawet jeżeli OHIM z urzędu powinien, za pomocą środków, które w tym przypadku uzna za stosowne, zasięgnąć informacji o prawie krajowym danego państwa członkowskiego, o ile takie informacje są niezbędne do oceny przesłanek zastosowania rozpatrywanej podstawy odmowy rejestracji, a zwłaszcza prawdziwości przywołanych faktów lub mocy dowodowej przedstawionych dowodów, to odnosi się to tylko do przypadków, w których OHIM dysponuje już wskazaniami dotyczącymi prawa krajowego – albo w postaci twierdzeń co do jego treści, albo w postaci dowodów, które przedstawiono na rozprawie i na których moc dowodową się powołano.

W wyroku z dnia 7 maja 2013 r. w sprawie T-579/10 *macros consult przeciwko OHIM – MIP Metro (makro)* Sąd podkreślił, że w przypadku wystąpienia na podstawie art. 53 ust. 2 rozporządzenia nr 207/2009 z wnioskiem opartym na chronionym prawem krajowym prawie wcześniejszym z zasady 37 rozporządzenia (WE) nr 2868/95¹⁹ wynika, iż to do wnioskodawcy należy dostarczenie szczegółowych danych wskazujących na to, że jest on uprawniony na mocy obowiązującego ustawodawstwa krajowego do dochodzenia tego prawa.

Zasada ta nakłada na wnioskodawcę ciężar przedstawienia OHIM nie tylko szczegółowych danych wykazujących, że spełnia on przesłanki wymagane zgodnie z ustawodawstwem krajowym, o którego zastosowanie wnosi, aby otrzymać możliwość zakazania używania wspólnotowego znaku towarowego z uwagi na wcześniejsze prawo, lecz również szczegółowych danych określających treść tego ustawodawstwa. Ponadto, jako że art. 53 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009 zawiera wyraźne odesłanie do art. 8 ust. 4 tego rozporządzenia, w którym mowa jest o wcześniejszych prawach chronionych prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego znajdującym zastosowanie do rozpatrywanego oznaczenia, powyższe reguły mają również zastosowanie, kiedy powołuje się prawo krajowe na podstawie art. 53 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 207/2009. Zasada 37 lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia nr 2868/95 przewiduje bowiem analogiczne przepisy w zakresie przeprowadzenia dowodu na istnienie wcześniejszego prawa w przypadku wniosku złożonego na podstawie art. 53 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009. A zatem kwestia istnienia prawa krajowego jest kwestią faktyczną i na stronie, która powołuje się na istnienie prawa spełniającego wymogi przewidziane w art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 207/2009, spoczywa obowiązek wykazania przed OHIM nie tylko, że to prawo wynika z krajowego ustawodawstwa, lecz także zakresu samego ustawodawstwa.

Wreszcie w sprawie T-320/10 *Fürstlich Castell'sches Domänenamt przeciwko OHIM – Castel Frères (CASTEL)* (wyrok z dnia 13 września 2013 r., odwołanie w toku) Sąd wypowiedział się na temat tego,

¹⁹ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2868/95 z dnia 13 grudnia 1995 r. wykonujące rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. L 303, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 17, t. 1, s. 189).

czy bezwzględna podstawa odmowy rejestracji przewidziana w art. 7 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 207/2009 powinna być badana przez izbę odwoławczą z urzędu, nawet jeżeli strona skarżąca nie podnosiła tej podstawy w postępowaniu przed nią.

Przede wszystkim Sąd przypomniał, że zgodnie z art. 76 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 eksperci OHIM, a w postępowaniu odwoławczym izby odwoławcze OHIM, rozpatrując bezwzględne podstawy odmowy rejestracji, obowiązani są zbadać stan faktyczny z urzędu, aby stwierdzić, czy do zgłoszonego znaku towarowego znajdują zastosowanie podstawy odmowy rejestracji wymienione w art. 7 tego rozporządzenia. Wynika z tego, że właściwe organy OHIM mogą uzasadniać swoje rozstrzygnięcia okolicznościami faktycznymi, które nie zostały podniesione przez zgłaszającego znak towarowy. Niemniej jednak Sąd uściślił, że w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku nie można oczekiwać, że OHIM ponownie będzie dokonywać przeprowadzonego przez eksperta badania z urzędu okoliczności faktycznych mogących prowadzić do zastosowania bezwzględnej podstawy odmowy rejestracji. Z postanowień art. 52 i 55 rozporządzenia nr 207/2009 wynika bowiem, że wspólnotowy znak towarowy jest uznawany za ważny, dopóki nie zostanie unieważniony przez OHIM w następstwie postępowania w sprawie unieważnienia. Korzysta on więc z domniemania ważności, które stanowi logiczną konsekwencję kontroli przeprowadzanej przez OHIM w ramach rozpatrywania zgłoszenia do rejestracji.

Sąd orzekł, że to domniemanie ważności ogranicza przewidziany w art. 76 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 obowiązek badania przez OHIM z urzędu istotnych okoliczności faktycznych, które mogą doprowadzić do zastosowania bezwzględnych podstaw odmowy rejestracji, do przeprowadzanej przez ekspertów OHIM, a w przypadku odwołania – przez izby odwoławcze, analizy zgłoszenia wspólnotowego znaku towarowego w ramach procedury rejestracji danego znaku. Natomiast w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku, z uwagi na to, że zarejestrowany wspólnotowy znak towarowy korzysta z domniemania ważności, to do osoby wnoszącej o jego unieważnienie należy wskazanie przed OHIM konkretnych okoliczności, które mogą podważyć jego ważność. A zatem w ramach postępowania w sprawie unieważnienia prawa do znaku izba odwoławcza OHIM nie jest zobowiązana do zbadania z urzędu istotnych okoliczności, które mogą prowadzić do zastosowania bezwzględnej podstawy odmowy rejestracji określonej w art. 7 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 207/2009.

d) Kompetencja o charakterze reformatoryjnym

W wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r. w sprawie T-514/11 *i-content przeciwko OHIM – Decathlon (BETWIN)* Sąd przeanalizował przesłanki regulujące możliwość skorzystania przez Sąd z kompetencji o charakterze reformatoryjnym, przyznanej mu przez art. 65 ust. 3 rozporządzenia nr 207/2009.

Sąd podkreślił, że przyznana mu na podstawie art. 65 ust. 3 rozporządzenia nr 207/2009 kompetencja nie skutkuje przyznaniem mu uprawnienia do dokonania oceny, w której przedmiocie izba odwoławcza OHIM nie zajęła jeszcze stanowiska. Wykonanie kompetencji o charakterze reformatoryjnym powinno w konsekwencji ograniczyć się zasadniczo do sytuacji, w których Sąd, po przeprowadzeniu kontroli oceny dokonanej przez izbę odwoławczą, jest w stanie określić na podstawie elementów stanu faktycznego i prawnego, jakie zostały ustalone, decyzję, jaką powinna była wydać izba odwoławcza. W tej konkretnej sprawie Sąd uznał, że zostały spełnione przesłanki skorzystania z rzeczony kompetencji. W jego ocenie izba odwoławcza powinna była stwierdzić, że wbrew ustaleniom Wydziału Sprzeciwów w przypadku towarów oznaczonych znakiem towarowym, którego dotyczyło zgłoszenie do rejestracji, nie istniało prawdopodobieństwo wprowadzenia w błąd. W efekcie Sąd zmienił zaskarżoną decyzję.

W wyroku z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie T-236/12 *Airbus przeciwko OHIM (NEO)* Sąd wypowiedział się w przedmiocie zakresu badania przeprowadzanego przez izbę odwoławczą.

W tym względzie Sąd zauważył, że zgodnie z art. 64 ust. 1 rozporządzenia nr 207/2009 po rozpatrzeniu odwołania co do istoty izba odwoławcza podejmuje decyzję w sprawie odwołania i może skorzystać z uprawnień w granicach kompetencji posiadanych przez instancję, która wydała zaskarżoną decyzję. To uprawnienie do dokonania ponownej i całkowitej oceny zgłoszenia pod względem merytorycznym zarówno pod kątem okoliczności prawnych, jak i faktycznych jest jednak uzależnione od dopuszczalności odwołania do izby odwoławczej. W przypadku gdy tak jak w rozpatrywanej w tym wyroku sprawie ekspert odrzuca zgłoszenie wspólnotowego znaku towarowego wyłącznie w odniesieniu do wskazanych w nim towarów, dopuszczając znak do rejestracji dla objętych tym zgłoszeniem usług, odwołanie wniesione do izby odwoławczej przez zgłaszającego znak w sposób automatyczny odnosi się wyłącznie do odmowy zatwierdzenia przez eksperta rejestracji znaku dla wskazanych w zgłoszeniu towarów. Dopuszczenie przez eksperta takiego znaku do rejestracji dla usług nie może natomiast zostać skutecznie zaskarżone przed izbą odwoławczą przez zgłaszającego. W konsekwencji Sąd uściślił, że o ile prawdą jest, iż w tej konkretnej sprawie skarżąca wniosła do izby odwoławczej odwołanie mające na celu uchylenie decyzji eksperta w całości, o tyle pozostaje faktem, że na podstawie art. 59 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 207/2009 izba odwoławcza była zobowiązana do jego rozpoznania tylko w zakresie, w jakim niższa instancja nie uwzględniła żądań skarżącej. W rezultacie Sąd orzekł, że izba odwoławcza przekroczyła granice swoich kompetencji, dokonując z urzędu ponownego badania zgłoszenia wspólnotowego znaku towarowego w odniesieniu do objętych tym zgłoszeniem usług pod kątem bezwzględnych podstaw odmowy rejestracji określonych w art. 7 rozporządzenia nr 207/2009 i stwierdzając, że zgłoszony znak towarowy był pozbawiony jakiegokolwiek charakteru odróżniającego, który pozwoliłby na odróżnienie tych usług w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) i c) oraz art. 7 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia.

e) Dowód rzeczywistego używania znaku towarowego

W wyroku z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie T-34/12 *Herbacin cosmetic przeciwko OHIM – Laboratoire Garnier (HERBA SHINE)* (niepublikowany w Zbiorze) Sąd wyjaśnił zakres obowiązku uzasadnienia ciężącego na izbach odwoławczych w kontekście stosowania art. 15 ust. 1 akapit drugi lit. b) rozporządzenia nr 207/2009. Przepis ten przewiduje, że za używanie w rozumieniu art. 15 ust. 1 akapit pierwszy wspomnianego rozporządzenia uznaje się również umieszczanie wspólnotowego znaku towarowego na towarach lub na ich opakowaniach we Wspólnocie wyłącznie w celu wywozu. W sprawie tej Sąd uznał, że nie może przeprowadzić kontroli zgodności zaskarżonej decyzji z prawem, ponieważ decyzja ta nie wyjaśniała, nawet w sposób domyślny, względów, które skłoniły izbę odwoławczą do wykluczenia faktur wystawionych na rzecz odbiorców z siedzibą poza obszarem Unii. Ponadto Sąd stwierdził, że rozpatrzenie kwestii, czy dostarczone przez skarżącą dowody były wystarczające, aby wykazać spełnienie przesłanek określonych w art. 15 ust. 1 akapit drugi lit. b) rozporządzenia nr 207/2009, wymagało przeprowadzenia analizy całości materiału dowodowego przedstawionego przez skarżącą, która to analiza nie została dokonana przez izbę odwoławczą i nie może zostać przeprowadzona przez Sąd po raz pierwszy. W rezultacie Sąd stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji z powodu braku uzasadnienia.

2. Wzory

Na szczególną uwagę zasługuje jeden z wyroków orzeczonych w dziedzinie wzorów wspólnotowych. Chodzi tu o wyrok z dnia 6 czerwca 2013 r. w sprawie T-68/11 *Kastenholz przeciwko OHIM – Qwatchme (Tarcze zegarka)* (odwołanie w toku), dotyczący między innymi wymogów nowości i indywidualnego charakteru, od których spełnienia zależy ochrona wzorów wspólnotowych. Sąd

wskazał, że z art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002²⁰ wynika, iż dwa wzory uważa się za identyczne, jeżeli ich cechy różnią się jedynie nieistotnymi szczegółami, czyli detalami, które nie są natychmiast dostrzegalne i które nie stwarzają zatem różnic, nawet niewielkich, między tymi wzorami. Przeciwnie, do celów oceny nowości wzoru należy ocenić istnienie między kolidującymi ze sobą wzorami różnic, które nie są nieistotne, nawet jeśli są one niewielkie. W tym względzie Sąd orzekł, że brzmienie art. 6 rozporządzenia nr 6/2002 wykracza poza brzmienie art. 5 tego rozporządzenia. W związku z tym stwierdzone między kolidującymi ze sobą wzorami różnice w kontekście ostatniego z przywołanych powyżej przepisów, szczególnie gdy są one niewielkie, mogą nie wystarczyć do wywarcia na poinformowanym użytkowniku innego całościowego wrażenia w rozumieniu art. 6 wspomnianego rozporządzenia. W takim przypadku sporny wzór będzie mógł zostać uznany za nowy w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 6/2002, jednak nie za wykazujący indywidualny charakter w rozumieniu art. 6 tego rozporządzenia. Natomiast w zakresie, w jakim wymóg ustanowiony w tym ostatnim przepisie wykracza poza ten przewidziany w art. 5 rozporządzenia nr 6/2002, inne całościowe wrażenie wywierane przez kolidujące ze sobą wzory na poinformowanym użytkowniku w rozumieniu wspomnianego art. 6 może opierać się wyłącznie na istnieniu obiektywnych różnic między tymi wzorami. Różnice te muszą zatem być wystarczające do spełnienia wymogu nowości ustanowionego w art. 5 rozporządzenia nr 6/2002.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – środki ograniczające

W 2013 r. Sąd rozstrzygnął 40 spraw w przedmiocie środków polegających na zamrożeniu funduszy, z których większość dotyczyła środków przyjętych przez Radę w odniesieniu do osób i podmiotów zaangażowanych w program nuklearny Islamskiej Republiki Iranu. Na szczególną uwagę zasługują wyroki wydane po rozpatrzeniu skarg wniesionych do Sądu przez dwa z tych podmiotów.

Po pierwsze, w wyroku z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie T-494/10 *Bank Saderat Iran przeciwko Radzie* (odwołanie w toku) Sąd podkreślił, że osoba prawna będąca emanacją państwowości krajów trzecich może korzystać z gwarancji związanych z ochroną praw podstawowych. W sprawie tej zakwestionowano zgodność z prawem środków ograniczających nałożonych przez Radę na irański bank handlowy ze względu na to, że należał on w części do rządu irańskiego. Rada, popierana przez Komisję, podnosiła, że będąc emanacją irańskiej państwowości, bank ten nie może korzystać z ochrony i gwarancji wynikających z praw podstawowych.

Sąd oddalił ten argument, wskazując, że ani Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, ani traktaty nie zawierają postanowień wyłączających osoby prawne stanowiące emanację państwowości danego kraju z możliwości korzystania z ochrony, jaką gwarantują im prawa podstawowe. Jest wprost przeciwnie – postanowienia te same karty, w szczególności art. 17, 41 i 47, gwarantują prawa „każdej osobie”, a więc również osobom prawnym, takim jak skarżąca. Podstawą takiego wyłączenia możliwości korzystania z praw podstawowych nie może być także art. 34 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., które to postanowienie wyłącza dopuszczalność skarg wnoszonych do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez organizacje rządowe, jednak nie ma zastosowania do postępowań przed sądami Unii. A zatem osoby będące emanacją państwowości mogą powoływać się na prawa podstawowe przed tymi sądami, o ile prawa te odnoszą się do nich jako do osób prawnych.

Po drugie, w wyroku z dnia 6 września 2013 r. w sprawie T-493/10 *Persia International Bank przeciwko Radzie* Sąd wyjaśnił zakres zasady przestrzegania prawa do obrony przy przyjmowaniu środków

²⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 27, s. 142).

ograniczających. Strona skarżąca, będąca spółką należącą do dwóch irańskich banków, została wpisana do wykazu przewidującego zamrożenie funduszy osób lub podmiotów uznanych za zaangażowane w irański program rozprzestrzeniania broni jądrowej, gdyż Rada stwierdziła, iż należy ją uznać za pomiot będący w posiadaniu lub pod kontrolą jednego z dwóch wskazanych wyżej banków, noszącego nazwę Bank Mellat. Skarżąca podniosła zarzut naruszenia swego prawa do obrony i prawa do skutecznej ochrony sądowej, jako że nie otrzymała wystarczających informacji na temat domniemanego zaangażowania Banku Mellat w rozprzestrzenianie broni jądrowej.

W tym względzie Sąd wskazał, że jeżeli Rada podejmuje decyzję o zastosowaniu wobec danego podmiotu środków ograniczających, opierając się w tym względzie na informacjach dostarczonych jej przez państwo członkowskie, to przed przyjęciem tych środków jest ona zobowiązana do zapewnienia, by owe informacje mogły zostać przekazane w użytecznym czasie podmiotowi, którego środki te dotyczą, tak aby mógł on skutecznie przedstawić swoje stanowisko. Przekazanie po terminie dokumentu, na którym Rada oparła się w celu zastosowania lub utrzymania środków ograniczających dotyczących danego podmiotu, nie musi jednak stanowić naruszenia prawa do obrony uzasadniającego stwierdzenie nieważności uprzednio przyjętych aktów. Rozwiązanie takie powinno być stosowane, tylko gdy zostanie ustalone, że środki ograniczające nie mogły zostać słusznie zastosowane lub utrzymane, jeśli dokument przekazany po terminie należało odrzucić jako dowód obciążający. Sąd uznał, że w omawianej sprawie tak nie było, ponieważ informacje przekazane przez Radę po terminie nie zawierały elementów uzupełniających w stosunku do wcześniejszych środków, co oznacza, że odrzucenie ich jako dowodu obciążającego nie mogło wpłynąć na zasadność zastosowania i utrzymania rzeczonych środków. Co się tyczy, bardziej konkretnie, braku przekazania dowodów, Sąd zwrócił uwagę, że na podstawie zasady przestrzegania prawa do obrony Rada nie jest zobowiązana do przekazywania informacji i dowodów innych niż te, które zawarte są w jej aktach. W owej sprawie natomiast nie zakwestionowano faktu, że akta Rady nie zawierały uzupełniających dowodów dotyczących zaangażowania Banku Mellat w rozprzestrzenianie broni jądrowej lub dotyczących samej strony skarżącej, wobec czego Radzie nie można było zarzucać naruszenia prawa strony skarżącej do obrony i jej prawa do skutecznej ochrony sądowej poprzez nieprzekazanie takich dowodów.

Przywileje i immunitety

W sprawach połączonych T-346/11 i T-347/11 *Gollnisch przeciwko Parlamentowi* (wyrok z dnia 17 stycznia 2013 r.) Sąd rozpoznał skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Parlamentu Europejskiego o uchyleniu immunitetu jednego z jego członków oraz decyzji Parlamentu Europejskiego o niewystąpieniu w jego obronie. Decyzje te zostały wydane po rozpatrzeniu wniosku o uchylenie immunitetu parlamentarnego skarżącego, złożonego przez francuskiego ministra właściwego ds. sprawiedliwości i ochrony swobód, na podstawie wniosku przekazanego przez prokuraturę tego państwa w celu dalszego prowadzenia postępowania przygotowawczego wszczętego wobec skarżącego ze względu na nawoływanie przez niego do nienawiści na tle rasowym i umożliwienia, jeśli zajdzie potrzeba, postawienia go przed właściwym sądem.

Sąd dokonał rozróżnienia między uchyleniem immunitetu posła do Parlamentu oraz wystąpieniem w obronie jego immunitetu. O ile ta pierwsza instytucja jest wyraźnie przewidziana w art. 9 protokołu nr 7 w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej²¹, o tyle w przypadku drugiej z nich tak nie jest, gdyż wynika ona jedynie z art. 6 regulaminu wewnętrznego Parlamentu²², który nie definiuje tego pojęcia i który dotyczy opinii niewywołującej wiążących skutków wobec

²¹ Dz.U. 2010, C 83, s. 266.

²² Dz.U. 2011, L 116, s. 1.

krajowych organów sądowych. Ponieważ nietykalność określona w art. 9 protokołu przysługuje z mocy prawa i poseł może zostać jej pozbawiony tylko wtedy, gdy Parlament ją uchyli, wystąpienie w obronie immunitetu, w ramach przepisów art. 9 protokołu, może mieć miejsce tylko w sytuacji, gdy – przy braku wniosku o uchylenie immunitetu posła – nietykalność, jaka wynika z przepisów prawa krajowego państwa członkowskiego pochodzenia posła do Parlamentu, jest zagrożona w szczególności przez działania organów policyjnych lub sądowych państwa członkowskiego pochodzenia tego posła. W takich okolicznościach poseł Parlamentu może zwrócić się do Parlamentu z wnioskiem o ochronę jego immunitetu, jak to przewiduje art. 6 ust. 3 regulaminu wewnętrznego Parlamentu. Wystąpienie w obronie immunitetu stanowi zatem dla Parlamentu sposób na podjęcie interwencji na wniosek posła do Parlamentu w sytuacji, gdy władze krajowe naruszają immunitet jednego z jego członków lub zamierzają to uczynić. Natomiast w sytuacji gdy władze krajowe złożyły wniosek o uchylenie immunitetu, Parlament musi podjąć decyzję o uchyleniu lub odmowie uchylenia immunitetu. W takim przypadku ochrona immunitetu nie ma racji bytu, ponieważ Parlament albo uchyli immunitet i wystąpienie w jego obronie jest już niewykonalne, albo odmawia uchylenia tego immunitetu i wystąpienie w jego obronie jest bezprzedmiotowe, ponieważ władze krajowe są informowane o tym, że ich wniosek o uchylenie został odrzucony przez Parlament i że immunitet stoi w związku z tym na przeszkodzie środkom, jakie władze te mogłyby lub chciałyby zastosować. Wystąpienie w obronie immunitetu staje się w konsekwencji bezprzedmiotowe, jeżeli wpłynął wniosek o uchylenie immunitetu od władz krajowych. Parlament nie ma już obowiązku podejmować z własnej inicjatywy działań, które byłyby konieczne przy braku formalnego wniosku ze strony właściwych organów państwa członkowskiego, musi natomiast wydać decyzję i w ten sposób zareagować na taki wniosek.

Ponadto, chociaż aby opinia posła do Parlamentu była objęta immunitetem, musi ona zostać wypowiedziana w ramach wykonywania przez niego obowiązków służbowych, z czego wynika wymóg związku między wyrażoną opinią a obowiązkami parlamentarnymi, to nie jest tak w wypadku opinii, takich jak ta analizowana w owej sprawie, wyrażanych przez posła nie na forum Parlamentu, a w ramach pełnionej przezeń funkcji członka organu regionalnego państwa członkowskiego i przewodniczącego grupy politycznej w tym organie. Nie ma w konsekwencji związku między spornymi wypowiedziami zarzucanymi skarżącemu a jego obowiązkami służbowymi jako posła Parlamentu ani, a fortiori, bezpośredniego i oczywistego związku między spornymi wypowiedziami a funkcją posła do Parlamentu, która mogłaby uzasadnić zastosowanie art. 8 protokołu nr 7 w sprawie przywilejów i immunitetów. Sąd orzekł zatem, że nie można zarzucać Parlamentowi, iż w świetle okoliczności sprawy i na wniosek władz francuskich uchylił immunitet skarżącego w celu umożliwienia kontynuowania dochodzenia prowadzonego przez te władze.

Zdrowie publiczne

W sprawie T-301/12 *Laboratoires CTRS przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 4 lipca 2013 r.) Sąd wypowiedział się w przedmiocie odstępstw od zasadniczych przesłanek niezbędnych do uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktów leczniczych stosowanych u ludzi. Przedmiotem skargi było żądanie stwierdzenia nieważności decyzji wykonawczej Komisji odmawiającej wydania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 726/2004²³ sierociego produktu leczniczego stosowanego u ludzi, zawierającego jako substancję czynną kwas cholowy, przeznaczonego do leczenia rzadkich, lecz bardzo poważnych schorzeń wątroby, które w braku

²³ Rozporządzenie (WE) nr 726/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję Leków (Dz.U. L 136, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 34, s. 229).

odpowiedniego leczenia w pierwszych tygodniach lub miesiącach po urodzeniu mogą powodować śmierć. Skarżąca zaskarżyła tę decyzję przed Sądem, podnosząc w szczególności, iż Komisja błędnie uznała, że nie wykazano ugruntowanego zastosowania medycznego kwasu cholewigo w rozumieniu art. 10a dyrektywy 2001/83²⁴ i że przedstawione we wniosku o wydanie pozwolenia dane bibliograficzne nie są kompletne.

Sąd zaznaczył przede wszystkim, że kwas cholewy był wykorzystywany do leczenia pacjentów we Francji w okresie od 1993 r. do października 2007 r. w środkach szpitalnych wydawanych na receptę lekarską, przygotowywanych indywidualnie zgodnie ze wskazówkami farmakopei oraz zgodnie z dobrymi praktykami określonymi w prawie krajowym. Te środki szpitalne zawierające kwas cholewy, z jednej strony, stanowiły odpowiedź na szczególne potrzeby (w szczególności były one konieczne do zaspokojenia potrzeb pacjentów, jako że na rynku nie istniał żaden produkt leczniczy, który mógłby leczyć odnośne dolegliwości wątrobowe), a z drugiej strony, były one przepisywane przez lekarza w wyniku rzeczywistego badania pacjentów i na podstawie czysto terapeutycznych względów. Sąd wyciągnął stąd wniosek, że Komisja błędnie uznała, iż stosowanie kwasu cholewego jako środka szpitalnego we Francji w okresie od 1993 r. do października 2007 r. nie świadczy o dobrze ugruntowanym zastosowaniu medycznym w rozumieniu art. 10a dyrektywy 2001/83.

Sąd uznał również, że skarżąca wykazała, iż ze względu na wyjątkowe okoliczności nie była w stanie dostarczyć wyczerpujących danych na temat skuteczności i bezpieczeństwa spornego produktu leczniczego dla normalnych warunków stosowania. Sąd stwierdził, że w protokołach badań wyjaśniła ona, dlaczego nie może przedstawić wyczerpujących informacji na temat skuteczności i bezpieczeństwa produktu leczniczego (z uwagi na rzadkość choroby i względy deontologiczne), oraz dostarczyła uzasadnienie bilansu ryzyka i korzyści dla badanego produktu leczniczego. Sąd orzekł zatem, że Komisja błędnie uznała w swej decyzji, iż przedstawione przez skarżącą dane powinny być zostać uzupełnione i że skarżąca nie mogła powoływać się na istnienie wyjątkowych okoliczności w ramach wniosku opartego na dobrze ugruntowanym zastosowaniu medycznym.

Ponadto, wskazawszy, że w zaskarżonej decyzji Komisja bez ważnego powodu uznała, iż udzielenie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu stanowiło w tym wypadku zagrożenie dla celów rozporządzenia (WE) nr 1901/2006²⁵ oraz dla ochrony wynalazczości, Sąd doszedł do wniosku, że odmowa przyznania tego pozwolenia była bezzasadna i stwierdził nieważność tej decyzji.

Środowisko naturalne

W wyroku z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie T-370/11 *Polska przeciwko Komisji* Sąd wypowiedział się w przedmiocie systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych ustanowionego w dyrektywie 2003/87/WE²⁶. Wniesiona przez Rzeczpospolitą Polską skarga była skierowana przeciwko decyzji Komisji ustanawiającej przejściowe zasady dotyczące przydziału bezpłatnych

²⁴ Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi (Dz.U. L 311, s. 67 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 27, s. 69).

²⁵ Rozporządzenie (WE) nr 1901/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie produktów leczniczych stosowanych w pediatrii oraz zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1768/92, dyrektywę 2001/20/WE, dyrektywę 2001/83/WE i rozporządzenie (WE) nr 726/2004 (Dz.U. L 378, s. 1).

²⁶ Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz.U. L 275, s. 32).

uprawnień do emisji w całej Unii²⁷. Rzeczpospolita Polska zakwestionowała wskaźniki zastosowane przez Komisję do obliczania przydziału owych uprawnień.

Sąd zaznaczył przede wszystkim, że zaskarżona decyzja stanowi środek wykonawczy do dyrektywy 2003/87, która z kolei została wydana na podstawie postanowień traktatu FUE dotyczących polityki środowiska. Sąd oddalił zatem argument skarżącej, że decyzja Komisji została wydana z naruszeniem art. 194 ust. 2 TFUE przewidującego kompetencje państw członkowskich w dziedzinie polityki energetycznej.

Następnie Sąd uznał, że równe traktowanie instalacji znajdujących się w różnej sytuacji ze względu na stosowanie różnych paliw przy ustalaniu wskaźników dla produktu do celów przydziału uprawnień w zaskarżonej decyzji może być uznane za obiektywnie uzasadnione. W ocenie Sądu rozróżnienie wskaźników dla produktu ze względu na stosowane paliwo nie zachęcałoby instalacji przemysłowych stosujących paliwo o wysokiej emisji CO₂ do poszukiwania rozwiązań umożliwiających zmniejszenie ich emisji, lecz przeciwnie, zachęcałoby do zachowania status quo, co byłoby sprzeczne z art. 10a ust. 1 akapit trzeci dyrektywy 2003/87. Ponadto takie rozróżnienie powodowałoby ryzyko zwiększenia emisji, gdyż mogłoby skłonić instalacje przemysłowe stosujące paliwo o niskiej emisji CO₂ do zastąpienia go paliwem o wyższej emisji CO₂, aby móc uzyskać więcej bezpłatnych uprawnień do emisji. Podobnie Sąd uznał, że wybór gazu ziemnego jako paliwa o niskiej emisji CO₂, w celu ustalenia wskaźników dla ciepła i paliwa, zmierza do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

Sąd stwierdził ponadto, że w zaskarżonej decyzji uwzględniono we właściwy sposób konsekwencje gospodarcze i społeczne środków zmierzających do obniżenia emisji CO₂. Z jednej strony, zasady funkcjonowania od 2013 r. będą wprowadzane stopniowo. W tym kontekście instalacje o wysokiej emisji CO₂, takie jak instalacje stosujące węgiel w Polsce, które potrzebują dużej liczby uprawnień dla swojej produkcji, otrzymają na początku większą liczbę bezpłatnych uprawnień na pokrycie swoich potrzeb. Z drugiej strony, prawodawca Unii ustanowił mechanizmy wsparcia wysiłków państw członkowskich mających stosunkowo niski dochód na mieszkańca i stosunkowo wysokie perspektywy wzrostu w celu zmniejszenia do 2020 r. wielkości emisji CO₂ w swoich gospodarkach.

Sąd wyjaśnił wreszcie, że od 2013 r. system przydziału uprawnień do emisji CO₂ opiera się na zasadzie sprzedaży na aukcji. Tak więc państwa członkowskie mogą wystawić na aukcję całość uprawnień, które nie zostały przyznane bezpłatnie, tak aby instalacje mogły nabyć brakujące uprawnienia. System ten jest także zgodny z zasadą „zanieczyszczający płaci”, gdyż instalacje emitujące najwięcej CO₂ muszą płacić za uprawnienia lub ograniczać swe emisje.

Dostęp do dokumentów instytucji

W 2013 r. orzecznictwo w dziedzinie dostępu do dokumentów odnosiło się w szczególności do zakresu wyjątku dotyczącego ochrony stosunków międzynarodowych przewidzianego

²⁷ Decyzja Komisji z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie ustanowienia przejściowych zasad dotyczących zharmonizowanego przydziału bezpłatnych uprawnień do emisji w całej Unii na mocy art. 10a dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 130, s. 1).

w rozporządzeniu (WE) nr 1049/2001²⁸, a także wykładni rozporządzenia (WE) nr 1367/2006²⁹ w bardziej szczegółowym kontekście dostępu do informacji w dziedzinie środowiska naturalnego.

1. Ochrona stosunków międzynarodowych

W wyroku z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie T-301/10 *In't Veld przeciwko Komisji* Sąd wypowiedział się w przedmiocie zasadności decyzji przewidującej w szczególności zastosowanie określonego w art. 4 ust. 1 lit. a) tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001 wyjątku dotyczącego ochrony stosunków międzynarodowych w celu oddalenia złożonego przez skarżącą wniosku zmierzającego do uzyskania od Komisji dostępu do pewnych dokumentów dotyczących projektu międzynarodowej umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi.

W tym względzie Sąd zaznaczył w istocie, że instytucja Unii może w sposób zgodny z prawem wskazać jako podstawę odmowy udzielenia dostępu do dokumentów art. 4 ust. 1 lit. a) tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001 w celu utrzymania poufności stanowisk zajętych podczas negocjowania umów międzynarodowych, jeśli negocjacje takie mogą wymagać, w celu zapewnienia ich skuteczności, pewnego poziomu dyskrecji pozwalającego zagwarantować wzajemne zaufanie negocjatorów oraz rozwój swobodnej i efektywnej dyskusji. Inicjatywa oraz prowadzenie negocjacji w celu zawarcia umowy międzynarodowej należą co do zasady do dziedziny wykonawczej, a udział opinii publicznej w procedurze związanej z negocjacjami i zawarciem umowy międzynarodowej jest w sposób nieunikniony ograniczony z uwagi na uzasadniony interes w nieujawnianiu strategicznych elementów negocjacji.

W tym kontekście ujawnienie stanowisk zajmowanych przez Unię lub inne strony uczestniczące w negocjacjach w przedmiocie międzynarodowej umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi może naruszyć interes publiczny chroniony na mocy art. 4 ust. 1 lit. a) tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001. Po pierwsze, nie jest wykluczone, że takie ujawnienie stanowisk mogłoby umożliwić pośrednio poznanie stanowisk zajmowanych przez innych uczestników negocjacji. Po drugie, w kontekście negocjacji międzynarodowych stanowiska zajęte przez Unię mogą, hipotetycznie, ewoluować stosownie do przebiegu tych negocjacji, ustępstw i kompromisów uzgodnionych w ich ramach przez różnych uczestników postępowania. Formułowanie stanowisk zajmowanych podczas negocjacji może implikować pewną liczbę względów natury taktycznej po stronie negocjatorów, w tym samej Unii. Nie można też wykluczyć, że publiczne ujawnienie przez Unię zajmowanego przez nią stanowiska negocjacyjnego, nawet jeśli stanowiska pozostałych uczestników pozostaną tajne, może w praktyce negatywnie wpływać na pozycję negocjacyjną Unii.

Ponadto w kontekście negocjacji międzynarodowych jednostronne ujawnienie przez jednego z uczestników negocjacji stanowiska zajętego przez któregoś lub którychś z uczestników negocjacji, nawet w sposób, który na pierwszy rzut oka sprawia wrażenie anonimowego, może poważnie naruszyć niezbędny do skutecznego prowadzenia negocjacji klimat wzajemnego zaufania i to zarówno u uczestnika negocjacji, którego stanowisko zostało ujawnione, jak i u innych uczestników negocjacji, będących świadkami tego ujawnienia. Takie ujawnienie może ponadto wpłynąć

²⁸ Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145, s. 43 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 1, t. 3, s. 331).

²⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1367/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie zastosowania postanowień konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska do instytucji i organów Wspólnoty (Dz.U. L 264, s. 13).

negatywnie tak na wiarygodność Komisji jako partnera w negocjacjach względem innych uczestników negocjacji, jak i na stosunki wszystkich uczestników negocjacji, a w związku z tym Unii, z ewentualnymi państwami trzecimi pragnącymi przystąpić do negocjacji.

2. Dostęp do informacji dotyczących środowiska

W wyroku z dnia 8 października 2013 r. w sprawie T-545/11 *Stichting Greenpeace Nederland i PAN Europe przeciwko Komisji* (odwołanie w toku) Sąd zbadał warunki publicznego dostępu do informacji w dziedzinie środowiska, a także związek między rozporządzeniem nr 1367/2006 regulującym dostęp do takich informacji a systemem wynikającym z rozporządzenia nr 1049/2001.

Sąd orzekł, że w odniesieniu do wniosku o udzielenie dostępu do informacji dotyczących środowiska lub informacji dotyczących emisji do środowiska z motywów 8 i 15 rozporządzenia nr 1367/2006 w związku z art. 3 i 6 tego rozporządzenia wynika, że zawiera ono przepisy, które zastępują, zmieniają lub uszczegółowiają niektóre przepisy rozporządzenia nr 1049/2001. W tym wypadku obowiązek ścisłej interpretacji wyjątków przewidzianych przez to drugie rozporządzenie jest wzmocniony, po pierwsze, koniecznością uwzględnienia przez daną instytucję interesu publicznego w ujawnieniu takich informacji, a także poprzez odniesienie się do tego, czy informacje te dotyczą emisji do środowiska, oraz po drugie, tym, że owo rozporządzenie nie zawiera analogicznych wyjaśnień co do stosowania rzeczonych wyjątków w tej dziedzinie.

Artykuł 6 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1367/2006 przewiduje domniemanie prawne, zgodnie z którym ujawnienie leży w nadrzędnym interesie publicznym wówczas, gdy wnioskowane informacje dotyczą emisji do środowiska, chyba że informacje te dotyczą dochodzenia, zwłaszcza w sprawie ewentualnego uchybienia prawu Unii. Tak więc dana instytucja jest zobowiązana ujawnić dokument, gdy wnioskowane informacje dotyczą emisji do środowiska, nawet jeśli takie ujawnienie może zagrażać ochronie interesów handlowych określonej osoby fizycznej lub prawnej, w tym prawom własności intelektualnej tej osoby. Jeśli chodzi konkretnie o wniosek o udostępnienie dokumentów dotyczących pierwszego zezwolenia na wprowadzenie do obrotu substancji czynnej wymienionej w załączniku I do dyrektywy 91/414/EWG³⁰, taki jak wniosek omawiany w owej sprawie, to chociaż dyrektywa ta zawiera przepisy mające na celu ochronę poufności informacji stanowiących tajemnicę przemysłową lub handlową, to jednak istnienie takich regulacji nie pozwala sprzeciwić się niewzruszalnemu domniemaniu wynikającemu z rozporządzenia nr 1367/2006. Ponadto, chociaż art. 16 i 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej ustanawiają odpowiednio wolność prowadzenia działalności gospodarczej i prawo własności, to jednak nie można przyjąć, że w celu zapewnienia spójnej interpretacji przepisów Unii ważność przepisu prawa wtórnego, który jest jednoznaczny i bezwarunkowy, mogłaby zostać podważona. Nie można także odstępować od stosowania przepisów art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1367/2006 w celu zapewnienia interpretacji brzmienia tego artykułu, która byłaby zgodna z treścią art. 39 ust. 2 i 3 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS), z dnia 15 kwietnia 1994 r.³¹, które to postanowienia chronią przed podaniem do publicznej wiadomości informacji mających wartość handlową. Podejście takie prowadziłoby w rzeczywistości do podważenia zgodności z prawem art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1367/2006 w świetle wskazanych postanowień porozumienia TRIPS.

³⁰ Dyrektywa Rady z dnia 15 lipca 1991 r. dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin (Dz.U. L 230, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 3, t. 11, s. 332).

³¹ Dz.U. L 336, s. 214.

Ponadto w sprawie T-111/11 *ClientEarth przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 13 września 2013 r., odwołanie w toku) podniesiono kwestię zgodności zastosowania przez Komisję przewidzianego w art. 4 ust. 2 tiret trzecie rozporządzenia nr 1049/2001 wyjątku dotyczącego ochrony celów kontroli, dochodzenia i audytu z Konwencją o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (konwencja z Aarhus). Skarżąca podnosiła bowiem, że konwencja ta nie przewiduje żadnego wyjątku od prawa dostępu do dokumentów, który miałby na celu ochronę celów dochodzenia innego niż karne lub dyscyplinarne. Tymczasem dokumenty, których udostępnienia Komisja odmówiła, dotyczyły zgodności przepisów państw członkowskich z prawem Unii w dziedzinie ochrony środowiska i zostały opracowane przez Komisję w szczególności w celu umożliwienia jej kontroli transpozycji przez państwa członkowskie szeregu dyrektyw, a w razie potrzeby wszczęcia wobec nich postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

W tym względzie Sąd zaznaczył, że konwencja z Aarhus jest dla Unii Europejskiej wiążąca. Jeżeli jednak chodzi o powody uzasadniające odmowę żądania dostępu do dokumentów dotyczących środowiska, okazuje się, że treść tej konwencji nie jest bezwarunkowa i dostatecznie jasna, gdyż przewiduje ona, że każda z jej stron podejmie niezbędne środki w celu ustanowienia i utrzymania jasnych, przejrzystych i spójnych ram dla realizacji postanowień konwencji, przy czym każda ze stron posiada szeroki zakres swobody przy ustalaniu sposobów udostępniania społeczeństwu żądanych od władz publicznych informacji dotyczących środowiska.

W szczególności art. 4 ust. 4 lit. c) konwencji z Aarhus nie jest dostatecznie jasny, aby mógł być bezpośrednio stosowany, przynajmniej co się tyczy regionalnej organizacji integracji gospodarczej, o której mowa w art. 2 lit. d) tej konwencji. Jest bowiem oczywiste, że konwencja ta, w szczególności jej art. 4 ust. 4 lit. c), w założeniu ma być stosowana przede wszystkim do władz umawiających się państw i posługuje się pojęciami, które są dla nich właściwe, jak wynika z przewidzianego w art. 4 ust. 1 odesłania do ram ustawodawstwa krajowego. Nie uwzględnia ona natomiast specyficznych cech charakteryzujących regionalne organizacje integracji gospodarczej, które mogą jednak przystąpić do konwencji. W szczególności art. 4 ust. 4 lit. c) ani inne postanowienia konwencji z Aarhus nie zawierają wskazówek, które pozwalałyby interpretować pojęcia użyte w tym przepisie i określić, czy dochodzenie dotyczące postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom może mieścić się w ich zakresie.

W braku jakichkolwiek wyjaśnień w tym względzie nie można uznać, że konwencja z Aarhus unieważnia ustawodawcy Unii wprowadzenie wyjątku od zasady dostępu do dokumentów instytucji w dziedzinie środowiska, jeżeli dotyczą one postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom, które należą do konstytucyjnych mechanizmów prawa Unii przewidzianych w traktatach.

Zezwolenia na dopuszczenie do obrotu organizmów zmodyfikowanych genetycznie

Sprawa T-240/10 *Węgry przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 13 grudnia 2013 r.) zaowocowała udzieleniem wskazówek dotyczących procedury mającej zastosowanie w dziedzinie udzielania zezwoleń na dopuszczenie do obrotu organizmów zmodyfikowanych genetycznie. U podstaw postępowania w tej sprawie leżały dwie decyzje Komisji, z których pierwsza zezwalała na wprowadzenie do obrotu ziemniaka zmodyfikowanego genetycznie, druga zaś zezwalała na wprowadzenie do obrotu paszy produkowanej z tego ziemniaka oraz przypadkowe lub technicznie nieuniknione występowanie tego ziemniaka w produktach żywnościowych i innych produktach paszowych. Stojąc na stanowisku, że ów ziemniak stwarza zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt, a także dla środowiska naturalnego, Węgry wniosły skargę o stwierdzenie nieważności obu tych decyzji.

Sąd podkreślił przede wszystkim, że zaproponowane przez Komisję środki dotyczące wprowadzania do obrotu produktów zmodyfikowanych genetycznie powinny zostać przyjęte zgodnie z procedurą regulacyjną ustanowioną w art. 5 decyzji 1999/468/WE³². Procedura ta przewiduje po stronie Komisji obowiązek przedłożenia projektu środków właściwemu komitetowi regulacyjnemu. Postanawiając zwrócić się do Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) o wydanie skonsolidowanej opinii oraz opierając zaskarżone decyzje w szczególności na tej opinii, bez umożliwienia właściwym komitetom zajęcia stanowiska w przedmiocie tej opinii lub w przedmiocie projektów decyzji ze zmienionym uzasadnieniem, w rozpatrywanym przypadku Komisja nie dopełniła tego obowiązku.

W tym kontekście Sąd uznał, że gdyby Komisja postąpiła zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami, to wynik procedury lub treść zaskarżonych decyzji mogłyby być zasadniczo odmienne. Wyniki głosowań nad wcześniejszymi projektami w komitetach były bowiem bardzo niejednoznaczne, a we wzmiankowanej skonsolidowanej opinii wyrażono więcej wątpliwości niż we wcześniejszych opiniach EFSA i załączono do niej opinie odrębne, wobec czego nie można było wykluczyć, że członkowie komitetów mogliby zmienić swe stanowiska. Co więcej, w wypadku przedstawienia niekorzystnej opinii lub w braku opinii Komisja była zobowiązana do przedstawienia proponowanych środków Radzie, która mogła je formalnie przyjąć lub zakwestionować. Dopiero po zakończeniu tej procedury, w razie niepodjęcia decyzji przez Radę, Komisja mogła przyjąć swe decyzje.

Sąd uwzględnił zatem skargę i stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji.

II. Odwołania

Wśród orzeczeń wydanych przez izbę odwołań Sądu w 2013 r. na szczególną uwagę zasługują trzy wyroki.

Po pierwsze, w wyroku z dnia 11 września 2013 r. w sprawie T-317/10 P *przeciwko Parlamentowi* Sąd wyjaśnił, że co się tyczy przyczyny rozwiązania stosunku pracy, którą jest nadszarpnięcie lub utrata wzajemnego zaufania pomiędzy pracownikiem tymczasowym a frakcją polityczną Parlamentu Europejskiego, do której przydzielony został ten pracownik, pracownik tymczasowy przydzielony posłom niezrzeszonym ma wprowadzić interes w upewnieniu się, że zerwany stosunek zaufania był tym samym stosunkiem, który łączy go z jego bezpośrednim przełożonym administracyjnym, jednakże nie jest tak w wypadku pracownika przydzielonego do klasycznej frakcji politycznej, innej niż grupa posłów niezrzeszonych, w odniesieniu do której można domniemywać, że jej członków łączą wspólne przekonania polityczne. W tej drugiej sytuacji, jeśli stosunek zaufania został zerwany, to przestaje on istnieć w odniesieniu do całej frakcji, pytanie zaś, które osoby utraciły zaufanie, nie ma już znaczenia. Po przypomnieniu, że kwestia istnienia stosunku zaufania nie jest oparta na elementach obiektywnych i ze względu na swój charakter wymyka się kontroli sądowej, wobec czego sąd Unii nie może zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez organ upoważniony do zawierania umów o pracę, a fortiori w dziedzinie polityki, gdzie utrata zaufania jest pojęciem szerokim, Sąd uznał jednak, że jeśli instytucja, która postanowiła rozwiązać umowę z pracownikiem tymczasowym powołuje się w szczególności na konkretne istotne fakty leżące u podstaw decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy ze względu na utratę zaufania, to Sąd jest zobowiązany do zbadania, czy owe fakty są prawdziwe. Czyniąc to, Sąd nie zastępuje własną oceną oceny dokonanej przez

³² Decyzja Rady z dnia 28 czerwca 1999 r. ustanawiająca warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji (Dz.U. L 184, s. 23 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 1, t. 3, s. 124).

właściwy organ, którego zdaniem utrata zaufania rzeczywiście miała miejsce, ale ogranicza się do zbadania, czy leżące u podstaw decyzji fakty wskazane przez instytucję istotnie są prawdziwe.

Po drugie, w wyroku z dnia 23 października 2013 r. w sprawie T-476/11 P *Komisja przeciwko Moschonaki* Sąd wyjaśnił zakres reguły zgodności między zażaleniem w rozumieniu art. 91 ust. 2 tiret pierwsze regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej a późniejszą skargą. Sąd zwrócił uwagę, że okoliczność, iż zarzuty zawarte w skardze i w zażaleniu zmierzają do zakwestionowania legalności wewnętrznej – lub alternatywnie legalności zewnętrznej danego aktu – nie pozwala sama w sobie wykazać, że zarzuty te można uznać za pozostające ze sobą w ścisłym związku. Mogłoby to pozwolić skarżącemu na podniesienie po raz pierwszy przed Sądem do spraw Służby Publicznej zarzutu niemającego żadnego związku z zarzutami podniesionymi w zażaleniu, w sytuacji gdy zarzuty te, jako całość, dotyczą legalności wewnętrznej lub legalności zewnętrznej danego aktu. W tym stanie rzeczy organ powołujący dowiadywałby się w ramach zażalenia tylko o części zarzutów podniesionych przeciwko administracji. Nie będąc w stanie zapoznać się wystarczająco dokładnie z zarzutami lub żądaniami zainteresowanego, organ ten nie byłby w stanie dążyć do polubownego rozwiązania sporu. Pojęcia legalności wewnętrznej i legalności zewnętrznej są bowiem zbyt szerokie i abstrakcyjne z punktu widzenia konkretnego celu danej podstawy zaskarżenia, aby zapewnić możliwość istnienia takiego związku pomiędzy zarzutami objętymi wyłącznie jednym lub drugim z tych pojęć.

Niemniej jednak, o ile tożsamość przedmiotu i przyczyny sporu w zażaleniu oraz w skardze jest konieczna do tego, aby możliwe było wypracowanie polubownego rozstrzygnięcia sporu, dzięki temu, że organ powołujący jest poinformowany, od chwili wniesienia zażalenia, o zarzutach zainteresowanego, o tyle wykładnia tych pojęć nie może prowadzić do ograniczenia zainteresowanemu możliwości skutecznego zakwestionowania niekorzystnej dla niego decyzji. Tak więc w sytuacji gdy wnoszący zażalenie zapoznaje się z uzasadnieniem niekorzystnego dla niego aktu dopiero w odpowiedzi na wniesione przez niego zażalenie lub w sytuacji gdy uzasadnienie przedstawione w tej odpowiedzi zmienia lub uzupełnia w istotny sposób uzasadnienie zawarte w owym akcie, wszelkie zarzuty podniesione po raz pierwszy na etapie skargi i zmierzające do podważenia zasadności uzasadnienia przedstawionego w odpowiedzi na zażalenie należy uznać za dopuszczalne.

Po trzecie, w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r. w sprawie T-107/11 P *ETF przeciwko Schuerings* Sąd wyjaśnił charakter obowiązku, jaki ciąży na instytucji w wypadku rozwiązania umowy o pracę na czas nieokreślony zawartej z pracownikiem tymczasowym. W sprawie tej Sąd orzekł, że jeśli istnieje ważna przyczyna zwolnienia pracownika – w tym wypadku ograniczenie zakresu działalności agencji – Europejska Fundacja Kształcenia (ETF) nie ma obowiązku badania, czy pracownik tymczasowy może zostać przeniesiony na inne stanowisko, które istnieje lub ma zostać wkrótce utworzone, w następstwie przyznania ETF nowych kompetencji. O ile bowiem prawdą jest, że umowy o pracę na czas nieokreślony różnią się od umów o pracę na czas określony pod względem bezpieczeństwa zatrudnienia, o tyle pracownicy służby publicznej Unii zatrudnieni na podstawie umowy na czas nieokreślony nie mogą zapominać, że ich zatrudnienie ma charakter tymczasowy i że ich umowa nie przyznaje gwarancji zatrudnienia, zważywszy, że pojęcie „powołania na stanowisko w jednej z instytucji” w rozumieniu art. 1a ust. 1 regulaminu pracowniczego obejmuje tylko stanowiska, które wyraźnie określono w budżecie mianem „stałych” lub podobnie.

III. Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych

Do Sądu wpłynęło w tym roku 31 wniosków o zastosowanie środków tymczasowych, co stanowi znaczny wzrost w stosunku do liczby wniosków złożonych w 2012 r. (21). W 2013 r. prezes Sądu orzekł w 27 sprawach w porównaniu z 23 sprawami w 2012 r. Uwzględnił on w części lub w całości

cztery wnioski, a mianowicie w postępowaniach, w których wydano postanowienia: z dnia 11 marca 2013 r. w sprawie T-462/12 R *Pilkington Group przeciwko Komisji* (odwołanie w toku), z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie T-44/13 R *AbbVie przeciwko EMA* (niepublikowane w Zbiorze, odwołanie w toku) i w sprawie T-73/13 R *InterMune UK i in. przeciwko EMA* (odwołanie w toku), a także z dnia 15 maja 2013 r. w sprawie T-198/12 R *Niemcy przeciwko Komisji* (odwołanie w toku). W trzech pierwszych postanowieniach, dotyczących problematyki związanej z ujawnianiem przez Komisję i przez Europejską Agencję ds. Leków (EMA) informacji rzekomo poufnych, przyjęto podejście zastosowane już w postanowieniach wydanych w 2012 r.³³.

W wyżej wymienionej sprawie *Niemcy przeciwko Komisji* rząd niemiecki, stojący na stanowisku, że obowiązujące w Niemczech wartości dopuszczalne niektórych metali ciężkich występujących w zabawkach umożliwiają lepszą ochronę niż wartości wprowadzone w dyrektywie 2009/48/WE³⁴, wystąpił do Komisji z wnioskiem o zezwolenie na utrzymanie wartości krajowych. Komisja zasadniczo odrzuciła ten wniosek. Rząd niemiecki, po wniesieniu skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji, zwrócił się o zastosowanie środków tymczasowych w postaci zezwolenia na dalsze stosowanie własnych wartości dopuszczalnych do dnia ogłoszenia wyroku rozstrzygającego sprawę co do istoty. W postanowieniu z dnia 15 maja 2013 r. prezes Sądu uznał za dopuszczalne żądanie zmierzające do nakazania Komisji udzielenia takiego zezwolenia. Wprawdzie wniosek o zastosowanie środka tymczasowego, który zmierza jedynie do zawieszenia wykonania decyzji odmownej, jest co do zasady niedopuszczalny, ponieważ żądane zawieszenie nie może samo przez się zmienić sytuacji prawnej wnioskodawcy, jednak rząd niemiecki nie sformułował wniosku o zawieszenie wykonania decyzji odmownej, ale o zastosowanie środka tymczasowego w rozumieniu art. 279 TFUE. Możliwość taka była dostępna także w ramach skargi o stwierdzenie nieważności decyzji odmownej, gdyż ani art. 279 TFUE, ani art. 104 regulaminu postępowania przed Sądem, ani tym bardziej art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej nie pozwalają uznać takiego wniosku za niedopuszczalny. Prezes Sądu dodał, że w dziedzinie środków tymczasowych sędzia orzekający w sprawie tych środków posiada kompetencje, których oddziaływanie na dane instytucje Unii wykracza poza skutki prawne wynikające z wyroku stwierdzającego nieważność, pod warunkiem że owe środki tymczasowe są stosowane tylko w czasie trwania postępowania głównego, mają wystarczająco ścisły związek ze skargą główną, nie wpływają na orzeczenie co do istoty i nie stoją na przeszkodzie skuteczności (effet utile) tego orzeczenia. Prezes Sądu orzekł, że w sprawie tej opisane warunki zostały spełnione.

W odniesieniu do istoty sprawy prezes Sądu stwierdził, że rząd niemiecki wykazał również, że z faktycznego i prawnego punktu widzenia zastosowanie środków tymczasowych zmierzających do ochrony zdrowia dzieci jest konieczne i że środki te mają pilny charakter. Podkreślił w szczególności, że spór pomiędzy rządem niemieckim a Komisją co do „poprawnych” dopuszczalnych wartości dla ołowiu, baru, antymonu, arsenu i rtęci ujawnia złożone kwestie o wysoce technicznym

³³ Zasadnicza treść postanowień z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie T-341/12 R *Evonik Degussa przeciwko Komisji* (niepublikowane w Zbiorze) i w sprawie T-345/12 R *Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji* (niepublikowane w Zbiorze), a także z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie T-164/12 R *Alstom przeciwko Komisji*, które nie były przedmiotem odwołania, została obszernie opisana w sprawozdaniu rocznym z 2012 r. (s. 161, 162). Wniesione przez Komisję odwołanie od ww. postanowienia w sprawie *Pilkington Group przeciwko Komisji* zostało oddalone postanowieniem wiceprezesa Trybunału z dnia 10 września 2013 r. w sprawie C-278/13 P(R) *Komisja przeciwko Pilkington Group*. Po rozpoznaniu odwołań wniesionych przez EMA wiceprezes Trybunału, postanowieniami z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie C-389/13 P(R) *EMA przeciwko AbbVie* i w sprawie C-390/13 P(R) *EMA przeciwko InterMune UK i in.*, uchylił ww. postanowienia w sprawach *AbbVie przeciwko EMA* i *InterMune UK i in. przeciwko EMA* oraz odesłał te sprawy do Sądu.

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/48/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie bezpieczeństwa zabawek (Dz.U. L 170, s. 1).

charakterze, których na pierwszy rzut oka nie można uznać za pozbawione znaczenia, ale które wymagają przeprowadzenia pogłębionego badania w ramach postępowania co do istoty. W konsekwencji prezes Sądu nakazał Komisji udzielenie zezwolenia na utrzymanie wartości dopuszczalnych obowiązujących w Niemczech³⁵.

Wszystkie inne wnioski o zastosowanie środków tymczasowych, z wyjątkiem kilku, w odniesieniu do których postępowanie zostało umorzone, zostały oddalone w przeważającej mierze ze względu na brak pilnego charakteru.

Sprawa T-366/13 R *Francja przeciwko Komisji* (postanowienie z dnia 29 sierpnia 2013 r., niepublikowane w Zbiorze, odwołanie w toku) dotyczyła decyzji Komisji nakazującej odzyskanie od Société nationale Corse Méditerranée (SNCM) pomocy państwa w kwocie ponad 220 mln EUR udzielonej przez Republikę Francuską. Według tego państwa zwrot wskazanej kwoty przez SNCM doprowadziłby nieuchronnie do niewypłacalności i likwidacji tej spółki, co skutkowałoby wyrządzeniem poważnych i nieodwracalnych szkód, takich jak zerwanie ciągłości terytorialnej czy zakłócenie porządku publicznego, a także powstaniem negatywnych konsekwencji gospodarczych na Korsyce. Po przypomnieniu, że zaskarżona decyzja była wiążąca wyłącznie w odniesieniu do władz francuskich, prezes Sądu stwierdził, że decyzja ta nie była w stanie sama w sobie zmusić SNCM do zwrotu pomocy państwa. Ponieważ jednak władze francuskie nie zastosowały żadnego prawnie wiążącego środka zmierzającego do wykonania zaskarżonej decyzji, ryzyka likwidacji SNCM nie można było uznać za wystarczająco nieuchronne, aby uzasadniało ono zawieszenie wykonania decyzji, którego domagała się skarżąca. W każdym razie, jeżeli chodzi o wewnętrzne środki zaskarżenia, z których SNCM mogłaby skorzystać w celu obrony przed krajowymi działaniami zmierzającymi do odzyskania pomocy, Republika Francuska nie wykazała, że owe środki prawne nie umożliwiały SNCM uniknięcia likwidacji dzięki powołaniu się przed sądem krajowym na swą indywidualną sytuację finansową i swój obowiązek zapewnienia obsługi połączeń morskich między Marsylią a Korsyką. Prezes Sądu mógł zatem jedynie stwierdzić, że nie wykazano, iż dostępne w tej dziedzinie w prawie francuskim środki zaskarżenia nie są dostatecznie skuteczne. Ponadto w owej sprawie zwrócenie się przez SNCM do sądu francuskiego należało uznać za konieczne działanie wstępne, gdyż Republika Francuska nie była w stanie wykazać pilnego charakteru, dopóki władze krajowe nie przyjęły kategoriycznych środków wykonawczych i dopóki do sądu krajowego nie wpłynął ewentualny wniosek o zawieszenie wykonania.

Sprawa T-397/13 R *Tilly-Sabco przeciwko Komisji* (postanowienie z dnia 26 września 2013 r., niepublikowane w Zbiorze) dotyczyła przedsiębiorstwa specjalizującego się w wywozie do krajów Środkowego Wschodu mrożonego drobiu o wadze jednostkowej mniejszej od wagi jednostkowej drobiu sprzedawanego na rynku europejskim. Rentowność tej działalności zależała zasadniczo od przyznania dotacji publicznej w formie refundacji wywozowych, które miały na celu ułatwienie, w razie potrzeby, wywozów w ramach realizacji celów wspólnej polityki rolnej. Po ustaleniu w rozporządzeniu Komisji zerowej stawki refundacji wywozowej dla mrożonego drobiu skarżąca poniosła, jak twierdzi, stratę odpowiadającą 80% jej łącznego obrotu oraz została narażona na ryzyko utraty wypłacalności. W postanowieniu z dnia 26 września 2013 r. prezes Sądu oddalił wniosek o zastosowanie środka tymczasowego, wskazując w uzasadnieniu, że skarżąca, jako rozważny i doświadczony podmiot gospodarczy, nie mogła być nieświadoma faktu, że dziedzina wspólnej organizacji rynków rolnych jest silnie reglamentowana i że Komisja interweniuje co trzy miesiące w celu ustalenia stawek refundacji wywozowych, tak aby dostosować je do zmieniającej się sytuacji gospodarczej. Skarżąca nie mogła zatem powoływać się na ochronę prawa nabytego do utrzymania określonej

³⁵ Odwołanie od tego postanowienia zostało oddalone postanowieniem wiceprezesa Trybunału z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie C-426/13 P(R) *Komisja przeciwko Niemcom*.

stawki refundacji wywozowej, z której korzystała w danej chwili, tym bardziej że zgodnie z właściwymi uregulowaniami refundacje wywozowe mają charakter fakultatywny, wobec czego nie istniał żaden obowiązek prawny trwałego utrzymywania systemu refundacji, a w konsekwencji mogły one – w zależności od zachodzących na rynku zmian – być zmniejszane lub nawet całkowicie zawieszane. W tych okolicznościach zadaniem skarżącej było zachowanie racjonalnego poziomu staranności i podjęcie środków ostrożności w celu dywersyfikacji swej produkcji i rynków zbytu. Wobec niezachowania takiej staranności skarżąca powinna wziąć na siebie, jako ryzyko związane z działalnością przedsiębiorstwa, ciężar szkody, której źródłem było ustalenie zerowej stawki refundacji wywozowej.

B – Skład Sądu

(Porządek pierwszeństwa na dzień 23 października 2013 r.)

Pierwszy rzęd, od lewej:

Prezesa izb: G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; wiceprezes Sądu H. Kanninen; prezes Sądu M. Jaeger; prezesi izb: E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen i D. Gratsias

Drugi rzęd, od lewej:

Sędziowie: E. Buttigieg, A. Popescu, I. Labucka, I. Wiszniewska-Białecka, F. Dehousse, N.J. Forwood, O. Czúcz, I. Pelikánová, J. Schwarcz i M. Kancheva

Trzeci rzęd, od lewej:

Sędziowie: L. Madise, I. Ulloa Rubio, V. Kreuschitz, V. Tomljenović, C. Wetter, E. Bieliūnas, A.M. Collins i S. Gervasoni; sekretarz E. Coulon

1. Członkowie Sądu

(w kolejności objęcia funkcji)

Marc Jaeger

urodzony w 1954 r.; absolwent wydziału prawa na uniwersytecie Roberta Schumana w Strasburgu; studia w Kolegium Europejskim; przyjęty do palestry w Luksemburgu (1981); attaché de justice, delegat przy prokuratorze generalnym w Luksemburgu (1983); sędzia tribunal d'arrondissement de Luxembourg (luksemburskiego sądu okręgowego) (1984); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1986–1996); przewodniczący Institut universitaire international de Luxembourg (IUIL); sędzia Sądu od dnia 11 lipca 1996 r.; prezes Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Heikki Kanninen

urodzony w 1952 r.; absolwent wyższej szkoły handlowej w Helsinkach oraz wydziału prawa uniwersytetu w Helsinkach; referendarz w naczelnym sądzie administracyjnym Finlandii; sekretarz generalny komitetu ds. reformy systemu ochrony prawnej w administracji publicznej; główny administrator w naczelnym sądzie administracyjnym; sekretarz generalny komitetu ds. reformy postępowania sądowo-administracyjnego, radca w departamencie legislacji ministerstwa sprawiedliwości; zastępca sekretarza Sądu EFTA; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia naczelnego sądu administracyjnego (1998–2005); członek komisji odwoławczej ds. uchodźców; wiceprzewodniczący komitetu ds. rozwoju fińskich organów sądowych; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r. do dnia 6 października 2009 r.; sędzia Sądu od dnia 7 października 2009 r.; wiceprezes Sądu od dnia 17 września 2013 r.

Josef Azizi

urodzony w 1948 r.; doktor prawa i absolwent wydziału nauk społecznych i ekonomicznych uniwersytetu w Wiedniu; wykładowca i starszy wykładowca na uniwersytecie nauk ekonomicznych w Wiedniu i na wydziale prawa uniwersytetu w Wiedniu oraz na szeregu innych uniwersytetów; profesor honorowy wydziału prawa uniwersytetu w Wiedniu; Ministerialrat i kierownik wydziału kancelarii federalnej; członek Komitetu ds. Współpracy Prawnej Rady Europy (CDCJ); pełnomocnik ad litem przed Verfassungsgerichtshof (trybunałem konstytucyjnym) w postępowaniach sądowych w zakresie kontroli konstytucyjności ustaw federalnych; koordynator odpowiedzialny za dostosowanie prawa austriackiego do prawa wspólnotowego; sędzia Sądu od dnia 18 stycznia 1995 r. do dnia 16 września 2013 r.

Nicholas James Forwood

urodzony w 1948 r.; absolwent uniwersytetu w Cambridge (BA 1969, MA 1973) (mechanika i prawo); przyjęty w skład palestry Anglii w 1970 r., praktyka w zawodzie adwokata w Londynie (1971–1999) i w Brukseli (1979–1999); przyjęty do palestry w Irlandii w 1981 r.; mianowany Queen's Counsel w 1987 r.; benchler of Middle Temple w 1998 r.; przedstawiciel palestry Anglii i Walii w Radzie Palestr Unii Europejskiej (CCBE) i przewodniczący stałej delegacji CCBE przy Trybunale Sprawiedliwości (1995–1999); członek biura World Trade Law Association (Światowego Stowarzyszenia Prawa Handlowego) i Europejskiej Organizacji Prawa Morskiego (1993–2002); sędzia Sądu od dnia 15 grudnia 1999 r.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

urodzona w 1956 r.; studia w Lizbonie, Brukseli i Strasburgu; advogada w Portugalii i w Brukseli; niezależna pracownica naukowa w instytucie studiów europejskich na wolnym uniwersytecie w Brukseli; referendarz w gabinecie sędziego portugalskiego J.C. Moitinha de Almeida w Trybunale Sprawiedliwości (1986–2000), a następnie B. Vesterdorfa – prezesa Sądu Pierwszej Instancji (2000–2003); sędzia Sądu od dnia 31 marca 2003 r.

Franklin Dehousse

urodzony w 1959 r.; licencjat z prawa (uniwersytet w Liège, 1981); pracownik naukowy przebywający na stypendium badawczym (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); doradca prawny w izbie reprezentantów (1981–1990); doktor prawa (uniwersytet w Strasburgu, 1990); profesor (uniwersytety w Liège i w Strasburgu, Kolegium Europejskie, Institut royal supérieur de Défense, uniwersytet Montesquieugo w Bordeaux; collègue Michel Servet des universités de Paris; facultés Notre-Dame de la Paix w Namur); specjalny przedstawiciel ministerstwa spraw zagranicznych (1995–1999); dyrektor studiów europejskich w Institut royal des relations internationales (1998–2003); assesseur w radzie stanu (2001–2003); konsultant w Komisji Europejskiej (1990–2003); członek Observatoire Internet (2001–2003); sędzia Sądu od dnia 7 października 2003 r.

Ottó Czúcz

urodzony w 1946 r.; doktor prawa na uniwersytecie w Szegedzie (1971); administrator w ministerstwie pracy (1971–1974); wykładowca oraz profesor (1974–1989), dziekan wydziału prawa (1989–1990), prorektor (1992–1997) uniwersytetu w Szegedzie; adwokat; członek prezydium krajowego zakładu ubezpieczeń emerytalnych; wiceprezes europejskiego instytutu ubezpieczeń społecznych (1998–2002); członek rady naukowej Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego; sędzia trybunału konstytucyjnego (1998–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Irena Wiszniewska-Białecka

urodzona w 1947 r.; absolwentka wydziału prawa na Uniwersytecie Warszawskim (1965–1969); pracownica naukowa (asystent, docent, profesor) w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk (1969–2004); współpraca z instytutem Maxa Plancka ds. obcego i międzynarodowego prawa patentowego, prawa autorskiego i prawa konkurencji w Monachium (stypendium Fundacji AvH, 1985–1986); adwokat (1992–2000); sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego (2001–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Irena Pelikánová

urodzona w 1949 r.; doktor prawa, asystent w dziedzinie prawa gospodarczego (przed 1989), następnie doktor nauk ścisłych, profesor prawa handlowego (od 1993) na wydziale prawa uniwersytetu Karola w Pradze; członkini organu zarządzającego i komisji papierów wartościowych (1999–2002); adwokat; członkini rady legislacyjnej rządu czeskiego (1998–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Vilenas Vadapalas

urodzony w 1954 r.; doktor prawa na uniwersytecie w Moskwie; doktor habilitowany na wydziale prawa Uniwersytetu Warszawskiego; profesor uniwersytetu w Wilnie: prawo międzynarodowe (od 1981), prawa człowieka (od 1991) oraz prawo wspólnotowe (od 2000); doradca rządu ds. polityki zagranicznej (1991–1993); członek grupy koordynującej w delegacji prowadzącej negocjacje w sprawie przystąpienia Litwy do Unii Europejskiej; dyrektor generalny departamentu prawa europejskiego przy rządzie (1997–2004); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Wilnie, kierownik katedry Jeana Monneta; prezes litewskiego stowarzyszenia studiów nad Unią Europejską; sprawozdawca parlamentarnej grupy roboczej ds. reformy konstytucyjnej w związku z przystąpieniem Litwy do UE; członek Międzynarodowej Komisji Prawników (kwiecień 2003); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 16 września 2013 r.

Küllike Jürimäe

urodzona w 1962 r.; absolwentka wydziału prawa na uniwersytecie w Tartu (1981–1986); asystent prokuratora republiki w Tallinie (1986–1991); absolwentka estońskiej szkoły dyplomacji (1991–1992); doradca prawna (1991–1993) oraz doradca generalna przy izbie przemysłowo-handlowej (1992–1993); sędzia sądu apelacyjnego w Tallinie (1993–2004); European Master w dziedzinie praw człowieka i demokratyzacji, uniwersytety w Padwie i w Nottingham (2002–2003); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 23 października 2013 r., sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 23 października 2013 r.

Ingrida Labucka

urodzona w 1963 r.; absolwentka wydziału prawa na uniwersytecie łotewskim (1986); inspektor ministerstwa spraw wewnętrznych na region Kirov i miasto Ryga (1986–1989); sędzia sądu pierwszej instancji w Rydze (1990–1994); adwokat (1994–1998 i lipiec 1999 – maj 2000); minister sprawiedliwości (listopad 1998 – lipiec 1999 i maj 2000 – październik 2002); członkini Międzynarodowego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (2001–2004); członkini parlamentu (2002–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Savvas S. Papasavvas

urodzony w 1969 r.; studia na uniwersytecie w Atenach (ptychion w 1991); studia trzeciego cyklu na uniwersytecie Paris II (DEA w dziedzinie prawa publicznego, 1992) oraz na uniwersytecie Aix-Marseille III (doktorat z nauk prawnych, 1995); przyjęty do palestry na Cyprze, członek palestry w Nikozji od 1993 r.; wykładowca na uniwersytecie na Cyprze (1997–2002), docent prawa konstytucyjnego od września 2002 r.; pracownik naukowy w europejskim centrum prawa publicznego (2001–2002); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Miro Prek

urodzony w 1965 r.; absolwent wydziału prawa (1989); przyjęty do palestry (1994); liczne zadania i funkcje pełnione w administracji publicznej, głównie w rządowym biurze legislacyjnym (zastępca sekretarza stanu oraz zastępca dyrektora, kierownik departamentu prawa europejskiego i prawa porównawczego) oraz w urzędzie spraw europejskich (podsekretarz stanu); członek zespołu negocjacyjnego ds. układu stowarzyszeniowego (1994–1996) oraz ds. przystąpienia do Unii Europejskiej (1998–2003), obowiązki w zakresie kwestii prawnych; adwokat; obowiązki w zakresie projektów dotyczących dostosowania do prawa wspólnotowego oraz integracji europejskiej, głównie w zachodnich Bałkanach; kierownik wydziału w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (2004–2006); sędzia Sądu od dnia 7 października 2006 r.

Alfred Dittrich

urodzony w 1950 r.; studia prawnicze na uniwersytecie erlandzko-norymberskim (1970–1975); Rechtsreferendar w wyższym sądzie krajowym (Oberlandesgericht) w Norymberdze (1975–1978); administrator w federalnym ministerstwie gospodarki (1978–1982); administrator w stałym przedstawicielstwie Republiki Federalnej Niemiec przy Wspólnotach Europejskich (1982); administrator w federalnym ministerstwie gospodarki odpowiedzialny za sprawy związane z prawem wspólnotowym i prawem konkurencji (1983–1992); dyrektor departamentu ds. prawa Unii Europejskiej (1992–2007) w ministerstwie sprawiedliwości; przewodniczący niemieckiej delegacji do grupy roboczej Rady ds. Trybunału Sprawiedliwości; pełnomocnik rządu federalnego w wielu postępowaniach przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Santiago Soldevila Frago

urodzony w 1960 r.; absolwent wydziału prawa na uniwersytecie autonomicznym w Barcelonie (1983); sędzia (1985); od 1992 r. sędzia specjalizujący się w sprawach administracyjnych w sądzie odwoławczym (Tribunal Superior de Justicia) Wysp Kanaryjskich w Santa Cruz de Tenerife (1992 i 1993) oraz Audiencia nacional (Madryt, maj 1998 – sierpień 2007), gdzie rozpoznawał sprawy z dziedziny prawa podatkowego (VAT) oraz skargi skierowane przeciwko przepisom wykonawczym ministra gospodarki o charakterze powszechnie obowiązującym, jak również jego decyzjom z zakresu pomocy państwa oraz odpowiedzialności majątkowej administracji, a także wszelkim decyzjom centralnych organów regulacyjnych w sektorach: bankowym, giełdowym, energetycznym, ubezpieczeń i konkurencji; referendarz trybunału konstytucyjnego (1993–1998); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r. do dnia 16 września 2013 r.

Laurent Truchot

urodzony w 1962 r.; absolwent Institut d'études politiques de Paris (dyplom w 1984); absolwent École nationale de la magistrature (1986–1988); sędzia sądu powszechnego (tribunal de grande instance) w Marsylii (styczeń 1988 – styczeń 1990); sędzia w dyrekcji spraw cywilnych i pieczęci ministerstwa sprawiedliwości (styczeń 1990 – czerwiec 1992); zastępca dyrektora, następnie dyrektor biura w dyrekcji generalnej konkurencji, konsumentów i zwalczania nadużyć w ministerstwie gospodarki, finansów i przemysłu (czerwiec 1992 – wrzesień 1994); doradca techniczny ministra sprawiedliwości (wrzesień 1994 – maj 1995); sędzia tribunal de grande instance w Nîmes (maj 1995 – maj 1996); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości w gabinecie rzecznika generalnego P. Légera (maj 1996 – grudzień 2001); conseiller référendaire w trybunale kasacyjnym (Cour de cassation) (grudzień 2001 – sierpień 2007); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Sten Frimodt Nielsen

urodzony w 1963 r.; licencjat z prawa na uniwersytecie w Kopenhadze (1988); urzędnik ministerstwa spraw zagranicznych (1988–1991); wykładowca prawa międzynarodowego i prawa europejskiego na uniwersytecie w Kopenhadze (1988–1991); sekretarz ambasady w stałym przedstawicielstwie Danii przy ONZ w Nowym Jorku (1991–1994); urzędnik w służbie prawnej ministerstwa spraw zagranicznych (1994–1995); profesor nadzwyczajny uniwersytetu w Kopenhadze (1995); radca, następnie główny radca w kancelarii premiera (1995–1998); minister radca w stałym przedstawicielstwie Danii przy Unii Europejskiej (1998–2001); radca specjalny w kancelarii premiera do spraw prawnych (2001–2002); dyrektor departamentu i radca prawny w kancelarii premiera (marzec 2002 – lipiec 2004); podsekretarz stanu i radca prawny w kancelarii premiera (sierpień 2004 – sierpień 2007); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Kevin O'Higgins

urodzony w 1946 r.; studia w Crescent College w Limerick, w Clongowes Wood College, w University College Dublin (BA degree i dyplom prawa europejskiego) oraz w King's Inns; przyjęty do palestry w Irlandii w 1968 r.; barrister (1968–1982); senior counsel (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); sędzia w Circuit court (1986–1997); sędzia w High Court of Ireland (1997–2008); benchler of King's Inns; przedstawiciel Irlandii w radzie konsultacyjnej sędziów europejskich (2000–2008); sędzia Sądu od dnia 15 września 2008 r. do dnia 16 września 2013 r.

Juraj Schwarcz

urodzony w 1952 r.; doktor prawa (uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie, 1979); radca prawny w przedsiębiorstwie (1975–1990); sekretarz ds. rejestru handlowego przy sądzie rejonowym w Koszycach (1991); sędzia sądu rejonowego w Koszycach (styczeń–październik 1992); sędzia i prezes izby sądu regionalnego w Koszycach (listopad 1992–2009); sędzia delegowany izby handlowej sądu najwyższego Republiki Słowackiej (październik 2004 – wrzesień 2005); prezes kolegium prawa handlowego przy sądzie regionalnym w Koszycach (październik 2005 – wrzesień 2009); członek zewnętrzny wydziału prawa handlowego i gospodarczego uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach (1997–2009); członek zewnętrzny zespołu wykładowców szkoły sądownictwa (2005–2009); sędzia Sądu od dnia 7 października 2009 r.

Marc van der Woude

urodzony w 1960 r.; licencjat z prawa (uniwersytet w Groningen, 1983); studia w Kolegium Europejskim (1983–1984); asystent w Kolegium Europejskim (1984–1986); wykładowca na uniwersytecie w Lejdzie (1986–1987); sprawozdawca w dyrekcji generalnej ds. konkurencji Komisji Wspólnot Europejskich (1987–1989); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1989–1992); koordynator polityczny w Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji Komisji Wspólnot Europejskich (1992–1993); członek służb prawnych Komisji Wspólnot Europejskich (1993–1995); członek palestry w Brukseli od 1995 r.; profesor na uniwersytecie Erazma w Rotterdamie od 2000 r.; autor licznych publikacji; sędzia Sądu od dnia 13 września 2010 r.

Dimitrios Gratsias

urodzony w 1957 r.; absolwent wydziału prawa na uniwersytecie w Atenach (1980); studia podyplomowe w zakresie prawa publicznego na uniwersytecie Paris I Panthéon-Sorbonne (1981); świadectwo uniwersyteckiego centrum studiów wspólnotowych i europejskich (uniwersytet Paris I) (1982); członek Conseil d'État na stanowisku auditeur (1985–1992); członek Conseil d'État na stanowisku maître des requêtes (1992–2005); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1994–1996); członek stowarzyszony szczególnego sądu najwyższego Grecji (1998 i 1999); radca stanu w Conseil d'État (2005); członek specjalnego sądu do spraw dyscyplinarnych (2006); członek najwyższej rady sądownictwa administracyjnego (2008); inspektor sądownictwa administracyjnego (2009–2010); sędzia Sądu od dnia 25 października 2010 r.

Andrei Popescu

urodzony w 1948 r.; licencjat z prawa na uniwersytecie w Bukareszcie (1971); studia podyplomowe z zakresu międzynarodowego prawa pracy i europejskiego prawa socjalnego, uniwersytet w Genewie (1973–1974); doktor prawa na uniwersytecie w Bukareszcie (1980); asystent stażysta (1971–1973), asystent tytularny (1974–1985), następnie wykładowca z zakresu prawa pracy na uniwersytecie w Bukareszcie (1985–1990); główny pracownik naukowy w instytucie badań naukowych w zakresie pracy i zabezpieczenia społecznego (1990–1991); zastępca dyrektora generalnego (1991–1992), następnie dyrektor (1992–1996) w ministerstwie pracy i polityki społecznej; wykładowca (1997), następnie profesor w krajowej szkole studiów politycznych i administracyjnych, Bukareszt (2000); sekretarz stanu w ministerstwie integracji europejskiej (2001–2005); szef departamentu w radzie legislacyjnej Rumunii (1996–2001 i 2005–2009); fundator i dyrektor rumuńskiego przeglądu prawa europejskiego; prezes rumuńskiego towarzystwa prawa europejskiego (2009–2010); pełnomocnik rządu rumuńskiego przed sądami Unii Europejskiej (2009–2010); sędzia Sądu od dnia 26 listopada 2010 r.

Mariyana Kancheva

urodzona w 1958 r., absolwentka wydziału prawa na uniwersytecie w Sofii (1979–1984); studia uzupełniające (tytuł master) w zakresie prawa europejskiego w Institut d'études européennes na wolnym uniwersytecie w Brukseli (2008–2009); specjalizacja w dziedzinie prawa gospodarczego i prawa własności intelektualnej; asesor sądowa w sądzie regionalnym w Sofii (1985–1986); doradca prawna (1986–1988); członkini palestry w Sofii (1988–1992); dyrektor generalna biura obsługującego korpus dyplomatyczny w ministerstwie spraw zagranicznych (1992–1994); adwokat w Sofii (1994–2011) i Brukseli (2007–2011); arbiter w Sofii w sprawach handlowych; udział w tworzeniu aktów prawnych różnego rodzaju jako doradca prawna w parlamencie bułgarskim; sędzia Sądu od dnia 19 września 2011 r.

Guido Berardis

urodzony w 1950 r.; licencjat z prawa (uniwersytet La Sapienza w Rzymie, 1973), absolwent podyplomowych studiów europejskich w Kolegium Europejskim (Brugia, 1974–1975); urzędnik Komisji Wspólnot Europejskich (dyrekcja do spraw międzynarodowych w dyrekcji generalnej ds. rolnictwa, 1975–1976); członek służby prawnej Komisji Wspólnot Europejskich (1976–1991 i 1994–1995); przedstawiciel służby prawnej Komisji Wspólnot Europejskich w Luksemburgu (1990–1991); referendarz w gabinecie sędziego G.F. Manciniego w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1991–1994); doradca prawny w gabinetach członków Komisji Wspólnot Europejskich: M. Montiego (1995–1997) i F. Bolkesteina (2000–2002); dyrektor: dyrekcji ds. polityki zamówień publicznych (2002–2003), dyrekcji ds. usług, własności intelektualnej i przemysłowej, środków przekazu i ochrony danych (2003–2005), dyrekcji ds. usług (2005–2011) w dyrekcji generalnej ds. rynku wewnętrznego Komisji Wspólnot Europejskich; główny doradca prawny i dyrektor zespołu ds. sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa, prawa cywilnego oraz prawa karnego w służbie prawnej Komisji Europejskiej (2011–2012); sędzia Sądu od dnia 17 września 2012 r.

Eugène Buttigieg

urodzony w 1961 r.; doktor prawa uniwersytetu na Malcie; master w dziedzinie prawa europejskiego (uniwersytet w Exeterze); doktorat z dziedziny prawa konkurencji (uniwersytet w Londynie); prawnik w ministerstwie sprawiedliwości (1987–1990); główny prawnik w ministerstwie spraw zagranicznych (1990–1994); członek Copyright Board (komisji do spraw praw autorskich) (1994–2005); prawnik weryfikator w ministerstwie sprawiedliwości i samorządów lokalnych (2001–2002); administrator w Malta Resources Authority (urzędzie zarządzania zasobami Malty) (2001–2009); konsultant w dziedzinie prawa europejskiego (od 1994); doradca do spraw prawa konkurencji i konsumentów w ministerstwie finansów, gospodarki i inwestycji (2000–2010); doradca premiera do spraw prawa konkurencji i konsumentów (2010–2011), konsultant w Malta Competition and Consumer Affairs Authority (maltańskim urzędzie do spraw konkurencji i konsumentów) (2012); wykładowca (1994–2001), docent (2001–2006), następnie profesor stowarzyszony (od 2007) i kierownik katedry prawa europejskiego Jeana Monneta (od 2009) na uniwersytecie na Malcie; współzałożyciel i wiceprezes Maltese Association for European Law (maltańskiego stowarzyszenia prawa europejskiego); sędzia Sądu od dnia 8 października 2012 r.

Carl Wetter

urodzony w 1949 r.; absolwent wydziałów ekonomii (BA, 1974) i prawa (LLM, 1977) na uniwersytecie w Uppsali; administrator w ministerstwie spraw zagranicznych (1977); członek palestry szwedzkiej (od 1983); członek szwedzkiej grupy roboczej ds. prawa konkurencji w Międzynarodowej Izbie Handlowej (ICC); wykładowca prawa konkurencji (uniwersytety w Lund i w Sztokholmie); autor licznych publikacji; sędzia Sądu od dnia 18 marca 2013 r.

Vesna Tomljenović

urodzona w 1956 r.; absolwentka uniwersytetu w Rijeci (magisterium, 1979) i uniwersytetu w Zagrzebiu (LLM, 1984; doktorat z prawa, 1996); asystent (1980–1998), profesor stowarzyszona (2003–2009) i profesor (2009–2013) na wydziale prawa uniwersytetu w Rijeci; asystent na wydziale ekonomii uniwersytetu w Rijeci (1990–2013); przewodnicząca chorwackiego stowarzyszenia prawa porównawczego (2006–2013); sędzia Sądu od dnia 4 lipca 2013 r.

Egidijus Bieliūnas

urodzony w 1950 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Wilnie (1973); doktor prawa (1978), asystent, wykładowca, następnie docent na wydziale prawa uniwersytetu w Wilnie (1977–1992); konsultant w departamencie prawnym parlamentu Republiki Litewskiej (1990–1992); radca w ambasadzie Litwy w Belgii (1992–1994); radca w ambasadzie Litwy we Francji (1994–1996); członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (1996–1999); sędzia litewskiego sądu najwyższego (1999–2011); kierownik katedry prawa karnego uniwersytetu w Wilnie (2003–2013); przedstawiciel Republiki Litewskiej we wspólnym organie nadzorczym Eurojustu (2004–2011); sędzia trybunału konstytucyjnego Republiki Litewskiej (2011–2013); sędzia Sądu od dnia 16 września 2013 r.

Viktor Kreuschitz

urodzony w 1952 r.; doktor prawa uniwersytetu w Wiedniu (1981); urzędnik urzędu kanclerza federalnego – służby ds. konstytucyjnych (1981–1997); doradca w służbie prawnej Komisji Europejskiej (1997–2013); sędzia Sądu od dnia 16 września 2013 r.

Anthony Michael Collins

urodzony w 1960 r.; absolwent Trinity College, Dublin (nauki prawne) (1984) i Honourable Society of the King's Inns, Dublin (barrister) (1986); praktyka w zawodzie barrister (1986–1990 i 1997–2003) i senior counsel (2003–2013) w irlandzkiej palestrze; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1990–1997); dyrektor Irish Centre for European Law (ICEL, Trinity College, Dublin, 1997–2000) i członek jego zarządu do dnia dzisiejszego; wiceprzewodniczący Council of European National Youth Committees (CENYC, 1979–1981); sekretarz generalny Organising Bureau of European School Student Unions (OBESSU, 1977–1984); sekretarz generalny Irish Union of School Students (IUSS, 1977–1979); międzynarodowy wiceprzewodniczący Union of Students in Ireland (USI, 1982–1983); członek prezydium Association amicale des référendaires de la Cour de justice, Luksemburg (1992–2000); członek stałej delegacji Rady Państw Unii Europejskiej (CCBE) przy Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Trybunale EFTA (2006–2013); sędzia Sądu od dnia 16 września 2013 r.

Ignacio Ulloa Rubio

urodzony w 1967 r.; studia prawnicze (dyplom z wyróżnieniem, 1985–1990) i studia doktoranckie (1990–1993) na uniwersytecie Complutense w Madrycie; prokurator w Gironie (2000–2003); doradca ds. sądownictwa i praw człowieka Tymczasowej Administracji Koalicyjnej, Bagdad, Irak (2003–2004); sędzia sądu cywilnego pierwszej instancji (2003–2007); następnie sędzia w randze magistrado, Girona (2008); zastępca szefa zintegrowanej misji Unii Europejskiej w Iraku dotyczącej państwa prawnego, EUJUST LEX w Radzie Unii Europejskiej (2005–2006); referendarz w hiszpańskim trybunale konstytucyjnym (2006–2011 i 2013); sekretarz stanu ds. bezpieczeństwa (2012–2013); ekspert cywilny ds. państwa prawa i reformy sektora bezpieczeństwa Rady Unii Europejskiej (2005–2011); ekspert ds. praw podstawowych i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych Komisji Europejskiej (2011–2013); wykładowca i autor licznych publikacji; sędzia Sądu od dnia 16 września 2013 r.

Stéphane Gervasoni

urodzony w 1967 r.; absolwent Institut d'études politiques de Grenoble (1988) oraz École nationale d'administration (ENA) (1993); członek Conseil d'État na stanowisku auditeur [sędzia sprawozdawca w wydziale postępowań spornych (1993–1997), członek wydziału spraw społecznych (1996–1997)]; członek Conseil d'État na stanowisku maître des requêtes (1996–2008); wykładowca w Institut d'études politiques de Paris (1993–1995); komisarz rządu w specjalnej komisji odwoławczej ds. emerytur (1994–1996); doradca prawny w ministerstwie służby cywilnej oraz w urzędzie miasta Paryż (1995–1997); sekretarz generalny prefektury departamentu Yonne, podprefekt okręgu Auxerre (1997–1999); sekretarz generalny prefektury departamentu Savoie, podprefekt okręgu Chambéry (1999–2001); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (2001–2005); członek rzeczywisty komisji odwoławczej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) (2001–2005); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej (2005–2011, prezes izby 2008–2011); conseiller d'État, zastępca prezesa ósmej izby wydziału postępowań spornych (2011–2013); członek komisji odwoławczej Europejskiej Agencji Kosmicznej (2011–2013); sędzia Sądu od dnia 16 września 2013 r.

Lauri Madise

urodzony w 1974 r.; absolwent wydziału prawa (uniwersytety w Tartu i w Poitiers); radca w ministerstwie sprawiedliwości (1995–1999); szef sekretariatu komisji konstytucyjnej parlamentu estońskiego (1999–2000); sędzia sądu apelacyjnego w Tallinie (od 2002); członek komisji przeprowadzającej egzaminy sędziowskie (od 2005); udział w pracach legislacyjnych z zakresu prawa konstytucyjnego i prawa administracyjnego; sędzia Sądu od dnia 23 października 2013 r.

Emmanuel Coulon

urodzony w 1968 r.; studia prawnicze (uniwersytet Paris II Panthéon-Assas); studia w dziedzinie zarządzania (uniwersytet Paris Dauphine); Kolegium Europejskie (1992); egzaminy wstępne do regionalnego centrum kształcenia w zawodzie adwokata w Paryżu; świadectwo członkostwa w palestrze w Brukseli; praktyka w zawodzie adwokata w Brukseli; laureat ogólnego konkursu Komisji Wspólnot Europejskich; referendarz w Sądzie Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich (gabinet prezesa A. Saggia w latach 1996–1998; gabinet prezesa B. Vesterdorfa w latach 1998–2002); szef gabinetu prezesa Sądu Pierwszej Instancji (2003–2005); sekretarz Sądu od dnia 6 października 2005 r.

2. Zmiany w składzie Sądu w 2013 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 18 marca 2013 r.

W następstwie dymisji Nilsa Wahla, który został rzecznikiem generalnym w Trybunale Sprawiedliwości, przedstawiciele rządów państw członkowskich mianowali, decyzją z dnia 6 marca 2013 r., Carla Wettera sędzią Sądu Unii Europejskiej na pozostałą część kadencji Nilsa Wahla, tj. do dnia 31 sierpnia 2013 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 4 lipca 2013 r.

W następstwie przystąpienia w dniu 1 lipca 2013 r. Republiki Chorwacji do Unii Europejskiej przedstawiciele rządów państw członkowskich Unii Europejskiej mianowali, decyzją z dnia 1 lipca 2013 r., Vesnę Tomljenović na sędzię Sądu na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2015 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 16 września 2013 r.

W ramach częściowego odnowienia składu Sądu i w celu zastąpienia Laurenta Truchota, Vilenasa Vadapalasa, Santiaga Soldevili Fragosy i Kevina O'Higginsa przedstawiciele rządów państw członkowskich mianowali, decyzjami z dnia 26 czerwca i 24 lipca 2013 r., Egidijusa Bieliūnasa, Anthony'ego Collinsa, Ignacia Ulloę Rubia i Stéphane'a Gervasoniego sędziami Sądu na okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r.

Decyzjami z dnia 6 marca, 26 czerwca i 24 lipca 2013 r. przedstawiciele rządów państw członkowskich przedłużyli na ten sam okres kadencję Nicholasa Jamesa Forwooda, Alfreda Dittricha, Ingridy Labuckiej, Mira Preka, Mariyany Kanchevej, Guida Berardisa, Eugène'a Buttigiega, Carla Wettera oraz Vesny Tomljenović.

Wreszcie w następstwie dymisji Josefa Aziego przedstawiciele rządów państw członkowskich mianowali, decyzją z dnia 26 czerwca 2013 r., Viktora Kreuschitza sędzią Sądu na okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 23 października 2013 r.

Decyzją z dnia 16 października 2013 r. Lauri Madise został mianowany sędzią Sądu na okres od dnia 6 października 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r.

W ramach częściowego odnowienia składu Sądu przedstawiciele rządów państw członkowskich, decyzją z dnia 16 października 2013 r., przedłużyli kadencję Ireny Pelikánovej na okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r.

3. Porządek pierwszeństwa

**od dnia 1 stycznia 2013 r.
do dnia 17 marca 2013 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
J. AZIZI, prezes izby
N.J. FORWOOD, prezes izby
O. CZÚCZ, prezes izby
I. PELIKÁNOVÁ, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
L. TRUCHOT, prezes izby
H. KANNINEN, prezes izby
M.E. MARTINS RIBEIRO, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
V. VADAPALAS, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
M. PREK, sędzia
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sędzia
S. FRIMODT NIELSEN, sędzia
K. O'HIGGINS, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
M. VAN DER WOUDE, sędzia
D. GRATSIAS, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
G. BERARDIS, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia

E. COULON, sekretarz

**od dnia 18 marca 2013 r.
do dnia 3 lipca 2013 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
J. AZIZI, prezes izby
N.J. FORWOOD, prezes izby
O. CZÚCZ, prezes izby
I. PELIKÁNOVÁ, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
L. TRUCHOT, prezes izby
H. KANNINEN, prezes izby
M.E. MARTINS RIBEIRO, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
V. VADAPALAS, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
M. PREK, sędzia
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sędzia
S. FRIMODT NIELSEN, sędzia
K. O'HIGGINS, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
M. VAN DER WOUDE, sędzia
D. GRATSIAS, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
G. BERARDIS, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia

E. COULON, sekretarz

**od dnia 4 lipca 2013 r.
do dnia 17 września 2013 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
J. AZIZI, prezes izby
N.J. FORWOOD, prezes izby
O. CZÚCZ, prezes izby
I. PELIKÁNOVÁ, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
L. TRUCHOT, prezes izby
H. KANNINEN, prezes izby
M.E. MARTINS RIBEIRO, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
V. VADAPALAS, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
M. PREK, sędzia
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sędzia
S. FRIMODT NIELSEN, sędzia
K. O'HIGGINS, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
M. VAN DER WOUDE, sędzia
D. GRATSIAS, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
G. BERARDIS, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia
V. TOMLJENOVIC, sędzia

E. COULON, sekretarz

**od dnia 18 września 2013 r.
do dnia 22 października 2013 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
H. KANNINEN, wiceprezes Sądu
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
M. PREK, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
S. FRIMODT NIELSEN, prezes izby
M. VAN DER WOUDE, prezes izby
D. GRATSIAS, prezes izby
G. BERARDIS, prezes izby
N.J. FORWOOD, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
O. CZÚCZ, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
I. PELIKÁNOVÁ, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia
V. TOMLJENOVIC, sędzia
E. BIELIŪNAS, sędzia
V. KREUSCHITZ, sędzia
A. COLLINS, sędzia
I. ULLOA RUBIO, sędzia
S. GERVASONI, sędzia

E. COULON, sekretarz

**od dnia 23 października 2013 r.
do dnia 31 grudnia 2013 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
H. KANNINEN, wiceprezes Sądu
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
S. PAPASAVVAS, prezes izby
M. PREK, prezes izby
A. DITTRICH, prezes izby
S. FRIMODT NIELSEN, prezes izby
M. VAN DER WOUDE, prezes izby
D. GRATSIAS, prezes izby
G. BERARDIS, prezes izby
N.J. FORWOOD, sędzia
F. DEHOUSSE, sędzia
O. CZÚCZ, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
I. PELIKÁNOVÁ, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia
A. POPESCU, sędzia
M. KANCHEVA, sędzia
E. BUTTIGIEG, sędzia
C. WETTER, sędzia
V. TOMLJENović, sędzia
E. BIELIŪNAS, sędzia
V. KREUSCHITZ, sędzia
A. COLLINS, sędzia
I. ULLOA RUBIO, sędzia
S. GERVASONI, sędzia
L. MADISE, sędzia

E. COULON, sekretarz

4. Dawni członkowie Sądu

Edward David Alexander Ogilvy, sędzia (1992–2004)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luís (1989–1995), prezes w latach 1989–1995
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), prezes w latach 1995–1998
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), prezes w latach 1998–2007
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Azizi Josef (1995–2013)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W.H. (1998–2010)
Vilaras Mihalis (1998–2010)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Cremona Ena (2004–2012)
Vadapalas Vilenas (2004–2013)
Jürimäe Küllike (2004–2013)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011)
Wahl Nils (2006–2012)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)
Soldevila Fragozo Santiago (2007–2013)
Truchot Laurent (2007–2013)
O'Higgins Kevin (2008–2013)

Prezesi

Da Cruz Vilaça José Luís (1989–1995)

Saggio Antonio (1995–1998)

Vesterdorf Bo (1998–2007)

Sekretarz

Jung Hans (1989–2005)

C – Statystyki Sądu

Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)

Nowe sprawy

2. Rodzaje postępowań (2009–2013)
3. Rodzaje skarg (2009–2013)
4. Przedmiot skargi (2009–2013)

Sprawy zakończone

5. Rodzaje postępowań (2009–2013)
6. Przedmiot skargi (2013)
7. Przedmiot skargi (2009–2013) (wyroki i postanowienia)
8. Skład orzekający (2009–2013)
9. Czas trwania postępowania w miesiącach (2009–2013) (wyroki i postanowienia)

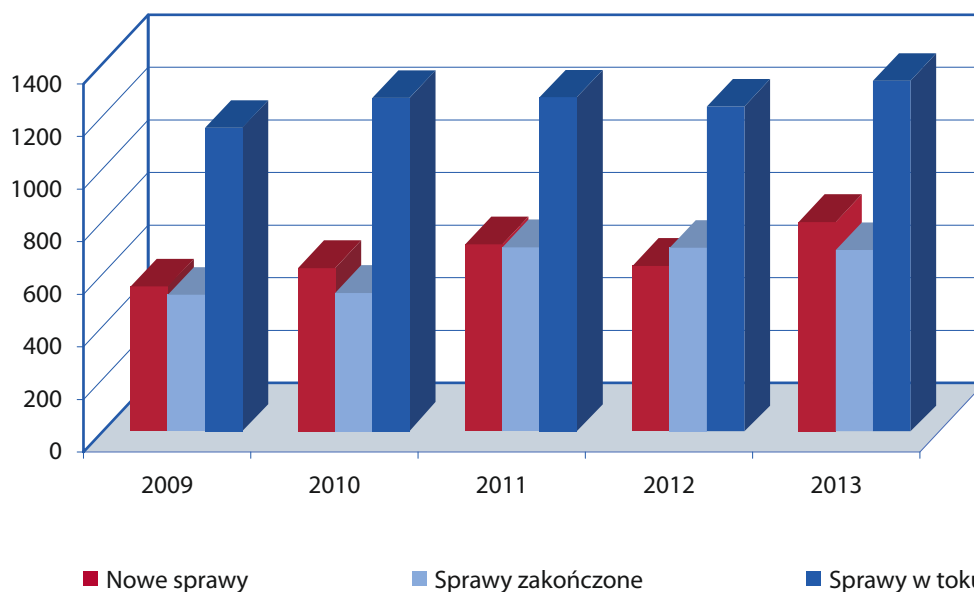
Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

10. Rodzaje postępowań (2009–2013)
11. Przedmiot skargi (2009–2013)
12. Skład orzekający (2009–2013)

Różne

13. Środki tymczasowe (2009–2013)
14. Tryb przyspieszony (2009–2013)
15. Orzeczenia Sądu, od których wniesiono odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości (1990–2013)
16. Podział odwołań do Trybunału Sprawiedliwości według rodzaju postępowań (2009–2013)
17. Wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2013) (wyroki i postanowienia)
18. Wynik postępowań odwoławczych toczących się przed Trybunałem Sprawiedliwości (2009–2013) (wyroki i postanowienia)
19. Ogólna tendencja (1989–2013) (nowe sprawy, sprawy zakończone i sprawy w toku)

1. *Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu – nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)*¹²

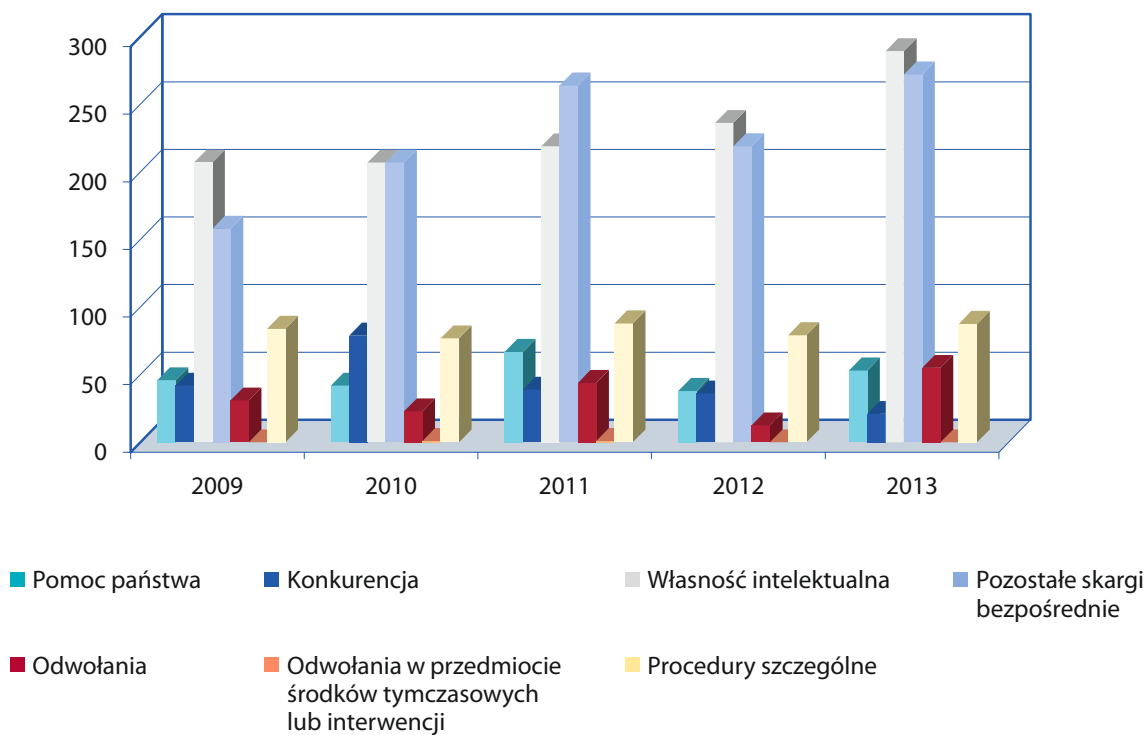
	2009	2010	2011	2012	2013
Nowe sprawy	568	636	722	617	790
Sprawy zakończone	555	527	714	688	702
Sprawy w toku	1191	1300	1308	1237	1325

¹ Jeżeli nie wskazano inaczej, w niniejszym zestawieniu oraz w zestawieniach w dalszej części statystyk uwzględnione zostały procedury szczególne.

Za „procedury szczególne” uznaje się: sprzeciw wobec wyroku zaocznego (art. 41 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 122 regulaminu postępowania przed Sądem), powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu (art. 42 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 123 regulaminu postępowania przed Sądem), wznowienie postępowania (art. 44 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 125 regulaminu postępowania przed Sądem), wykładnię wyroku (art. 43 statutu Trybunału Sprawiedliwości, art. 129 regulaminu postępowania przed Sądem), ustalenie wysokości kosztów (art. 92 regulaminu postępowania przed Sądem), pomoc w zakresie kosztów postępowania (art. 96 regulaminu postępowania przed Sądem), sprostowanie wyroku (art. 84 regulaminu postępowania przed Sądem).

² Jeżeli nie wskazano inaczej, w niniejszym zestawieniu oraz w zestawieniach w dalszej części statystyk nie zostały uwzględnione procedury w przedmiocie środków tymczasowych.

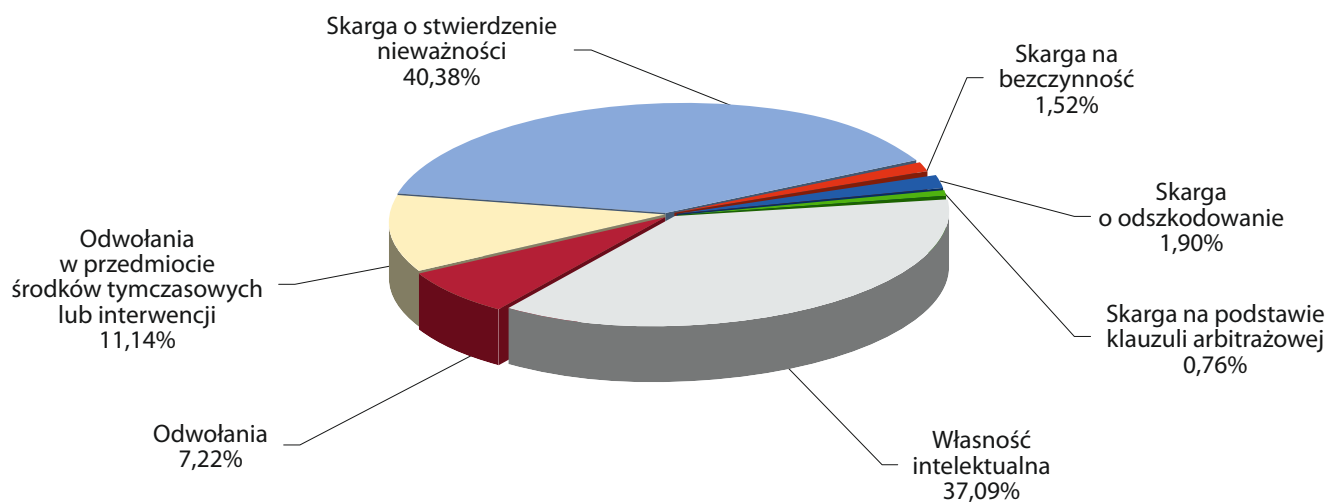
2. Nowe sprawy – rodzaje postępowań (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoc państwa	46	42	67	36	54
Konkurencja	42	79	39	34	23
Własność intelektualna	207	207	219	238	293
Pozostałe skargi bezpośrednie	158	207	264	220	275
Odwołania	31	23	44	10	57
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji		1	1	1	
Procedury szczególne	84	77	88	78	88
Razem	568	636	722	617	790

3. Nowe sprawy – rodzaje skarg (2009–2013)

Podział za 2013 r.

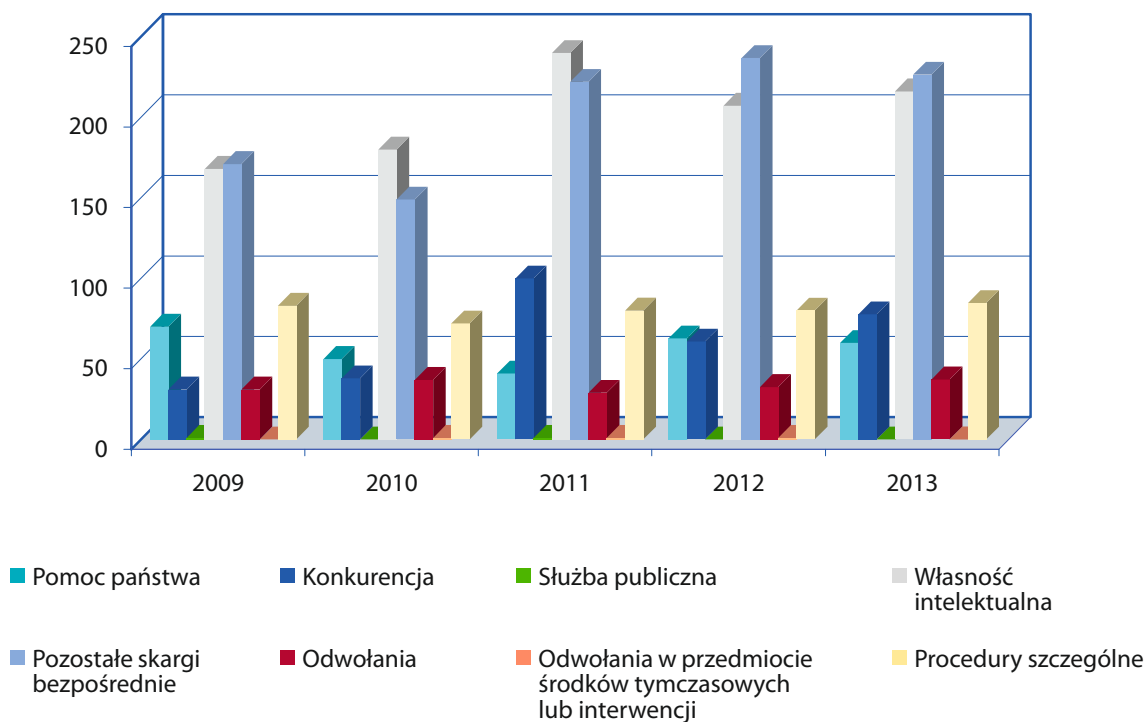
	2009	2010	2011	2012	2013
Skarga o stwierdzenie nieważności	214	304	341	257	319
Skarga na bezczynność	7	7	8	8	12
Skarga o odszkodowanie	13	8	16	17	15
Skarga na podstawie klauzuli arbitrażowej	12	9	5	8	6
Własność intelektualna	207	207	219	238	293
Odwołania	31	23	44	10	57
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji		1	1	1	
Procedury szczególne	84	77	88	78	88
Razem	568	636	722	617	790

4. Nowe sprawy – przedmiot skargi (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	6	3	4	3	5
Dostęp do dokumentów	15	19	21	18	20
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	5	1	2	1	
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport			2	1	2
Energia	2		1		1
Klauzula arbitrażowa	12	9	5	8	6
Konkurencja	42	79	39	34	23
Kultura	1				1
Ochrona konsumentów					2
Podatki		1	1	1	1
Polityka gospodarcza i pieniężna		4	4	3	15
Polityka handlowa	8	9	11	20	23
Polityka rybołówstwa	1	19	3		3
Polityka społeczna	2	4	5	1	
Pomoc państwa	46	42	67	36	54
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1				
Prawo instytucjonalne	32	17	44	41	44
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)	1			1	
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	2		1		6
Przystąpienie nowych państw	1				1
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)		8	3	2	12
Rolnictwo	19	24	22	11	27
Sieci transeuropejskie					3
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	6	24	3	4	3
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi					1
Swoboda świadczenia usług	4	1		1	
Swobodny przepływ osób	1	1			
Swobodny przepływ towarów	1				1
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	7	21	93	59	41
Środowisko i ochrona konsumentów	4	15	6	3	10
Transport		1	1		5
Turystyka					2
Unia celna i wspólna taryfa celna	5	4	10	6	1
Własność intelektualna i przemysłowa	207	207	219	238	294
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		1			2
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących					1
Zamówienia publiczne	19	15	18	23	15
Zatrudnienie					2
Zbliżanie ustawodawstw					13
Zdrowie publiczne	2	4	2	12	5
Łącznie traktat WE / TFUE	452	533	587	527	645
Łącznie traktat EWEA		1			
Regulamin pracowniczy urzędników	32	25	47	12	57
Procedury szczególne	84	77	88	78	88
ŁĄCZNIE	568	636	722	617	790

¹ Ze względu na wejście w życie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w dniu 1 grudnia 2009 r. konieczna była zmiana sposobu prezentacji w zakresie przedmiotu skargi. Dane za 2009 r. zostały w związku z tym przereklamowane.

5. Sprawy zakończone – rodzaje postępowań (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoc państwa	70	50	41	63	60
Konkurencja	31	38	100	61	75
Służba publiczna	1		1		
Własność intelektualna	168	180	240	210	217
Pozostałe skargi bezpośrednie	171	149	222	240	226
Odwołania	31	37	29	32	39
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji		1	1	1	
Procedury szczególne	83	72	80	81	85
Razem	555	527	714	688	702

6. Sprawy zakończone – przedmiot skargi (2013)

	Wyroki	Postanowienia	Razem
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1	3	4
Dostęp do dokumentów	10	9	19
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej		2	2
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport		1	1
Energia	1		1
Klauzula arbitrażowa	4	4	8
Konkurencja	66	9	75
Polityka gospodarcza i pieniężna		1	1
Polityka handlowa	11	8	19
Polityka rybołówstwa	2		2
Polityka społeczna	4		4
Pomoc państwa	16	43	59
Prawo instytucjonalne	14	21	35
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	1	6	7
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	6		6
Rolnictwo	12	4	16
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	14		14
Swobodny przepływ towarów		1	1
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	33	7	40
Środowisko i ochrona konsumentów	4	2	6
Turystyka		1	1
Unia celna i wspólna taryfa celna	6	3	9
Własność intelektualna i przemysłowa	164	54	218
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących		1	1
Zamówienia publiczne	12	9	21
Zatrudnienie		2	2
Zdrowie publiczne	2	2	4
Łącznie traktat WE / TFUE	383	193	576
Łącznie traktat EWWiS	1		1
Regulamin pracowniczy urzędników	14	26	40
Procedury szczególne		85	85
ŁĄCZNIE	398	304	702

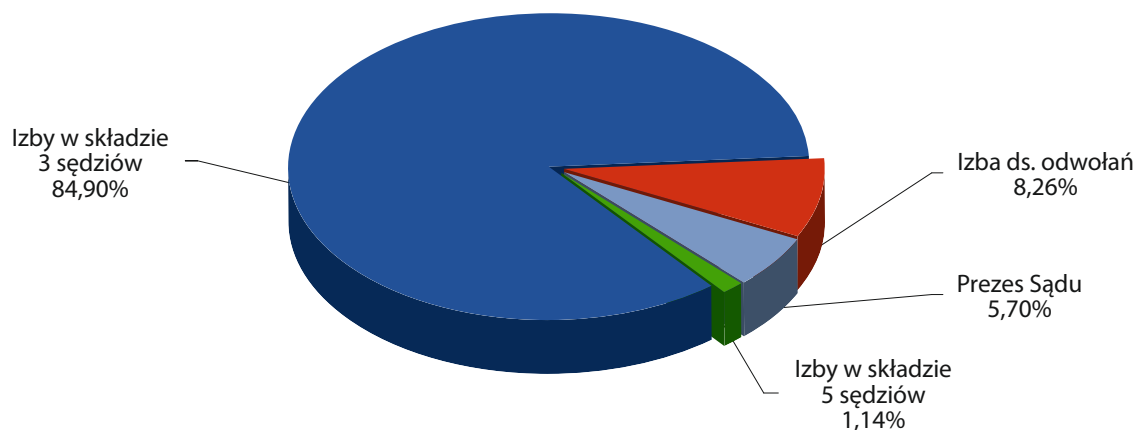
7. Sprawy zakończone – przedmiot skargi (2009–2013)¹ (wyroki i postanowienia)

	2009	2010	2011	2012	2013
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	1	3	5	3	4
Dostęp do dokumentów	6	21	23	21	19
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej		4	5		2
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport		1	1	1	1
Energia		2			1
Klauzula arbitrażowa	10	12	6	11	8
Konkurencja	31	38	100	61	75
Kultura	2				
Ochrona konsumentów		2	1		
Podatki		1		2	
Polityka gospodarcza i pieniężna		2	3	2	1
Polityka handlowa	6	8	10	14	19
Polityka rybołówstwa	17		5	9	2
Polityka społeczna	6	6	5	1	4
Pomoc państwa	70	50	41	63	59
Prawo dotyczące przedsiębiorstw		1			
Prawo instytucjonalne	20	26	36	41	35
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)	2			2	
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	3			2	7
Przystąpienie nowych państw	1				
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)			4	1	6
Rolnictwo	46	16	26	32	16
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	3	2	9	12	14
Swoboda świadczenia usług	2	2	3	2	
Swobodny przepływ osób	1		2	1	
Swobodny przepływ towarów	3				1
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	8	10	32	42	40
Środowisko i ochrona konsumentów	9	6	22	8	6
Transport		2	1	1	
Turystyka					1
Unia celna i wspólna taryfa celna	10	4	1	6	9
Własność intelektualna i przemysłowa	169	180	240	210	218
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących					1
Zamówienia publiczne	12	16	15	24	21
Zatrudnienie					2
Zdrowie publiczne	1	2	3	2	4
Łącznie traktat WE / TFUE	439	417	599	574	576
Łącznie traktat EWWiS					1
Łącznie traktat EWEA	1		1		
Regulamin pracowniczy urzędników	32	38	34	33	40
Procedury szczególne	83	72	80	81	85
ŁĄCZNIE	555	527	714	688	702

¹ Ze względu na wejście w życie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w dniu 1 grudnia 2009 r. konieczna była zmiana sposobu prezentacji w zakresie przedmiotu skargi. Dane za 2009 r. zostały w związku z tym przeredagowane.

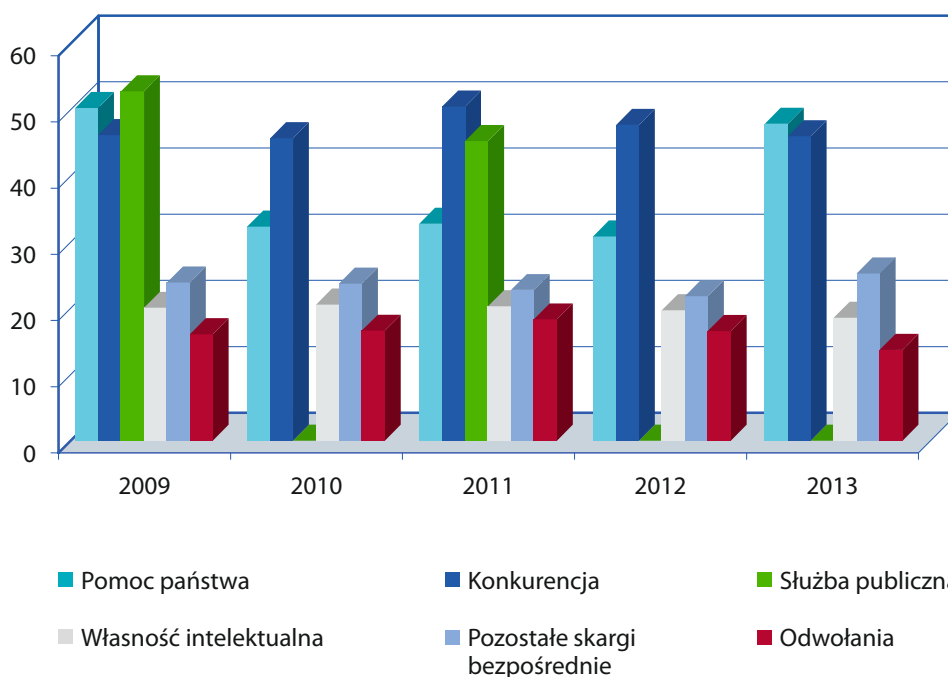
8. Sprawy zakończone – skład orzekający (2009–2013)

Podział za 2013 r.

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem
Wielka izba					2	2									
Izba ds. odwołań	20	11	31	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58
Prezes Sądu		50	50		54	54		56	56		50	50		40	40
Izby w składzie 5 sędziów	27	2	29	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8
Izby w składzie 3 sędziów	245	200	445	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596
Sąd w składzie jednego sędziego				3		3									
Razem	292	263	555	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702

9. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania w miesiącach (2009–2013)¹ (wyroki i postanowienia)

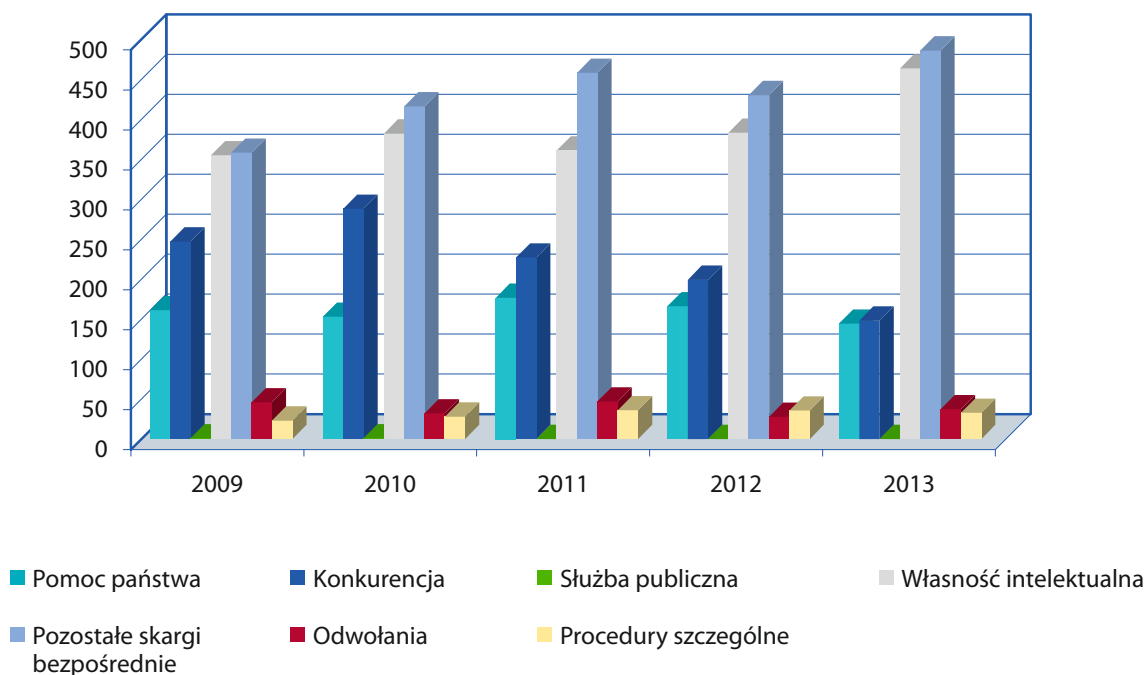

	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoc państwa	50,3	32,4	32,8	31,5	48,1
Konkurencja	46,2	45,7	50,5	48,4	46,4
Służba publiczna	52,8		45,3		
Własność intelektualna	20,1	20,6	20,3	20,3	18,7
Pozostałe skargi bezpośrednie	23,9	23,7	22,8	22,2	24,9
Odwołania	16,1	16,6	18,3	16,8	13,9

¹ Przy obliczaniu średniego czasu trwania postępowania nie uwzględnia się: spraw, w których orzeka się wyrokiem wstępnym; procedur szczególnych; odwołań od postanowień w przedmiocie środków tymczasowych; spraw przekazanych przez Trybunał Sprawiedliwości w następstwie zmiany podziału właściwości między Trybunałem Sprawiedliwości a Sądem; spraw przekazanych przez Sąd w następstwie rozpoczęcia działalności przez Sąd do spraw Służby Publicznej.

Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiątych częściach miesiąca.

10. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – rodzaje postępowań (2009–2013)

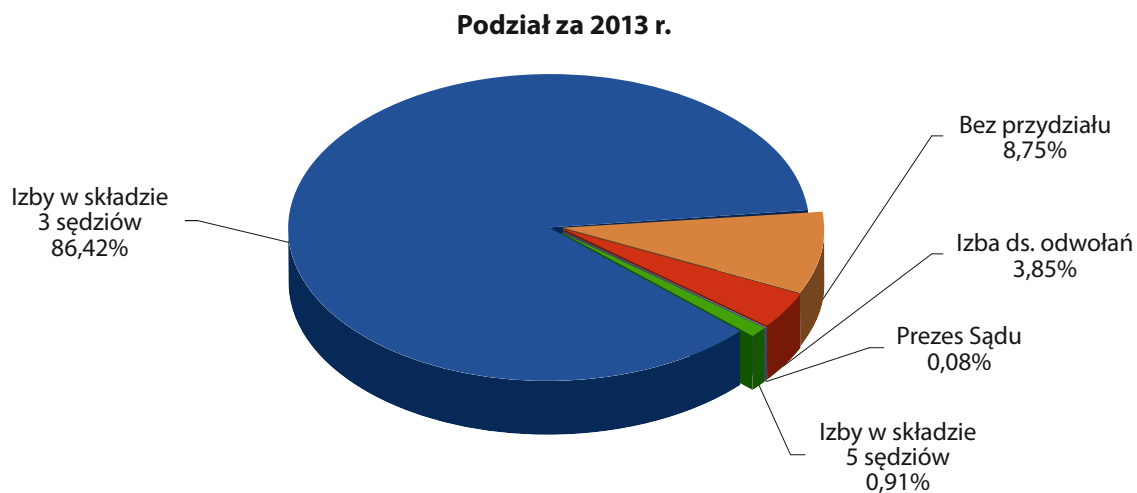
	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoc państwa	161	153	179	152	146
Konkurencja	247	288	227	200	148
Służba publiczna	1	1			
Własność intelektualna	355	382	361	389	465
Pozostałe skargi bezpośrednie	358	416	458	438	487
Odwołania	46	32	47	25	43
Procedury szczególne	23	28	36	33	36
Razem	1191	1300	1308	1237	1325

11. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – przedmiot skargi (2009–2013)¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Badania naukowe, rozwój technologii i przestrzeń kosmiczna	8	8	7	7	8
Dostęp do dokumentów	44	42	40	37	38
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej	8	5	2	3	1
Edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport	1		1	1	2
Energia	2		1	1	1
Klauzula arbitrażowa	22	19	18	15	13
Konkurencja	247	288	227	200	148
Kultura					1
Ochrona konsumentów	3	1			2
Podatki			1		1
Polityka gospodarcza i pieniężna		2	3	4	18
Polityka handlowa	33	34	35	41	45
Polityka rybołówstwa	8	27	25	16	17
Polityka społeczna	6	4	4	4	
Pomoc państwa	160	152	178	151	146
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1				
Prawo instytucjonalne	42	33	41	41	50
Przepisy finansowe (budżet, ramy finansowe, środki własne, zwalczanie nadużyć finansowych)	2	2	2	1	1
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	2	2	3	1	
Przystąpienie nowych państw					1
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)		8	7	8	14
Rolnictwo	57	65	61	40	51
Sieci transeuropejskie					3
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	16	38	32	24	13
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi					1
Swoboda świadczenia usług	5	4	1		
Swobodny przepływ osób	2	3	1		
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	17	28	89	106	107
Środowisko i ochrona konsumentów	25	34	18	13	17
Transport	2	1	1		5
Turystyka					1
Unia celna i wspólna taryfa celna	6	6	15	15	7
Własność intelektualna i przemysłowa	355	382	361	389	465
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		1	1	1	3
Zamówienia publiczne	41	40	43	42	36
Zbliżanie ustawodawstw					13
Zdrowie publiczne	4	6	5	15	16
Łącznie traktat WE / TFUE	1119	1235	1223	1176	1245
Łącznie traktat EWWiS	1	1	1	1	
Łącznie traktat EWEA		1			
Regulamin pracowniczy urzędników	48	35	48	27	44
Procedury szczególne	23	28	36	33	36
ŁĄCZNIE	1191	1300	1308	1237	1325

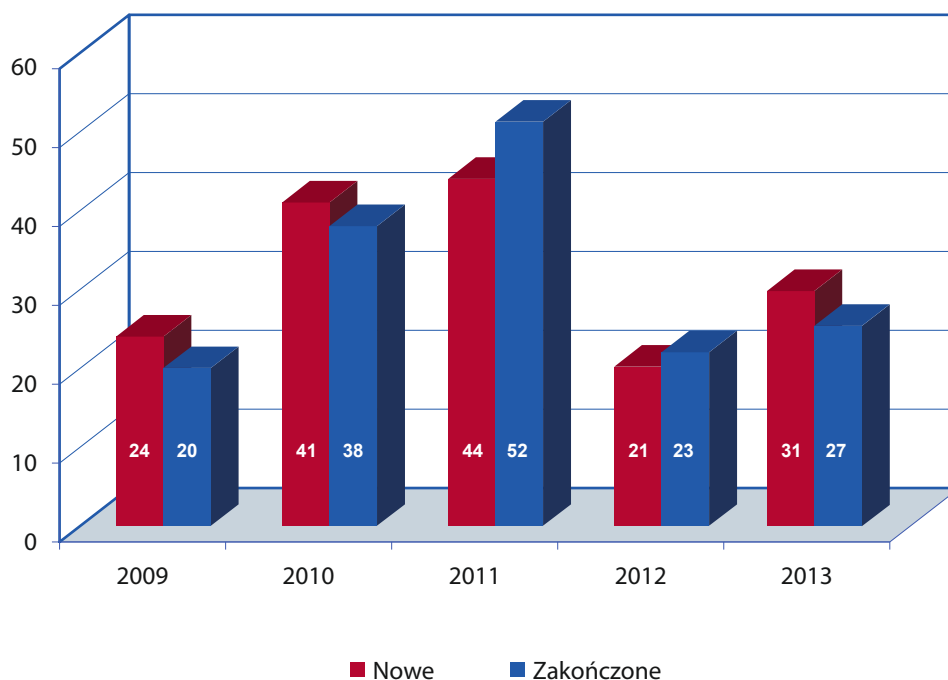
¹ Ze względu na wejście w życie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w dniu 1 grudnia 2009 r. konieczna była zmiana sposobu prezentacji w zakresie przedmiotu skargi. Dane za 2009 r. zostały w związku z tym przeredagowane.

12. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Izba ds. odwołań	46	32	51	38	51
Prezes Sądu		3	3	3	1
Izby w składzie 5 sędziów	49	58	16	10	12
Izby w składzie 3 sędziów	1019	1132	1134	1123	1145
Sąd w składzie jednego sędziego	2				
Bez przydziału	75	75	104	63	116
Razem	1191	1300	1308	1237	1325

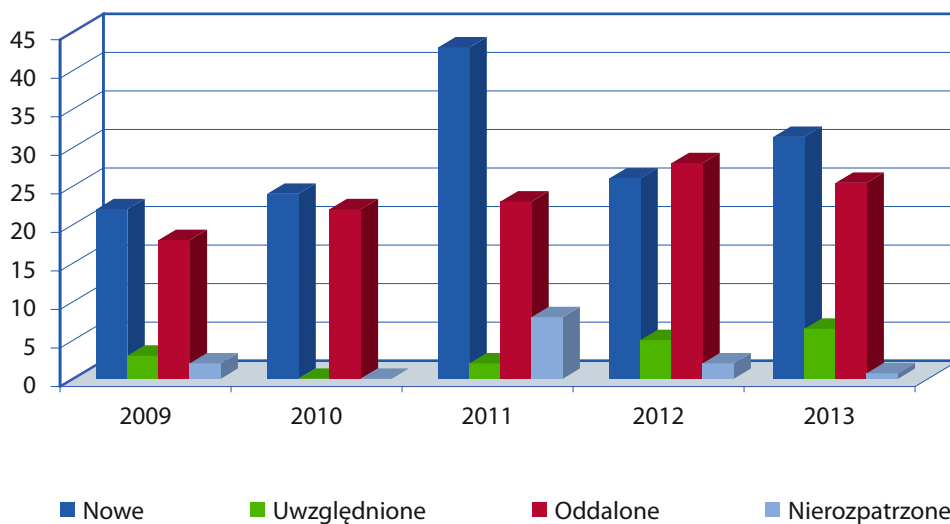
13. Różne – środki tymczasowe (2009–2013)

Podział za 2013 r.

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Zakończone postępowania w przedmiocie środków tymczasowych	Rozstrzygnięcie		
			Uwzględnienie	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	Oddalenie
Dostęp do dokumentów	4	2	2		
Klauzula arbitrażowa	1	1			1
Konkurencja		1	1		
Ochrona konsumentów	1	1			1
Pomoc państwa	8	9		3	6
Prawo instytucjonalne	4	3		1	2
Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (rozporządzenie REACH)	1	2		1	1
Rolnictwo	2	1			1
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi	1				
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	3	3			3
Środowisko i ochrona konsumentów	1				
Zamówienia publiczne	3	2			2
Zdrowie publiczne	2	2	1		1
Razem	31	27	4	5	18

14. Różne – tryb przyspieszony (2009–2013)^{1 2}

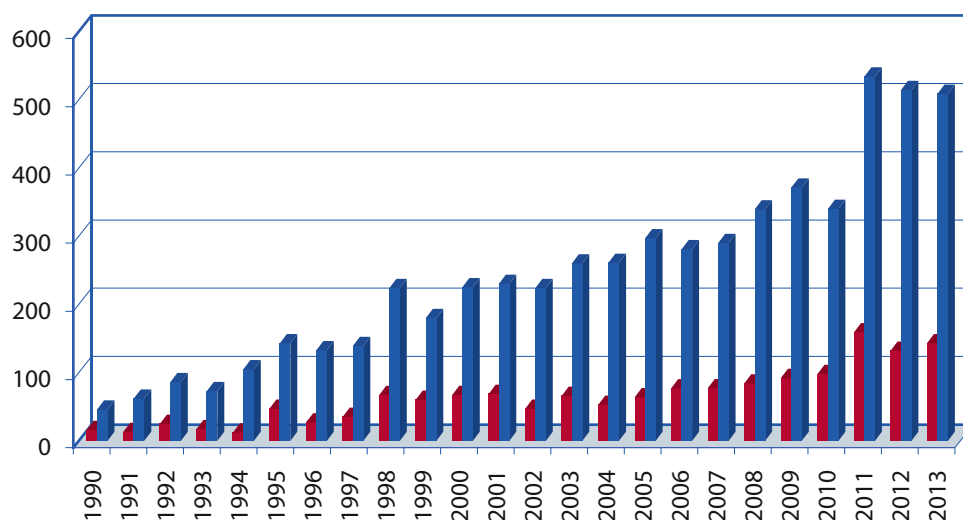
	2009				2010				2011				2012				2013			
	Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie			
	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone³	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone³	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone³	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone³	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone³
Dostęp do dokumentów	4		4						2		1		1		2		1		1	
Działania zewnętrzne Unii Europejskiej					1		1													
Energia																	1		1	
Konkurencja	2		2		3		3		4		4		2		2		2		2	
Polityka handlowa	2		2						3		2		3		2		15	2	14	1
Polityka społeczna									1			1								
Pomoc państwa					7		5				2		2			2				
Postępowanie	1		1																	
Prawo instytucjonalne	1		1						1			1	1		1					
Regulamin pracowniczy urzędników		1																		
Rolnictwo	2		3														1		1	
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna					1		1						1		1					
Swoboda świadczenia usług	1	1																		
Środki ograniczające (działania zewnętrzne)	5	1	2	1	10		10		30	2	12	7	10	4	16		4		4	
Środowisko i ochrona konsumentów	1			1					2		2						5		5	
Unia celna i wspólna taryfa celna													1		1					
Zamówienia publiczne	2		2		2		2										2		1	
Zdrowie publiczne	1		1										5	1	3		1		2	
Razem	22	3	18	2	24		22		43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	1

¹ Na podstawie art. 76a regulaminu postępowania przed Sądem sprawa przed Sądem może być rozpoznana w trybie przyspieszonym. Przepis ten obowiązuje od dnia 1 lutego 2001 r.

² Ze względu na wejście w życie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w dniu 1 grudnia 2009 r. konieczna była zmiana sposobu prezentacji w zakresie przedmiotu skargi. Dane za 2009 r. zostały w związku z tym przeredagowane.

³ Do kategorii „nierozpatrzone” zalicza się następujące przypadki: cofnięcie wniosku, cofnięcie skargi oraz sytuacje, gdy skarga została rozstrzygnięta postanowieniem przed wydaniem rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

15. Różne – orzeczenia Sądu, od których wniesiono odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości (1990–2013)

■ Liczba orzeczeń, od których wniesiono odwołanie

■ Całkowita liczba zaskarżalnych orzeczeń¹

	Liczba orzeczeń, od których wniesiono odwołanie	Całkowita liczba zaskarżalnych orzeczeń ¹	Odsetek orzeczeń, od których wniesiono odwołanie
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%

¹ Całkowita liczba orzeczeń zaskarżalnych – wyroki, postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych i oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta oraz wszystkie inne orzeczenia kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem wykreślenia i przekazania – w odniesieniu do których upłynął termin do wniesienia odwołania lub od których odwołanie zostało wniesione.

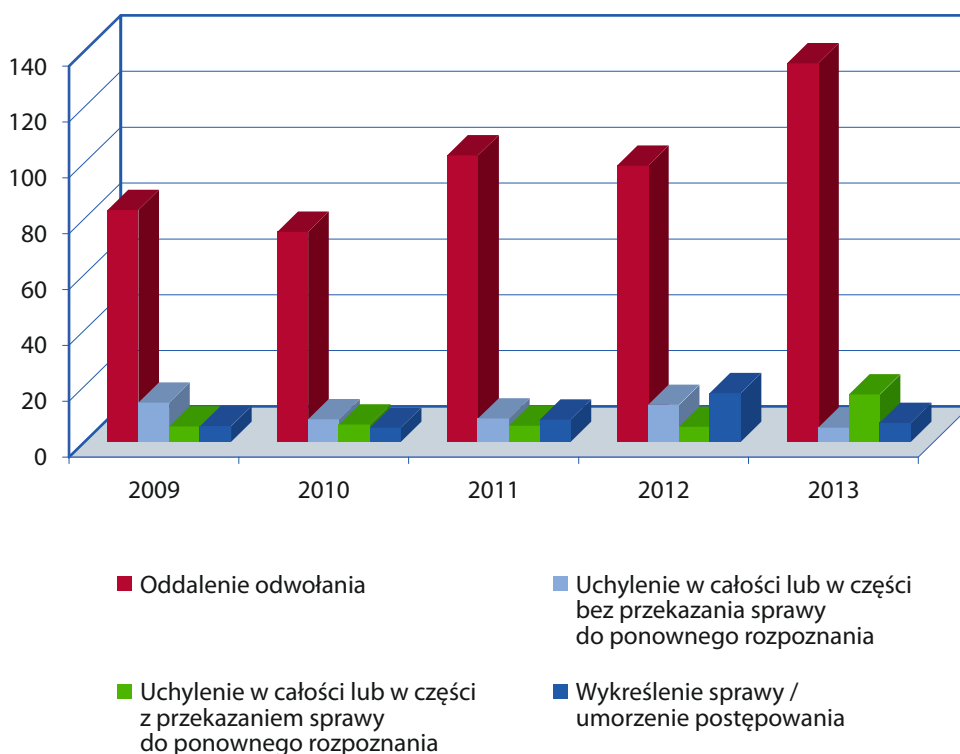
16. Różne – podział odwołań do Trybunału Sprawiedliwości według rodzaju postępowania (2009–2013)

	2009			2010			2011			2012			2013		
	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w %	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w %	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w %	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w %	Orzeczenia, od których wniesiono odwołanie	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w %
Pomoc państwa	23	51	45%	17	34	50%	10	37	27%	18	52	35%	16	52	31%
Konkurencja	11	45	24%	15	33	45%	49	90	54%	24	60	40%	28	73	38%
Służba publiczna	1	3	33%				1	1	100%						
Własność intelektualna	25	153	16%	32	140	23%	39	201	19%	41	190	22%	38	183	21%
Pozostałe skargi bezpośrednie	32	119	27%	34	131	26%	59	204	29%	47	208	23%	62	202	31%
Odwołania											2	0%			
Procedury szczególne										2	2	100%			
Razem	92	371	25%	98	338	29%	158	533	30%	132	514	26%	144	510	28%

17. Różne – wynik postępowań odwoławczych toczących się przed Trybunałem Sprawiedliwości (2013) (wyroki i postanowienia)

	Oddalenie odwołań	Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	Razem
Dostęp do dokumentów	4		2		6
Konkurencja	33	1	1	1	36
Ochrona konsumentów	1				1
Podatki	1				1
Polityka handlowa	3		1		4
Polityka społeczna	1				1
Pomoc państwa	18		5		23
Prawo instytucjonalne	19	1	2		22
Regulamin pracowniczy urzędników	2				2
Rolnictwo	5				5
Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	3	1			4
Swoboda świadczenia usług	1				1
Swobodny przepływ osób	2				2
Środowisko i ochrona konsumentów	1				1
Transport	1				1
Unia celna i wspólna taryfa celna	2				2
Własność intelektualna i przemysłowa	25	1	2	5	33
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	9	1	2		12
Zamówienia publiczne	2				2
Zdrowie publiczne	1				1
Razem	134	5	15	6	160

18. Różne – wynik postępowań odwoławczych toczących się przed Trybunałem Sprawiedliwości (2009–2013) (wyroki i postanowienia)

	2009	2010	2011	2012	2013
Oddalenie odwołania	83	73	101	98	134
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	12	6	9	12	5
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	4	5	6	4	15
Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	5	4	8	15	6
Razem	104	88	124	129	160

19. Różne – ogólna tendencja (1989–2013)

(nowe sprawy, sprawy zakończone i sprawy w toku)

	Nowe sprawy ¹	Sprawy zakończone ²	Sprawy w toku na dzień 31 grudnia
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
Razem	10 740	9415	

¹ 1989 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał 153 sprawy do nowo powstałego Sądu.
 1993 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 451 spraw wskutek pierwszego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.
 1994 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 14 spraw wskutek drugiego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.
 2004–2005 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 25 spraw wskutek trzeciego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.

² 2005–2006 – Sąd przekazał 118 spraw do nowo powstałego Sądu do spraw Służby Publicznej.

Rozdział III

Sąd do spraw Służby Publicznej

A – Działalność Sądu do spraw Służby Publicznej w 2013 r.

Prezes Sean Van Raepenbusch

1. Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej w 2013 r. odznaczają się spadkiem liczby wniesionych spraw (160) w stosunku do roku poprzedniego (178). Jednakże 2012 r. okazał się rokiem, w którym w Sądzie, od chwili jego utworzenia, zarejestrowano największą liczbę nowych spraw. Liczba spraw wniesionych w 2013 r. jest natomiast porównywalna z liczbą zanotowaną w 2011 r. (159). Pozostaje jednak znacznie wyższa od liczby spraw zarejestrowanych w latach wcześniejszych (139 w 2010 r., 113 w 2009 r. i 111 w 2008 r.).

Należy przede wszystkim podkreślić, że liczba spraw zakończonych (184) jest wyraźnie wyższa w stosunku do liczby z ostatniego roku (121), co wprawdzie tłumaczy się zmianą pod koniec 2011 r. trzech z siedmiu sędziów Sądu do spraw Służby Publicznej, niemniej jednak liczba ta stanowi najlepszy wynik ilościowy tego Sądu od chwili jego utworzenia.

Z powyższego wynika, że liczba spraw w toku spadła w stosunku do roku ubiegłego (211 w porównaniu z 235 w dniu 31 grudnia 2012 r.). Liczba ta utrzymuje się jednak na wyższym poziomie niż w dniu 31 grudnia 2011 r. (178). Jeśli chodzi o średni czas trwania postępowania¹, to uległ on niewielkiej zmianie (14,7 miesięcy w 2013 r. w stosunku do 14,8 miesięcy w 2012 r.).

W trakcie rozpatrywanego okresu prezes Sądu do spraw Służby Publicznej wydał 3 postanowienia w przedmiocie zarządzenia środków tymczasowych, natomiast w 2012 r. – 11, a w 2011 r. – 7.

Ze statystyk sądowych za 2013 r. wynika ponadto, że od orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej wniesiono 56 odwołań do Sądu Unii Europejskiej, co stanowi wzrost w stosunku do lat 2011 (44) i 2012 (11). W tym względzie należy jednak podkreślić, że 22 odwołania wniósł w 2013 r. tylko jeden i ten sam skarżący. Poza tym na 39 odwołań rozpatrywanych w 2013 r. 30 zostało oddalonych, a 9 uwzględniono w całości lub w części, 4 sprawy, w których orzeczenie Sądu do spraw Służby Publicznej zostało uchylone, zostały przekazane do ponownego rozpoznania.

Natomiast 9 spraw zakończyło się w drodze ugody na podstawie art. 69 regulaminu postępowania, w porównaniu z 4 sprawami w roku poprzednim. Sąd do spraw Służby Publicznej powrócił zatem do poziomu z 2011 r. (8).

2. Należy zaznaczyć, że w 2013 r. zaszła nowa zmiana w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w związku z objęciem stanowiska przez nowego członka po wcześniejszym odejściu jednego z sędziów.

3. Poniżej przedstawione zostaną najbardziej istotne orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej.

¹ Bez czasu trwania ewentualnego zawieszenia.

I. Kwestie proceduralne

Przesłanki dopuszczalności

1. Akt niekorzystny

W wyroku z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie F-130/11 *Verile i Gjergji przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że w obszarze przenoszenia uprawnień emerytalnych propozycja dotycząca liczby dodatkowych lat zaliczanych do okresu uprawniającego do emerytury, jaką właściwe służby danej instytucji przedkładają urzędnikowi, stanowi akt jednostronny, dający się oddzielić od ram proceduralnych, w których zostaje wydany, wynikający bezpośrednio z indywidualnego uprawnienia przyznanego wyraźnie w art. 11 ust. 2 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym”) urzędnikom i pracownikom przy podejmowaniu przez nich służby w Unii. W rezultacie Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że taka propozycja stanowi w stosunku do urzędnika, który złożył wniosek o przeniesienie swych uprawnień emerytalnych, akt niekorzystny.

2. Termin do wniesienia skargi

Nie stanowi rzadkości sytuacja, w której urzędnicy lub pracownicy składają kolejne zażalenia na ten sam akt. Zażalenia te są dopuszczalne wtedy, gdy zostają złożone w terminie przewidzianym w art. 90 ust. 2 regulaminu pracowniczego. Powstaje jednak pytanie o to, kiedy rozpoczyna się termin do wniesienia skargi. W wyroku z dnia 23 października 2013 r. w sprawie F-93/12 *D'Agostino przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej przyjął, że jest to data otrzymania decyzji, w której administracja przedstawiła swoje stanowisko w stosunku do całej argumentacji przedstawionej przez skarżącego w terminie do złożenia zażalenia. A konkretnie, jeśli drugie zażalenie ma ten sam zakres co pierwsze, ponieważ nie zawiera ani nowego żądania, ani nowego zarzutu, ani nowego środka dowodowego, to decyzję oddalającą to drugie zażalenie należy uznać za akt wyłącznie potwierdzający oddalenie pierwszego zażalenia i termin do wniesienia skargi biegnie, poczynawszy od tego pierwszego rozstrzygnięcia oddalającego. Natomiast w sytuacji gdy drugie zażalenie zawiera nowe okoliczności w stosunku do pierwszego zażalenia, decyzja oddalająca drugie zażalenie stanowi nową decyzję, wydaną po ponownym rozpatrzeniu decyzji oddalającej pierwsze zażalenie w świetle drugiego zażalenia, i to właśnie ta druga decyzja oddalająca rozpoczyna bieg terminów do wniesienia skargi.

3. Właściwość

W wyroku z dnia 16 września 2013 r. w sprawach połączonych F-20/12 i F-43/12 *Wurster przeciwko EIGE* Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że prawidłowe zarządzanie wymiarem sprawiedliwości wymaga, by zbadał on z urzędu bezwzględną przeszkodę procesową dotyczącą naruszenia zakresu stosowania prawa, ponieważ w rozpatrywanym wypadku zaskarżona decyzja została wydana na podstawie przepisów, które nie znajdowały zastosowania do skarżącej. Przywołując wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 15 lipca 1994 r. w sprawach połączonych od T-576/93 do T-582/93 *Browet i in. przeciwko Komisji*, Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że naruszyłby swą funkcję sądu czuwającego nad legalnością, gdyby zaniechał stwierdzenia, nawet w sytuacji niepodważania tej kwestii przez strony, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie normy, która nie mogła znaleźć zastosowania w rozpatrywanym wypadku.

4. Postępowanie

Rozpatrując skargę, która nie została właściwie ustrukturyzowana, Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził w wyroku z dnia 30 września 2013 r. w sprawie F-38/12 *BP przeciwko FRA*, że do jego zadań nie należy porządkowanie z urzędu argumentów, zarzutów skargi i ich części przedstawionych w ramach różnych żądań. Orzekł zatem, że zarzut podniesiony w ramach jednego z żądań mających na celu stwierdzenie nieważności jednej decyzji nie może zostać uwzględniony na poparcie innego żądania mającego na celu stwierdzenie nieważności innej decyzji, i to mimo tego, że zarzut ten podważał raczej ważność tej ostatniej.

II. Kwestie merytoryczne

Ogólne przesłanki ważności aktów

1. Obowiązek rozstrzygania po szczegółowym i zindywidualizowanym zbadaniu danej sprawy

Sąd do spraw Służby Publicznej wielokrotnie przypominał o spoczywającym na instytucjach obowiązku szczegółowego badania każdej sprawy przed wydaniem decyzji. W wyroku z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie F-13/12 *BR przeciwko Komisji* podkreślił on, że obowiązek badania wszystkich akt w sposób staranny, zupełny i bezstronny wynika z prawa do dobrej administracji, jak również z obowiązku staranności i zasady równego traktowania. W tej perspektywie Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w wyroku z dnia 17 października 2013 r. w sprawie F-69/11 *BF przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu*, że komitet odpowiedzialny za przeprowadzenie preselekcji wśród kandydatów na dane stanowisko powinien przedstawić organowi powołującemu odnośne osiągnięcia kandydatów dopuszczonych do tego etapu, ponieważ organ powołujący powinien sam móc poznać i ocenić elementy oceny tych ostatnich celem dokonania należącego do niego końcowego wyboru. Natomiast okoliczność, że taki komitet nie dostarczył porównania obejmującego osiągnięcia niedopuszczonych do tego etapu kandydatów nie może sama w sobie powodować niekorzystnych skutków.

2. Obowiązek uzasadnienia

Nie jest rzadkością sytuacja, w której zgodnie z wewnętrznym uregulowaniem komitet preselekcyjny przedstawia organowi powołującemu sprawozdanie na temat kandydatów na stanowisko, wraz z uzasadnieniem. Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził w tym względzie w ww. wyroku w sprawie *BF przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu*, że pod rygorem pozbawienia takiego uregulowania znaczenia, wymagane uzasadnienie powinno obejmować wszystkie konieczne elementy oceny pozwalające organowi powołującemu właściwie skorzystać z szerokich uprawnień przysługujących mu w obszarze powołania. Sprawozdanie zawierające takie uzasadnienie powinno bowiem umożliwić organowi powołującemu zrozumienie dokonanej przez komitet preselekcyjny oceny kandydatów dopuszczonych do tego etapu, a następnie dokonanie, po przeprowadzeniu porównania, wyboru najbardziej odpowiedniego kandydata do wykonywania zadań wymienionych w ogłoszeniu o naborze.

Ponadto w wyroku z dnia 6 marca 2013 r. w sprawie F-41/12 *Scheefer przeciwko Parlamentowi* Sąd do spraw Służby Publicznej podkreślił, że uzasadnienie nie może być uznane za niepełne z tego powodu, że nie odnosi się do szczegółów. Uzasadnienie jest bowiem wystarczające, o ile przedstawia okoliczności faktyczne i względy prawne o zasadniczym znaczeniu w kontekście danej decyzji, tak więc administracja nie jest zobowiązana do podania uzasadnienia swojego uzasadnienia.

Natomiast zgodnie z orzecznictwem na administracji ciąży niekiedy wzmożony obowiązek uzasadnienia.

Zgodnie z wyrokiem z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie F-46/11 *Tzirani przeciwko Komisji* jest tak w wypadku decyzji w sprawie zamknięcia i nienadawania dalszego biegu dochodzeniu, którego podstawą jest wniosek o udzielenie wsparcia w związku z mobbingiem. W wyroku tym Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że w przeciwieństwie do większości aktów administracyjnych, które mogą być niekorzystne dla urzędnika, takie decyzje są wydawane w szczególnym kontekście faktycznym. Sytuacja mobbingu, jeśli zostanie wykazana, często charakteryzuje się długotrwałością oraz bardzo destrukcyjnymi skutkami dla zdrowia ofiary. Ponadto taka sytuacja nie wpływa zasadniczo na interesy finansowe lub karierę zawodową urzędnika, lecz narusza jego osobowość, godność oraz integralność fizyczną i psychiczną.

W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej zauważył ponadto, że ponieważ skarżący się jest przekonany o tym, że był ofiarą mobbingu, obowiązek staranności wymaga, by przewidziany w art. 25 akapit drugi regulaminu pracowniczego obowiązek uzasadnienia był interpretowany ściśle. W rezultacie instytucja jest zobowiązana uzasadnić oddalenie wniosku o udzielenie wsparcia w możliwie najbardziej zupełny sposób, aby skarżący się nie musiał czekać na odpowiedź na zażalenie w celu poznania uzasadnienia.

3. Wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność

W trzech wyrokach z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawach: F-103/12 *Doyle przeciwko Europolowi*, F-104/12 *Hanschmann przeciwko Europolowi* i F-105/12 *Knöll przeciwko Europolowi* Sąd do spraw Służby Publicznej podkreślił, że jeśli wyrok sądu Unii stwierdza nieważność decyzji administracji z uwagi na naruszenie prawa do obrony, do danego organu administracji należy wykazanie, iż podjął wszelkie możliwe działania mogące wyeliminować skutki tej niezgodności z prawem. W rezultacie administracja nie może ograniczyć się do stwierdzenia, że nie jest już możliwe postawienie ofiary tego naruszenia w takiej sytuacji, w której mogłaby powołać się na swe prawo do obrony. Zaakceptowanie takiego sposobu działania sprowadzałoby się do pozbawienia jakiegokolwiek treści obowiązku zapewnienia poszanowania tego prawa do obrony i wykonania wyroku stwierdzającego jego naruszenie. Jedynie w sytuacji, gdy z przyczyn, które nie mogą być przypisane danemu organowi administracji, wyeliminowanie skutków naruszenia prawa do obrony jest obiektywnie trudne, a nawet niemożliwe, wyrok stwierdzający nieważność może stanowić podstawę do wypłaty odszkodowania.

Kariera zawodowa urzędników i pracowników

Sąd Unii uznaje, że komisji konkursowej przysługuje szeroki zakres uznania, w wypadku gdy sprawdza ona, czy dyplom kandydata lub charakter i długość wymaganego doświadczenia zawodowego odpowiadają obszarowi konkursu. Sąd do spraw Służby Publicznej powinien zatem ograniczyć się do sprawdzenia, czy nie popełniono oczywistego błędu w ocenie przy korzystaniu z tego uznania. W wyroku z dnia 7 października 2013 r. w sprawie F-97/12 *Thomé przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej uzupełnił to orzecznictwo, stwierdzając, że w wypadku kwestii, czy dyplom kandydata jest uznany przez ustawodawstwo państwa, w którym został wydany, lub czy spełnia on, w świetle tego ustawodawstwa, poziom wymagany w ogłoszeniu o konkursie, wykładnia, jaką w odpowiedzi na zażalenie nadaje ustawodawstwu krajowemu komisja konkursowa czy organ powołujący, nie mieści się w jego szerokim zakresie uznania, a tym samym powinna podlegać pełnej kontroli ze strony sądu Unii.

Ponadto w orzecznictwie przyjęto, że jeśli organ powołujący uzna, po opublikowaniu ogłoszenia o konkursie, iż postawione warunki są bardziej restrykcyjne niż wymagają tego potrzeby służby, może on bądź kontynuować postępowanie, w odpowiednim wypadku, z niższą liczbą laureatów niż początkowo była przewidziana, bądź rozpocząć od nowa postępowanie konkursowe poprzez wycofanie pierwotnego ogłoszenia o konkursie i zastąpienie go poprawionym ogłoszeniem. Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił w swoich wyrokach z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie F-125/11 *Mendes przeciwko Komisji* i z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie F-93/11 *Taghani przeciwko Komisji*, że organ powołujący nie może zmienić zasad dotyczących wyrażonej liczbowo oceny niektórych testów w trakcie trwania postępowania w celu zwiększenia liczby kandydatów, którzy uzyskali minimalną liczbę punktów w rozpatrywanych testach. Taki sposób postępowania zmniejsza bowiem szanse tych, którzy pomyślnie przeszli omawiane testy według zasad początkowych, na znalezienie się w gronie najlepszych kandydatów. Sąd do spraw Służby Publicznej wyjaśnił w tym względzie, że stosowanie rozpatrywanej zmiany wobec kandydatów narusza zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz zasadę pewności prawa, ponieważ mogli oni zasadnie oczekiwać, że kandydaci dopuszczeni do etapu oceny zintegrowanej zostali wybrani tylko spośród tych, którzy uzyskali minimum wymagane w testach wstępnych według sposobów oceny przewidzianych w ogłoszeniu o konkursie.

Prawa i obowiązki urzędników i pracowników

1. Niedyskryminacja ze względu na wiek

Pojawiło się pytanie o to, czy powołanie laureata konkursu, który zdobył znaczące doświadczenie zawodowe poza instytucjami, do wyjściowej dla kariery zawodowej grupy zaszerogowania stanowi dyskryminację ze względu na wiek w zakresie, w jakim zainteresowany nie może ubiegać się o równoważne perspektywy rozwoju kariery zawodowej z perspektywami młodszych laureatów. W wyroku z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie F-133/11 *BV przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w tym względzie, że jeśli ogłoszenie o konkursie, opublikowane w celu zatrudnienia urzędników do określonej grupy zaszerogowania, wymaga od kandydatów, by spełniali minimalną przesłankę doświadczenia zawodowego, należy uznać, że wszyscy laureaci tego konkursu, bez względu na wiek i wcześniejsze doświadczenie zawodowe, podlegają identycznej sytuacji w odniesieniu do ich zaszerogowania do grupy. Wprawdzie Sąd do spraw Służby Publicznej przyznał, że laureaci takiego konkursu, którzy podjęli zatrudnienie w europejskiej służbie publicznej po tym, jak poza instytucjami zdobyli znaczące doświadczenie zawodowe, nie mogą ubiegać się o równoważne perspektywy rozwoju kariery zawodowej z perspektywami laureatów, którzy w młodszym wieku podjęli zatrudnienie w takiej służbie publicznej, ponieważ co do zasady kariera zawodowa pierwszych będzie krótsza od kariery tych drugich, to jednak Sąd podkreślił, że ten stan faktyczny nie stanowi dyskryminacji ze względu na wiek, lecz dotyczy okoliczności właściwych każdemu z tych laureatów.

2. Dyskryminacja ze względu na płeć

Urlop macierzyński służy, z jednej strony, ochronie kondycji biologicznej kobiety podczas ciąży i po jej zakończeniu, a z drugiej strony, ochronie szczególnej relacji pomiędzy kobietą a jej dzieckiem podczas okresu, który następuje po ciąży i porodzie. W wyroku z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie F-86/12 *Haupt-Lizer przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził jednak, że ograniczając do dwóch tygodni okresu okołoporodowego okres, w którym kobieta ma obowiązek niewykonywania pracy,odawca Unii nie zamierzał przyjąć, że zainteresowana osoba będzie niezdolna do podejmowania jakichkolwiek działań w sprawach zawodowych w czasie pozostałych tygodni urlopu macierzyńskiego. Tym samym, wiedząc o tym, że skarżąca została poinformowana po tym dwutygodniowym okresie o umieszczeniu jej na liście rezerwy kadrowej konkursu,

w którym uczestniczyła, i że nie podniosła żadnych szczególnych okoliczności o charakterze medycznym, Sąd do spraw Służby Publicznej w rozpatrywanym wypadku odmówił potraktowania urlopu macierzyńskiego jako przeszkody w podjęciu starań o zatrudnienie. O ile bowiem skarżąca miała prawo poświęcić się podczas urlopu macierzyńskiego wyłącznie swemu dziecku, o tyle nie mogła jednak posłużyć się tym osobistym wyborem jako pretekstem, aby podnosić, że była ofiarą dyskryminacji ze względu na płeć.

Ponadto w tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że skorzystanie przez skarżącą z prawa do urlopu wychowawczego nie mogło stanowić przeszkody w tym, by wzięła ona udział w postępowaniu w sprawie naboru i że odmowa uwzględnienia tego urlopu nie stanowiła dyskryminacji ze względu na płeć. Sąd do spraw Służby Publicznej zauważył w tym względzie, że możliwość skorzystania z urlopu wychowawczego przysługuje zarówno kobietom, jak i mężczyznom i że ochrona przyznana temu urlopowi ma mniejszy zakres niż ochrona przyznana urlopowi macierzyńskiemu.

3. Mobbing

W nawiązaniu do swego wyroku z dnia 9 grudnia 2008 r. w sprawie F-52/05 *Q przeciwko Komisji*, który został uchylony w zakresie innej kwestii wyrokiem Sądu Unii Europejskiej z dnia 12 lipca 2011 r. w sprawie T-80/09 *P Komisja przeciwko Q*, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w ww. wyroku w sprawie *Tzirani przeciwko Komisji*, że decyzja zamykająca dochodzenie bez nadawania dalszego biegu sprawie wniosku o udzielenie wsparcia, opartego na twierdzeniu, jakoby doszło do mobbingu, narusza art. 12a ust. 3 regulaminu pracowniczego, gdy jest uzasadniona między innymi brakiem nieprzychylnego zamiaru rzekomego sprawcy mobbingu. W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że art. 25 akapit drugi regulaminu pracowniczego nie zobowiązuje administracji do przekazania osobie, która złożyła wniosek o udzielenie wsparcia, ani końcowego sprawozdania z dochodzenia administracyjnego, ani protokołów z przesłuchań prowadzonych w jego ramach. Jednakże, z zastrzeżeniem interesów osób, przeciwko którym prowadzono dochodzenie, oraz osób występujących w roli świadków podczas dochodzenia, żaden przepis regulaminu pracowniczego nie zakazuje również takiego przekazania.

Ponadto art. 12a regulaminu pracowniczego, znajdujący zastosowanie do personelu kontraktowego, stanowi, że fakt mobbingu nie może powodować dla urzędnika, który padł jego ofiarą, jakichkolwiek negatywnych skutków ze strony zatrudniającej go instytucji. Niemniej jednak w ww. wyroku w sprawie *D'Agostino przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej zauważył, że przepis ten dotyczy wyłącznie ochrony urzędników i pracowników przed wszelkimi przejawami mobbingu czy molestowania, nie może jednak stać na przeszkodzie temu, by instytucja zakończyła umowę o pracę z uzasadnionego powodu związanego z interesem służby i niezwiązanego z mobbingiem.

4. Dostęp do informacji niejawnych

W wyroku z dnia 21 listopada 2013 r. w sprawie F-122/12 *Arguelles Arias przeciwko Radzie* Sąd do spraw Służby Publicznej wypowiedział się po raz pierwszy w przedmiocie wykładni decyzji Rady 2011/292². Orzekł, że organ powołujący lub organ uprawniony do zawierania umów zatrudnienia jest jako jedyny upoważniony do podjęcia decyzji, w następstwie prowadzonego przez właściwe organy krajowe postępowania sprawdzającego, w sprawie przyznania lub odmowy przyznania poświadczenia bezpieczeństwa osobowego członkom personelu Rady. Ponieważ organ powołujący

² Decyzja Rady 2011/292/UE z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie przepisów bezpieczeństwa dotyczących ochrony informacji niejawnych UE (Dz.U. L 141 z 27.5.2011, s. 17).

czy organ uprawniony do zawierania umów zatrudnienia Rady nie jest związany wnioskami prowadzonego przez organy krajowe postępowania sprawdzającego, nie ma obowiązku, nawet gdy wyniki postępowania są korzystne, przyznać zainteresowanemu poświadczenia bezpieczeństwa osobowego, jeżeli występują okoliczności powodujące ryzyko podatności zainteresowanego na ujawnienie informacji niejawnych, i zachowuje w ten sposób możliwość odmówienia mu tego poświadczenia na podstawie spoczywającego na instytucjach obowiązku zachowania ostrożności.

5. Obowiązek współpracy i lojalności

W tym samym ww. wyroku w sprawie *Arguelles Arias przeciwko Radzie* Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że skarżący naruszył obowiązek lojalności i współpracy względem zatrudniającej go instytucji, gdy odmówił przekazania tej instytucji dowodów, które przedstawił organowi krajowemu, a które mogły wykazać zasadność korzystnej decyzji tego organu, w sytuacji gdy był jedyną osobą mogącą je dostarczyć.

6. Dostęp do dokumentacji medycznej

Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w wyroku z dnia 16 września 2013 r. w sprawie F-84/12 *CN przeciwko Radzie*, że nie można uznać, by art. 26a regulaminu pracowniczego naruszał art. 41 ust. 2 lit. b) Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w zakresie, w jakim wspomniany art. 26a ustanawia, że urzędnicy mają prawo do zapoznania się ze swoją dokumentacją medyczną, i uściśla, iż taki dostęp zostanie przyznany na zasadach określonych przez każdą instytucję. Artykuł 41 ust. 2 lit. b) karty nie wymaga bowiem, by urzędnicy mieli w każdym wypadku bezpośredni dostęp do swych akt medycznych, lecz otwiera drogę pośredniego dostępu, w sytuacji gdy uzasadniają go zasługujące na ochronę interesy poufności i tajemnicy zawodowej.

Uposażenie i świadczenia socjalne urzędników

1. Dieta dzienna

W wyroku z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie F-10/12 *Infante García-Consuegra przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że przyznanie określonej w art. 10 ust. 1 załącznika VII do regulaminu pracowniczego diety dziennej jest uzależnione od spełnienia dwóch przesłanek: po pierwsze, przesłanki zmiany miejsca zamieszkania celem wypełnienia obowiązków z art. 20 regulaminu pracowniczego, a po drugie, przesłanki ponoszenia kosztów czy niedogodności powstałych w związku z koniecznością przemieszczenia się lub tymczasowego osiedlenia się w miejscu zatrudnienia. Natomiast przyznanie diety dziennej nie jest uzależnione od przesłanki wykazania przez danego urzędnika, że był zmuszony do tymczasowego utrzymania, w swoim miejscu pochodzenia lub poprzednim miejscu zatrudnienia, miejsca zamieszkania, które generowałoby koszty. Ponadto – chyba że automatycznie wykluczy się, z naruszeniem regulaminu pracowniczego, urzędników z kręgu uprawnionych do diety dziennej – nie można uznać, by wyłącznie osoby związane z instytucjami stosunkiem pracy niepewnej można było uznać za tymczasowo osiedlające się w miejscu zatrudnienia, dopóki nie nastąpi przeprowadzka. W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił jeszcze, że ponieważ powyższe przesłanki są kumulatywne, do danego urzędnika należy dostarczenie dowodu, że poniósł koszty czy niedogodności powstałe w związku z koniecznością przemieszczenia się lub tymczasowego osiedlenia się w miejscu zatrudnienia. W gestii administracji leży jednak poszanowanie wyboru zainteresowanego co do jego zakwaterowania podczas okresu koniecznego do znalezienia stałego miejsca zamieszkania w nowym miejscu zatrudnienia. W związku z tym poza sytuacją, w której istnieją poważne podejrzenia i oczywiste poszlaki odnośnie do braku faktycznego związku pomiędzy podnoszonymi kosztami a rzeczywistą sytuacją zainteresowanego, do administracji nie należy podważanie wyboru urzędnika.

2. Ubezpieczenie zdrowotne

W wyroku z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie F-104/10 *de Pretis Cagnodo i Trampuz de Pretis Cagnodo przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że ani w określonych w art. 72 regulaminu pracowniczego wspólnych przepisach dotyczących ubezpieczenia chorobowego urzędników (zwanymi dalej „RCAM”), ani w przyjętych przez Komisję ogólnych przepisach wykonawczych nie istnieje przepis zobowiązujący ubezpieczonych w RCAM do posiadania odpowiedniego kosztorysu i do przekazania go do biura ds. rozliczeń wraz z wnioskiem o przejęcie kosztów przyszłej hospitalizacji. Podobnie zauważył, że nie ustalono żadnego pułapu zwrotu odnośnie do kosztów pobytu w razie hospitalizacji, ponieważ obowiązujące uregulowanie przewiduje wyłącznie, że część kosztów, którą uważa się za zawyżoną w porównaniu ze zwykłymi kosztami w kraju, gdzie te koszty poniesiono, nie podlega zwrotowi.

W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że Komisja jest zobowiązana do zarządzania RCAM zgodnie z zasadą dobrej administracji. W obliczu zawyżonych kosztów pobytu obowiązek staranności zobowiązuje tę ostatnią, a w konsekwencji biuro ds. rozliczeń, przed zapłatą faktury i to nawet przy przejęciu kosztów, do uzyskania informacji na piśmie od placówki szpitalnej i poinformowania ubezpieczonego o problemie. W braku takiego postępowania biuro ds. rozliczeń nie może obciążać ubezpieczonych uregulowaniem kwoty uważanej za zawyżoną.

Sąd do spraw Służby Publicznej został również skonfrontowany z koniecznością uściślenia, jakie są zadania komisji lekarskiej przewidzianej w art. 23 RCAM i jaki zakres kontroli, którą nad nią sprawuje. W wyroku z dnia 2 października 2013 r. w sprawie F-111/12 *Nardone przeciwko Komisji* przypomniał, że rola komisji lekarskiej polega na całkowicie obiektywnym i niezawisłym dokonaniu oceny kwestii medycznych i że ta rola wymaga, po pierwsze, aby komisja dysponowała wszelkimi danymi, które mogą okazać się użyteczne, a po drugie, aby miała pełną swobodę oceny. Co się tyczy sądu Unii, jest on wyłącznie upoważniony do sprawdzenia, po pierwsze, czy powołanie i działanie tej komisji przebiegały prawidłowo, a po drugie, czy orzeczenie wydane przez komisję lekarską jest prawidłowe, w szczególności czy zawiera właściwe uzasadnienie. W tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił, że w sytuacji gdy komisja lekarska rozpatruje złożone kwestie o charakterze medycznym, wiążące się przykładowo z trudną diagnostyką, zadaniem jej jest wskazanie w swojej opinii informacji z akt, na których się opiera, i uściślenie, w razie znaczących rozbieżności, powodów, dla których jej orzeczenie odbiega od poprzednich, korzystniejszych dla zainteresowanego sprawozdań lekarskich. Wciąż w tym samym wyroku Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził wreszcie, że komisja lekarska stosuje się do wymogów uzasadnienia, spójności i dokładności, w sytuacji gdy przede wszystkim zajmuje stanowisko w sprawie medycznie sprawdzonego istnienia każdej z dolegliwości i każdego z problemów, na które zgodnie z oświadczeniem cierpi zainteresowany, w sposób na tyle jasny i wyraźny, aby umożliwić ocenę względów, na których oparli się autorzy sprawozdania, w sytuacji gdy następnie zajmuje stanowisko, w sposób równie jasny i wyraźny, na temat ewentualnego spowodowania wypadkiem dolegliwości i problemów, które uznaje za sprawdzone, lub ich podłoża zawodowego, i wreszcie, w sytuacji gdy to jest możliwe, na podstawie brzmienia opinii komisji lekarskiej ustalenie zrozumiałego związku pomiędzy ustaleniami medycznymi, jakie zawiera, a każdym z wniosków.

3. Emerytury i renty

Sąd do spraw Służby Publicznej dokonał kilku uściśleń odnośnie do przeniesienia uprawnień emerytalnych w przytoczonym już wyroku w sprawie *Verile i Gjergji przeciwko Komisji*. W wypadku przeniesienia uprawnień nabytych w ramach Unii do krajowego systemu emerytalnego (zwanego dalej „przeniesieniem »out«”) art. 11 ust. 1 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego stanowi, że dany urzędnik ma prawo do przeniesienia „ekwiwalentu aktuarialnego swoich praw do emerytury,

uaktualnion[ych] do rzeczywistej daty przeniesienia, w Unii". Natomiast w wypadku przeniesienia nabytych w państwie członkowskim uprawnień emerytalnych do systemu emerytalnego Unii (zwanego dalej „przeniesieniem »in«”) art. 11 ust. 2 przewiduje, że dany urzędnik ma możliwość wpłacenia do Unii „wartości kapitałowej, uaktualnionej z datą faktycznego przeniesienia praw nabytych do emerytury za wysługę lat [w krajowym lub międzynarodowym systemie emerytalnym, w którym dotychczas był ubezpieczony]”. W wypadku przeniesienia „out” przekazywana kwota stanowi „ekwiwalent aktuarialny” praw nabytych w Unii. W wypadku przeniesienia „in” przekazywana kwota jest „uaktualnioną wartością kapitałową”, czyli kwotą, która stanowi materialnie uprawnienia emerytalne nabyte w krajowym lub międzynarodowym systemie emerytalnym, uaktualnione z datą faktycznego przeniesienia.

W tym kontekście Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że „ekwiwalent aktuarialny”, o którym mowa w art. 11 ust. 1 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego, oraz „uaktualniona wartość kapitałowa”, o której mowa w art. 11 ust. 2, są dwoma odrębnymi pojęciami prawnymi, należącymi do systemów od siebie niezależnych. „Ekwiwalent aktuarialny” jawi się bowiem w regulaminie pracowniczym jako pojęcie autonomiczne, właściwe systemowi emerytalnemu Unii. Zostało ono zdefiniowane w art. 8 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego jako „wartość kapitałowa świadczenia [emerytalnego] przysługującego urzędnikowi, obliczona według ostatnich tabel dotyczących śmiertelności [...] zgodnie z przepisami art. 9 załącznika XII [do regulaminu pracowniczego] przy zastosowaniu stopy oprocentowania wynoszącej 3,1% rocznie, która może zostać zmieniona zgodnie z zasadami ustanowionymi w art. 10 załącznika XII [do regulaminu pracowniczego]”. „Uaktualniona wartość kapitałowa” nie została natomiast zdefiniowana w regulaminie pracowniczym, który nie wskazuje również metody jej obliczenia, a to ze względu na okoliczność, iż jej obliczenie i sposoby kontroli tego obliczenia należą do wyłącznej właściwości danych organów krajowych czy międzynarodowych. Co się tyczy obliczenia przez właściwe organy krajowe czy międzynarodowe „uaktualnionej wartości kapitałowej” w celu przeniesienia „in”, ta wartość kapitałowa jest ustalana na podstawie obowiązującego prawa krajowego stosownie do zasad określonych przez to prawo, a odnośnie do organizacji międzynarodowej stosownie do jej zasad, a nie na podstawie art. 8 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego i według stopy oprocentowania ustalonej w tym przepisie. Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że art. 2 rozporządzenia nr 1324/2008³, który zmienił stopę oprocentowania przewidzianą w art. 8 załącznika VIII do regulaminu pracowniczego do przeniesienia „out”, nie powinien być uwzględniany przy obliczaniu wartości kapitałowej odpowiadającej uprawnieniom emerytalnym nabytym przez urzędników lub pracowników przed podjęciem przez nich służby w Unii i że nie powinien być obowiązkowo uwzględniany przez dane organy krajowe czy międzynarodowe przy uaktualnianiu wartości, jaką są zobowiązane przekazać.

W wyroku z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie F-15/10 *Andres i in. przeciwko EBC* Sąd do spraw Służby Publicznej zastosował ponadto orzecznictwo, zgodnie z którym urzędnik może powoływać się na prawo nabyte tylko wtedy, gdy zdarzenie powodujące powstanie tego prawa miało miejsce pod rządami regulaminu pracowniczego obowiązującego przed zmianą dokonaną w tym systemie. Tym samym, jeśli okoliczność ukończenia przez pracownika 60. roku życia pozwala mu zwrócić się do instytucji z wnioskiem o natychmiastowe rozliczenie uprawnień emerytalnych i wypłatę świadczeń, to zdarzeniem powodującym powstanie prawa do emerytury jest osiągnięcie tego wieku, a pracownik nie może powoływać się na prawo nabyte we wcześniejszym systemie emerytalnym, skoro nie osiągnął tego wieku w chwili zmiany systemu emerytalnego.

³ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1324/2008 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie dostosowania stawki składki na system emerytalno-rentowy dla urzędników i innych pracowników Wspólnot Europejskich od dnia 1 lipca 2008 r. (Dz.U. L 345, s. 17).

Wreszcie istnieje znacząca różnica pomiędzy ustaleniem prawa do emerytury a wypłatą świadczeń, które z tego wynikają. W świetle tego rozróżnienia dopuszcza się sytuację, w której nie dochodzi do naruszenia prawa nabytego, gdy zmiany w faktycznie wypłacanych kwotach wynikają ze współczynników korygujących, stosowanych do emerytur w zależności od państwa zamieszkania uprawnionego do emerytury, ponieważ zmiany te nie naruszają prawa do emerytury w ścisłym znaczeniu. W ww. wyroku w sprawie *Andres i in. przeciwko EBC* Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że to orzecznictwo odnosi się również do czynników dotyczących przeliczania emerytury, używanych do obliczenia świadczeń, które faktycznie powinny zostać wypłacone, ponieważ czynniki te nie stanowią elementów składowych uprawnień emerytalnych jako takich.

Spory z zakresu umów

W wyżej wymienionym wyroku w sprawie *BR przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał, że instytucji przysługuje często szeroki zakres uznania nie tylko w indywidualnych wypadkach, lecz również w ramach ogólnej polityki, ustalonej odpowiednio w drodze wewnętrznej decyzji o charakterze generalnym, na mocy której instytucja sama ogranicza korzystanie z przysługującego jej uznania. Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał jednak również, że skutkiem takiej decyzji wewnętrznej nie może być pełna rezygnacja instytucji z uprawnień nadanych jej na mocy art. 8 akapit pierwszy Warunków zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej (zwanych dalej „WZIP”) w zakresie zawierania czy przedłużania, stosownie do okoliczności, umowy o pracę w charakterze pracownika tymczasowego w rozumieniu art. 2 lit. b) lub d) WZIP na maksymalny okres sześciu lat. Sąd do spraw Służby Publicznej wskazał ponadto w ww. wyroku, że organ uprawniony do zawierania umów zatrudnienia nie może zrezygnować z przyznanego mu na podstawie art. 8 akapit drugi WZIP zakresu uznania, dokonując mechanicznego zastosowania określonej w art. 3 ust. 1 decyzji Komisji z dnia 28 kwietnia 2004 r. reguły „sześciu lat”, zgodnie z którą całkowity, zsumowany czas trwania świadczenia pracy przez pracownika zatrudnionego na czas określony, w ramach wszystkich rodzajów umów i każdego rodzaju zatrudnienia, jest ograniczony do sześciu lat, obliczonych na przestrzeni okresu dwunastu lat. Mechaniczne zastosowanie tej reguły nie może w szczególności uzasadniać ograniczenia zatrudnienia pracownika na okres krótszy niż dopuszczony przez art. 8 akapit drugi WZIP. Rezygnując bowiem w ten sposób z zakresu uznania, organ uprawniony do zawierania umów zatrudnienia naruszyłby zasadę dobrej administracji, obowiązek staranności i zasadę równego traktowania.

Ponadto w ww. wyroku w sprawie *D’Agostino przeciwko Komisji* Komisja zamierzała powołać się na okoliczność, że organ uprawniony do zawierania umów zatrudnienia powinien był uzasadnić szczególnie ważny interes w przedłużeniu umowy ze skarżącym z tego względu, że obowiązujące przepisy wymagały wówczas od niej, by zawarła kolejną umowę o pracę na czas nieokreślony. W wyroku tym Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że instytucja nie może jednak, pod rygorem naruszenia prawa, uzależnić interesu służby w ponownym zawarciu bądź niezawarciu umowy z pracownikiem nie od potrzeb tej służby, lecz od obowiązków na gruncie regulaminu pracowniczego, których przestrzeganie do niej należy w wypadku przedłużenia tej umowy.

W takim stanie rzeczy Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w ww. wyroku w sprawie *Scheefer przeciwko Parlamentowi*, że zmiana kwalifikacji umowy na czas określony w umowę na czas nieokreślony, będąca zgodnie z art. 8 akapit pierwszy WZIP konsekwencją okoliczności, że instytucja zawarła ze skarżącą kolejne umowy na czas określony, nie pozbawiła jednak tej instytucji możliwości wypowiedzenia tej umowy na warunkach określonych przez art. 47 lit. c) ppkt (i) WZIP. Korzystanie z umów na czas nieokreślony nie daje bowiem ich beneficjentom stabilności takiej jak powołanie na urzędnika.

B – Skład Sądu do spraw Służby Publicznej

(Porządek pierwszeństwa na dzień 8 października 2013 r.)

Od lewej:

Sędziowie: K. Bradley i E. Perillo; prezes izby H. Kreppel; prezes Sądu S. Van Raepenbusch; prezes izby M.I. Rofes i Pujol; sędziowie: R. Barents i J. Svaningsen; sekretarz W. Hakenberg

1. Członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej

(w kolejności objęcia funkcji)

Sean Van Raepenbusch

urodzony w 1956 r.; licencjat z prawa (wolny uniwersytet w Brukseli, 1979); dyplom specjalizacyjny z zakresu prawa międzynarodowego (Bruksela, 1980); doktor prawa (1989); dyrektor do spraw prawnych spółki akcyjnej kanału i instalacji portowych Brukseli (1979–1984); urzędnik Komisji Wspólnot Europejskich (dyrekcja generalna do spraw społecznych, 1984–1988); pracownik służby prawnej Komisji Wspólnot Europejskich (1988–1994); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1994–2005); wykładowca w Centre Universitaire de Charleroi (międzynarodowe i europejskie prawo socjalne, 1989–1991), na uniwersytecie w Mons-Hainaut (prawo europejskie, 1991–1997), na uniwersytecie w Liège (prawo europejskiej służby publicznej, 1989–1991; prawo instytucjonalne Unii Europejskiej, 1995–2005; europejskie prawo socjalne, 2004–2005), a od 2006 r. na wolnym uniwersytecie w Brukseli (prawo instytucjonalne Unii Europejskiej); liczne publikacje z dziedziny europejskiego prawa socjalnego i prawa instytucjonalnego Unii Europejskiej; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.; prezes Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 7 października 2011 r.

Horstpeter Kreppel

urodzony w 1945 r.; studia w Berlinie, Monachium i Frankfurcie nad Menem (1966–1972); pierwszy egzamin państwowy (1972); asesor sądowy we Frankfurcie nad Menem (1972–1973 i 1974–1975); Kolegium Europejskie w Brugii (1973–1974); drugi egzamin państwowy (Frankfurt nad Menem, 1976); pracownik federalnego urzędu ds. zatrudnienia i adwokat (1976); sędzia sądu pracy (kraj związkowy Hesja, 1977–1993); wykładowca w Fachhochschule für Sozialarbeit we Frankfurcie nad Menem i w Verwaltungsfachhochschule w Wiesbaden (1979–1990); ekspert krajowy w służbach prawnych Komisji Wspólnot Europejskich (1993–1996 i 2001–2005); attaché ds. społecznych w ambasadzie Republiki Federalnej Niemiec w Madrycie (1996–2001); sędzia sądu pracy we Frankfurcie nad Menem (luty–wrzesień 2005); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Irena Boruta

urodzona w 1950 r.; absolwentka wydziału prawa na Uniwersytecie Wrocławskim (1972), doktor prawa (Łódź, 1982); radca prawna (od 1977); staż naukowy (uniwersytet Paris X, 1987–1988; uniwersytet w Nantes, 1993–1994); ekspert „Solidarności” (1995–2000); profesor prawa pracy i europejskiego prawa socjalnego na Uniwersytecie Łódzkim (1997–1998 i 2001–2005), profesor w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (2002), profesor prawa pracy i ubezpieczeń społecznych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (2002–2005); wiceminister pracy i spraw społecznych (1998–2001); członkini Zespołu Negocjacyjnego w sprawie Członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (1998–2001); przedstawicielka rządu polskiego w Międzynarodowej Organizacji Pracy (1998–2001); autorka licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i europejskiego prawa socjalnego; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r. do dnia 7 października 2013 r.

Maria Isabel Rofes i Pujol

urodzona w 1956 r.; studia prawnicze (licenciatura en derecho, uniwersytet w Barcelonie, 1981); specjalizacja w handlu międzynarodowym (Meksyk, 1983); studia z zakresu integracji europejskiej (izba handlowa w Barcelonie, 1985) i prawa wspólnotowego (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); urzędniczka Generalitat de Catalunya (członkini służby prawnej w ministerstwie przemysłu i energetyki, kwiecień 1984 – sierpień 1986); członkini palestry w Barcelonie (1985–1987); administrator, następnie główna administrator w wydziale badań i dokumentacji Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1986–1994); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (gabinet rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera, styczeń 1995 – kwiecień 2004; gabinet sędziego U. Løhmusa, maj 2004 – sierpień 2009); wykłady na temat postępowania przed sądami wspólnotowymi, wydział prawa, uniwersytet autonomiczny w Barcelonie (1993–2000); liczne publikacje i wykłady z dziedziny europejskiego prawa socjalnego; członkini izby odwoławczej Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin (2006–2009); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 7 października 2009 r.

Ezio Perillo

urodzony w 1950 r.; doktor prawa i członek palestry w Padwie; asystent, a następnie samodzielny pracownik naukowy w dziedzinie prawa cywilnego i porównawczego na wydziale prawa uniwersytetu w Padwie (1977–1982); wykładowca prawa wspólnotowego w Collegio Europeo w Parmie (1990–1998) oraz na wydziałach prawa uniwersytetów w Padwie (1985–1987), w Maceracie (1991–1994), w Neapolu (1995) i na uniwersytecie Statale w Mediolanie (2000–2001); członek komitetu naukowego „Master in European integration” na uniwersytecie w Padwie; urzędnik w Trybunale Sprawiedliwości, dyrekcja biblioteki, badań i dokumentacji (1982–1984); referendarz rzecznika generalnego G.F. Manciniego (1984–1988); radca prawny sekretarza generalnego Parlamentu Europejskiego, E. Vinciego (1988–1993); ponadto w tej instytucji: kierownik wydziału służby prawnej (1995–1999); dyrektor do spraw legislacyjnych i koncyliacji, stosunków z innymi instytucjami oraz parlamentami krajowymi (1999–2004); dyrektor do spraw stosunków zewnętrznych (2004–2006); dyrektor do spraw legislacyjnych w strukturach służby prawnej (2006–2011); autor licznych publikacji z dziedziny włoskiego prawa cywilnego oraz prawa Unii Europejskiej; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2011 r.

René Barents

urodzony w 1951 r.; licencjat z prawa, licencjat nadzwyczajny z ekonomii (uniwersytet Erazma w Rotterdamie, 1973); doktor nauk prawnych (uniwersytet w Utrechcie, 1981); pracownik naukowy w dziedzinie prawa europejskiego i międzynarodowego prawa gospodarczego (1973–1974); docent prawa europejskiego i prawa gospodarczego w instytucie Europa na uniwersytecie w Utrechcie (1974–1979) i na uniwersytecie w Lejdzie (1979–1981); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1981–1986), następnie kierownik wydziału praw regulaminowych w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1986–1987); członek służby prawnej w Komisji Wspólnot Europejskich (1987–1991); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1991–2000); kierownik wydziału (2000–2009), następnie dyrektor Dyrekcji Badań i Dokumentacji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (2009–2011); profesor (1988–2003) i profesor honorowy (od 2003) prawa europejskiego na uniwersytecie w Maastricht; doradca w sądzie apelacyjnym w 's-Hertogenbosch (1993–2011); członek królewskiej akademii nauk w Niderlandach (od 1993); liczne publikacje z dziedziny prawa europejskiego; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2011 r.

Kieran Bradley

urodzony w 1957 r.; licencjat z prawa (Trinity College Dublin, 1975–1979); asystent senator Mary Robinson (1978–1979 i 1980); stypendium naukowe „Padraig Pearse” w Kolegium Europejskim (1979); studia podyplomowe w dziedzinie prawa europejskiego w Kolegium Europejskim (1979–1980); magisterium z prawa na uniwersytecie w Cambridge (1980–1981); stażysta w Parlamencie Europejskim (Luksemburg, 1981); administrator w sekretariacie komisji prawnej Parlamentu Europejskiego (Luksemburg, 1981–1988); członek służby prawnej w Parlamencie Europejskim (Bruksela, 1988–1995); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1995–2000); docent prawa europejskiego w Harvard Law School (2000); członek służby prawnej w Parlamencie Europejskim (2000–2003), kierownik wydziału (2003–2011) i dyrektor (2011); autor licznych publikacji; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2011 r.

Jesper Svenningsen

urodzony w 1966 r.; studia prawnicze (Candidatus juris), uniwersytet w Aarhus (1989); aplikant adwokacki przy doradcy prawnym rządu duńskiego (1989–1991); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1991–1993); przyjęty do palestry w Danii (1993); adwokat przy doradcy prawnym rządu duńskiego (1993–1995); wykładowca prawa europejskiego na uniwersytecie w Kopenhadze; docent w luksemburskiej filii Europejskiego Instytutu Administracji Publicznej, następnie sprawujący funkcję jej dyrektora (1995–1999); administrator w służbie prawnej Urzędu Nadzoru EFTA (1999–2000); urzędnik w Trybunale Sprawiedliwości (2000–2013); referendarz (2003–2013); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 7 października 2013 r.

Waltraud Hakenberg

urodzona w 1955 r.; studia prawnicze w Ratyzbonie i w Genewie (1974–1979); pierwszy egzamin państwowy (1979); studia podyplomowe w zakresie prawa wspólnotowego w Kolegium Europejskim w Brukseli (1979–1980); asesor w Ratyzbonie (1980–1983); doktorat w zakresie nauk prawnych (1982); drugi egzamin państwowy (1983); adwokat w Monachium i Paryżu (1983–1989); urzędniczka Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1990–2005); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (gabinet sędziego P. Janna, 1995–2005); wykładowczyni na uniwersytetach w Niemczech, Austrii, Szwajcarii i Rosji; profesor honorowa na uniwersytecie w Saarze (od 1999); członkini różnych komitetów, stowarzyszeń i komisji; liczne publikacje w dziedzinie prawa wspólnotowego i proceduralnego prawa wspólnotowego; sekretarz Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 30 listopada 2005 r.

2. Zmiany w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w 2013 r.

W następstwie złożenia rezygnacji przez Irenę Borutę Rada Unii Europejskiej mianowała Jespera Svenningsena, na mocy decyzji z dnia 16 września 2013 r., na sędziego w Sądzie do spraw Służby Publicznej na okres od dnia 1 października 2013 r. do dnia 30 września 2019 r.

3. Porządek pierwszeństwa

**od dnia 1 stycznia 2013 r.
do dnia 7 października 2013 r.**

S. VAN RAEPENBUSCH, prezes Sądu
H. KREPPEL, prezes izby
M.I. ROFES I PUJOL, prezes izby
I. BORUTA, sędzia
E. PERILLO, sędzia
R. BARENTS, sędzia
K. BRADLEY, sędzia

W. HAKENBERG, sekretarz

**od dnia 8 października 2013 r.
do dnia 31 grudnia 2013 r.**

S. VAN RAEPENBUSCH, prezes Sądu
H. KREPPEL, prezes izby
M.I. ROFES I PUJOL, prezes izby
E. PERILLO, sędzia
R. BARENTS, sędzia
K. BRADLEY, sędzia
M.J. SVENNINGSEN, sędzia

W. HAKENBERG, sekretarz

4. Dawni członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej

Kanninen Heikki (2005–2009)

Tagaras Haris (2005–2011)

Gervasoni Stéphane (2005–2011)

Boruta Irena (2005–2013)

Prezes

Mahoney Paul J. (2005–2011)

C – Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej

Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu do spraw Służby Publicznej

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)

Nowe sprawy

2. Procentowy udział spraw w podziale na główne instytucje pozwane (2009–2013)
3. Język postępowania (2009–2013)

Sprawy zakończone

4. Wyroki i postanowienia – skład orzekający (2013)
5. Rozstrzygnięcie (2013)
6. Środki tymczasowe (2009–2013)
7. Czas trwania postępowania w miesiącach (2013)

Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

8. Skład orzekający (2009–2013)
9. Liczba skarżących

Różne

10. Orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej, od których wniesiono odwołanie do Sądu (2009–2013)
11. Wyniki postępowań odwoławczych toczących się przed Sądem (2009–2013)

1. **Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu do spraw Służby Publicznej – nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2009–2013)**

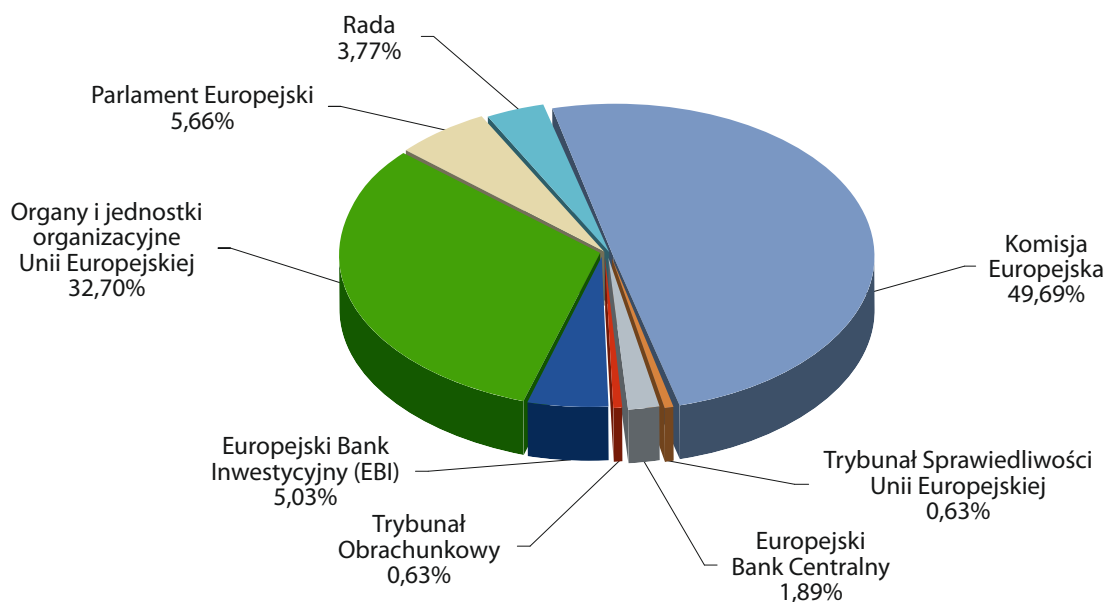
	2009	2010	2011	2012	2013
Nowe sprawy	113	139	159	178	160
Sprawy zakończone	155	129	166	121	184
Sprawy w toku	175	185	178	235	211 ¹

Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

¹ W tym 26 spraw zawieszonych.

2. Nowe sprawy – procentowy udział spraw w podziale na główne instytucje pozwane (2009–2013)

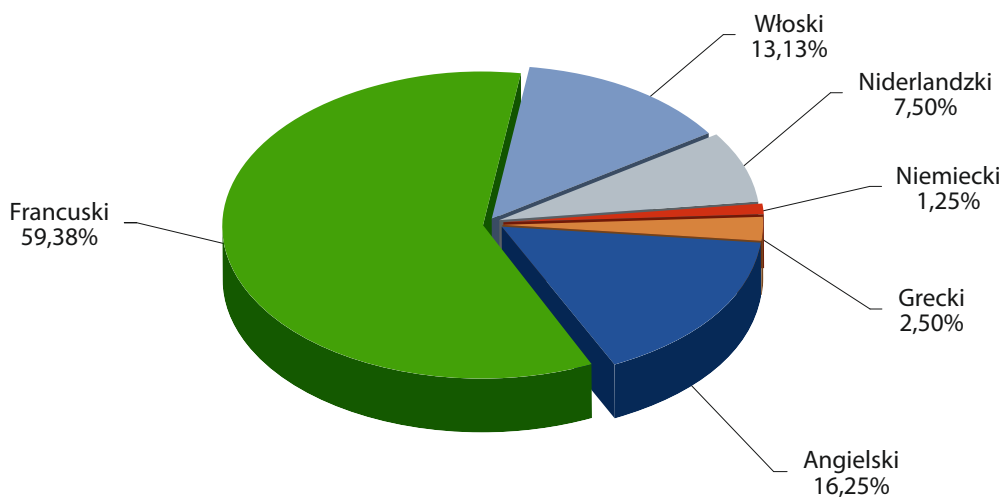
Procentowy udział w nowych sprawach w 2013 r.

	2009	2010	2011	2012	2013
Parlament Europejski	8,85%	9,35%	6,29%	6,11%	5,66%
Rada	11,50%	6,47%	6,92%	3,89%	3,77%
Komisja Europejska	47,79%	58,99%	66,67%	58,33%	49,69%
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	2,65%	5,04%	1,26%		0,63%
Europejski Bank Centralny	4,42%	2,88%	2,52%	1,11%	1,89%
Trybunał Obrachunkowy	0,88%		0,63%	2,22%	0,63%
Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	0,88%	5,76%	4,32%	4,44%	5,03%
Organy i jednostki organizacyjne Unii Europejskiej	23,01%	11,51%	11,40%	23,89%	32,70%
Łącznie	100%	100%	100%	100%	100%

3. Nowe sprawy – język postępowania (2009–2013)

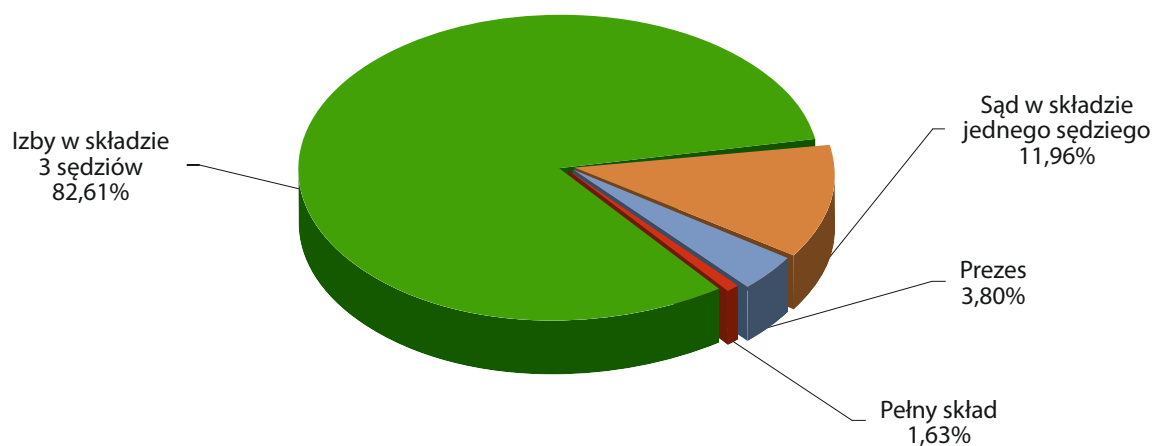
Podział za 2013 r.

Język postępowania	2009	2010	2011	2012	2013
Bułgarski				2	
Hiszpański	1	2	2	3	
Czeski	1				
Niemiecki	9	6	10	5	2
Grecki	3	2	4	1	4
Angielski	8	9	23	14	26
Francuski	63	105	87	108	95
Włoski	13	13	29	35	21
Węgierski			1		
Niderlandzki	15	2	1	6	12
Polski			1	2	
Rumuński				2	
Słowacki			1		
Łącznie	113	139	159	178	160

Język postępowania odzwierciedla język, w którym została wniesiona skarga, a nie język ojczysty czy przynależność państwową skarżącego.

4. Sprawy zakończone – wyroki i postanowienia – skład orzekający (2013)

	Wyroki	Zarządzenia o wykreśleniu wskutek ugody ¹	Inne orzeczenia kończące postępowanie w sprawie	Łącznie
Pełny skład	2	1		3
Izby w składzie 3 sędziów	89	8	55	152
Sąd w składzie jednego sędziego	1		21	22
Prezes			7	7
Łącznie	92	9	83	184

¹ W 2012 r. było jeszcze 18 nieudanych prób zakończenia sprawy ugodą, podjętych z inicjatywy Sądu do spraw Służby Publicznej.

5. Sprawy zakończone – rozstrzygnięcie (2013)

	Wyroki		Postanowienia				Łącznie
	Skargi uwzględnione w całości lub w części	Skargi oddalone w całości, umorzenie	Skargi / wnioski [oczywiście] niedopuszczalne lub bezzasadne	Ugody zawarte w następstwie działania składu orzekającego	Wykreślenie z innych przyczyn, umorzenie lub przekazanie sprawy	Uwzględnione w całości lub w części wnioski (procedury szczególne)	
Emerytury i renty	2	4	6	1			13
Konkursy	6	11	2	1	2		22
Obsadzenie stanowiska / przeniesienie z urzędu	1				1		2
Ocena / awans	2	7	5	5	2		21
Postępowanie dyscyplinarne		4	1				5
Rozwiązanie lub nieprzedłużenie umowy z pracownikiem	9	8	1				18
Warunki pracy / urlopy			1				1
Wynagrodzenie i dodatki	3	6	10		2		21
Zabezpieczenie społeczne / choroba zawodowa / wypadki	4			1	1		6
Zatrudnienie / powołanie / zaszeregowanie do grupy	6	5	4		1		16
Inne	8	6	25	1	2	17	59
Łącznie	41	51	55	9	11	17	184

6. Środki tymczasowe (2009–2013)

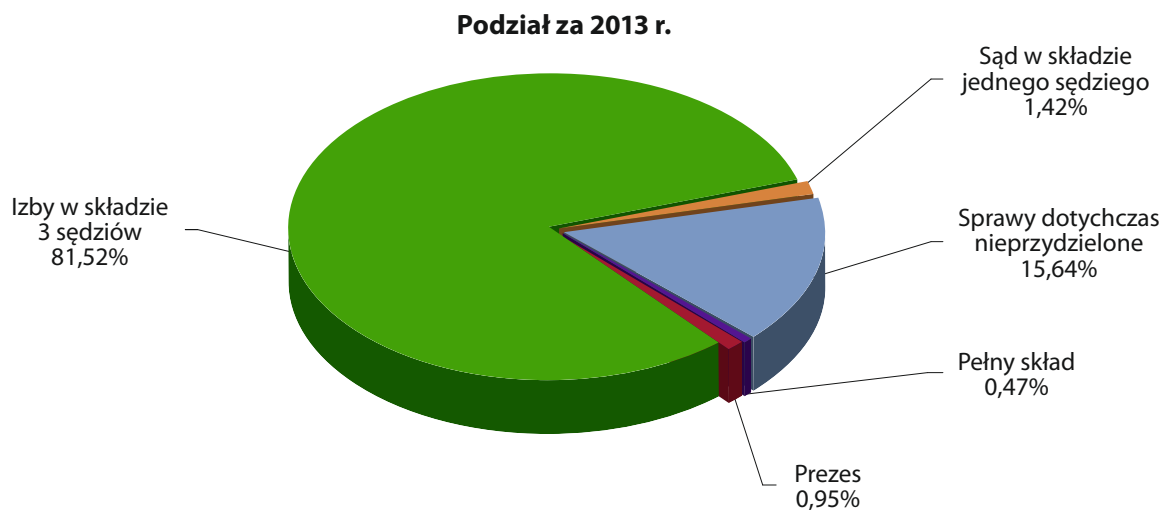
Zakończone postępowania w sprawie wniosków o zastosowanie środków tymczasowych		Rozstrzygnięcie		
		Uwzględnione w całości lub w części	Oddalenie	Wykreślenie
2009	1	1		
2010	6		4	2
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
Łącznie		1	21	6

7. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania w miesiącach (2013)

Sprawy zakończone		Średni czas trwania	
		Czas trwania całego postępowania	Czas trwania postępowania bez czasu trwania ewentualnego zawieszenia
Wyroki	92	18,6	18,1
Postanowienia	92	13,3	11,3
Łącznie	184	16,0	14,7

Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiątych częściach miesiąca.

8. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Pełny skład	6	1		1	1
Prezes	1	1	1		2
Izby w składzie 3 sędziów	160	179	156	205	172
Sąd w składzie jednego sędziego			2	8	3
Sprawy dotychczas nieprzydzielone	8	4	19	21	33
Łącznie	175	185	178	235	211

9. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – liczba skarżących

Sprawy w toku z największą liczbą skarżących na sprawę w 2013 r.

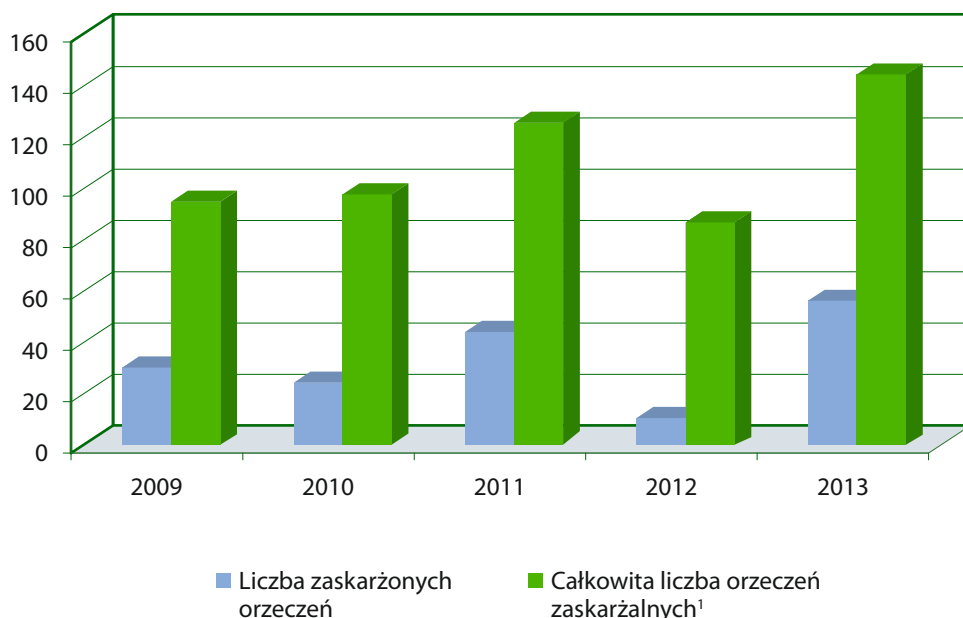
Liczba skarżących	Dziedziny
492 (2 sprawy)	Regulamin pracowniczy – Wynagrodzenie – Reforma systemu wynagrodzeń i awansu płacowego EBI
486	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Coroczna waloryzacja wynagrodzeń
451	Regulamin pracowniczy – EBI – Wynagrodzenie – Nowy system oceny wyników pracy – Przyznawanie premii
35	Regulamin pracowniczy – Przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w wyniku szczególnej procedury kontroli orzeczenia Sądu – EBI – Emerytury i renty – Reforma z 2008 r.
33	Regulamin pracowniczy – EBI – Emerytury i renty – Reforma systemu emerytalnego
30	Regulamin pracowniczy – Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) – Wynagrodzenie – Coroczna waloryzacja wynagrodzeń
29	Regulamin pracowniczy – Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) – Wynagrodzenie – Reforma systemu wynagrodzeń i awansu płacowego EFI
26 (2 sprawy)	Regulamin pracowniczy – Wynagrodzenie – Urzędnicy pełniący służbę w państwie trzecim – Dodatek ze względu na warunki życia – Przegląd i dostosowanie wysokości dodatku ze względu na warunki życia – Warunki życia równoważne ze zwykłymi warunkami panującymi w Unii Europejskiej – Zaprzestanie przyznawania dodatku ze względu na warunki życia
25	Regulamin pracowniczy – Awans – Postępowanie w sprawie awansu (2010 i 2011) – Ustalenie progów awansu
18 (18 spraw)	Regulamin pracowniczy – Postępowanie – Ustalenie kosztów

Określenie „regulamin pracowniczy” obejmuje regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej i warunki zatrudnienia innych pracowników Unii.

Całkowita liczba skarżących we wszystkich sprawach w toku (2009–2013)

	Razem skarżących	Łącznie spraw w toku
2009	461	175
2010	812	185
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211

10. Różne – orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej, od których wniesiono odwołanie do Sądu (2009–2013)

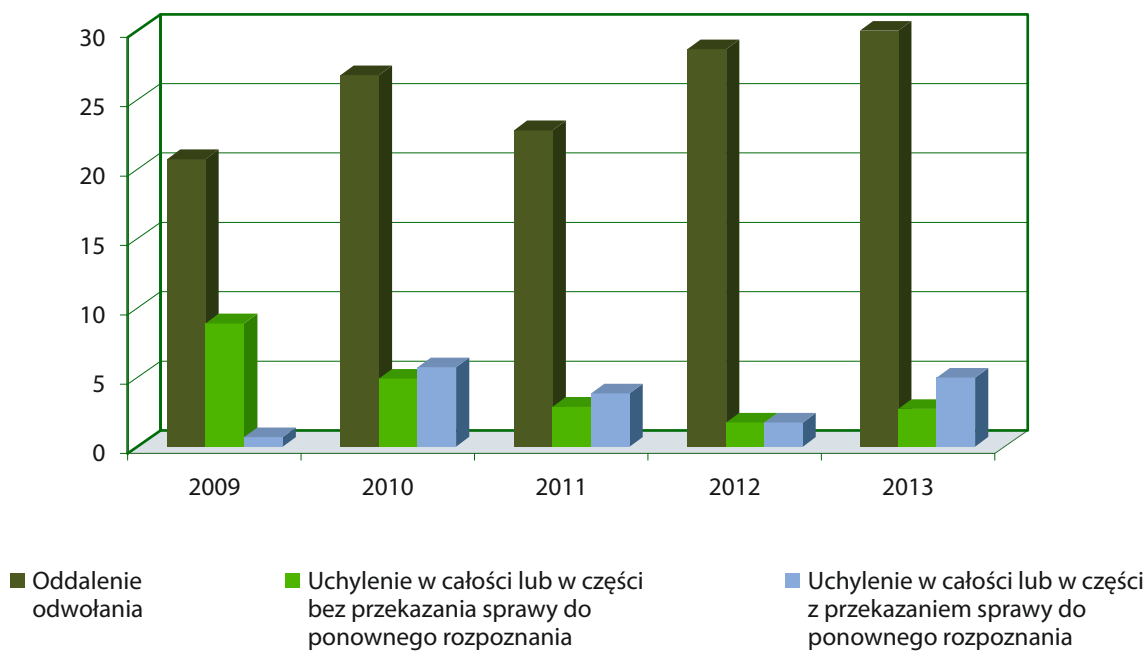

	Liczba zaskarżonych orzeczeń	Całkowita liczba orzeczeń zaskarżalnych ¹	Odsetek orzeczeń, od których wniesiono odwołanie ²
2009	30	95	31,58%
2010	24	99	24,24%
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%

¹ Wyroki, postanowienia – stwierdzające niedopuszczalność, oczywistą niedopuszczalność lub bezzasadność skargi, postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych, umorzenia postępowania lub oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta – ogłoszone lub wydane w roku odniesienia.

² Ten odsetek może, dla danego roku, nie odpowiadać liczbie zaskarżalnych orzeczeń wydanych w roku odniesienia, ponieważ termin do wniesienia odwołania może przypadać na zbiegu dwóch lat kalendarzowych.

11. Różne – wynik postępowań odwoławczych toczących się przed Sądem (2009–2013)

	2009	2010	2011	2012	2013
Oddalenie odwołania	21	27	23	29	30
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	9	4	3	2	3
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	1	6	4	2	5
Łącznie	31	37	30	33	38

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- jeden egzemplarz:
w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- kilka egzemplarzy (lub mapy, plakaty):
w przedstawicielstwach Unii Europejskiej (http://ec.europa.eu/represent_pl.htm)
w delegaturach Unii Europejskiej w krajach poza UE: (http://eeas.europa.eu/delegations/index_pl.htm)
kontaktując się z Europe Direct (http://europa.eu/eurodirect/index_pl.htm)
lub dzwoniąc pod numer 00 800 6 7 8 9 10 11 (numer bezpłatny w całej UE) (*)

(*) Informacje są udzielane nieodpłatnie, większość połączeń również jest bezpłatna
(niektórzy operatorzy, hotele lub telefony publiczne mogą naliczać opłaty).

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)

Płatne subskrypcje:

- u dystrybutorów Urzędu Publikacji Unii Europejskiej
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm)

Urząd Publikacji

ISBN 978-92-829-1704-6

9 789282 917046
doi:10.2862/56648

